

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES.

OFFICIAL REPORT

*Sixty-third day of the First Session of the Andhra Pradesh
Legislation Assembly*

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Wednesday, the 14th February, 1968.

The House met at Half-past Eight of the Clock.

(Mr. Speaker in the Chair.)

ORAL ANSWERS TO QUESTIONS

SALE OF LAND TO NIZAM AT DOLPHIN'S NOSE

1011—

* 2697 (X) Q.—Sri Vobbiliseti Rama Rao (Put by Sri A. Madhava Rao (Nellore));—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether Government land was sold to the present Nizam of Hyderabad at Dolphin's Nose, Visakhapatnam;

(b) if so, how many acres and at what rate; and

(c) the reasons for the sale of land?

The Minister for Revenue (Sri V. B. Raju):—(a) Yes, Sir, in 1965.

(b) An extent of Acs. 5.39 at 25 paise per sq. yard.

(c) The land was assigned to the present Nizam for the construction of a building; this land is not at all fit for the agricultural purposes and it is not at present required by the Government for any other use, being a hilly poramboke.

శ్రీ వ. ఆచార్య (అవకాశం):—అలాగే పేరికానో కొనబడినది?

శ్రీ వ. బి. రావు:—అలాగే కొనబడినది.

Sri A. Madhava Rao:—Is it not situated in a central place or is it not located in an important place? If it is put in public auction, would it fetch more?

Sri V. B. Raju:—The Collector has reported and has recommended and the Board has also recommended in 1965 that this land

is not required for any Government purpose or even the purpose of the port. It is within Dolphin's nose and Yarawada villages and it is not useful for agricultural purpose. Therefore, the Government then decided that it may be given at the market rate and the market rate was fixed at 25 np. by the Government even though the Collector fixed the market rate at that time at Rs. 500 per acre.

శ్రీ కె. గోవిందరావు :—ఆకొనుక్కునేవారు Nizam of Hyderabad కాబట్టి, దానివల్ల వచ్చేదాన్ని గవర్నమెంటుకు కాబట్టి మిగిలినది ఎక్కువధర యివ్వడానికి యిబ్బంది ఏమిటి?

శ్రీ వి. వి. రాజు :—అప్పటి కే తెళ్లరు ఎకరానికి 500 రూపాయల ధర అని చెప్పినా గవర్నమెంటు గలం 25 పైసల రేట్ నిర్ణయించి 1900 అయినది అంతకుముందు కానిష్టాను ఎకరానికి 800 రూపాయల రేట్ నిర్ణయించింది. ఆయన నిజాం యిప్పుడు అయినాడు. అప్పుడు ఆయన అక్కడ ఇల్లు కొట్టుకొనుటకు అదగిన యీ transaction అరిగింది.

శ్రీ వాదిరాం గోపాలకృష్ణయ్య (నత్తివరం) :—చాలా ప్రముఖ ప్రాంతాల కొరకు మరింత ప్రముఖులు కోయివ్వకుండా ఇప్పుడు ధరలు యివ్వడానికి కారణం ఏమిటి? చాలా పెద్దలు, ప్రముఖులు స్థలాలు కావాల్సివచ్చును కనుక ధరలు వేయడం, మళ్ళీ ప్రభుత్వానికి అవసరమైతే ఎక్కువ ధరలు యివ్వడానికి ఎక్కువ ధరలు వేయడం ఎక్కడ చూచినా చూసుకోండి.

శ్రీ వి. వి. రాజు :—Officer వన discretion ఉపయోగించి అల్లప్రాయం యిస్తాడు. Market value ప్రకారం నిర్ణయిస్తారు. We will have to depend on somebody. ముందుగా కానిష్టాను ఏవారించి తెలిపిన, తరువాత కే తెళ్లరు, చెన్నన్నాబాద్లు, పేకరేయిలో యింతమంది నిలిపింది తరువాత ధర నిర్ణయించడం తరువాత కూడా చూడ వారు ఆ విధంగా అంటే ట్లు?

శ్రీ వాదిరాం గోపాలకృష్ణయ్య :—అది బాగా develop కాబోయే విషయం; historical importance వల్లండి, అది పెద్దలు ఎవరూ occupy చేయకుండా ప్లాట్ క్రిందనే ఉంచకూడదా?

శ్రీ వి. వి. రాజు :—ఎవరూ occupy చేయడం కాదు. వారు building construction కొరకు అదిగతే market value ప్రకారం ధర నిర్ణయించి allot చేయబడింది — through correct procedure.

శ్రీ పి. గున్నయ్య (పాతపట్టణం) :—విశాఖపట్టణంలో ఎకరం 20 వేలు పైస పెట్టినా కొరకదు. 20 సంవత్సరాల పూర్వం అయినప్పటికీ ఎకరం 10 వేలు ఉండినది. అప్పుడు నిజాంకు కుటుంబధరకు యిచ్చారంటే ప్రజలు వచ్చుకోరు, అది కేన్సిల్ చేసి విదేశానికి యిస్తారా?

శ్రీ వి. వి. రాజు :—గౌరవ పట్టణం చెప్పేది వరై న లోగట్టాకాదు. నిజాంకు యిచ్చినది విశాఖపట్టణం మునిసిపల్ లో నిమిషమిచ్చినాదు. అది యారడ విజేతిలోని ఆగ్రాదుంలోని హిల్ పోరంలోకు పట్టణంలోని స్థలం కాదు.

(శ్రీ) జి. వి. ఆపూరావు (జామీ) :—ప్రభుత్వం విశాఖపట్టణంలో పేద చారికి అమ్మ వ్వలం కేటుకు, యివ్వడు నిజాం ప్రభుత్వం అమ్మ వ్వలం కేటుకు తేడా ఏమి ఉన్నదో చెప్పగలరా?

(శ్రీ) వి. సి. రాజు :—అక్కడ యివ్వడు వేరే transactions ఏమీ జరగ లేదు.

(శ్రీ) జి. వి. ఆపూరావు :—ప్రభుత్వం అమ్మింది; N. G. Os కట్టు కొంటున్నారు. చారికి వీరికి వ్వలం యొక్క భర నిర్ణయంలో తేడా ఎంత ఉన్నదో చెప్పగలరా?

(శ్రీ) వి. సి. రాజు :—ఇవ్వడున్న కేటు తెలియదు. అప్పటికి వేరే transaction ఏమీ జరగలేదు.

(శ్రీ) వి. రామారావు (విజయనగరం) :—విశాఖపట్టణం industrial గా develop అవుతోంది. ఉండటానికి యిల్లు లేక బాడవడుతున్నారు. ఇప్పుడు మంత్రిగారు ఇప్పికట్టు అక్కడ గలం చాటుగదాలుకు, అయితే చాలామంది అమ్మకుంటే అక్కడి ప్రజలందరికీ తెలివేట్లు publicity యిచ్చి అది అక్కడి చారిత్రాత్మక కొనవచ్చుదు నిజాంకు యిచ్చియింటే బాగుం దేదీగరా? అటు అనకాపల్లి వరకు నివాసములకు extension అవుతుంది, ఆ విధంగా ఆ స్థలం గురించి publicity యిచ్చారా?

(శ్రీ) వి. సి. రాజు :—ఇది కొండపైన, వట్టణంలోది కాదు. అప్పటికి అక్కడ ఏమీ డెవలప్ మెంట్ లేదు. Proper market లో market value ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఇప్పుడు అది శేన్సిటివేసీ కారణాలు లేవు. Irregular assignment అయి యిండినట్లయితే శేన్సిటివేసీగానీ, మార్కెట్ చాలాగా నిర్ణయించి దబ్బు తీసుకొన్నవ్వడు యివ్వడు శేన్సిటివేసీ జరగదు.

(శ్రీ) ప్రగడ కోటయ్య (చీరాల) :—అది మునిసిపల్ పరియా కాదని అన్నారు. అది ప్రక్కన ఉన్న పన చాయితి పరియాకు సంబంధించిందీ? ఆ పంచాయితీచారు మాడ యీ ప్రతిపాదనను అంగీకరించారా?

(శ్రీ) వి. సి. రాజు :—టరాడ విలేజ్ అది. పంచాయితీ వర్గీకరణ అంటూ దీనిలో లేదు. గవర్నమెంట్ డిపార్ట్ మెంట్ ను కనుక్కొన్నారు. కలెక్టర్ అది ప్రభుత్వానికి అవసరం దేదని చాళాదు.

(శ్రీ) ప్రగడ కోటయ్య :—సాచారంగంగా మునిసిపాలిటీ పరియాలో ఉన్నటువంటి స్థలం అయితే మునిసిపాలిటీలో చారు ఒక తీర్మానం చేయాలి. పంచాయితీ పరియాలో ఉన్న స్థలం అయితే పంచాయితీచారినీ కనీసం చేసి చారి అధిపత్యం తీసికొన్న కార్యకర్త, ఎన్ డి మెంట్ ప్రదేశాల్లో చేయాలి. అట్లా చేయకుండా కలెక్టర్ గా రెవిన్యూ డిపార్ట్ మెంట్ చారు ఎందుకు ముందుకు వచ్చాడు?

(శ్రీ) వి. సి. రాజు :—అది పంచాయితీ భూమి అయిఉండదు. రెవిన్యూ డిపార్ట్ మెంట్, భూమి అయితే పంచాయితీ పర్టిషన్ అవసరం లేదు.

వంశాయితీకి ఇవ్వబడినట్లయితే దానిని వంశాయితీ నుండి తీసుకొని రెవిన్యూ వారు ఎస్టేట్ చేస్తారు.

(శ్రీ సి. వి. కె. రావు (హాజీనాద):— గవర్నమెంట్ ప్రొవిడ్ గానే యీ భూమి ఎస్టేట్ చేసి ఉండవచ్చును. కానీ విశాఖపట్నం పరియోలో చాలామంది పేద ప్రజలు ఇండ్ల స్థలాలు లేకుండా వున్నారు. సుమారు రెండువేలమంది రజకులు అండ్ స్థలాలు లేకుండా ఉన్నారు. చారిత్రాత్మక ఉంటున్నటువంటి ఇండ్ల స్థలాల నుండి తొలగిస్తామని చెబుతున్న పరిస్థితులలో పామాన్య ప్రజాశాసన మన ప్రభుత్వం నిరీకరణ చేసుకుని యీ విషయం పునఃపరిశీలన ఎందుకు చేయకూడదు.

Mr. Speaker:— The site is situated on the top of the hill.

The Chief Minister (Sri K. Brahmananda Reddy):— There must be some misconception as to where the site is.

Mr. Speaker:— That is what I am saying.

(శ్రీ జె. బ్రహ్మానంద రెడ్డి:— ఇది దిగో పట్టణంలో ఉన్నదనుకొంటున్నారు. మూడు స్త్రులు కొండ ఎత్తైన చర్వాత అక్కడ ఆ భూమి ఉంది. దానిని డాల్ఫిన్ స్టేట్ అంటారు అది ఏరాడ చిలేట్ లిమిట్స్ లో ఉన్నది అనుకోండి. This has nothing to do with the town or the sites there. It is on the top of the hill, as you know, on the other side. It has nothing to do with the poor people or anything. Even today, if Mr. C. V. K. Rao, were to go and ask for an assignment of certain land, certainly the Government will give on market value to him or to any other person.

(శ్రీ ఆర్. మహానంద (దర్శి):— ఆ భూమి ఎస్టేట్ చేయకముందు ఆ భూమిని కామక్ పర్సన్ కొరకు ఎవరైనా ఉపయోగిస్తూ ఉండివారా? అది కొండమీద ఉన్నా గ్రేటింగ్ లు ఉపయోగపడవచ్చు. అక్కడ క్వార్టర్స్ లు ఉపయోగించుకోవటానికి పలు ఉంటుంది. హైదరాబాద్ లో ఓమ్ని నైజాంకు అంశ మారంతో ఇలాంటి స్థలం అవసరం ఏమి వచ్చిందో ఆ స్థలం చారిత్రక ఇవ్వటానికి ఉద్దేశ్యం ఏమిటి?

(శ్రీ వి. వి. రాజు:— ఇది హిల్ పోరంట్ లు. ఎవరి పొజిషన్ లో లేదు. అది వ్యవసాయానికి వసకరం. అది 800 అడుగుల ఎత్తైన ఉన్న కొండ మీద ఉన్నది. అది విశాఖపట్నంలో లేదు. అది ఏరాడ గ్రామ లిమిట్స్ లో, డాల్ఫిన్ స్టేట్ చర్వాత రెండు మూడు వర్గే నెలలయ్యే ఇట్ల కట్టుకోవటానికి దరఖాస్తు పెట్టారు. అక్కడ కొన్ని ఇండ్లు వస్తే ఆ విరియా రెవెన్యూ అవుతుంది అని ప్రభుత్వం ఉద్దేశించి ఉండవచ్చును; కానీ ఆ రూటలు ఇందులో లేవు. These are all the facts. The purposes are clear. Land position is clear and the assignment was done through regular processes. And as the Chief Minister already observed if anybody who wants actually to put up a house applies to the Government and if he is prepared to pay market value, the Government will surely consider allotment when it is not useful for any other purpose or for any Government department or when it is not in any other's possession.

శ్రీ తె. గోవిందరావు:— అది ప్రకముమైన పద్ధతిలోనే చేశారు కాగానే ఉందిగాని అది విశాఖపట్నమునకు సంబంధము లేకుండా ఉంది అనే అభిప్రాయం కలుగజేయటం కాగాలేదు. అక్కడ ఇళ్లు కట్టకొంటే మంచి పూర్తి ఉండీ. విశాఖపట్నం అంతా కమిస్తుంది. ఇక్కడ రాజారామేశ్వరరావుగారు ఇటు కట్టుకోవద్దు అన్నడ ఇట్లు కట్టకొంటే విశాఖపట్నం అంతా కమిస్తుంది. నిజాం అంత పెద్దవాడికి అంత చోటగా ఇవ్వడం ఏమిటి?

శ్రీ వి. వి. రాజు:— ఇది ఏదో దానంగా ఇవ్వవచ్చు ఉద్దేశపడి ఉన్నారని. అది కాదని మనవి చెప్పవచ్చు. రహితీవార్ 800 రూ., కలెక్టర్ 500 రూ., అన్నపూర్ణి, ప్రెస్ బిస్ షిప్ రెవిన్యూ మినిస్టర్ ఇద్దరు కూడ "అదికాదు, ఎవరూ 1200 రూ. అని ఆ రోజుల్లో మూడు సంవత్సరాల క్రిందట నిర్ణయించారు. అది వ్యవసాయానికి పనికిరాదు; ఇంక దేనికి పనికిరాదు. కాబట్టి అది చోటగా ఇచ్చారనేది లేదు, నైజాంకు డబ్బు ఉండవచ్చును కాని, అది వేరే సంగతి. We should not discriminate between a person and person. If he is a Nizam, there are many ways of asking him and taking money from him.

శ్రీ తె. గోవిందరావు:— విశాఖపట్నంలో గల 20 రూ. 30 రూ. వరకు ఉంది.

శ్రీ వి. పాలవెల్లి (హోదవరం):— ఆ డాక్యుమెంట్ దగ్గర తమకు హాఫ్ ఫైట్స్ కావాలని ఎవరైనా అప్లికేషన్స్ పెట్టారో ఎవరైనా పెట్టుకొంటే ఇవ్వారా?

శ్రీ వి. వి. రాజు:— గవర్నమెంట్ డిపార్ట్ మెంట్ కు అవసరం లేకుంటే, అన్ ఎంకంట్ గా ఉన్నట్లయితే ఎవరైనా ఇంట్లో కట్టుకొంటామని దరఖాస్తులు పెట్టినట్లయితే ఫిక్స్ చేసే మార్కెట్ రేటుకు కొన్నట్లయితే తప్పకుండా గవర్నమెంట్ కనీసడర్ లేస్తుంది.

శ్రీ వి. పాలవెల్లి:— డాక్యుమెంట్ చాలా ఉన్నతమైన ప్రదేశం. అక్కడ లైట్ హౌస్ ఉంది. అది ఒక విధంగా యాత్రాస్థలంగా పరిగణించబడుతున్నది. అది హాఫ్ లైట్ గా ఇస్తే లైట్ హౌస్ కు అడ్డం పడుతుంది. కాబట్టి అది యాత్రాస్థలంగా ఉపయోగించటానికి, అక్కడ పార్క్ జెనియన్ చేయటానికి అలోచిస్తారా?

శ్రీ వి. వి. రాజు:— అది పెవరేట్ క్వార్టర్స్, ఇట్లు కట్టేటప్పుడు లైట్ హౌస్ కు అడ్డం లేకుండా ఉండాలనే కండిషన్ కూడ చేయబడింది.

శ్రీ చాచిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:— బొలిటికల్ గా, రక్షణవ్యూహ, సేనరీ వ్యూహ విశాఖపట్నంలో డాక్యుమెంట్ చాలా ముఖ్యమైనది. ఇదివరకు అక్కడ దేవాలయం కట్టటానికి పర్మిషన్ అడిగితే ఇవ్వము అన్నారు. ఎందుకంటే లైట్ హౌస్ కు అడ్డం పడుతుంది కనుక ఇవ్వము అన్నారు. దాని ప్రక్కన మళ్ళీ కట్టటానికి చర్చి కట్టటానికి కూడ తగదా వచ్చింది. అది చాలా సీరియస్ తగదా ఉన్న పరిస్థితి. అది విశాఖపట్నానికి సంబంధించి ఉంటున్నది.

హార్బర్ కు, లైట్ హౌస్ కు ముఖ్యమైన కొండ అది. అది ఒకసారి మంత్రిగారు చూసినట్లే ఆర్డం అవుతుంది. అది చారిత్రక ఎంబుడు గ్రేట్ టెంకంగా ఇవ్వవలసివచ్చింది.

(శ్రీ) తె. బ్రహ్మనంద రెడ్డి:— గోపాలకృష్ణయ్యగారికి వీరైతే మనస్సులో ఉన్నదో, అదికాదు. అది డాల్ఫిన్ హాస్ పరియో. ఆ కొండపైన విలేజ్ లేదు. ఆ కొండ మీద రేల ఎకరాలు ఉంది. దిశాభివృద్ధి ఇవాళకాకపోతే ఇంకో పది సంవత్సరాలలో కొండపైన డెవలప్ కావలసిన అవసరం ఉంది. అది డివైస్ కు గానీ, లైట్ హౌస్ కుగానీ అర్హం వచ్చే స్థలం కాదు.

(శ్రీ) చాదితాల గోపాలకృష్ణయ్య:— కొండ మీద ఇచ్చాము అన్నారు. ఆ పరియో అవశల గ్రామంలో ఉన్నది.

* Sri K. Brahmananda Reddy:— I would request hon. Members to go and see the hill once and notice how many thousands of acres there are on the entire hill.

(శ్రీ) జి. లచ్చయ్య:— అసలు ప్రభుత్వం చారిత్రిక ఎలాట్ చేసిన లైట్ ఎక్స్ డివైజ్ మాకు మ్యాప్ ఇచ్చి అడ్వాన్స్ చేస్తే మాకు కొంత అర్థం చేసుకోవాలి వీలవుతుంది. అక్కడ వీలకొంది ఎకరాలు ఉన్న మాట చాస్తే వచ్చే. కానీ ఆ ప్రాంతం సెమినల్ డివైజ్ కు కూడ చాలా ముఖ్యమైన ప్రాంతం. అది అమ్మేశాము. మా కేసులు కట్టుకోవాము అనిగానీ, తిరిగి ఆ స్థలం ఎక్స్ డివైజ్ చేసి వీమకోవటం మంచిదేమో ప్రభుత్వం ఆలోచించగలరా?

(శ్రీ) వి. బి. రాజు:— డాల్ఫిన్ హాస్ ఒక పాయింట్ కాదు. అది ఒక పరియో. ఆ పేర్ని ఉన్నది. అదంతా నర్సే చేసి ఇచ్చినాకే నర్సే పెంబు 15— రెండు ఎకరాల 15 గుంటలు, డాల్ఫిన్ హాస్ నర్సే పెంబు 15½ ఎకరాల 90 గుంటలు ఏకాడ గ్రామంలో 24 గుంటలు యీ రకంగా 6 ఎకరాల 80 గుంటలు ఇవ్వటం జరిగింది. అయితే పీచి కారణం లేకుండా ఆ ఎస్టేట్ పెంట్ శీట్ లో చేయటం వలెనే వడ్డీ కాదు. వ్యయంగా జరిగిన ఛార్జిని మార్కెట్ వెల్వూ ప్రకారం జరిగిన ఛార్జి తిరిగి శీట్ లో చేయటం వలెనే వడ్డీ కాదు. డాల్ఫిన్ హాస్ పరియో మ్యాప్ కావాటంపై ఒక తెప్పించి ఇస్తాను.

SALARIES OF THE VILLAGE OFFICERS

1012—

* 1499-(N) Q.— Sri T. C. Rajan (Palamaner):— Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether it is a fact that three month's salaries of Village Officers have been adjusted towards the pending collections of loans etc., in Punganur Taluk, Chittoor District.

(b) If so, what was the total amount which was adjusted in such manner; and

(c) what is the action proposed to be taken by the Government in the matter?

Sri V. B. Raju :— (a) No, Sir.

(b) and (c) Do not arise.

శ్రీ జి. సి. రాజ్ :—అ తాలూకాలో యిప్పటికి కూడ గ్రామ ఉద్యోగి గ్రంథాల తీరాలన్నిటిని ప్రభుత్వం యొక్క శిస్తు విధానాలకు అనుకూలంగా ఉన్నాయి.

శ్రీ వి. వి. రాజ్ :—ప్రశ్న చేసినది అప్పటిలో నుంచి మనహాయింపు గ్రామాల అని "whether it is a fact that the three month's salaries of village officers have been adjusted towards the pending collections of loans etc." Loans లో నుంచి మనహాయింపు ప్రశ్న లేదు. మూల చేసిన శిస్తులో వాళ్ళ తీరాలు మనహాయింపులోని శిస్తునది అనుకూలమని ఉంటుంది.

శ్రీ జి. సి. రాజ్ :—Loans కూడ adjust చేస్తున్నారు.

శ్రీ వి. వి. రాజ్ :—చేయకూడదు. Rules ఉన్నాయి.

శ్రీ జి. సి. రాజ్ :—Rules ఉన్నాయి అని తెలిసినా చేస్తున్నారు అని తెలుసుకున్నాను.

శ్రీ వి. వి. రాజ్ :—Specific case గానా నాకు తెలియక దివ్యయితే తప్పకుండా enquiry చేయిస్తాను.

FAMINE AREAS

1013—

* 1487 (W) Q.—Sri K. Anjina Reddy (Hindupur) :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether the Commissioner for State Civil Supplies has submitted any report to the Government after examining the famine areas like Chilamattur and Rolla etc., in Anantapur District on 19th and 20th June, 1967;

(b) if so, the particulars of the said report; and

(c) the action taken on the said report?

Sri V. B. Raju :—(a) Yes, Sir.

(b) On 19-6-67 the Commissioner of Civil Supplies held discussions with the representatives of the Public and the officials at the Collector's Office, Anantapur. On 20-6-67 the Commissioner of Civil Supplies visited along with the Collector a number of places in Hindupur, Madakasira, Kalyandurg, Rayadurg and Gooty taluks. He found that Nellore Molagolukulu rice was being supplied in the Fair Price Shops, that the public were generally satisfied with the quality of rice supplied, but that at Rolla in Madakasira which was an issue point to supply all the retail shops in the Firaka, owing to misunderstanding the correct quantity of Milo was not being issued. The Collector gave instructions to supply it liberally to all the fair price shops. No hardship would be experienced in this Taluk as sufficient stocks of Milo and some rice were being supplied from the Fair Price Shops.

(c) The Collector asked for enhancement of the monthly allotment of rice from 2,000 to 2,500 tonnes during the loan months. 2,500

tonnes of rice were allotted for the month of July, 1967; and as Rayalaseema has since been made one Zone, 2,000 tonnes only have been allotted to that district for August, 1967.

శ్రీ కె. అంజనేయశర్మ :— గ్లౌన్ గారు టూర్ చేసి report ఇచ్చారు ఇచ్చిన తరువాత September Session లో కూడ call attention వచ్చింది. ఆహార సమస్యను చాగ్గానాలు అన్నీ చాగ్గానాలుగానే ఉండిపోతున్నాయి గాని యంతవరకు ఆ ప్రాంతంలో భార్యం supply చేపడిలేదు. Town లో అయితే అగ్రికోటూరుకు యవ్వంలేదు ఆ పరిస్థితులలో యిప్పుడు ఉన్నటువంటి లోపం ఏమిటో నిరీచేసుకుంటూ కట్టుదిట్టమైన చర్యలు తీసుకొని భార్యం సరఫరా చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తారా?

శ్రీ వి. వి. రాజు :— మొన్ననే నేను వెళ్ళి వచ్చినాను ఈ సభాపక్షంపై నుంచి చెప్పుకున్నాను. రెండు వేల టన్నుల milo కావాలి అనేటట్లయితే ప్రతి చెల తీసుకోవచ్చు. గ్రామాలు supply చేయవచ్చు. It is the cheapest food. Food డిమ్యం లో ముకు అనంతపురంలో ఏ లోపము అరగదని నేను మనవిచేస్తున్నాను.

Sri G. Sivayya(Putur):—Whether it is a fact that the conditions existing in Ananthapur District are also existing in the western taluks of Chittoor District, viz., Madenapalli, Peeledu, Kuppam and other taluks and whether any steps will be taken to meet the emergency conditions there?

Sri V. B. Raju:—The representations have been sent by the Collector. The Board have examined the same and the Government is taking suitable action.

శ్రీ జి. అప్పయ్య (పోంలేట్) :— ఇది అనంతపురానికి వేసిన ప్రశ్న కాని famine కు సంబంధించినది కాబట్టి మంత్రిగారు యిప్పుడు రాష్ట్రంలో ఉన్న famine ప్రాంతాలు ఏవేని గుర్తించారో వాటికి ఏమి చర్యలు తీసుకొన్నారో comprehensive సమాచారం యివ్వగలరా?

శ్రీ వి. వి. రాజు :— Budget సమావేశంలో ఆ Demand కూడ వస్తుంది. అప్పుడు అడగండి.

శ్రీ జి. అప్పయ్య :— ఈ ప్రశ్న వచ్చినది కాబట్టి అడిగాము. Budget వస్తున్నదని తెలుసు. ఉవ్వాయని వారు visit చేసి వచ్చారు. కాబట్టి విలు ఉంటే చెప్పండి.

శ్రీ వి. వి. రాజు :— House కు time లేదు లేకపోతే వస్తుకుండా I am prepared to make a statement. సమయం లేదు.

శ్రీ వి. వి. రాజు :— ప్రశ్నకు comprehensive గా ఉన్నది. ఈ ప్రశ్న ప్రశ్నకంగా ఆ area కు మాత్రమే కాదు.

Mr. Speaker :—It is not possible. In a matter like that, I don't think we can do justice in question hour.

Sri C. V. K. Rao :—But he should have been ready.

Mr. Speaker :—There are a number of drought-affected areas in the State. Members have given notice under Rule 74 and those things are coming up. I expect the Minister to make exhaustive statement with regard to that.

Sri C. V. K. Rao :—If the Minister is prepared to make an exhaustive statement, it will satisfy us.

TREATMENT TO A MUNICIPAL EMPLOYEE IN AMERICA

1014—

* 1383 Q.—Sri P. O. Satyanarayana Raju (Yemmiganur) :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state:

(a) whether it is fact that one Sri Rama Rao, Superintendent, Municipal Corporation, Hyderabad was given treatment in America for heart ailment;

(b) if so, whether any assistance was provided by our Government to the patient;

(c) whether any other Government employee has applied for assistance to undergo treatment abroad; and

(d) if so, the names and designations, of such employees applied for assistance?

The Minister for Health and Medical (Sri P. V. Narasimha Rao) :—(a) Yes, Sir.

(b) No, Sir.

(c) No, Sir.

(d) Does not arise.

(శ్రీ) ఆ గోవిందరావు :—మొదటిది 'yes' అన్నాడు. అంతే అర్థం ఏమిటి? మిస్టర్ కావాలని మెకానిక్ లేక వీరదండం వదిలేయడం లేదా?

(శ్రీ) పి. వి. వరసంరావు :—మెకానిక్ వరకు రావడంలేదు. మునిసిపల్ అఫీసర్ వరకు ఉన్నాడు.

(శ్రీ) రామనాథం (మునిపేట) :—లోగడ నైట్లు వెళ్ళడానికి యంత్రం లేక అఫీసర్ గారికి assistance యిచ్చి ఉన్నారా అని ఉన్నది. వారికి ఎందుకై యిచ్చారు? వీరికి ఎందుకై యివ్వలేదో చెప్పగలరా?

(శ్రీ) పి. వి. వరసంరావు :—ఇందులో అడిగిన ప్రశ్న—Whether any assistance was provided by our Government to the patient? అని. ఈ caseలో ఈ Government ను సహాయం కోరకు అర్హులైనారు. అందుకని సహాయం యివ్వబడలేదు. మూడవ ప్రశ్న—మన ప్రభుత్వ ఉద్యోగులలో యింతవరకైనా assistance యిచ్చారా? Assistance యివ్వడం అనేది ఉండదు. దానికి rules వుంటాయి. కాని ప్రభుత్వం యొక్క order ప్రకారంగా మన ప్రభుత్వ ఉద్యోగికి యితర రాష్ట్రంలో గాని లేక యితర దేశంలో గాని, ఉపచారం తీసుకోవాలని

పరిస్థితి వర్తకతే చాటి certificates అది యిచ్చినట్లయితే చాళ్ళ ఖర్చులు యివ్వడం జరుగుతుంది. Assistance కాదు They are legitimate medical expenses.

శ్రీ కె. రామారావు :—అటువంటి ఖర్చులు పీటికి యిచ్చారా ?

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు :—అయిన అడగలేదు, యివ్వలేదు.

* Sri G. Sivayya :—The question in (c) is whether any Government employee has applied for assistance to undergo treatment abroad ?

Sri P. V. Narasimha Rao :—What has been asked in the question is about assistance, Sir. Assistance as such has not been given to anybody. What is given is the expenditure incurred by the Government Servant who perforce has to go either to the United States or to any other country because the treatment is not available either in this country or in this State. In such a case, the ailment is certified as fit for treatment in another country. Then, if he goes and incurs expenditure, there is a G. O. according to which he claims the expense, and it has been given. Assistance is something which is given as per discretion. But there is no discretion in this case. There are 3 or 4 other officers whose expenditure was given according to the G. O. which I have referred to. If the hon. members want, I can read a list of those officers.

శ్రీ కె. రామారావు :—ఏమి expenditure కోర్కె consider చేస్తారా ?

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు :—ఇదివరకు కోరలేదు, యివ్వలేదు.

శ్రీ కె. రామారావు :—ఇది నరకు చాటి తెలియక అడగలేదు. ఇప్పుడు కోరేటట్లయితే ఇవ్వ కాదుగా ! Reconsider చేయడం ఏమి తప్పు కాదు గదా ?

Sri P. V. Narasimha Rao :—Such cases are covered by a G. O. When the G. O. is there, there is no question of discrimination against anybody. He has not claimed anything. He has not requested for any assistance or the legitimate expenses, according to the G. O., and therefore nothing was paid.

శ్రీ. అన్నప్ప :—ఆ ఫోటో చామారావుగారు ఎటువంటి సమాధానం కోరారో ఆ letter table మీద పెడతారా ?

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు :—ఏమి కోరలేదు.

శ్రీ శి. అన్నప్ప :—మంత్రగారు యిచ్చిన సమాధానంవల్ల technical గా expenses కాదు meet అనండి అది అడగలేదు. Assistance అడిగితే లేదు అన్నాము అబ్బారు.

Sri P. V. Narasimha Rao :—Even the assistance was not requested by him. But (c) pertains to assistance to other Government officers to which I have replied that there is no G. O. which provides

for giving of assistance as such. What it provides for is the legitimate expenses incurred by him and according to the G. O. and the rate and all.

శ్రీ తి. లక్ష్మన్న:— ఇప్పుడొక ప్రశ్న వస్తుంది. ఈ రామారావుగారే ఆఫీసర్ అమెరికాకు ప్రభుత్వానికి చెప్పబందా? తనంతటాను వెళ్లారని అర్థం చేసుకోవచ్చురా?

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు:— అట్లా అర్థం చేసుకోవడానికి ఏలేదు. వారికి లిప్ యివ్వబడింది. వెళ్లడానికి అయినా పర్మిషన్ యివ్వడం జరిగింది. అప్పటికి మాత్రం అయినట్లు ఏమీ యివ్వబడలేదు.

శ్రీ జి. మహేంద్ర:— దోగడ మంత్రిగారు ఒక ప్రశ్నకు సమాధానం చెబుతూలోకట్ పరియ్యంలో వుండే వారికి ఏదైనా ప్రత్యేక మైన అబ్బులు వస్తే, అక్కడ కాసుకాఫ్ యివ్వటంతో ప్రక్క స్టేట్స్ లో వుండే వాళ్లు బట్టబోయి ట్రీట్ మెంటు తీసుకుంటే అక్కడ వారి ఎక్స్ పెండిచర్ భరిస్తారా? అంటే ఆ విషయం లేదన్నాడు. ఇప్పుడు అలాంటి మెడికల్ అప్పియంట్ వున్నారని చెప్పారు. ఇందులో వేరే యేమైనా ఏమైనా వున్నా? లేదు.

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు:— వేరే యేమైనా ఏమీలేదు. వారికి కావలసిన ఉపకారం, చికిత్స, మన రాష్ట్రంలో లేకపోయినట్లయితే, యింకో కస్టోడియన్ వెళ్ళుతాడని మన రాష్ట్రంలోని సర్జన్స్ సర్టిఫై చేస్తే అప్పుడు వెళ్ళడానికి అవకాశం వుంటుంది. వాళ్ళు బిల్లులు యివ్వడానికి వీలు వుంటుంది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:— అటువంటి సర్టిఫికేట్ వీరికి యిచ్చారా? ఎందుకంటే ఆ బిల్లు ఇండియాలో ఎక్కడా నయం కాదని జనరల్ సర్టిఫికేట్ యిచ్చారని, ఇట్లాంటిదేగాని ఫారిన్ కంట్రీలోని వెళ్ళడానికి వీలు లేదు. అంత పెద్ద బిల్లు చెప్పినారా? మన దాక్టర్లు, మన మెడికల్ సర్టిఫై ఫైలులో అయిందా?

Sri P. V. Narasimha Rao:— This case is a transplantation of a valve in the heart. This is not done anywhere in India at the moment and Dr. Bhaji, who is the Cardiologic Surgeon, and Dr. K. Ramesh Pai, Superintendent, Osmania General Hospital, had recommended treatment for him abroad in the United States for heart ailment, and the same was countersigned by the Director of Medical Services agreeing to his treatment abroad, for release of foreign exchange, etc.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:— డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ మెడికల్ సర్టిఫై యిచ్చారని.

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు:— ఫారిన్ ఎక్స్ పేజ్ కోర్సు డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ మెడికల్ సర్టిఫై యిచ్చారని. All the formalities were completed. We know it for certain that this transplantation of a valve is not yet being done in India, Sir.

శ్రీ పి. గున్నయ్య:— కానవనట్లులు యితర దేశాల్లో వెళ్ళడానికి పరిమిత అమెరికా వుందా? ఎందుకంటే మన యంత్ర పరికరాలలోని

హాస్పిటల్‌లోగాని, ఉపాధినియా హాస్పిటల్‌లోగాని ఉడుపునొప్పివస్తే గుండె బిల్లుకు వుండు యిస్తున్నాడు. నేను మూడు మాసాలుగా వే. ఐ. టు గా వున్నాను. అందుచేత, యిటువంటి సందర్భాలలో శాసనసభ్యులు పైకి వెళ్ళడానికి ఏ.ఐ.బి. బిలు వున్నదేమో తెలుసా?

శ్రీ పి. వి. వరసింహారావు:— గుండెబిల్లు కడుపు నొప్పితో ప్రారంభమవుతుండేమో నాకు తెలియదు.

శ్రీ సి. వి. కె. రావు:—ట్రాన్స్‌ప్లాంటేషను అన్నాడు. ఈ మధ్యనేను బెడం యీ ట్రాన్స్‌ప్లాంటేషన్ అరిగవారంతా పరలోకమయ్యారని, వీరు బ్రతికే వున్నారా?

Sri P. V. Narasimha Rao:—That pertains to the transplantation of the entire heart. There are certain valves in the heart and if one valve goes out of order, now this spare-part surgery is going on on a large-scale in the world.

Mr. Speaker:—Today, of course, it was announced in the Radio that a dead man's heart was removed and it was made to work for 5 hours somewhere in France. I forgot the name. This morning it was announced in the Radio:

శ్రీ పి. వి. కేశవరావు (సంకమాతలపాడు):— పెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఎంపాయిన్మెంట్. యం.పి.వీ.కు సంబంధించి కంట్రీబ్యూటర్ హెల్త్ స్కీమ్ అన్ని ఒకటి వుందీ. ఇలాంటిది మన రాష్ట్రంలో కూడా ప్రవేశపెట్టి, ఎం.పి.వీ. యాన్ యం. యల్. ఎస్.కు సహాయపడడానికి వీలువుందా?

శ్రీ పి. వి. వరసింహారావు:—ప్రస్తుతం ఏమీ లేదు. ఇప్పుడు ఎన్.టి.పి.కు సంబంధించి కొన్ని ఊరు వున్నాయి చాలాకి సహాయం చేయడానికి గే.జి.హెచ్.ఆఫీసు వున్నది సంబంధించి వున్నాయి. ఈ విధంగా ప్రభుత్వంలో కొంతమందికి వున్నాయి. అది ఎడి క్వెట్ అనే యిప్పుడు అమలుతున్నాం.

NEURO-SURGICAL WARD AT VIZAG

1015 —

* 1057 Q.—Sri T. C. Rajan:—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state:

(a) whether it is a fact that the Neuro-Surgical Ward with a machine which is said to cost Rs. 1 lakh (one lakh) is idle for want of a technician in K. G. Hospital at Vizag; and

(b) if so, what is the action proposed to be taken?

Sri P. V. Narasimha Rao:—(a) No, Sir.

(b) Does not arise.

శ్రీ జి. మహేశ్వరం:— గుంటూరు హాస్పిటల్‌లో కూడా యీ న్యూరో సర్జరీకి సంబంధించిన సదుపాయం వుందా?

శ్రీ పి. వి. వరసింహారావు:— ఉండదీ.

(శ్రీ) వాచిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:— మంగళగిరిలో దీనికి సంబంధించినది వున్నది. కాని అక్కడ డాక్టర్ ఎవరూ లేరు. ఆ మెడినరీ అంతా యింకోక చోటే వసించాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నట్లుగా తెలుస్తున్నది. అక్కడ 40 డాక్టర్లను నియమించి ...

(శ్రీ) పి. వి. నరసింహారావు:— మంగళగిరిలో వున్నది మ్యూజిక్ సర్జరీ కేసు; టి. టి. వైపుకు సంబంధించి గుంటూరులో మ్యూజిక్ సర్జరీ వున్నది; మంగళగిరిలో లేదు.

(శ్రీ) వాచిలాల గోపాలకృష్ణయ్య:— అక్కడ డాక్టర్ లేరు.

(శ్రీ) పి. వి. నరసింహారావు:— రావికి వేరే ప్రక్క చేయండి. ప్రక్క వేయక బోయినా అక్కడ డాక్టర్లను బోస్టు చేసేట్లు చూస్తాం.

LEPROSY CENTRE AT DHOOLPET

1016—

* 1495-(S) Q.—Sarasri Badrivishal Pitti (Maharajgunj) K. Butchi Rayadu (Kovvur), B. V. Ramanayya (Allavaram) Ch. Satyanarayana Rao (Metapalli) and Jinna Malla Reddy (Poddapalli):— Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state:

(a) whether there is a subsidiary Leprosy Centre at Dhoolpet; and

(b) whether the Government consider that the existence of this Centre in such a thickly populated area will not affect the other residents of the locality?

Sri P. V. Narasimha Rao: (a) Yes, Sir.

(b) No, Sir.

(శ్రీ) మతి జె. ఈశ్వరీకామ (ఎల్లారెడ్డి):— లెవర్స్ సంఖ్య తగ్గినంత పెరిగిపోతున్నది. ముఖ్యంగా సికిందరాబాదులో గాంధీ హాస్పిటల్ వద్ద, ఆ నెట్టు ప్రక్కల చారు కూర్చుంటూ వుంటారు. వారి కొరకు బహిరాకాశులలో 40 హాస్పిటల్ వున్నది. పోలిసు సహాయంతో వారిని అక్కడి నుండి ఆ హాస్పిటల్ కు తీసుకువెళ్ళే కార్యక్రమం ఉంది. ప్రభుత్వం ఆ చర్య తీసుకుంటుందా?

(శ్రీ) పి. వి. నరసింహారావు:— లెప్టోస్ సరించి చెప్పాలంటే చాలా వుంది. From the social point of view, Doctors have certified that the cases about which the hon. Lady Member is referring have become non-infectious. They are no more a menace to the society. అక్కడి వీధుల అడుక్కుంటూ కూర్చుండడం వలన కొంత మ్యానెస్ట్ కాబట్టి క్రిమీయల్ అవుతుంది. వారిని అక్కడ నుండి తరలించాలని అనుకుంటున్నాం. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో వారికి కావలసిన అధికారాలు ప్రభుత్వానికి వున్నట్లుగా లేదు. దానిని సరించి పరిశీలన చేస్తున్నాం.

REMOVAL OF ILLEGAL POSSESSIONS FROM WAKF PROPERTIES

1017—

* 1496—Q.—Sri Ahmed Hussain (Sitarunbagh):—Will the hon. Minister for Prisons be pleased to state:

(a) whether the Muslim Wakf Board and the Survey Commissioner, Muslim Wakfs, are aware of the fact that the Central Government has fixed 15th August, 1967 for submitting objection petitions for removal of illegal possessions and that such illegal possessions of Dargahs, "Khankhas" (Monasteries), mosques, and other Wakf properties will be deemed as valid thereafter;

(b) the action taken by Muslim Wakf Board and the Survey Commissioner, Muslim Wakfs, for availing of these facilities and the publicity given therefor; whether the Survey Commissioner, Muslim Wakfs, has completed the record of such properties; and

(c) if so, a copy of the same be placed on the Table of the House?

The Minister for Prisons (Sri Md. Ibrahim Ali):—(a) Yes, Sir. But the time limit was fixed for filing suits and not for "objection petitions". The time limit has since been extended upto 31-12-1968.

(b) 210 suits have been filed by the Wakf Board upto 14-8-1967 in the concerned Courts availing of the above facility. As the time limit has since been extended upto 31-12-1968 it is hoped that the Wakf Board will be able to file as many suits as possible before that date. Suits for recovery of Wakf properties have to be filed by the Wakf Board and not by the Commissioner of Wakfs.

In the course of survey of Wakf properties, the Commissioner of Wakfs has come across with about 2000 dispute cases, in which inquiries are being made by him, by summoning the parties concerned for arriving at final decisions.

(c) The Commissioner of Wakfs has not yet given his findings in respect of the disputed cases.

☞ سہ ماہی بک :— چاروں کتابوں کے لئے ایک ہی نام ہے، وہ ہے "سہ ماہی"۔ اس نام کے تحت مختلف کتابیں شائع ہوتی ہیں۔ ان کتابوں کے ناموں میں سے کچھ "سہ ماہی" کے نام سے شائع ہوتے ہیں۔

☞ سہ ماہی بک :— اس نام کے تحت مختلف کتابیں شائع ہوتی ہیں۔ ان کتابوں کے ناموں میں سے کچھ "سہ ماہی" کے نام سے شائع ہوتے ہیں۔

☞ سہ ماہی بک :— اس نام کے تحت مختلف کتابیں شائع ہوتی ہیں۔ ان کتابوں کے ناموں میں سے کچھ "سہ ماہی" کے نام سے شائع ہوتے ہیں۔

☞ سہ ماہی بک :— اس نام کے تحت مختلف کتابیں شائع ہوتی ہیں۔ ان کتابوں کے ناموں میں سے کچھ "سہ ماہی" کے نام سے شائع ہوتے ہیں۔

شرعی سی ایچ - راجیشور رائے - اوتھ کے نام سے جو بھی جائیدادیں ایضاً میں مسجدوں اور خانقاہوں کے ساتھ ہیں ان جائیدادوں پر وہاں کے مذہبی مال یا مولوی صاحب ہوئے ہیں اور ان کے نام پتہ داروں کی حیثیت سے درج ہیں۔ وہ ان جائیدادوں کو فروخت بھی کر دیتے ہیں۔ اس فروخت کے بعد خریدار پھر فروخت کرتے ہیں۔ اور موجودہ خریداران کو پرنٹنگل ٹینسی ٹارسی بھی ملے ہیں۔ روٹیو رجسٹر میں ان کے نام فولدار یا پتہ دار کی حیثیت سے درج کئے گئے ہیں۔ اب وقف بورڈ کے نفاذ کے بعد ایسی مسجدوں اور خانقاہوں کی پراپرٹی کو تبدیل کرنا

چاہتے ہیں اور انکو ایک دم تبدیل کرنا چاہتے ہیں۔ ایسے بہت سے کیس ہمارے پاس آئے ہیں۔ اس کے متعلق ریونیو ڈپارٹمنٹ کے ذریعہ ے انڈوسٹ ڈپارٹمنٹ کو پیش کرے تو کوئی مفید نتیجہ برآمد ہو سکتا ہے۔

Sri Mohd. Ibrahim Ali :- We will consider.

شری سلطان صلاح الدین اویسی (چاروتار)۔ منسٹر صاحب اس سوال کے جواب میں بتلائے ہیں کہ سروے کمپلیٹ ہو رہا ہے۔ لیکن عجیب و غریب بات یہ ہے کہ ایک سروے کمشنر صاحب نے اطلاعات (گورنمنٹ) کے ذریعہ یہ بیان دیتے ہیں کہ سروے مکمل ہو گیا اور تھوڑا سا باقی ہے۔ دوسرے سروے کمشنر کا اطلاعات کے ذریعہ بیان آتا ہے کہ بہت سا سروے باقی ہے۔ اور یہ دونوں بیانات گورنمنٹ کے ذریعہ آتے ہیں۔ جانے والے سروے کمشنر صاحب بتلاتے ہیں کہ کمپلیٹ کر دیا ہوں، اور اب جا کر تقرر کیا گیا ہے وہ کہتے ہیں کہ کمپلیٹ نہیں کیا۔ آخر ان دونوں میں کونسا بیان صحیح ہے۔ آیا سروے کمپلیٹ ہوا یا نہیں

شری محمد ابراہیم علی۔ جو حالیہ بیان ہے وہ ظاہر ہے کہ درست ہوگا سابقہ سروے کمشنر صاحب نے جو بیان دیا تھا وہ حقیقت پر مبنی نہ تھا۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی۔ دونوں بیانات گورنمنٹ کی طرف سے آئے ہیں۔

شری محمد ابراہیم علی۔ سابقہ بیان غالباً گورنمنٹ کی جانب سے نہ تھا۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی۔ جی نہیں۔ سابقہ بیان بھی اطلاعات کی طرف سے۔ گورنمنٹ کی طرف سے آیا ہے۔ وقف بورڈ کا کام یہ تھا کہ پوزیشن کو کاپر کرتا۔ گورنمنٹ صحیح معنوں میں پبلک کو یہ بتلاتی کہ کونسی چیز صحیح ہے۔

شری محمد ابراہیم علی۔ سروے مکمل ہونے کے بعد ہی گورنمنٹ اس پوزیشن میں ہو گی کہ صحیح اطلاع دے۔

شری احمد حسین۔ غلط بیانی سے کام لینے والوں کیلئے کیا سزا ہے۔ اگر آپ یا میں اسمبلی میں یا اخباروں میں ایسی پبلیش کریں تو اس کے لئے آپ کے پاس کیا قانونی چارہ ہے گورنمنٹ کا ایک ذمہ دار افسر ایسی غلط بیانی سے کام لیتا ہے تو اس کے خلاف آپ نے کیا تحقيقات کی اور کیا کارروائی کریں گے۔

شری محمد ابراہیم علی۔ ان کے خلاف ضروری کارروائی کی جائیگی جو غلط بیان دہیے ہیں۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی۔ سروے جو کمپلیٹ ہوا ہے کہہ رہے ہیں اس میں سوال یہ پیدا ہوتا ہے کہ بعض چھوٹی چھوٹی کارروائیوں کیلئے وقف بورڈ

کمیتا ہے کہ غم کو روک کر نہیں جاسکتے۔ ہمارے پاس پیسہ نہیں ہے۔ جب سروے مکمل ہوگا تو کیا اس کا پیسہ متولیوں سے پھر لیا جائیگا کیونکہ جہاں تک قانونی کارروائیاں کرنا پڑیگا اسکے لئے تو آپ کے پاس پیسہ نہیں ہے۔ پھر یہ سروے مکمل کر کے آپ کیا کریں گے۔ سروے مکمل ہونے کے بعد آپ کو اکوٹ چانا پڑیگا اسکے لئے آپ کے پاس پیسہ نہیں ہے۔ متولیوں سے لیا پڑیگا۔ اسکے لئے آپ کیا سببش ہے اور آپ کیا کرنے والے ہیں۔

Sri Mohd Ibrahim Ali :— Before the survey is completed, I think he will be in a position to collect some amounts to file cases.

شری سلطان صلاح الدین اویسی :— کتنا ککشن ہوا کیا آپ جاسکتے ہیں۔

Sri Mohd. Ibrahim Ali :— I am not immediately in a position to give any answer.

شری سلطان صلاح الدین اویسی :— (ع) کروڑ کے نو اضلاع میں اوقاف لکھے ہیں۔ امیر عدالتی رسوم کتنا لکھے گا۔ اور آپ کے پاس ایریس کتنے ہیں۔

Sri Mohd. Ibrahim Ali :— The thing is as the Limitation Act has been extended, we will have to file cases with a court fee of Rs. 15, not on the value of the property.

OCCUPATION OF WAKF PROPERTIES

1018—

* 1495 Q.—Sri Ahmed Hussain :—Will the hon. Minister for Prisons be pleased to state :

(a) whether Muslim Wakf Board is aware of the fact, that un-social elements have illegally occupied the Wakf properties, Muslim graveyards and the Wakf lands under Dargahs in the City of Hyderabad;

(b) if so, the action taken for removing such illegal possessions; and

(c) whether a list of properties illegally occupied be placed on the Table of the House?

Sri Md. Ibrahim Ali :—(a) Yes, Sir.

(b) In cases of ordinary nature, the Municipal Corporation and the police authorities have been addressed for immediate intervention and removal of squatters. In cases where it is felt that ordinary measures would not do, regular inquiry has been instituted by Wakf Board under section, 45 of the Wakf Act 1954 and Judgments are passed on the merits of each case. In such cases where it was apprehended that serious harm was likely to be caused to the property in the course of inquiry the Wakf Board in exercise of the powers vested in it under rule 10 (4) of the Andhra Pradesh Wakf Rules, either appoint receivers or issue injunction orders. In cases of a more chronic and acute nature regular suits have been filed in the Courts of law.

(c) A list of properties illegally occupied is placed on the Table of the House. Part 'A' of the list contains cases taken up with the police and Municipal authorities, Part 'B' pertains to cases taken up for regular inquiry under the Wakf Act and part 'C' indicates cases in which suits have been filed.

PAPER PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

[Vide Answer to clause (C) of Legislative Assembly Question

(Starred) No. 1495 (Q) (*1018)]

"A" LIST OF CASES WHICH HAVE BEEN TAKEN UP WITH THE POLICE AND MUNICIPAL AUTHORITIES.

Sl. No.	Name of the Property.
1	Wakf land under the Mosque at Amirpet.
2	Un-authorized construction of huts and houses over the grave-yard Mithay Shah Puranapul.
3	Land attached to the Mosque Kooch-e-Baharupia inside Puranapul;
4	Eviction of huts and the stalls over the Wakf land of the Grave-yard known as Takiya Syed Ahmed Shah Quadri- Nallakunta in front of Fever Hospital, Hyd.
5	Illegal occupation and un-authorized construction over the Wakf land of the grave-yard behind the Multipurpose Boys High School, Nampallli.
6	Encroachment of Wakf land under the Durga Ebadulla Shah at Ghousepura, Mahmood Bagh by Sri N. Baliah.
7	Encroachment and un-authorized construction over the Wakf land of the grave-yard and the Mosque, Amberpet.
8	Illegal occupation of the Wakf land of the grave-yard known as Takiya Muzafter Ali Shah opposite to Dargah Hazrath Shaikji Hall.
9	Illegal occupation and construction of House over the Wakf land under the mosque Mian Mishk.
10	Illegal occupation and un-authorized construction over the Wakf land of the grave-yard at Chikalguda.
11	Illegal occupation of the land under the Masjid-e-Akbari, Mangalhat.
12	Un-authorized construction of houses on the Wakf land under the Mosque Ghaniulla Shah Mangalhat.
13	Illegal occupation and un-authorized construction over the grave-yard known as Khab-rastan Khakrouban (Scavengers).
14	Un-authorized construction over the Wakf land under the Dargah Divan Shah Datar.

- 15 Construction of houses on the grave-yard Bahloul Khan Guda.
- 16 Construction of Pan Shop-Petrol Pump and Timber Depot on the Wakf land of the grave-yard Bokkalguda, Secunderabad.
- 17 Un-authorised construction over the Wakf land under the Mosque Sultan Bagh, Kavadi Guda.
- 18 Illegal occupation and un-authorised construction over the Wakf land under the Mosque Kamaraki Gumbud at Sabzi Mandi.
- 19 Illegal occupation of the Wakf land under the Mosque Attarin Bazar-e-Jumrat.
- 20 Illegal occupation and sale of the land attached to the Mosque Afsar Jung at Saifabad.
- 21 Illegal occupation of Wakf land under the Mosque Darceba, Begum Bazar, Hyd.
- 22 Illegal construction of a house on the grave-yard Rahim Bagh at Kagzguda.
- 23 Un-authorised construction over the Wakf land of Darga Hazrath Majnu Shah Saheb at Bahadurpura.
- 24 Illegal occupation over the Wakf land of the grave-yard at Mustafadpura.
- 25 Un-authorised occupation of the Wakf land under the Dargah Hazrath Mir Mahmood Saheb at Mir Alum Tank.
- 26 Un-authorised construction of the grave-yard at S. No. 53 Mudahnapet, Sayedabad.
- 27 Illegal occupation and sale of Wakf land under the Mosque and grave-yard Tappa Chabutra.
- 28 Illegal occupation and construction of a hut on the Wakf land under the Mosque, Toli Karwan Sahoo.
- 29 Illegal occupation and sale of the Wakf land under the Dargah Moosa Quadri, known as Tekri ground inside Puranapul.
- 30 Illegal sale of the Wakf land pertaining to Makbera Khaja Khaleel, behind Devdi Munni Lal, Fathey Darwaza.
- 31 Un-authorised sale of the Wakf land under the Dargah Hazrath Baba Sharfuddin.
- 32 Illegal occupation and un-authorised construction over the Wakf land relating to Baldari Mosque at Osmania University.
- 33 Illegal occupation and un-authorised construction over the Wakf land of the Grave-yard known as Takiya Jaisal Shah outside Fathey Darwaza.
- 34 Illegal occupation of the land under Maqbera, Waja Jahi, Asifnagar.

"B" LIST OF CASES WHEREIN REGULAR INQUIRY IS BEING CONDUCTED
U/S 45 OF THE WAKF ACT, 1954.

Sl. No.	Name of the property
1	Un-authorised construction on the Wakf land belonging to Ahta Ma Ma Kulsoom and Zafar Yavarud Dowla.
2	Un-authorised construction and illegal occupation on the land pertaining to Ashoorkhana and grave-yard Amir Bi at Domalguda, Hyderabad.
3	Encroachment over the Wakf land under the Dargah Badepa at First Lancers, Hyd.
4	Illegal sale of land attached to Masjid and Mosque Dargah Dawood Ali Shah Phool Bagh.
5	Illegal sale of Wakf land under the Mosque Mohd. Shukoor Fathey Darwaza.
6	Encroachment of the Wakf land Takiya Char Kowdi, Muslim Jung Pul, Hyderabad.
7	Un-authorised construction in the area of Dargah Nooruddin Shah Khamsul Kaderi, Nampally.
8	Un-authorised construction on the land of Dargah Wasil Shah Saheb, Nampally.
9	Protection of grave-yard Ashoorkhana Imam Bada outside Yakutpura.
10	Un-authorised encroachment and construction on the grave-yard Mohd. Shujat Khan, Mewatipura.
11	Un-authorised construction and encroachment on the Wakf land of Mosque Takiya Zohoo Shah-Gazi Bunda.
12	Alienation and sale of Wakf property attached to the Dargah Syed Shah Moosa Quadri Bugdadi, Nizam Shahi Road.
13	Un-authorised construction on the grave-yard and tomb Masjid, Tappa Chabootra.
14	Illegal construction of houses on Wakf land of the Dargah Mouzoof at Fathey Darwaza.
15	Muslim grave-yard Takia Gil Khair, Shamsheer Gunj.
16	Land Attapur village Dargah Hazrat Mir Mahmood Shah.
17	Un-authorised construction on land Masjid Moti Khan and grave-yard Wahid Shah.

"C" LIST OF CASES WHEREIN SUITS HAVE BEEN FILED IN THE COURTS

Sl. No.	Name of the property	
1.	2.	
1	Masjid Bagh Safa, Lingampally.	
2	Khabrastan Farvarish Bagh, Lingampally.	
3	Ashurkhana Miyanab. Domalguda.	
4	Khabrastan Bholakpur, Mushirabad.	
5	Masjid Sonabai Abdulla, Katia Hussain Sagar.	
6	Hydershah Kote, Mosques and grave-yards.	
7	Ashurkhana Upperpalli, Hyderguda.	
8	Wakf land, Mash Mashurutul Khidmath, Hyderguda.	
9	Khabrastan Ahle Islam, Chanchalguda.	
10	-do-	-do-
11	-do-	-do-
12	-do-	-do-
13	-do-	-do-
14	-do-	-do-
15	-do-	-do-
16	Masjid Fathullah Baig, Chawni Nade Ali Baig.	
17	Khabrastan Ahle Islam, Chanchalguda.	
18	Daira Achemian, Attapur.	
19	Masjid Fatahullah Baig, Chawni Nade Ali Baig.	
20	Khabrastan Thanther Bansilalpet.	
21	Masjid-e-Safa, Lingampally.	
22	Ashurkhana Takara Basti, Secunderabad.	
23	Ashurkhana Bi Bi Sakina, Hyderabad.	
24	Grave-yard Mosque, Haji Kamal, Chaderghat, Hyd. (Open land	
25	Wakfs land, Hyderabad.	
26	Wakfs land No. 11-8-518/4, Hyderabad.	
27	Mosque Qutub Shahi.	
28	Wakf land No. 11-8-518/6, Hyderabad.	
29	Mosque Ahmed Shahi, Dhoolpet, Hyd. (4-Mulgies).	
30	Mosque Qutub Shahi, Darushafa, Hyd. (One House).	
31	Mosque Qutub Shahi, Darushafa, Hyderabad. (House)	
32	-do-	(House)
33	-do-	H. No. 22-3-344
34	Wakf land Chanchalguda, Hyderabad	
35	Qutub Shahi Mosque. Hyd. (House)	
36	-do-	(House)

(1)	(2)	
37.	House under Moqbera Ma Ma Kulsum.	
38.	House No. 18-10-100	
39.	Wakf land No. 11-8-518/1. Chanchalguda.	
40.	Wakf land No. 17-8-518/11. Chanchalguda.	
41.	House No. 10-6-17 under the Durgah and Mosque Hazrat Syed Ahmed Bad-e-pah, First Lancers.	
42.	Wakf land No. 11-8-518/13, Chanchalguda.	
43.	Plot of land of the graveyard at Mangalhat. (8sq. yard)	
44.	Wakf land No. 11-8-518/9 Chanchalguda.	
45.	5 houses under Moque Qutub Shahi Nos. 28-8-335, 336, 337 338, 339.	
46.	Wakf land No. 11-8-518/5, Chanchalguda.	
47.	House No. 10-6-7, 8 under the Durgah and Mosque Haarith Syed Ahmed Bad-e-pah, First Lancers. Attached House No. 10-6-7,8.	
48.	Wakf land Chilkalguda.	
49.	Wakf land No. 11-8-518/14, Chanchalguda.	
50.	Wakf land No. 11-8-518/12, Chanchalguda.	
51.	Wakf land No. 11-8-518/10. Chanchalguda	
52.	Inam lands - Maash Mashrutul Khidmat, Durgah 1A Phalwan Shah Wali, Shahbad. S. No. 930/1 to 930/3 22G	
53.	-do- S. No. 922/1 & 922/2 2A	
54.	-do- S. No. 465/2. 5A-20G	
55.	-do- S. No. 48 8A-20G	
56.	-do- S. No. 923/122. 1A- 6G	
57.	-do-House S. No. 475	
58.	-do- S. No. 482 7A- 6G	
59.	Chilla Teg Jung - Land Maash Mashrutul Khidmat at Shamshabad. S. No. 3 28G	
60.	Inam lands to Ashurkhana Moosa Pot. S. No. 310 27G	
61.	Inam lands to Ashoor Khana Moosapeth. S. No. 313. 26G	
62.	-do- S. No. 74 19G	
63.	Inam lands to Durgah Ghaziuddin Masood S. No. 114, 112, 117. 4A-1G	
64.	Inam to Ashurkhana Tin Posh. S. No. 310. 1A-6G	
65.	Inam to Syed Saadath Soor Panja, Bularam. S. No. 12. 3G	
66.	Inam to Ashurkhana Attar Chirag Ali S. No. 116, 117. 5A-4G	

(1)	(2)
67.	Inam to Masjid-e-Dilawar Ali Saheb and Edgah. Nacharam. S. No. 192.
68.	-do- S. No. 169.
69.	Room, Masjid Bahadur Pura.
70.	Land of graveyard, Wajihuddin Shah, Teenkoni Chaman. 30 sq. yds.
71.	House No. 20-3-733, under Masjid-e-adina, Shah Gunj.
72.	House No. 21-8-8, under Masjid Babri Alawa, Bazar Ghansai.
73.	House No. 15-2-321 and 332, under graveyard Kalabe Ali Shah Maraj Gunj.
74.	-do- H. No. 15-2-309.
75.	-do- Rooms adjacent to H. No. 15-2-309
76.	Ashoorkhana Ghassalan and the land apportionment thereto, at Tandur.

شری احمد حسین - پھر میرا مسئلہ ویسا ہی رہ گیا - میں اردو میں جواب چاہتا تھا - خیر کوئی بات نہیں - میں منسٹر صاحب سے گزارش کروں گا کہ ٹپہ چوبترہ پولیس اسٹیشن کے پیچھے جو سیکڑوں سال پرانا قبرستان تھا اس میں سے قبروں کا انہدام کرتے ہوئے سڑک نکالی گئی ہے - منسٹر صاحب کے آئے کے بعد بھی تقریباً ایک سال سے کارروائی زیر دوران ہے - اس کے لئے آپ نے کیا عمل کیا -

شری محمد ابراہیم علی - میونسپلٹی کو توجہ دلائی گئی ہے - اور میرا خیال ہے کہ غالباً اس میں انجیکشن آرڈر بھی دیا گیا ہے -

شری احمد حسین - انجیکشن آرڈر کا ایک کوئی امپلیمنٹیشن نہیں ہوا نہ کوئی توجہ ہوئی - باغیاطہ پختہ سڑک قائم ہو چکی ہے - راستہ قبور پر سے گزرتا ہے - اس کے باوجود بھی آپ کوئی توجہ نہیں کر رہے ہیں - اگر سڑک کے بعد قبر میں بھی چین نہیں ملتا تو ایسے انتظامات کرنے سے کچھ حاصل نہ ہوگا -

Sri Mohd. Ibrahim Ali :- We will take action.

شری سلطان صالح الدین اویسی - آئے دن اس طریقہ سے واقعات ہورہے ہیں ہیں - پچھلی گورنمنٹ دو پولیس انسپکٹرس کو رکھی تھی ایک چار مہینہ پر اور دوسرا مہینہ آباد پر - اگر ایسا کہیں کچھ ہو تو ان سے ایسے معاملہ کو رجوع کیا جاسکتا تھا - حد یہ ہے کہ آج ڈاکٹر حسین کے باوا کی قبر جمہرات کے بازار کے پاس ہے وہاں قبور کو توڑ کر گزریہ کا اڑا قائم کیا گیا ہے - میں نے انکو ایک لٹر لکھا تھا کہ حیدرآباد آئیں تو اپنے باوا کی قبر کو جائیں تاکہ دوسروں کی قبریں بھی بچ جائیں اور گزریہ خانہ وہاں سے ہٹ جائے ایسی کئی مثالیں ہیں یہ ایک معمولی سی بات ہے - پولیس انسپکٹرس کے ذریعہ گورنمنٹ اسکی پابندی

(శ్రీ) అచ్యుత్ చలప్పేట్ :— రాజ్యరూపు గారు అడిగితే ఉద్దేశం ఎక్స్ ప్రెయిన్ చేయమన్నారు.....

మిస్టర్ స్పీకర్ :— తెలుగురానివారికి తెలుగులో చెప్పమంటే.....

(శ్రీ) అచ్యుత్ చలప్పేట్ :— ఇవీరం ఉద్దేశం యివ్వమని చెప్పండి. తురిన్ మీద వేవర్స్ ప్లెడ్ చేయమని అడిగాడు. గానిని గురించి వాహా నమా భావం చెప్ప లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఉద్ద రానివారికి ఉద్దలో ప్రశ్నలు వేస్తారు. తెలుగు రానివారికి తెలుగులో ప్రశ్నలు వేస్తారు. అయిన ఎట్లా చెప్పగలుగుతారు, పాపం.

Mr. Speaker:—They ignored the Speaker and they ignored all the members and they went on speaking as between themselves.

Sri C. V. K Rao :—That is the difficulty, Sir.

Sri A. Madhava Rao :—Have any objection petitions been received at any time by the Commissioner or by the Government or by any person from any quarters? The question is whether the Muslim Wakf Board are aware of the fact that the Central Government fixed 15th August 1967 as the date for submitting objection petitions for removal of illegal possession. I want to know whether any publicity has been given and whether any objection petitions have been received and if so what is the action taken?

Sri Mohammad Ibrahim Ali :— They have been received regarding dispute about property and the Commissioner is examining them.

Mr. Speaker :—It looks as though a particular date has been fixed for receiving objections. Objections were called for before 15th August 1967 and according to him objections have been received.

SCHOLARSHIPS TO POST-MATRICULATE STUDENTS

1019—

*192 Q.—Sri T. C. Rajan :—Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) how many post-Matriculate students are being given scholarships in Chittoor District for the year 1966-67 particularly in Palamaneru and Punganur Taluks; and

(b) the amount sanctioned for each student;

The Minister for Social Welfare (Sri A. Ramaswamy) :—(a)&(b) No. of students sanctioned Post Matric Scholarships in Chittoor District; 1,586

No. of students sanctioned Post Matric Scholarships in Palamaneru and Punganur Taluks. 17

A statement showing the amount of scholarships sanctioned to each student in Palamaneru and Punganur Taluks is placed on the Table of the House.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
Vide Answer to Legislative Assembly Question
No. 1192 (Starred) (* 1019)

Name of the Student	Amount of scholarships sanctioned for 1966-67
PALAMANER TALUK	
1. R. Krupalani	Rs. Pa. 58-87
2. P. Chandrasekhara Chetty	121-50
3. M. K. Munvar	391-62
4. H. Gururaja Rao	606-00
5. M. Thippaiah	92-69
6. Ch. Chandra Reddy	429-89
7. P. Sankaranarayana Rao	607-00
PUNGANOOR TALUK	
8. G. Ameer Singh	1,011-00
9. P. Ekambaram	121-50
10. T. Venugopal Naidu	300-00
11. P. Vasudevayya	92-69
12. T. Devandra Reddy	121-50
13. P. Subramanyam	408-72
14. P. Chandravathamma	454-41
15. G. Subrahmanyam	440-00
16. D. Surendra Reddy	467-00
17. P. Subrahmanyam Mohan Raju	467-00

శ్రీ వై. వెంకటరావు (వేమూరు) :— అంగ్రెజ్ రెజ్ ఛార్జ్ మెంట్ కు
మీద ఎన్ని స్టాండ్ డిస్కంలు ఇచ్చారు? break-up అవసరం లేదు.

శ్రీ ఎ. రామస్వామి :— మొత్తం 1588.

శ్రీ వై. వెంకటరావు :— ఛార్జ్ మెంట్ కు మీద; జిల్లా అధికారి ఇచ్చాడు.

శ్రీ వై. వెంకటరావు :— Information ఇవ్వకు లేదు.

Mr. Speaker :— The other questions except L. A. Q.s Nos. 1033
and 1034 will be placed on the Table.

SANATORIUM AT PALAMANER

1033—

*412 (A) Q.—Sri T. C. Rajan :—Will the hon. Minister for
Health and Medical be pleased to state :

(b) if so, what is the estimate cost; and
(c) when it would be started?

Sri P. V. Narasimha Rao :—(a) No Sir.
(b) and (c) Do not arise.

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు :— వచ్చినట్లు లేదు. అయినా అటువంటి ప్రయోజనం లేదు. I can take this question as 'vijnapti'. Even so, there is no possibility of doing it now.

Sri P. V. Narasimha Rao :— We are jumping from T. B. to Leprosy.

SHACKLES AND HANDCUFFS TO PRISONERS

1034—

(a) whether the Government will take steps to dispense with the method of using shackles and handcuffs to the Prisoners in the jails of our State :

(b) if so, when the same will be enforced ; and

(c) whether the supply of mud vessels to the Prisoners will be stopped?

Sri Md. Ibrahim Ali :—(a) No Sir.

(b) In view of answer to clause (a) this does not arise.

(c) Though there is provision in the rules for the supply of mud vessels, only aluminium vessels are being supplied in the jails of this State.

శ్రీ పద్యములు :- ఇది మధ్య యుగానాటి సాంప్రదాయం, ప్రతి కావ్యమునకును వేస్తున్నారు. నాగరిక ప్రవృత్తిగా దానిని తొలగి పూర్వం లెక్కన పెట్టవలెను. ఇప్పటికైనా ఆలోచిస్తూ రెండవది ముఖ్యమైన శివభక్తి లేదు అంటున్నారు, ఇప్పుడున్నది మంత్రీగాన వత్తెలున్నా వారి మాటలను వాటిని తొలగించగలగటం ప్రయత్నం చేస్తూనే వున్నాము.

Sri Md. Ibrahim Ali :— I have visited practically all the District and Central Jails and most of the sub jails. No where I found mud vessels being supplied to prisoners.

౧ ఏన్. రామరెడ్డి :— వారు వెళ్ళి చూడవచ్చు. యే జైలులో
జైవా మట్ట పాతలే దొరుకుతాయి.

Sri Md. Ibrahim Ali :—As far as my knowledge goes, they are not being supplied.

ಶ್ರೀ ಎ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಯ್ಯ :—ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಒಳ್ಳೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳಿಲ್ಲ.

Sri K. Prabhakara Rao :—Did the Minister go there on a surprise visit or after giving out his programme?

Sri Md. Ibrahim Ali :—I visited some jails without giving my programme in advance—surprise visits. Even during such visits, I never found such mud vessels being supplied.

ಶ್ರೀಮತಿ ಇಲಯಿ ಬಾई :—जब मिनिस्टर साहब इन्स्पेक्शन के लिये गये थे सायब उस वक़्त मिट्टी के बरतन नहीं थे होते। और मेम्बरस यह कह रहे हैं कि हम देखें हैं। मिट्टी के बरतन हैं। खैर कुछसी हो गये पछी कच्ची कि आईया मिट्टी के बरतन नहीं होने चाहिए।

شری محمد ابراہیم علی انصاری — جہاں بڑی میں گیا ہوں غور سے دیکھا ہوں کہیں جی کے برتن نہیں ملے گئے۔ اگر وہی میں کوشش کروں گا کہ آئندہ ایسا نہ ہو۔

WRITTEN ANSWERS TO QUESTIONS

DETECTION OF HOARDED FOOD-GRAINS

1020—

* 3428 Q.—Sri Badrivishal Pitti :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state :

(a) whether the Special Intelligence Unit has been constituted to detect the hoarding of foodgrains and blackmarketing in the State; and

(b) the No. of prosecutions launched at the instance of the said unit?

A :—

(a) Yes, Sir.

(b) 3280 cases.

RAIDING OF MILL AT BAPULAPADU

1021—

* 3172 Q.—Sarvasri A. Rami Reddy, G. Subba Naidu and R. Mahananda :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the Special Branch of Vijayawada, C.I.D. raided a mill at Bapulapadu in Veeravalli Police limits, on 26-7-1967 and seized 200 bags of paddy and 50 Kilos of rice;

(b) whether any arrests have been made in this connection,

(c) whether any prosecutions have been launched?

A :—

(a) Yes, Sir.

(b) No, Sir.

(c) Yes, Sir.

INCREASE OF BED STRENGTH IN HOSPITALS

1022—

* 368 Q.—Sri P. Gunayya :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state :

(a) the district-wise No. of beds increased in Government Hospitals in the State during 1965-66 and 1966-67;

(b) the expenditure incurred therefor, and

(c) the district-wise No. of hospitals under the management of Zilla Parishads taken over by the Government ?

A :—

(a) A statement is placed on the Table of the House.

(b) The expenditure incurred is furnished below :—

For 1965-66.	Rs. 6.71 lakhs.
For 1966-67.	Rs. 9.33 lakhs.

(c) L. F. Dispensary at Maddikera, Kurnool District was the only hospital taken over by the Government during 1965-66.

STATEMENT PLACED ON TABLE OF THE HOUSE
Vide L.A.Q. 368 (starred) (* 1022)

Name of the District.	No. of beds increased.	
	1965-66	1966-67
ANDHRA :		
Visakhapatnam ..	—	26
East Godavari ..	—	44
Srikakulam ..	—	16
West Godavari ..	—	50
Krishna (Vijayawada attached to Guntur Medical College, Guntur) ..	100	—
Cuddapah ..	—	12
Anantapur ..	—	50
Chittoor ..	144	—
Guntur ..	—	60
Kurnool ..	—	150
Nellore ..	—	—
TELENGANA :		
Warangal (M. G. M. Hospital and T. B. Hospital, Hanumakonda 100). ..	200	34
Nalgonda ..	20	64
Nizamabad ..	—	68
Maheboobnagar ..	—	26
Karimnagar ..	—	16
Khammam ..	—	66
Medak ..	—	34
Hyderabad ..	12	35
Adilabad ..	—	20
Total :	476	834

X-RAY FILMS TO KURNOOL HOSPITAL

1023—

* 1293 Q.—Sri P. O. Satyanarayana Rayu :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state :

- (a) whether it is a fact that X-Ray films are not being regularly supplied to the General Hospital, Kurnool;
- (b) the reasons therefor; and
- (c) whether action would be taken to regulate the supply?

A :—

- (a) No, Sir. There was however some delay in the supply during 1966.
- (b) The delay was due to lack of sufficient stocks with the suppliers and also due to some procedural delay in processing the indent through the Director of Medical and Health Services.
- (c) The Director of Medical & Health Services has issued necessary instructions to indent for the films on the firms direct and the supply position is better now.

BED STRENGTH OF GOVERNMENT HOSPITAL, SURYAPET

1024—

* 2246 Q.—Sri B. N. Reddy :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state :

- (a) the bed strength of the Government Hospital, Suryapet at present;
- (b) whether the Government propose to increase the bed strength;
- (c) whether the Government are aware of the fact that there is no children's ward in the said hospital; and
- (d) if so, whether the Government propose to provide the same?

A :—

- (a) 50 beds.
- (b) No, Sir.
- (c) Yes, Sir.
- (d) No, Sir.

BORSTAL SCHOOLS

1025—

* 1889 Q.—Sri A. Eswara Reddy :—Will the hon. Minister for Prisons be pleased to state :

- (a) the number of Borstal Schools in the State;
- (b) the strength during 1965-66 and 1966-67;
- (c) the reforms proposed in the manner of food habits and schooling the young prisoners?

A:—

(a) There is only one Borstal School at Visakhapatnam.

(b) 1965-66 .. 96.50 daily average
1966-67 .. 109.96 daily average.

(c) Food is issued to the inmates of Borstal School as per scales of diet prescribed in rule 38 of rules framed under the Borstal Schools Act, 1925. On the proposals submitted by Inspector General of Prisons for integration of diet scales of Jails in Andhra and Telangana regions for providing better food to the inmates of Borstal Schools. Government have decided to take up the issue, during the year 1968-69, subject to availability of funds in the budget, the inmates in the Borstal School are classified as penal grade, ordinary grade, star grade and special star grade as per rule 9 of the Rules issued under the Borstal Schools Act. As the inmate shows improvement in habits he gets promoted to higher grade and enjoy better facilities.

Educational classes are conducted in the School and those who show aptitude for higher education are coached to appear for Matric examination privately. Besides education, the inmates are provided training facilities in carpentry, tailoring and cotton tape making. The School has also been provided with a library and every year more number of books are added to the library.

RELEASE OF PRISONERS FROM HYDERABAD CENTRAL JAIL

1026—

* 1495 (E) Q.—Sri N. Raghava Reddy:—Will the hon. Minister for Prisons be pleased to state:

(a) the number of Prisoners recommended by the Advisory Committee to be released from Hyderabad Central Jail during 1964; together with the dates on which they were recommended to be released;

(b) whether all the prisoners have been released as recommended by the Advisory Committee and if not the reasons therefor; and

(c) the number of Prisoners actually released?

A:—

(a) The Advisory Board recommended the release of

17 prisoners on	16-3-1964,
36 " on	30-5-1964,
31 " on	28-3-1964,
and 39 " on	12-12-1964.

Total: 123

(b) Except one prisoner all the prisoners have been released. The case of the prisoner who has not yet been released is under correspondence with the Government of Maharashtra. As this prisoner convicted by the Court lying in the jurisdiction of Maharashtra State, that Government is the competent authority to pass orders.

(c) 122.

REWARDS FOR INTER-CAST MARRIAGES

1027—

* 1848 Q.—Sarasri A. Easwara Reddy and S. Vemayya :— Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state:

(a) whether there is any proposal with the Government to award rewards for inter-caste marriages in order to promote communal harmony and to do away with whatever remains of the erstwhile caste system; and

(b) if not, whether they propose to introduce such a procedure as an incentive?

A :—

(a) No Sir.

(b) The suggestion will be considered.

ADDITIONAL STAFF FOR DISTRIBUTION OF GOVERNMENT LANDS

1028—

* 1546 Q.—Sri P. Mahendranath :— Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether it is a fact that the Government has been pleased to sanction the additional staff for the distribution of Government lands to the landless poor in Mahboobnagar district during the year 1965-67; and

(b) if it is true when this staff will be given is work.

A :—

(a) No Sir.—

(b) Does not arise.

COMPENSATION TO EX-ZAMINDARS

1029—

* 1865 Q.—Sri Krishna Murthy :— Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether it is a fact that the amount of compensation is not being given to Ex-Zamindars and Inamdars in Srikakulam District, after survey settlement is over;

(b) whether it is also a fact that there is a delay in disposing the petitions of claimants before the District Tribunal, Srikakulam; and

(c) if not, how many petitions are pending before the Tribunal at present?

A :—

(a) The determination of final compensation in respect of taken over estate will arise after the expiry of 3 full fasli years after the taking over of the estate. Completion of a full fasli years is a statutory obligation under the provisions of the Estates Abolitions Act. In respect of 19 estates final compensation could not be paid

due to the non-fulfilment of the above statutory obligation. In respect of 3 more estates, final compensation could not be paid as settlement operations have not been completed in portions of these estates.

(b) There is no avoidable delay.

(c) 295 petitions are pending before the Tribunal at present.

ALLOTMENT OF PATTAS

1030—

*1494 (Z) Q.—Sri G. Satyanarayana Rao :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state:

(a) whether it has come to the notice of the Government that though lambadies of Lambaditanda of Pullur village, Yellandu taluk, Khammam district are cultivating the Matruka lands of Pullur village, Yellandu taluk, continuously since 100 years, they have not been vested with patta rights over their lands as yet in spite of acquiring full legal rights even by adverse possession;

(b) what are the reasons for not vesting with patta rights over their lands; and

(c) what kind of immediate steps the Government is going to take in this regard to vest the lambadies of Pullur village, Yellandu taluk with patta rights over their lands?

A:—

(a) No, Sir.

(b) Pullur village was notified as scheduled area. The lambadies who are non-tribals are not eligible for assignment of land in the Scheduled area.

(c) Does not arise.

DEATH OF A PREGNANT LADY

1031—

*1493 (S) Q.—Sri R. Satyanarayana Raju :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state:

(a) whether it is a fact that a pregnant lady named Smt. V. Ramulamma, resident of Kachirajugudem has died in the District Government Hospital, Khammam on the morning of 25-6-1967 on account of the failure to conduct operation in time; and

(b) the reasons for the death?

A:—

(a) No, Sir.

(b) Due to Septicemic Shock.

SUPPLY OF MEDICINES TO HOSPITALS

1032—

*856 Q.—Sri P. Gunasayya :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state:

(a) the amount of expenditure incurred for supplying medicines to hospitals in Andhra Pradesh in 1965-66 and 1966-67, respectively;

(b) the amount spent for providing diet for patients during 1965-66 and 1966-67; and

(c) the number of radio sets supplied to hospitals for the entertainment of patients during the same period?

A:—

	1965-66 Rs.	1966-67. Rs.
(a) Expenditure incurred on medicines, equipment, Linen and other Hospital necessities.	2,20,50,500 2.21 Crores	2,06,76,500 i. e., 2.1 Crores.
(b) Expenditure on diet to Patients.	61,47,400 61.47 lakhs. i. e., 80 lakhs.	79,79,600.

(c) No radio sets were supplied to any hospital from Government funds. Two hospitals were however supplied with radio sets which were donated by certain Philanthropists.

HOUSE SITES TO HARIJANS

1035—

* 1176 Q.—Sri P. Gunnappa :—Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) the amount of expenditure incurred towards house-sites to the Harijans in Tekkali Samithi area, Tekkali Taluk during the years 1965-66 and 1966-67, respectively ;

(b) the amount of expenditure incurred for Girijans ; and

(c) the total amount sanctioned by the Government ?

A:—

(a) 1965-66	...	Rs. 3,900—80
1966-67	..	Nil
(b)		Nil.

(c) The Collector, Srikakulam has reported that no special allotment has been set apart for Tekkali Samithi area. The expenditure is being met from the total allotment of the district which is as follows.

1965-66	..	Rs 85,500.
1966-67	..	Rs. 65,000.

UNSTARRED QUESTIONS

ELECTRICITY TO KATTANAGURU VILLAGE

36—

2396 Q.—Sri N. Raghava Reddy :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any scheme for the supply of electricity to Kattaganaguru village, Nalgonda taluk has been sanctioned after survey ;

(b) when the said scheme will be implemented ;

234 14th February, 1963. Written Answers to Questions.

- (c) the villages included in the said scheme; and
- (d) the estimated expenditure for the said scheme?

A:—

- (a) Yes.
- (b) It will be possible to take up the schemes when sufficient funds are available.
- (c) Kattangoor, Bolepally, Dandempalli, Chandepalli.
- (d) Rs. 4,36,100.

SUPPLY OF ELECTRICITY TO NARKETPALLI

37—

2391 Q.—Sri N. Raghava Reddy :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

- (a) whether any scheme for the supply of electricity to Narketpalli, Nalgonda taluk, has been surveyed and sanctioned by the Electricity Board;
- (b) the name of the villages included in the scheme;
- (c) the estimated expenditure for the said scheme;
- (d) the village-wise number of wells for which electricity is proposed to be supplied under the said scheme;
- (e) the percentage of remuneration that will be derived by the implementation of the said scheme; and
- (f) whether the said scheme will be taken up this year?

A:—

- (a) Yes.
- (b) Narketpalli, Vathimarthy, Vanipakala.
- (c) 3,91,780
- (d) (i) Narketpalli .. 38 Nos.
(ii) Vathimarthy .. 29 Nos.
(iii) Vanipakala .. 56 Nos.
- (e) 12.53%
- (f) No.

SUPPLY OF ELECTRICITY

38—

1868 Q.—Sri D. Venkatesam :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

- (a) whether there is any proposal with the Government to supply electricity to Dasagomnyoor and 5 other Villages in Kuppam taluk, Chittoor District; and
- (b) if so, when electricity will be supplied to the said villages?

A :—

The matter relates to the Andhra Pradesh State Electricity Board.

(a) A scheme for extension of supply to Dasagownivuru (and not Dasagominyoor as mentioned in the Question) and 5 other villages in Palamaner taluk (not in Kuppam taluk as mentioned in the question), Chittoor District was sanctioned by the Electricity Board in November, 1964.

(b) For want of funds, the scheme referred to, could not be taken up for execution so far. According to the policy of the Andhra Pradesh State Electricity Board, the scheme will not be eligible for being taken up during 1967-68. It will be taken up for execution when sufficient funds become available.

POULTRY FARMS IN SRIKAKULAM

39—

1917 Q.—Sri N. Ramulu :—Will the hon. Minister for Agriculture be pleased to state :

(a) the No. and location of Government Poultry Farms in Srikakulam District ;

(b) the expenditure incurred for them during 1965-66 and 1966-67 respectively ; and

(c) the estimated expenditure incurred for the year 1967-68 ?

A :—

(a), (b) and (c) The answer is placed on the Table of the House.

ANSWER PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

(a) At present no Government Poultry Farm is functioning in Srikakulam District. The District Poultry Farm Srikakulam was closed on 30-4-1967 as a measure of economy as it was running on uneconomic lines.

(b) 1965-66 Rs. 8,922.43

1966-67 Rs. 21,559.57

(c) The expenditure incurred from 1-4-67 to 30-4-67 is Rs. 450.

LOANS FOR PUMPSETS

40—

1828 Q.—Sri A. Madhavarao :—Will the hon. Minister for Agriculture be pleased to state :

(a) whether taluk-wise amount of agricultural loans sanctioned for purchasing pumpsets etc. during 1965-66, 1966-67 in the Nellore District (taluk-wise) ; and

(b) the manner in which the loans were distributed ?

A :—

A statement is placed on the Table of the House.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
WITH REFERENCE TO L. A. Q. No. 1828 (UNSTARRED)

(a) The following are the particulars of the amount of Agricultural loans sanctioned for purchasing pumpsets etc, through lands Mortgage Banks during 1965-66, 1966-67 in Nellore District. (Taluk-wise particulars are not available and hence Primary Land Mortgage Bank-wise particulars are given).

Name of the Primary Land Mortgage Bank	1965-66		1966-67	
	Purchase of oil engines electric motor pumpsets.	Purchase of tractors or other Agricul- tural machi- nery.	Purchase of oil engines electric motor pumpsets.	Purchase of tractors or other Agricul- tural machi- nery.
	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
1. Gudur.	39,800	—	3,04,480	50,000
2. Kavali.	—	24,800	2,71,050	20,000
3. Naidupet.	6,400	—	2,83,200	33,000
4. Nellore.	28,600	30,254	2,44,900	1,19,500
5. Atmakur.	—	—	1,27,300	—
6. Podili.	10,300	—	1,21,700	—
7. Venkatasgiri.	4,300	—	2,40,766	—
8. Rapur.	5,050	—	94,750	20,000
9. Kandukur.	12,300	—	3,64,650	59,000
10. Kandagiri.	4,500	4,600	93,650	—
11. Udayagiri.	9,500	—	2,04,850	37,000
12. Rapur.	26,200	31,300	1,70,720	1,38,300
	1,46,950	95,954	25,21,016	4,76,800

In 1965-66, prior to channelling of these loans through Land Mortgage Banks the following Samithis have sanctioned the loans for purchase of pumpsets.

Name of Samithi	Name of Taluk	Amount sanctioned.
Venkatasgiri.	Venkatasgiri.	3,000
Rapur.	Rapur.	32,500
Vijayapur.	Undayagiri.	15,000
Udayagiri.	-do-	3,750
		54,250

(b) When these loans are routed through Panchayat Samithis till August, 1965, they are treated as advances to Panchayat Samithis and the Panchayat Samithis should take steps to recover the loans from the ryots and they should remit the Government loans.

on due dates irrespective of the fact whether they recovered the loans from the ryots or not. The loan amount is not paid direct to the borrower but the same will be paid to the firm which supplied the machines.

Since August, 1965 loans for the purchase of tractors, oil engines and electric motors are channelled through the Land Mortgage Banks. The loan amount is not paid to the cultivator directly but the Land Mortgage Bank sends cheques to the concerned firms which supplied the machinery against notes of delivery and relevant vouchers on behalf of the loanees. In the Primary Land Mortgage Banks, which are having their own funds, they disburse the loans first in the above manner and they get reimbursement of the same from the Andhra Pradesh Cooperative Central Land Mortgage Bank. Under both the systems the ryot is free to select the make he wants under the loan.

IRRIGATION WELL TO EACH FAMILY

41—

* 1271 Q.—Sri T. V. S. Chalapathi Rao:—Will the hon. Minister be pleased to state :

(a) is it not a fact that the Governor in his address to both the Houses of Legislature in November 1963 said that the Government wished to encourage every family in the dry areas to own an irrigation well ;

(b) if so, how many families are enabled till 31st March, 1966 to own such irrigation wells ;

(c) what is the expenditure incurred for these wells ; and

(d) what is the extent of land that is being irrigated by these wells ?

A :—

(a) Yes Sir,

(b) 28,623 families.

(c) Rs. 628.25 lakhs.

(d) 1,03,349 acres.

WHOLESALE AND RETAIL DEALERS IN FOODGRAINS

42—

* 1860 Q.—Sri K. Krishna Murthy:—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state :

(a) the total number and names of wholesale dealers and retail dealers of foodgrains in Narasannapeta taluk in Srikakulam district ; and

(b) what is the total quantity of rice and sugar allotted to Narasannapeta taluk during the months of March to June, 1967 ?

A :—

(a) Two statements are placed on the Table of the House.

(b) Rice .. 130 quintals.

Sugar .. 1364 quintals.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
(VIDE ANSWER TO CLAUSE (A) OF THE UNSTARRED
QUESTION No. 1860)

No. and Names of wholesale F. G. dealers in Narasannapeta taluk
Srikakulam District.

Sl. No.	Name of the licensee.	No. of the licence.
1.	Sri Korada Jagannadham, Narasannapeta	851
2.	Sri Bora Narayana Edulavalasa	1279
3.	Sri Bora Ramamurthy	1345
4.	Sri Velamala Jagannadham	1280
5.	M/s. T.V.K. Bros Narasannapeta	1467
6.	Sri Gudla Narasimhaswamy, Narasannapeta	1228
7.	Sri Potnuru Chinaveerabhadraswamy & Bros., Narasannapeta	88
8.	Sri Potnuru Chendrabhushanam, Narasannapeta	625
9.	Sri Varanasi Sriramulu & Sons., Narasannapeta	516
10.	Sri Ladi Latchanna & Sons, Kotabommali	1026
11.	Sri Pefana Ramanaiah, Devudi, Narasannapet	925
12.	Sri Kothakota Lingamurthy,	76
13.	M/s. Kothakota Govindam & Chekradharudu, Mobagam	880
14.	Sri Narayanasetti Chinthavitaana, Narasannapeta	79
15.	Sri Vysyaraju Venkatarao, Kotabommali	1542
16.	Sri Potnuru Kasum Haranadh, Narasannapeta	756
17.	Sri Potnuru Venkataramanaiiah, Narasannapeta	1194
18.	Sri Ravada Pentaiah, Makivalasa	257
19.	Sri Ladi Subbarao & Sons. Kotabommali	1024
20.	Sri Ladi Delappanna & Sons. Kotabommali	1025
21.	Sri M. Krishna, Thilaru	1857
22.	Sri Potnuru Somulu, Narasannapeta	1193
23.	Sri Narayanasetti Pedathavijayya, Narasannapeta	963
24.	Sri Kalivarapu Chitta Narasimhulu, Narasannapeta	1194
25.	Sri Varanasi Nagabhushanam, Narasannapeta	1194
26.	Sri B. Chinaveerayya & Sons. Narasannapeta	1198
27.	Sri D. Mohanarao, Yerabadu	2110
28.	Sri Y. Apparao, Yerabadu	2117

(1)	(2)	(3)
29. Sri Naramsetti Satyanarayana, Narasannapeta		1540
30. Sri Kodandarama Rice Mill, Narasannapeta		2033
31. M/s. Kotabommali Large sized CS., Kotabommali		1749
32. Sri Sakalabakula Subbarao, Kotabommali		1263
33. Sri Narasimha Rice Mill, Narasannapeta		1998
34. Sri Someswara Dhali & Floor Mill, Narasannapeta		2115
35. Sri Varanasi Vizianandham, Narasannapeta		1465
36. Sri S. Ganapathirao, Narasannapeta		1304
37. M/s. Thangudu Thavudu & Baratham Neelakantam, Narasannapeta		56
38. Sri Vaddi Satyanarayana, Madapam		1599
39. M/s. Varanasi Chinn Satyanarayana & Krishna-murthy, Avalangi		822
40. Sri Ramakrishna Rice Mill, Makivalasa		957
41. Sri Pofnuru Ramarao, Narasannapeta		2119
42. Sri Boyina Sathyanarayana, Kotabommali		677
43. Sri Korada Ganapathi, Narasannapeta		58
44. Sri Bhaviri Papayya, Killam		1522
45. Sri Silla Sathyanarayana, Gopalapenta		1132
46. Sri B. Viswanadham, Narasannapeta		87
47. Sri S. Sanyasi, Komarathi		1541
48. Sri Koyyana Suranna & Sons, Dheergasi		1534
49. Sri Kanchari Lekadadem Guri swamy, Dheergasi		1538
50. Sri Baratham Venkataramanasiah, Gaduvalasa		1109
51. Sri Baratham Ramamurthy, Gaduvalasa		1110
52. Sri Doki Narayanamurthy, Narasannapeta		671
53. Sri Boyina Pakeeru, Narasannapeta		670
54. Sri Korada Appalaswamy, Kotabommali		168
55. Sri Doki Kameswararao, Harischendrapuram		1939
56. Sri Baratham Seetharam, Dola		1952
57. Sri Thangudu Appalasuryanarayana, Narasannapeta		1172
58. Sri Baratham Upendher Rao, Jalumuru		1165
59. M/s. P. Ramamurthy & Appikonda, Narasannapeta		49
60. Sri Illa Dharmarao, Narasannapeta		965
61. Sri Vyayaraju Jagannadharaju, Utlam		285
62. Sri P. Venkateswarulu & S. L. N. Rao, Narasannapeta		1060

(1)	(2)	(3)
63.	Sri Varavasi Sathyanarayana, Narasannapeta	1130
64.	Sri Potnuru Ramanna & Sons, Narasannapeta	1537
65.	Sri B. Narayanamurthy, Kotabommali	2107
66.	Sri Mettapelli Sathyam & Co., Palasa	1290
67.	Sri Vyasaraju Narayanaraju, Narasannapeta	1911
68.	Sri Potnuru Sahadevu, Kotabommali	1956
69.	Sri B. Sathyanarayana, Mallivalasa	1905
70.	Sri Korada Lakshmanamurthy, Narasannapeta	1912
71.	Sri Jami Jagannadharao, Karimullipeta	1915
72.	Sri V. Kamesam, Narasannapeta	1916
73.	Sri V. Suryanarayana, Narasannapeta	1868
74.	Sri V. Narayanamurthy, Chennapuram	1714
75.	Sri Pydisetti Sathyanarayana & Vendirangi Sathyanarayana, Avalangi	817
76.	Sri Nallana Appalaswamy, Dheergasi	1512
77.	Sri S. Bheemaraju, Kotabommali	1641
78.	Sri Kintali Appayya, Killam	1521
79.	Sri Gudla Mohan Rao, Narasannapeta	1153
80.	M/s. P. Somanna & V. J. Raju, Narasannapeta	30
81.	Co-operative Society, Harischandrapuram	1096
82.	Sri Korada Mruthyanjam, Kotabommali	665
83.	Sri M. Chelapathirao, Kotabommali	2289

Total Wholesale Foodgrains Dealers' Licences. 83.

WASTE LAND IN BANDAR TALUK

43—

1816 Q.—Sri B. Niranjana Rao :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state.

(a) the village-wise extent of waste land in Bandar taluk, Krishna district;

(b) how many applications for assignment are pending in Bandar taluk, Krishna District; and

(c) how much of the assessed waste land has been distributed so far to the landless poor in Bandar taluk, Krishna district?

A :—

(a) The list is placed on the Table of the House.

(b) 3218 applications.

(c) Ac. 8,495.11

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
Answer to Clause (e) of L. A. Q. 1816 (Unstarred)

Name of the Village	Extent of land available			Total	Land not fit for cultivation due to swamp out of Col. 5.
	Included in Krishna Range Scheme	Not included in Krishna Range Scheme	Compact block		
1	2	3	4	5	6
1. Chinagolapaler	—	—	750-00	750-00	—
2. Nidamaru	—	—	3062-00	3062-00	1641-00
3. Chandala	29-34	—	—	29-34	—
4. Telivennu	—	—	526-04	526-04	—
5. Gantipudi	—	4-11	—	4-11	—
6. Kantiyanna	36-25	9-38	2004-89	2051-22	1000-00
7. Madaparu	15-00	120-00	—	135-00	—
8. Chinapandireka	59-70	—	1373-14	1932-84	973-00
9. Munipeda	151-40	61-74	1529-38	1749-52	1500-00
10. Yendapalli	—	51-01	700-00	751-01	300-00
11. Cherukunthi	20-38	50-23	421-68	492-29	200-00
12. Pedduru	83-32	27-00	472-46	532-78	400-00

	85-84	18-05	—	108-39	—
13. A. Bantunilli	3-40	66-62	—	70-02	—
14. Baranaboyrao	147-12	—	730-00	877-2	• 730-00 • under control of Fisheries Dept. 4832-00 swamp.
15. Pedapatnam	—	—	—	—	—
16. Ineru	55-85	125-38	4832-00	5013-73	—
17. Monnaswarum	33-16	—	—	33-16	—
18. Gokavaram	—	50-53	—	50-53	—
19. Madata	—	7-15	—	7-15	—
20. Kakolamudi	116-58	6-54	—	6-54	—
21. Talapatam	117-80	38-76	320-54	475-83	—
22. Kaura	101-04	80-74	—	17-50	—
23. Kallagudi	39-26	20-42	—	181-78	—
24. Telipudi	—	15-00	—	68-68	—
25. Chikalapudi	—	7-71	—	15-00	—
26. Bandar West	70-16	74-73	800-40	957-28	1200-00 (Unit for cultivation.)
27. Karagrabaram	—	136-48	1360-80	124-00	—
28. Potlapalli	—	6-00	—	6-00	—
29. Kaura	8-09	1055-70	3026-86	4090-65	400-00 swamp.
30. Ravavaram	—	3-13	1024-29	1027-42	—
31. Gunduram	6-79	0-92	1037-67	1047-58	—
32. Palakuram	19-31	67-72	2612-94	2701-97	—
33. Palakuram	273-70	110-00	716-30	1100-00	—
34. Chinnapuram	30-00	7-86	—	57-85	—
35. Nalaku	1408-75	2099-38	27805-28	31312-01	13576-08
Total:					

ARREARS OF LAND REVENUE, etc.

44—

1122Q.—Sarasri Vavilala Gopalakrishnayya, K. Munuswamy, Badrivishal Pitti, K. Buchi Rayadu, B. Ratnasabhapathy and Ahmed Hussain :—Will the hon. Minister for Revenue and Civil Supplies be pleased to state :

the outstanding arrears of land revenue, Sales tax, Taccavi Loans and subsidy loans outstanding up to March 31st 1967 and apportioned for each district ?

A :—

A statement is placed on the Table of the House.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

Vide Answer to L. A. Q. 1122 (Unstarred)

Outstanding Arrears of Land Revenue, Taccavi Loans and Subsidy Loans as on 31-3-1967

Name of the District	Land Revenue	Taccavi Loans	Subsidy Loans
	Rs.	Rs.	Rs.
Srikakulam	32,62,300	15,06,942.00	1,87,330
Visakhapatnam	25,00,748	14,70,932.10	3,34,161
East Godavari	21,32,532	5,37,457.09	78,189
West Godavari	17,09,177	14,49,688.61	49,197
Krishna	35,04,731	28,41,455.87	97,879
Gunur	83,46,748	8,62,612.00	3,09,952
Nellore	48,68,088	45,75,407.00	6,80,278
Chittoor	18,11,445	26,17,091.53	7,21,897
Cuddapah	38,39,039	54,45,353.38	5,17,430
Anantapur	48,05,439	77,85,195.00	8,28,247
Kurnool	35,00,974	43,20,556.34	16,77,634
Adilabad	78,585	14,79,264.59	1,25,746
Hyderabad	40,36,119	13,98,327.24	1,78,892
Karimnagar	10,61,712	3,98,327.24	2,00,217
Khammam	27,21,012	15,77,715.17	1,80,574
Mahabubnagar	8,84,045	46,08,542.81	3,87,948
Medak	8,42,816	10,80,335.99	1,71,801
Nalgonda	9,01,120	22,70,409.42	4,52,522
Nizamabad	2,41,948	8,65,779.50	45,808
Warangal	7,57,242	18,68,376.89	3,10,024
Total	5,18,00,839	4,89,59,769.77	75,35,686

STATEMENT SHOWING THE ARREARS OUTSTANDING
AS ON 1-4-1967 UNDER SALES TAX

S. No.	Name of the District	A.P.G.S.T.	C. S. T.	A.P.S.-M.S.T.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.	Srikakulam	2,44,007	87,469	—
2.	Vizianagaram	7,81,001	1,09,691	—
3.	Bobbili	6,23,097	50,175	—
4.	Visakhapatnam	21,29,378	14,581	7,37,738
5.	Anakapalli	4,95,289	36,457	—
6.	Kakinada	6,73,297	2,11,422	—
7.	Ramachandrapuram	7,56,267	1,22,384	—
8.	Rajahmundry	2,29,201	11,881	—
9.	Amalapuram	5,71,742	31,979	—
10.	Krishna West...I (Principal)	5,05,544	1,11,422	4,423
11.	Krishna West I (Additional)	2,11,188	96,789	887
12.	Krishna West...II	5,66,195	22,902	62,503
13.	Gudurvada	2,94,675	62,293	—
14.	Machilipatnam	10,50,739	77,964	—
15.	Eluru	3,25,505	54,224	—
16.	Tadepalligudem	5,32,085	8,13,839	1,208
17.	Bhimavaram	2,68,313	1,86,302	—
18.	Palakol	2,81,238	2,15,970	—
19.	Nellore	5,61,263	2,41,475	2,072
20.	Gudur	6,90,003	80,509	29,175
21.	Ongole	3,49,619	9,888	2,184
22.	Bapatla	5,89,972	49,681	1,133
23.	Tenali	3,40,271	1,21,777	721
24.	Guntur, Principal	2,60,211	54,127	—
25.	Guntur, Additional	3,53,051	75,670	2,238
26.	Narsaropet	4,01,528	3,891	2,388
27.	Anantapur	2,99,005	90,143	6,159
28.	Chittoor	2,67,879	49,073	7,039
29.	Tirupathi	2,20,837	54,656	29,057
30.	Cuddapah	5,02,845	3,11,489	7,432
31.	Proddatur	3,28,799	1,95,858	2,685
32.	Kurnool	4,54,501	50,456	—
33.	Nandyal	2,78,066	2,12,119	—
34.	Adoni	6,11,657	2,02,958	491

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Nizamabad	10,70,910	1,21,451	—	—
36. Nirmel	8,60,464	3,40,382	5,090	—
37. Karimnagar	3,86,829	2,471	—	—
38. Bhongir	10,38,330	1,24,399	6,658	—
39. Warangal	8,34,302	4,00,429	44,002	—
40. Khammam	3,62,356	25,835	—	—
41. Hyderabad I	20,21,844	6,50,223	28,834	—
42. Hyderabad..II (Principal)	8,98,844	96,073	70,126	—
43. Hyderabad..II (Addition-I)	10,52,166	1,20,478	920	—
44. Hyderabad III	31,19,644	6,76,665	1,51,531	—
45. Hyderabad IV (Principal)	18,58,454	50,041	3,61,377	—
45. Hyderabad..IV (Additional)	5,91,314	1,48,315	—	—
47. Hyderabad .V	12,83,704	1,26,842	15,367	—
48. Central Circle	2,50,075	—	—	—
49. Mahabubnagar	6,88,713	61,636	14,114	—
Grand Total	3,33,70,237	70,65,584	15,49,345	—

HIGHER SECONDARY SCHOOLS

45—

2778 Q.—Sarasri Badri Vishai Pitti, K. Batchi Rayudu and Ch. Rajeswara Rao :—Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of higher secondary schools opened by the Government during 1966-67 ;

(b) the various places at which those schools were opened; and

(c) the amount sanctioned to each of these schools for Laboratory equipment ?

A :—

(a) Nil.

(b) and (c) Do not arise.

LEPROSY SANATORIUM

46—

1,91 Q.—Sri A. Eswara Reddy :—Will the hon. Minister for Health and Medical be pleased to state :

(a) the number of lepers in Leprosy Sanatorium run by T. T. Devasthanams in Akkarampalli in Chittoor District during 1966-67; and

(b) whether there is any proposal with the Government to start a poor house for the children suffering from leprosy and begging in the streets of Tirupati in Chittoor District?

A :—

(a) There were 278 patients i. e. (135 in Government side and 143 patients in Devasthanam side) treated as inpatients in Leprosy Sanatorium run by T. T. Devasthanams in Akkarampalli, in Chittoor District during the year 1966-67.

(b) There is no proposal with the Government to start poor house for the Children suffering from Leprosy and begging in the streets of Tirupati in Chittoor District. But a scheme for the establishment of Rehabilitation Centre for the Leprosy patients under the auspices of the Hindu Kusht Nivaran Sangh, Andhra Pradesh Branch, is under consideration.

FUNDS BY HANDLOOM BOARD

47—

2214 Q.—Sri K. Butchi Rayudu :—Will the hon. Minister for Industries be pleased to state :

(a) the society-wise figures of the amounts so far given from out of Rs. 45.24 lakhs made available to Handloom Weavers Co-operative Societies by the Handloom Board by the end of March 1966 for house construction purposes :

(b) the No. of houses constructed by them ; and

(c) the society-wise figures of amounts recovered out of the loan amounts?

A :—

(a) (b) and (c) : A statement is laid on the Table of the House.

(Statement.)

STATEMENT LAID ON THE TABLE OF HOUSES VIDE L. A. Q. NO. 2214 (UNSTARRED) BY
SRI K. BUTCHI RAYUDU, M. L. A.

Sl. No.	Name of the housing Colony.	Amount disbursed		Total	No. of houses constructed.	Amount recovered
		Loan.	Grant.			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
		Rs	Rs	Rs		Rs
1.	Alagampadi.	1,23,000	38,400	1,58,400	40	480.00
2.	Mangalagiri.	2,34,074	84,740	3,18,814	100	11,380.00
3.	Perla.	78,800	25,920	1,04,720	27	8,699.55
4.	Nidibrolu.	1,12,456	51,978	1,67,434	47	18,014.35
5.	Guntur.	1,72,000	33,000	2,05,000	55	1,000.00
6.	Palacole.	1,19,100	51,869.84	1,70,969.84	46	19,045.71
7.	Bhageswaram.	10,510	..	10,510	32	..
8.	Kunkalakunta Bapuji	89,200	30,360	1,19,560	32	..
9.	Kunkalakunta	96,400	33,600	1,30,000	35	..
10.	Eluru	79,000	18,000	97,000	30	14,114.68
11.	Stonehousepet.	1,86,600	54,720	2,41,320	57	9,800.00
12.	Kappaladodda	1,40,217	23,865	1,69,080	50	6,557.82
13.	Pettur.	1,30,000	30,000	1,60,000	20	1,127.94
14.	Kalahasti.	62,600	14,400	77,000	18	30.00

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
15.	Pottuvaram.	66,256	14,064	80,320	..	..
16.	Gollapalem.	72,000	..	72,000	..	..
17.	Phirangipuram	71,800	..	71,800	..	..
18.	Yemmiganur.	1,16,000	27,000	1,43,000	50	23,891.64
19.	Gundigolana.	65,600	28,800	94,400	24	3,198.75
20.	Pochampalle.	3,24,247	96,000	4,20,247	100	17,827.44
21.	Jangaon.	3,17,000	96,000	4,13,000	100	5,000.00
22.	Mulug.	1,57,500	48,000	1,85,500	50	2,000.00
23.	Secunderabad.	1,67,667	48,000	2,15,667	50	3,500.00
24.	Narayanpet.	2,75,000	60,000	3,35,000	72	..
25.	Karimnagar.	2,75,500	78,000	3,53,500	100	..
		35,29,327	994,717.84	45,24,244.84	1135	145,707.85

BLOCK-WISE NO. OF SMALL SCALE INDUSTRIES IN SRIKAKULAM

48—

2071 Q.—Sri P. Gunayya :—Will the hon. Minister for Industries be pleased to state :

- (a) the block-wise No. of Small Scale Industries established in Srikakulam district during 1966-67 and 1967-68 respectively; and
(b) the amount of expenditure incurred therefor?

A :—

(a) No new schemes under Small Scale Industries have been set up during the year 1966-67 by Government and there is no proposal at present with the Department for setting up of new Units during the current year 1967-68 in Srikakulam District.

(b) Does not arise.

CO-OPERATIVE SUGAR FACTORIES

49—

2210 Q.—Sarasri K. Butchi Rayudu, T. Purushothama Rao and Dhanenkula Narasimham :—Will the hon. Minister for Co-operation be pleased to state :

the amount of profit gained or loss sustained as the case may be by each of the Co-operative Sugar Factories in the State during seasons of 1965 to 1967?

A :—

A statement is placed on the Table of the House.

ANSWER TO THE L. A. Q. UNSTARRED NO. 2210 BY SRI K. BUTCHI RAYUDU, M. L. A. 1ST SESSION 1967.

L. A. Q. No. 2210 (UNSTARRED) REGARDING PROFITS EARNED OR LOSSES SUSTAINED BY THE COOP. SUGAR FACTORIES DURING THE YEAR 1964-65 TO 1966-67.

Sl. No.	Name of the Society	For the year.	Profit earned.	Loss sustained.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.	Amadajavalasa Coop. Agricultural & Industrial Society Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67		18.26 * 9.83 @ 9.80 @
2.	Chodavaram Coop. Agricultural & Industrial Society Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67		12.09 * 8.33 * 18.90 @
3.	Chittoor Coop. Sugars Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67	10.07	16.53 @ 23.00 @
4.	Palakol Coop. Agricultural & Industrial Society Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67	5.67 0.64 1.43	* @

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Nizamabad Coop. Sugar Factory.	1964-65 1965-66 1966-67		11.44 5.67 15.76	* @
6. Etikoppaka Coop. Agri. & Indl. Society Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67	4.97 2.05 ..	.. 6.28	* @
7. Anakapalli Coop. Agri. & Indl. Society Ltd.	1964-65 1965-66 1966-67		3.61 7.06 9.60	* @
8. Thandava Coop. Agri. & Indl. Society Ltd., Tuni.	1964-65 1965-66 1966-67		5.63 9.77 2.15	* @

* Audited.

@ Proforma.

ALLOTMENTS MADE FOR RICKSHAW PULLERS CO-OPERATIVE SOCIETIES
50--

2357 Q.—Sri R. Satyanarayana Raju :—Will the hon. Minister for Co-operation be pleased to state :

(a) the amount allotted and spent during 1965-66 and 1966-67 respectively for the Rickshaw Pullers Co-operative Societies in the State;

(b) the number of societies registered during the said period; and

(c) the No. of societies for which licences have been sanctioned during the period?

A :—

(a), (b) and (c) A statement is placed on the Table of the House.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

(SEE ANSWER TO LEGISLATIVE ASSEMBLY QUESTION NO. 2357
UNSTARRED PUT BY SRI R. SATYANARAYANA RAJU, M. L. A.,

(a) The amount allotted and spent during 1965-66 and 1966-67 respectively for the Rickshaw Puller Co-operative Societies in the State :

Particulars.	1965-1966		1966-67	
	Amount Allotted	Amount spent (Rs. in lakhs)	Amount Allotted.	Amount spent.
1. Loan to purchase for Rickshaws.	1.15	0.92	0.36	0.30
2. Share capital loan.	0.15	0.12	—	—
3. Subsidy for construction of Shed.	0.50	0.40	—	—
4. Subsidy to purchase of implements.	0.05	0.04	—	—
5. Grant-in-aid to meet the cost of Junior Inspectors working in the societies towards their salaries.	0.35	0.25	0.29	0.26

(b) Number of Societies registered during the year.

During 1965-66	During 1966-67
3 Societies.	Nil

(c) The number of societies for which licences have been sanctioned during the period.

Name of the Society.	No. of licences sanctioned.
1. The Guntur Rickshaw Pullers Co-op. Society.	50
2. The Rickshaw Pullers Co-op. Society, Mahaboobnagar.	47
3. The Rickshaw Pullers Co-op. Society, Tanuku.	50
4. The Kurnool Rickshaw Pullers Coop. Society, Kurnool.	50

252 14th February, 1968. Written Answer to Questions.

MINOR IRRIGATION SCHEMES IN CHITTOOR DISTRICT

51—

1424 Q.—Sarvasri G. Sivaiah and K. Gopal Naidu :—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) what are the Minor Irrigation Schemes (i) under investigation, (ii) sanctioned, (iii) approved in Puttur taluk; Chittoor District;

(b) what are the stages of such each scheme;

(c) what are the medium irrigation schemes (i) under investigation, (ii) sanctioned, (iii) approved in Puttur taluk; Chittoor District;

(d) what are the stages of such each scheme; and

(e) what is the estimated cost for each scheme and the number of acres of land under the ayacut of each scheme specified in columns (a) and (c) ?

A :—

(a) to (e) A statement is placed on the Table of the House

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

[Vide L. A. Q. No. 1424 (Unstarred)]

Sl. No.	Name of the Scheme	Estimate	Ayacut	Remarks
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i>(i) Schemes under Investigation :</i>				
1	Restoration of Koddi Cheruvu of Yagappa-reddi Kandriga.	87,000 97,411	122 Ac.	The estimate is under scrutiny with the executive Engineer, S.I. Division, Nellore
2	Restoration of Pedda Cheruvu of Simharajapuram in Srirangapuram tirka.	3,13,300	406 Ac.	The estimate is pending with S.E. Investigation Circle, Guntur.
3	Restoration of Raju Cheruvu of Ramaiah puram.	96,000 1,13,750	101 Ac.	The scheme is under scrutiny with the S.E. Investigation Circle, Guntur.
4	Construction of an anicut across leyl cheruvu surplus course.	3,85,000	345 Ac. 239 New existing	Alternative proposals are under examination with S.E. Investigation Circle.
5	Restoration of Pulla Cheruvu of Yagappa-reddi Kandriga.	37,000	56 Ac.	The revised proposals are under scrutiny with S.E. Investigation Circle.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Construction of an anicut across Lava near Srirangarajapuram.	62,000	133 Ac.	The estimate is pending with S. E.
7	Improvements to Somayajula Cheruvu of Vedurukuppam (v).	44,900	142 Ac.	The estimate is pending with S.E. Investigation Circle, Guntur.
8	Formation of a reservoir across vagu near Palasamudram.	1,10,000	156 Ac.	The proposals are under scrutiny with the S.E. Investigation Circle, Guntur.
9	Improvements to Mutyalu Naidu Cheruvu of Pathagunta.	54,000	83 Ac.	The proposals are under scrutiny with Executive Engineer, S.I. Division, Nellore.
10	Restoration of Kotha Cheruvu of Mamobedu.	50,000	200 Ac.	The Collector's report is recently received and further action is being taken by the S.E., Investigation Circle.
11	Restoration of Papa Naidu Cheruvu of Aggicherupalli.	18,700	27 Ac.	The estimate is pending in S.E.'s Office.
12	Construction of an anicut across Aranjar near Govindappa-naidu Kandriga.	4,77,000	570 Ac.	The estimate is pending in C.E.'s Office.
(ii) Schemes Sanctioned. (a) Schemes completed.				
1	Construction of an anicut across Kusastali river near Bugga Agraharam.	1,45,000	925 Existing 255 New.	Work completed.
2	Construction of an anicut across Aranjar River near Savatur.	30,000	162 Existing 14 New.	Work completed.
(b) Schemes sanctioned and under execution :				
3	Restoration of Pullur Patha Cheruvu.	2,16,000 6,65,000	340 Ac.	Formation of earth band construction of N.C. weir have been completed. Excavation of supply channel is in progress.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Formation of a new tank across peddavyanka near Buchireddi Kandriga.	340,00 600,000	384 Ac.	Construction of N.C. weir and head sluice have been completed. Formation of bund is in progress.
5	Formation of a new tank near Narasimhapuram.	1,07,000 2,56,000	116 Ac.	Construction of N.C. Weir is completed. Formation of bund is in progress.
(c) Scheme sanctioned but not put on ground :				
6	Formation of a new tank across Peddavanka near Kumara Bommarajapuram.	3.19 lakhs	320	Work not yet taken up due to paucity of funds.
7	Formation of a new tank across Fillarikona near Nejkakuppam.	1.45 lakhs	167	-do-
8	Formation of a new tank near Varadarajupuram.	74,550	106	-do-

(iii) Approved Schemes : Same as item (ii) above.

There are no medium schemes under investigation, sanctioned, or approved at present in Puttur Taluk.

Does not arise in view of answer to (c) above.

The details are furnished against the answer to clause (a) above. Does not arise in respect of (c) as there are no such schemes.

MINOR IRRIGATION SCHEMES INVESTIGATED IN NELLORE DISTRICT

2491 Q.—Sarvasri S. Vemayya and R. Mahananda :—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) name of Minor Irrigation Schemes that have been investigated but not taken up their execution in Nellore District; and

(b) names of the works which have been taken up for execution and stopped subsequently for want of funds in Nellore District; and

(c) the estimated cost of the schemes referred to in clauses (a) and (b) above?

A :—

(a), (b) and (c) A statement is placed on the Table of the House,

STATEMENT SHOWING NAMES AND ESTIMATED COST
OF MINOR IRRIGATION WORKS THAT HAVE BEEN
INVESTIGATED BUT NOT TAKEN UP FOR
EXECUTION IN NELLOR DISTRICT,
LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE,

With reference to L.A.Q. No. 2491

(U N S T A R R E D)

Sl. No.	Name of work	Estimated Amount
1.	Excavation of approach channel to Battapadu channel from River Pennar, Atmakur taluk.	7,000
2.	Formation of a new tank across Local vagu near Dachuri village, Rapur taluk.	2,07,763
3.	Improvements to Akilivalsa tank of Obulaya-palli village, Rapur taluk.	2,49,300
4.	Formation of a new tank across Ullavagunta vagu near Cheepinapi (village) Rapur taluk.	2,87,155
5.	Formation of a new tank across Mussalamadugu vagu near Ramakur (village), Rapur taluk.	2,05,600
6.	Formation of a Tank across Velagamanudonka near Armeni padu (village) Venkatagiri taluk.	78,500
7.	Excavation of Supply channel to Muthumbaka Tank supply channel, Sullurpet taluk.	75,500
8.	Fixing standards to Pedda cheruvu of Udathavaripalem village, Gudur taluk.	8,700
9.	Formation of a new tank across Malavada vagu near Pulikollu village, Rapur taluk.	44,470
10.	Diversing Devenikona vagu water to Dacheruvu tank Venkatagiri taluk.	2,30,000
11.	Improvements to Paderu tank, Atmakur taluk.	52,500
12.	Formation of a new tank across Lothuvgu near Ramadevulapadu, Udayagiri taluk.	48,600
13.	Fixing standard and improvements to Venkatempeta cheruvu, Udayagiri taluk.	44,400
14.	Forming Mekalabanda cheruvu across Lingala vagu near Bijjampalli, Udayagiri taluk.	2,07,000
15.	Construction of an anicut across Ketamaneru near Chanchur, Udayagiri taluk.	1,61,000
16.	Formation of a new tank near Kondareddypalli Udaygiri taluk.	1,30,770
17.	Formation of a new tank across Seethakalyana vagu near Ihurakapalli h/o Bhairavaram, Udaygiri taluk.	47,000
18.	Improvements to Chabciu tank, Udayagiri taluk.	28,000

1	2	3
19.	Formation of a new tank across Beerampallivagu near Papannagaripalli, Udayagiri taluk.	70,600
20.	Formation of a tank near Turupu Rompidodla, Udayagiri taluk.	99,000
21.	Formation of a tank across Dunnapothula vagu near Annampelli h/o Pullayapalli Udayagiri Taluk.	2,69,700
22.	Formation of a tank across local vagu near Thunmarjupalem, Kanigiri Taluk.	64,000
23.	Formation of a new tank across Copalern near Bijamvaripalli h/o Bommireddipalli Kanigiri taluk.	63,500
24.	Formation of a new tank across Nerella vagu near Nagireddipalli, Kanigiri taluk.	1,11,600
25.	Formation of a reservoir across Paleru near Gollapalli Kanigiri taluk.	12,02,000
26.	Forming a new tank across Beyakunta vagu and Nerellavagu near Botikarlapadu Kanigiri taluk.	55,500
27.	Formation of a new tank across Gangamma vagu near Botikarlapadu, Kanigiri taluk.	1,53,000
28.	Formation of a tank across Garlavagu near Nallakajupelli, Atmakur taluk.	40,000
29.	Formation of a tank across Bulledulavagu near Ramaswampalli, Atmakur taluk.	99,000
30.	Formation of a tank across two vagus near Tellapadu, Atmakur taluk.	73,000
31.	Initial restoration of Chowta Bhimavaram tank, Atmakur taluk.	27,000
32.	Forming a tank across Utavagu near Mungapadu, Podili taluk.	71,600
33.	Formation of a tank across Pothuraju vagu near Ambapuram.	74,300
34.	Formation of a new tank across a Local vagu near Chandulure (Mallappa tank) Darsi taluk.	26,200
35.	-do- Nallabothulavaripalem, Darsi taluk.	22,800
36.	-do- Todella vagu near Venkatapuram, Darsi taluk.	26,000
37.	Extension of tank bund of Ankabhupalapuram, Kandukur taluk.	1,06,432
38.	Excavation of supply channel to feed the lands of Brahmankraka, Kavali taluk.	52,500
39.	Formation of a new tank near Mallavarappadu, Kavali taluk.	47,300
40.	Excavation of Munugamur tank supply channel Kovvur taluk.	14,95,000
Total Rs.		63,62,992

GUNDRATHIMADUGU LIFT IRRIGATION SCHEME

53—

2242 Q.—Sri T. Satyanarayana Rao :—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) the amount spent by the Government on the Lift Irrigation Scheme in Gundrathimadugu village, Manukota taluk, Warangal District for which pipes were laid on mud heaps with a height of 15 feet consequent to which the pipes sunk and got damaged under the weight of mud and water supply to the fields completely stopped ;

(b) the extent of land to which water supply has been stopped thereby; and

(c) whether it is proposed to reconstruct the same ?

A :—

(a) There is no such scheme in Gundrathimadugu village in Manukota taluk, Warangal District. It is presumed that the hon. Member is referring to the Lift Irrigation Scheme on Mineru river near Kotlur village of Mahboobabad taluk, Warangal District. The expenditure so far incurred on that work is Rs. 88,965.42.

(b) Water supply was not stopped at any time.

(c) the defects which were noticed during the year 1966 were rectified. Whatever repairs that are needed have also been attended to before this year's Abi crop and the scheme is functioning satisfactorily.

DEEPENING OF MOGALATHURRU DRAIN

54—

2235 Q.—Sri P. Seshavatharam :—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) whether any proposal is under consideration of the Government to deepen Mogalathurru Drain, Narasapur taluk which submerging and destroying the first crop in wet lands in the villages of Agarru, Agarthipalem, Kopparru, Cherepalem etc., and

(b) if so, when ?

A :—

(a) No.

(b) Does not arise.

MINOR IRRIGATION WORKS IN THE STATE

55—

2644 Q.—Sri S. Vemayya :—Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) the district-wise amount of money sanctioned in the State under Minor Irrigation Works during the years 1966-67 and 1967-68 ;

(b) number of schemes investigated and estimates prepared but not sanctioned in the State now; and

(c) the amount required for the execution of the schemes referred to in clause (b) above ?

A :—

Clauses (a), (b) and (c):—A statement is enclosed.

APPENDIX I

Statement placed on the Table of the House Vide Answer to L. A. Q. 2644 (Undated) put by Sri S. Venayya.

(a) The district-wise amount of money sanctioned in the State under Minor Irrigation-Works during the years 1966-67 and 1967-68.

Sl. No.	Name of the District	Final grant during 1966-67	Grant during 1967-68	Sl. No.	Name of the District	Final grant during 1966-67	Grant during 1967-68
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		(Rs. in lakhs)				(Rs. in lakhs)	
1.	Srikakulam	24.13	14.82	12.	Warangal	37.72	14.79
2.	Visakhapatnam	37.51	27.71	13.	Khammam	30.00	24.70
3.	West Godavari	23.64	17.81	14.	Kothakota	11.32	5.98
4.	West Godavari	24.82	17.09	15.	Krishna	15.86	12.26
5.	Krishna	34.67	19.79	16.	Medak	25.83	9.86
6.	Guntur	16.75	7.00	17.	Hyderabad	9.23	3.86
7.	Nellore	39.30	22.25	18.	Mahabubnagar	19.73	11.90
8.	Chittoor	21.22	10.20	19.	Nizamabad	11.53	7.95
9.	Chitradurga	15.28	11.13	20.	Nalgonda	14.98	6.00
10.	Anantapur	29.93	0.34				
11.	Kurnool	26.97	15.64		Total	462.70	256.23

(b) Number of schemes investigated and estimates prepared but not sanctioned in the State now :-
325 schemes both new and restoration works have been investigated and estimates prepared but not sanctioned in the State now.

(c) The amount required for the execution of the Schemes referred to in clause (b) above :

An amount of Rs. 70.67 lakhs is required for executing the schemes referred to in clause (b) above.

LOAN TO BHARAT SEVAK SAMAJ

56—

3269 Q.—Sri Badrivishal Pitti :—Will the hon. Minister for Planning and Law be pleased to state :

- (a) the total amount of loan given so far to Bharat Sevak Samaj and the terms on which the same has been given ;
- (b) the year-wise particulars of the same ;
- (c) the rate of interest being charged on the said loans; and
- (d) the amount of loan re-paid so far ?

A :—

(a) Rs. 7.00 lakhs Sir. For terms a statement is placed on the Table of the House.

(b) 1962—Rs. 1.38 lakhs.

1963—Rs. 1.62 lakhs.

1964—Rs. 1.50 lakhs.

1965—Rs. 2.50 lakhs.

(c) 4½% for loans given in 1962, 1963 and 1964, 5% for the loan given in 1965.

(d) Rs. 1,77,600.

STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
VIDE UNSTARRED L. A. Q. No. 3269

The terms on which the loans were given to Bharat Sevak Samaj are :

i) The Bharat Sevak Samaj shall execute (a) an agreement for the loan and also (b) a mortgage deed hypothecating to the Government of Andhra Pradesh as security for the due payment of the loan with interest, the machinery and equipment, which they may purchase with the loan amount ;

ii) It shall insure at its own cost the property offered as security against loss or damage by fire and assign the policy in favour of the Governor of Andhra Pradesh ;

iii) the entire proceeds of the loan shall be utilised solely for the purpose of purchasing machinery and equipment required for the constructional activities and for financing construction works and satisfactory proof of having utilised the entire loan amount for the purpose for which it is granted should be produced within a period of three months from the date of drawal of the amount ;

iv) If the loan sanctioned is not fully utilised for the purpose for which it is granted, the balance of the loan or such portion thereof as the Government may determine shall be recovered from the Bharat Sevak Samaj ;

(v) the loan shall bear interest at 4½% or 5% per annum, as the case may be :

A :—

	No. of Residential scholarships sanc- tioned.	Amount involved. Rs.
1. Scheduled Castes students. ..	9,540	17,38,700.00
2. Scheduled Tribes students. ..	627	1,09,496.37
3. Economically Backward classes students ..	6,121	12,10,700.00

TODDY TAPPERS CO-OPERATIVE SOCIETIES IN NALGONDA DISTRICT
60—2398 Q.—Sri N. Raghava Reddy :—Will the hon. Minister for
Excise and Prohibition be pleased to state :(a) whether the particulars of the names of villages for which
Toddy Tappers Co-operative Societies have been sanctioned, so far,
in Nalgonda District will be placed on the Table of the House :(b) the number and names of the villages for which they pro-
posed to be sanctioned this year ;(c) the methods adopted in constituting the said Societies ;
and(d) the number of villages from which representations have
been received for the constitution of the said Societies ?

A :—

(a), (b), (c) and (d) The answer is placed on the Table of the
House.

ANSWER PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE

(a) 195 Tappers' Co-operative Society shops as shown in
Appendix 'A' have been sanctioned for 1966-67. Out of the above
42 shops shown in Appendix 'B' have been auctioned during the
Abkari 1967-68, due to noncompletion of required formalities within
the stipulated time.(b) 30 Tapper's Co-operative Society shops shown in Appen-
dix 'C' have been newly proposed for the Abkari year 1967-68. Out
of the above 3 shops shown in Appendix 'D' have been auctioned due
to non-completion of required formalities within the stipulated time.(c) The Tappers' Co-operative Society shops have been con-
stituted according to the Rules and Regulations of Co-operative
Societies Act and leased out to Tappers' on payment of one months
rental deposit within the prescribed time and the shops have been
got registered for Tapper's Co-operative Societies.

(d) Same as those given in Appendix 'C'.

A P P E N D I X 'B'

Bhongir Taluk

1. Alair No. 1
2. Alair No. 2
3. Alair No. 3
4. Anantharam Magtha
5. Bollepalli
6. Brahmanpalli
7. Chandrupatia
8. Chollid
9. Ekkurtha
10. Gousanagar
11. Jaipalli
12. Manthapuri
13. Nandanam
14. Ramchandrapur
15. Revenpally
16. Tajpur

Deverkonda Taluk

1. Khudabakshpalli

Huzurnagar Taluk

1. Hussurnagar
2. Palaram
3. Tripuraram

Miryalguda Taluk

1. Kamapalpalli
2. Malkapatnam
3. Salaknoor
4. Toopcherla
5. Takkadlapahad
6. Utkur
7. Utlapalli

Nalgonda Taluk

1. Inpamla
2. Kurmarthi
3. Mamidyai
4. Sursaram

Ramannapet Taluk

1. Bhimaopalli
2. Chada No. 1

3. Chada No. 2 (Kotepalli)
4. Chada No. 3 (Nanchalpet)
5. Khapraipalli
6. Laxmapoor
7. Pulgil
8. Pantangi
9. Fondur Khurd

Suryapet Taluk

1. Lingala
2. Penpahad

A P P E N D I X 'A'

Bhongir Taluk

1. Alair No. 1
2. Alair No. 2
3. Alair No. 3
4. Anantharam Maqtha
5. Bolepalli
6. Bibinagar
7. Brahmanpalli
8. Bommalaramram
9. Bandasomaram
10. Chandupatla
11. Chollod
12. Belaripalli
13. Duddavenkatapur
14. Ekkurtha
15. Ekkriyal
16. Endriyal
17. Gundlapalli
18. Gudur
19. Gousanagar
20. Gousakonda
21. Hajipur
22. Jangampalli
23. Julur No. 1
24. Julur No. 2 (Peddgudda)
25. Jalapur P-Pochampalli
26. Jamapalli
27. Jipalli
28. Jalpur-P-Bommalaramram
29. Kolaupak
30. Kempalli
31. Kudoor Khurd
32. Kesaram
33. Kondemagadgu
34. Kucharam
35. Motakodur
36. Manthapur
37. Muktapur
38. Massipet
39. Nandanam
40. Nagirddipalli

41. Nemula
42. Pyararam
43. Pillaiipalli
44. Pamkunta
45. Ramajipet
46. Ramchandrapur
47. Raghavapur
48. Ravelpalli Kalan
49. Ravelpalli Khurd
50. Revenpalli
51. Rudravalli
52. Rahimkhanga
53. Renkunta
54. Surepalli
55. Seidapur
56. Timmapur-P-Bhongir
57. Tajpur
58. Vadaparthy
59. Yadgarpalli

Deverkon da Taluk

1. Chintrial
2. Chandampet
3. Govevanipalli
4. Injamoor No. 1
5. Injamoor No. 2
6. Kandoor
7. Khanapoor
8. Khudabekshpalli
9. Kandoor
10. Kurmapalli
11. Kurmade
12. Lenkalpalli
13. Marriaguda
14. Noradgoua
15. Polopalli Channerlapalli
16. Sarraampet
17. Sivannaguda
18. Somarajaguda
19. Tatikole
20. Tirgandlapalli
21. Takkepalpalli
22. Ummapoor
23. Vattipalli
24. Yelgepalli
25. Yerravaram
26. Yergandlapalli

Huzurnagar Taluk

1. Bethole
2. Huzurnagar
3. Gardapalli
4. Palaram
5. Tripuraram
6. Veldande

Miryalguda Taluk

1. Agamothkur
2. Amangal
3. Chilmurthi
4. Cericherla
5. Kampapilli
6. Malkapatnam
7. Saleknoot
8. Tadkamella
9. Toopcherla
10. Takkadlapshad
11. Utkur
12. Utlapalli
13. Veerlapalem

Nalgonda Taluk

1. Aitpamla
2. Akaram
3. Appajipet
4. Angadipet
5. Chikajmamidi
6. Cherlagowararam
7. Chandupatla
8. Dugnevalli
9. Edloor
10. Gudivada
11. Impamla
12. Jangaon
13. Kalmera
14. Kusmarthi
15. Khajiramram
16. Kakulkodaram
17. Mungode
18. Mamidyni
19. Mallreddiguda
20. Nakredkal
21. Nombis
22. Narsimpatla
23. Ookondi
24. Pamangundla
25. Palvela
26. Putpak
27. Parvagiri
28. Suraram
29. Tadlayallamla
30. Tondalivai
31. Thandarpalli
32. Urvadla
33. Vanipakla
34. Velmakonna
35. Yelkatfa
36. Vallal

Ramannapet Taluk

1. Attmakoor
2. Aipoor

3. Aroor
4. Anajpoor
5. Bhutanpalli
6. Chada No. 1
7. Chada No. 2 (Kotepalli)
8. Chada No. 3 (Mancharipet)
9. Choutuppal
10. Gundrampalli
11. Golseepalli
12. Khapraipalli
13. Kurella
14. Koratkal
15. Kondur Khurd
16. Kesaram
17. Lingojiguda
18. Laxmapoor
19. Malkapoor
20. Munipampale
21. Mouthur
22. Nelapatta
23. Nagarara-Peepalpahad
24. Pulgit
25. Pullerla
26. Peepalpahad
27. Pantangi
28. Poddatoor No. 1
29. Reddarepak
30. Suddal
31. Sangam
32. Sirpoor
33. Shobhandripur
34. Tummalguda
35. Velmajal
36. Velmedu
37. Yelvarthi
38. Yellanki

Suryapet Taluk

1. Atmakoor
2. Aipoor
3. Anantharam-P-Arvapalli
4. Chandupatla
5. Lingala
6. Noothankal
7. Namarakam
8. Nemmakal
9. Sirikonda
10. Tatipamulu
11. Tokmatla
12. Tummalapenphad
13. Patherlapahad
14. Penpahad
15. Velchal
16. Vardhamankete
17. Vempeti

APPENDIX 'C'

Bhongir Taluk

1. Jainepalli
2. Maddoompalli
3. Kondoer
4. Jagathpalli
5. Shahraipet
6. Mallayl

Deverkonda Taluk

7. Gagillapur
8. Timmapoor

Huzurnagar Taluk

9. Dursancherla

Nalgonda Taluk

10. Pullemia
11. Vayalpalli
12. Teerapally
13. Chandoor
14. Rajpet
15. Yeerasaniguda

Ramannapet Taluk

16. Tangadpatti
17. Koyalguda
18. Dharmajiguda
19. Jiblakpalli
20. Nagarampatti Thummalguda
21. Nenlikalva

Suryapet Taluk

22. Peddanemla
23. Kokedam
24. Yeerapet
25. Kotlaguda
26. Gottiparthi
27. Gorenta
28. Chandpatla Pergana Arvapalli
29. Karvirala
30. Ravipahad

APPENDIX 'D'

Bhongir Taluk

1. Kondoer
2. Mallayl

Nalgonda Taluk

3. Teerapally

POINT OF INFORMATION

re:— USE OF SHACKLES AND HAND CUFFS TO PRISONERS.

Mr. Speaker:—There are two matters under Rule 74. One is about use of shackles and hand-cuffs to prisoners. Sri C. V. K. Rao will speak.

Sri C. V. K. Rao:—My motion is with regard to the use of shackles and hand-cuffs to prisoners. I consider that an uncivilised method. Jails are not intended to serve as a means to insult the prisoners. They are intended to be more reformatory. I request the Government to kindly consider this aspect and dispense with the use of shackles and hand-cuffs to prisoners.

Mr. Speaker:—Which, according to you, is a very uncivilised mode of dealing with prisoners?

Sri Mohammad Ibrahim Ali:—Usually, they are not hand-cuffed. Very rarely they are hand-cuffed, when they find the convicts to be dangerous or desperate. They use the hand-cuffs very sparingly.

BUSINESS OF THE HOUSE

Sri C. V. K. Rao:—I have got one thing to bring to your notice, Sir. It is a matter that is concerning the respect of a public figure like Sri Goraji, a well known public figure who has come here and who was previously a great Natural Science Professor. I was also his student. He wants to grow vegetable gardens on vacant lands and he wants to discuss with our hon. Chief Minister. Our hon. Chief Minister has not that courtesy to permit that gentleman to discuss with him. Police are being used and in a disrespectful manner he is being treated.

Mr. Speaker:—Please follow the rules, Mr. Rao. Give notice of it, so that I can look into it. Please avoid this. There is no point in abruptly getting up and asking something or the other. If you want any official information and expect the Minister to make a statement, then better give notice. I do not know what has happened in the matter that you are referring to.

Sri C. V. K. Rao:—I am asking the Chief Minister to grant an interview to that gentleman.

Mr. Speaker:—The Minister is not expected to give a statement if you ask him without giving notice. I do not expect him to give a statement if you do not give prior notice.

Sri C. V. K. Rao:—Is he not prepared to give an interview to him at least?

శ్రీ బి. సి. రాజ్ :— అధ్యక్షా, సమితి పత్రంలో ఒక చార్జ్ వచ్చింది. ఎక్కువేదమిది మినిస్టరు శ్రీ రాఘవులుగారు తిరువనంతో పాటు పోనింగునై మాట్లాడుతూ గవర్నరుకు పాతి నిరశిమా మాట్లాడారు. దీనిపై ప్రభుత్వ విధానం తెలియదరా అని కోరుతున్నాను.

Mr. Speaker:—Please give me notice. I will go through the whole thing and see what can be done. Please bring it to my notice by giving a separate notice.

CALLING ATTENTION TO MATTERS OF URGENT
PUBLIC IMPORTANCE

re : Depression in this chilli market.

[illegible][illegible]

Calling attention to a matter of 14th February, 1968. 271
urgent public importance :
re: Depression in the chilli market.

టారా కావల్సినంత ధర ఉన్నది. కాని రైతుకు తేలికంగా పోతున్నది. నీల
మను మనం కనిపిస్తున్నాము. కాని కేవలం పాలనీ లిమ్మివల్లతో యేమీకాని
నీలమను మన నరకు కొనడం మానేశారు. నీలను కొనేది ఒకటిన్నర వరకుంటు
మాత్రమే యుండియను ప్రాంతములో అంతమూగ్రతే నీలమను అమ్మకం
బరుగుతున్నది.

ఆంధ్రపరియలోని మిర్చిలంతా ఎవరిచేతుల్లోకి పోతున్నదంటే కొన్నిచోట్లో
పున్న ఎక్స్‌పోర్టుకు సంబంధించి అక్కడపున్న స్పెషల్ ఆఫీసర్‌కు పోతున్నది
కేంద్రప్రభుత్వానికి సంబంధించియు. రాష్ట్రప్రభుత్వం కదలలేకుండా వుంది.
మార్కెటింగ్ ఏర్పాటు ఇంకోటికి పోతున్నది. ఈ విధంగా మొత్తం ఆంధ్ర
పరియకు ఇబ్బంది కలుగుతున్నది. ప్రభుత్వం పాలనీ పుడ్ కాల్వోరేషన్
చింతనందు, మిర్చి కాచాలని చెప్పామని అన్నారు. పుడ్ కాల్వోరేషన్
కవుతుండా కొంటుందని కీతల్ మేనేజరు, అక్కడ సింగ్రిగారు చెప్పారని
పత్రికల్లో వచ్చింది. ఫిబ్రవరి అఖియకు వస్తారని చెప్పారు. అప్పుటికి మిడిల్
మెన్ చోరగా కొనటంవల్ల రైతాంగానికి ప్రయోజనం లేకుండా పోతున్నది
ప్రభుత్వం చెంటే తోక్లం కల్పించుకొని పుడ్ కాల్వోరేషన్‌ను వెంటాల్చి.
పొగాకుకు సంబంధించి S. T. C. కొంటానికి ఆలోచిస్తున్నారని ఆ ఆశతో
వారుపున్నారు. తేలివారు కొనకపోవడంవల్ల నష్టపడ్డారు. పొగాకు అట్లాగే
వుండిపోతున్నది. నిమ్మియోజనమైన కేంద్రప్రభుత్వ విరానం మాత్రం అర్హులంగా
వుంది కన్నాముక్కుకు, ప్రొడ్యూసర్‌కు నష్టం లేకుండా. మిడిల్ మెన్ మధ్య
లేకుండా చేయాలి. ఆ విధంగా కేంద్రప్రభుత్వాన్ని వత్తిడిచేసి చెంటే కాల్వో
రేషన్ కొరేట్టుగా చేయాలి. రారుస్వామి చౌదరిగారు 180 రూపాయలు
పున్నేటి, 115మ శాతంని చెప్పారు. రోజు రోజులు తర మాదిపోతున్నది.
రైతాంగం నష్టపడుతున్నాడు. చాలికి కావలసిన మినిమమ్ ప్రైస్ నిర్ణయించేసి
చానిని డిస్‌గ్గా తీసికొని పుడ్ కాల్వోరేషన్, S. T. C. కొనేట్టు చేయాలి.
మార్కెటింగ్‌యాకు వచ్చిందికాని అది అమలు. అరగడంలేదు. గుంటూరు
జిల్లాలో 80 మైళ్ళమంది గుంటూరు చెరువు రావలసి వస్తున్నది. చాలీలు
దొరకకుండా ఇబ్బంది వస్తుతున్నాడు. గుంటూరు జిల్లాలో 50 మార్కెట్టులు
ఏర్పాటుచేస్తే అమ్మకానికి వీలుగా వుంటుంది. ప్రభుత్వం చెంటే పుడ్
కాల్వోరేషన్‌కాని, S. T. C. కాని కొనే ఏర్పాటు చేయాలి, మినిమమ్ ప్రైస్
ఫిక్స్ చేయాలని కోరుతున్నాము.

(*) టి. బాగిరెడ్డి :— సిలోన్‌కుపోయే మన మిర్చి ఇప్పుడు పోవటం
లేదు. అందుకేనే మిర్చికల కగ్గిపోతున్నదనే అభిప్రాయంవుంది. ఫారిన్
ప్రేక్షకు మంత్రిగారు ఏమైనా ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారా?

(*) ప్రగడ కొటయ్య :— ఇంతకుపూర్వం మిర్చి సిలోన్‌కు, ఇండోనిషి
యాకు, ఇతర ప్రాంతాలకు ఎగుమతి అవుతూ వుండేది. ఇటీవల ఆ మార్కెట్టు
స్థితిలో ఇతర రకాలవారు ప్రవేశించటంవల్ల పూర్తిగా కలిసిపోయిపోతున్నాడు.

అయితే అప్పడా, అమెరికా దేశాన్ని ప్రా-పెసింగ్ చిలీస్ ను వివరీకరణ ద్వారా అవకాశం వుందని చార్లెస్ టెలుష్టర్ని చాలెస్టర్ మనరేజీలో ముఖ్యంగా మనరాష్ట్రంలో మన ప్రభుత్వంచేతు ప్రా-పెసింగ్ ప్లాంట్ ను ప్రవేశపెట్టి అమెరికా, అప్పడా దేశాలకు వంపించే ఏర్పాటు చేస్తారా అనే విషయము ఒకటి, దేశం మొత్తం మీద పంజే బొగాకులో 90% మనరాష్ట్రంలో పండుతున్నది. ఇండియా ప్రభుత్వంచేతు పంజే బొగాకు దాదాపు 800 కోట్ల రూపాయలు ఎక్స్ పోర్టు చేస్తున్నారు. ఆ 800 కోట్లలో మన బొగాకుకు నూటికి 85 కోట్ల వరకు చేస్తున్నారు. మరి బొగాకు విడుదల చేసేటప్పుడు దళ వడి పోయినప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వంచేతు పంజేయం చేస్తున్నారా అంటే లేదు. మార్కెటు పడిపోయి, రైతులు చెబుతూ దీనివల్ల వున్నప్పుడు వారికి మాట సౌకర్యమూ లండయా ప్రభుత్వమూ చేయటంలేదు. I. L. T. D. కంటే ఈ పంజే బొగాకు అదేవపు పంటా వారు స్టోర్ చేయటానికి కావలసిన షెడ్యూల్డ్ పెట్టుకొని వచ్చే పంజే బొగాకు పంటలు పడిపోయినప్పుడు ఆ బొగాకును ఉపయోగించుకొని వివరీకరణ లాభాలు పొందుతున్నది. ఎలాంటి నడుపా యాలు రైతుకు లేనందువల్ల క్లిష్టపరిస్థితిలో రైతు అమ్ముకోవలసి వస్తున్నది. అలా అమ్ముకొని రైతు అక్షయంగా చితికిపోతున్నాడు. ఈ విషయాలను గురించి ప్రభుత్వం క్రెడెన్స్ అలోంచి ఇండియా ప్రభుత్వం నుండి వికరమైన పంజేయం పొందటం, స్టోర్డ్ షెడ్యూల్డ్ రైతుకు ఏర్పాటు చేయటం విషయాల్ని మన ప్రభుత్వం తీసుకొంటున్న చర్యలగురించి వ్యవసాయ కాశామామ్యులు, రైతు బాంధవులు అయిన తిమ్మారెడ్డిగారు తెలియజేయాలని కోరుకున్నాను.

(శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి (వ్యవసాయకాశామ్యుల):— అల్లెలూ, చాలా సంతోషం రైతు బాంధవులు అని చెప్పారు. రైతుల పరిస్థితి కనికరం కోరేట్లుగా వుంది. రామపాల్వూరి రెడ్డిగారు, గోపాలకృష్ణయ్యగారు, ప్రగడ కోటయ్యగారు వివరంగా చెప్పారు. చాచిగురించి ఇదివరకే కేంద్ర ప్రభుత్వంతో పంజే పదింపులు అరుగుతున్నది. నిష్పాక మొన్న ముఖ్యమంత్రిగారు కేంద్ర ఆహారకాశా మంత్రి అగజీవన్ కాంగారితో మాట్లాడటం జరిగింది. అగజీవన్ కాంగారు ఇక్కడకు వచ్చినప్పుడు నేను మాట్లాడాను. అసలు వున్న చాటికి దిక్కు లేకుండా పోతున్నది. దిక్కులేని వాటి సంగతి ఏమిటి? ఏక్ మీల్స్ తీసుకొనే ప్రయత్నంలో వున్నారు. పనికిరాని వాటిని ఉద్ధరించే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. ఈ వ్యవసాయం గురించి వారికి తీరుబాటు వున్నదా, వ్యవధి వున్నదా, పాలని వున్నదా, విధానం వున్నదా అనేది కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసుకోవలసివున్నది.

(శ్రీ టి. నాగిరెడ్డి (అవంతపురం):— ఇంకెప్పుడు?

(శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి:— ఇంకా కాలం వుంది కదా. నేను అగజీవన్ కాంగారితో మాట్లాడాను. గ్రాండ్ పట్టు లక్షకు ఎక్స్ పోర్ట్ ఇచ్చావని చెప్పారు. ముఖ్యమంత్రిగారు చిలీస్ గురించి, బొగాకు గురించి మాట్లాడుతున్నారు. నిష్పాక మొన్న ఫోన్లో మాట్లాడారు. గ్రాండ్ పట్టు లక్షకు ఎక్స్ పోర్ట్ పొరికింది. చిలీస్ లో

[illegible]

274 14th February, 1968. Callins attention to a matter of urgent public importance :
re: Depression in the chilli market.

and effective growers organisation" అది లేని దానివలన చాలా ఇబ్బంది ఉన్నదని అన్నారు. ఇదేమో economic గా growers organisation కావాలంటున్నది. కాని political గా వస్తుంటే చాలా ఇబ్బంది ఉంటుంది. there is a good lot of opposition మరి అయిన చాలా సలహాలు ఇచ్చారు. ఈ సమస్యకు తులనగా చాలా సమయం పోతున్నారని అన్నారు. Credit, storage and marketing facilities, holding the stock and bargaining powers నైపుణ్యం develop కావాలని Government of India expert చెప్పినట్లు వంటిది ఇది. ఆ విధంగా చెప్పినా దానిని ఆ పరిస్థితులకు అవకాశం లేకుండా ఉన్నది. ఈ దినం కాని Chief Minister గారు చెండు, మూడు మార్లు చెప్పిన మీదట ఒక శీతకాండగాని చెండునే food corporation చార్జ్ మార్కెట్ లో ఈ దురదృష్టవశాత్తూ కొనమని చెప్పారు. I think they should be able to do it at the earliest. చాలా అసహనం వ్యక్తం చేశారు మంచి సలహా ఇచ్చినారు. అదేమిటంటే, చాలా ఫిర్యాదులు అయిపోయినవారూ market లోకి వచ్చేటట్లుగా కాదు నిర్బంధంగా చెప్పారు. నేను చెండునే మళ్ళీ చార్జ్ మార్కెట్ చేసి immediate గా ఆ order ఇచ్చేటట్లు చేయడానికి ప్రయత్నం చేసాను. చెప్పడం కొరకే కదా మారు ఉంటేనే చేయించే పరిస్థితి మారులేదు. Tobacco గురించి చెప్పాను. చెండుపార్టీ దిక్కిలి పోయినాను. 4.5 మార్లు సబ్ ఆఫీసర్లు ను వంటించారు. ముఖ్యమంత్రిగారు దిక్కిలి ఎప్పుడు పోయినా దిక్కిలి గురించి మాట్లాడుతూనే ఉన్నారు. అక్కడికి దోతే agriculture ను అడిగితే, finance అంటారు. Finance ను అడిగితే Commerce అంటారు. ఆ విధంగా అది మళ్ళీ కన్ఫ్యూజ్ అవుతోంది. నిజమే దేశము అంతటి సుందరికాదు tobacco మీద excise duty నూరు కోట్ల రూపాయలు వసూలు చేస్తున్నారు. నేను చివ్వా sanction అడుగుతాను. ఈ సంవత్సరం surplus గా ఉండేటట్లు వంటి tobacco కు proper storage అంటే cold storage godowns కనుక ఉండేటట్లు చేశాను. కాని next year మళ్ళీ fresh commodity గా అమ్మేదానికి అవకాశము ఉన్నది. అది మూడేళ్లు ఇది పోకుండా ఉండేదానికి అవకాశము ఉన్నది. ఆ విధంగా కొద్ది అయినా godowns కట్టితే కాగుంటుంది. దాన్ని గురించి అడిగితే, ఎవరు చెప్తారో, ఇవ్వాలన్నామని ఎందుకు అడగలేదు, అడగనిదికాదా ఒక తప్పు, ఈ విధంగా అడుగుతారు. అయినప్పటికీ ఒకే శీతకాండగా చాలా అభిమానంతో ఉన్నారు. వీసారు, వ్యవసాయాన్ని గురించి వారు ఏదో కదులుతున్నారు. ఏదో రేయాలని అలోచన ఉన్నది. ఇప్పుడు ఉండే warehouse godowns ను old storage godowns గా మార్చేదానికి అవకాశము ఉన్నదేమో పరిశీలన చేయమని చెప్పారు. ఏదో అలోచన అడుగుతున్నది. కనుక Government దీనిని గతించి ప్రయత్నాలన్నీ చేస్తున్నారని మనవిచేస్తున్నాను. 480 రూపాయలు కిలొగ్రామ్ ఉంటే, ఈ దినము 80 నుండి 110, 120 దాకా range అవుతున్నది. రైతులకు చెప్పబడినా కూడా వచ్చే పరిస్థితి ఈ సంవత్సరము కన్నడదంటే. మిగతా sections లో వస్తుము వచ్చే సెక్షన్ లో అలాగే అలాగే అలాగే కొంత చాలానే సహాయము చేయడము అడుగుతుంది.

Calling attention to a matter of urgent public importance :
re : Delay in the payment of salaries to teachers working under Panchayat Samithis.

[illegible]

❶ ప్రకటన కోరికలు—అర్హత, ఇప్పుడు ఈ గిరిజాను మీద వివరంగా కోట్టాటాని excise duty రాసుకుని రోజు ప్రముఖ పత్రికలోను ప్రచురించాలి. మరి దానినుండి ఏదైనా కోటా పోతే బిల్డింగ్ కంపెనీకి ఈ పనిలోను కూలీల వేతనాలు వచ్చినప్పుడు వేతనాలుగిరిజనాకోడుకు ఏదైనా పరిమిత ప్రతిపాదన రాస్తూ ప్రభుత్వము చేస్తుంది? దాన్నిగిరిజనుల మన ప్రభుత్వము పిమ్మోమునకు చర్యలు తెలుపుతున్నాయి కోరికలుగాను.

❶ పి. తిమ్మా రెడ్డి :—నేను వాళ్లను అడిగినాను. మీరు కొట్ల చూపా
యరు tobacco మీద excise duty వసూళ్ళిగదా, why not you spend a part
of it for godowns and other facilities to the growers అని చెప్పాను.

re: DELAY IN THE PAYMENT OF SALARIES TO TEACHERS WORKING UNDER
PANCHAYAT SAMITHIS.

(1) 1. వాగ్విద్య :- అర్థవా, ఇష్టలే 2, 3, 4 లో 1 తల 5 తరు అనన్యం
 అయినది కా అజ్ఞానము. మన రాష్ట్రములో చాలా మహారాజులే
 వచ్చి, వేదములకు ఉపాధ్యాయులుగా వచ్చి, కేలెవరకు కేలీలు ముట్టించిరి,
 వానినగురించి రకరకాలు ప్రశ్నించుచు, కామమధ్యులు, ఉపాధ్యాయులు
 వచ్చివులు పంపించినట్లుగా. ఇది కొక మతము. ఈ మతపురం గారు
 గుణా చూచుచుంటే, ప్రాంతంలో కొన్ని నిలలు ఇచ్చి, అప్పుడు
 (2) వాగ్విద్య :- ఉండేటఉండే ఉపాధ్యాయులు ఇచ్చి ఉడికి ముట్టచుచ్చారు.
 అప్పుడు ఏమి చేశారంటే, వాని మేము వర్గం తీసుకొనివెళ్ళి 63 వేటిను
 ఇచ్చారు. ఇచ్చే కాళ్ళాలోని నాలుగు పంజరములను పాడే ఇచ్చేవారు
 చాళుక్య అధికారులు, పుంగవంతులకి. అంతే ఏమిటి? వాళ్ళు వర్గం తీసు
 కొనివెళ్ళిన గవ్వను అందరినీ ఇచ్చేటటుంటే అతేటటుంటే, ఉచ్చె
 కురిపించి ఉపాధ్యాయులకి. ఉపాధ్యాయులందరినీ పింగళికి, మచ్చ
 రుగ్గులు చేసి మేము వర్గం తీసుకొనివచ్చాము అంటే చేస్తే నే నాకేమైనా పట్టు
 వలె ఉంటును ఉంటుంది కదా? లేదు. కాబట్టి ఏరంటేను ఏమంటే? పట్టు
 రుగ్గులకాదు అనేమివచ్చాను. లేక రోయినట్లుంటే అది వర్గం తీసుకొని పంపించి

276 14th February, 1938. Calling attention to a matter of
urgency at public importance :
re : Delay in the payment of salaries
to teachers working under Pan-
chayat Samithis.

ఉపాధ్యాయులు మూలలో చదువు చెప్పవలసినవారు అందరూ పట్టుకొని
ఊరిలో తిరిగి Collector Office వద్ద B. D. O. Office వద్ద ప్రవర్తనలు చేసే
వరకు గవర్నమెంటు కడలరు అనేటటువంటి నష్టం వారికి దృఢమైపోయింది.
అంటే ఇటువంటి కొత్త విధానాన్ని ప్రభుత్వము ఉపాధ్యాయులకు తేల్చిచెప్పడని
నా నష్టం. ఈ విధానమే ఉపాధ్యాయులనుంచి విద్యార్థులకు కూడా
వస్తుంది. వాళ్ళు విద్యార్థులకు కూడా నేర్పిస్తారు. ఇదిగో మేము అదాని
పట్టుకొని ప్రవర్తనలు చేసే తరువాతే మాకు తీరాలు ఇచ్చారు. మీరుకూడా
అందరూ పట్టుకొని తిరగండి అప్పుడు గవర్నమెంటు అంగీకరిస్తుంది అని. తరు
వాత ఆ ఉపాధ్యాయులకు ఏమైంది, మరల 6 నెలలవరకు తీరాలు చాలురా
వడింది. అప్పుడు (శ్రీ) కాకుళంజిల్లాలో ఉండేటటువంటి ఉపాధ్యాయులు ఏమీ
చూచారు అంటే మీరు యీ నమోదు యీ నెల అఖరులోవల పరిష్కారం చేయక
పోతే 2-2-38 తేదీనుండి మేము తీవ్రమైన చర్యలు తీసుకోవలసివస్తుంది. తప్పుడు
you are forcing us to take that action అంటే ఉపాధ్యాయులందరికోటిను
ఇచ్చారు. You are forcing us to take that action అని చెప్పి యీ ఉపాధ్యాయు
లందరూ గవర్నమెంటుకు నోటీసు ఇచ్చారు. 11-2-38 న చర్య తీసుకోవటా
మని కాకుళం జిల్లానం కానీ పంపారు. తీసుకోవ్వారో లేదో తెలియదు.
ఆ అతి ప్రాయం మాత్రం యిందులో తీవ్రంగా వ్యక్తం చేశారు. అక్టోబరు 37
నుంచి దావలపేట తీరాలు వెంటనే ఇవ్వాలని యివ్వకపోతే ప్రజలకి 12 నుంచి
జిల్లా కలెక్టరు కార్యాలయం నుంచి ధార్మిక అధికారిని అవతరం పరచుకు
మందని అది అయ్యేవరకు చేయాలని ఉపాధ్యాయులందరికీ విజ్ఞప్తి చేస్తూ అది
అవతరణాని ప్రజలకు విజ్ఞప్తి చేస్తూ ధార్మిక మం ప్రకటించారు. తీరాలు
వెంటదాని దొప్పలేదు, దుస్థితిలో ఉన్నాము అని గవర్నమెంటు అంటారు.
అంటే తీరాలు యివ్వలేని దుస్థితి ప్రభుత్వానికి వట్టిందని అర్థం అవుతుంది.
తీరాలు యివ్వలేని దుస్థితి పర్యవేత మంత్రుల, సైకిటరిక్ యమ్. ఎల్. ఏ. ల
తీరాలు చెండు మూడు నెలలయినా ఇచ్చేదే ఉపాధ్యాయులకు యివ్వడం
నాశ్రయం. ఉపాధ్యాయులకు యిచ్చేది నూరు రూపాయలలో, మాట ఇకనై యో,
నూటము పైయో—యినాము, అటువంటప్పుడు ఇక్కడ ఉక్కోక్క సెక్రటరీకి
గూడు చేలు యిచ్చే తీతం ఒక నెల నిలిపివేస్తే ఎంతమంది ఉపాధ్యాయులలో
యివ్వవచ్చును; ఒక మంత్రికి యిచ్చేది నిలిపవట్లయితే 15 నుంచి ఉపాధ్యాయుల
తీతం వస్తుంది; ఒక యమ్. ఎల్. ఏ. కు నిలిపివేస్తే ఇద్దరు ఉపాధ్యాయుల తీతం
యివ్వవచ్చును—మిరంవరకి చెండు నెలలు నిలిపివేస్తే ఉపాధ్యాయులందరికీ
యిచ్చి చేయవచ్చును గదా? చివ్వువారికి యిచ్చే తీరాలకు దబ్బులేదంటారు—
మీరు ఏమీ చేయలేరు కాబట్టి, నేను తరమెలకు పోతే వాడర్దుకు ఎట్టవారు,
వల్లార్దు వచ్చి వారికి తీరాలు యివ్వడం లేదని చెప్పారు. అటువంటి వారికి
తీరాలు యివ్వరు; మరి ఎవరికి యిస్తారు?—జిల్లా పరిషత్ చైర్ మెన్ ను, ఫంచా

14th February, 1968. 277

Calling attention to a matter of
urgent public importance :
re : Delay in the payment of salaries
to teachers working under Pan-
chayat Samithis,

[illegible]

(శ్రీ) చాచి లా గో పాల కృష్ణయ్య :—అయ్యో, దేశంలో నిర్వాసివయంలో ప్రభుత్వం, కార్యదర్శి కడ కివ్వకండి సాధించడమవు తొన్నడో మొట్టమొదటి చివరకు రిలీజుమొంట్ నవంబరుల కన్నా, అది కాదు—రీనివంబరుల అన్నాడు మళ్ళీ అది మార్చానున్నాడు. ఉపాధ్యాయులకు ఒక చర్యకట్ట అనేది తెలుసుకున్నాడు. 10% కనింపు అన్నాడు; తీ కాల్లో కనియోమన్నాడు. మళ్ళీ 10% తీకాలో కాదు.

మొత్తం యిచ్చాల్సివచ్చింది. కానీ ఏ విధంగా చూచినా శీకాలు మాత్రం ఇవ్వడం లేదు. ఎక్కడెక్కడ యివ్వడంలేదో అది 88 నమితుల పేర్లూ చెప్పాల్సివస్తే, 10; 15 నమితులకన్న యిచ్చినవిలేవు. 8 నెలలు, 9 నెలలు 9 నెలలు శీకాలు యివ్వకపోతే చాలా బ్రతుకులు? ఎదుర్కొనేవారే యిచ్చిన గ్రాంట్లు అక్కడ వారు జనరల్ ఫండులో కలిపి రోడ్డుకు వీటికి వినియోగిస్తున్నారు. కొన్నిచోట్ల అవలు గ్రాంట్లు చాలేదని చెబుతున్నారు. అవలు సక్రమంగా శీకాలు యివ్వడానికి ఎవరు బాధ్యులు? డి. డి. ఓ. ఎదుర్కొనేవారే ఎక్స్‌క్యూక్యూట్ అవ్వాలి? ఎదుర్కొనేవారే దీపాల్పమెంటా? పంచాయతీరాజ్ దీపాల్పమెంటా? లేకపోతే శిక్షా పరిషత్, ఎక్కడెక్కడా, ఎవరిది బాధ్యత? అవలు ఎదుర్కొనేవారే దీపాల్పమెంటాలో అడ్మినిస్ట్రేషన్ అనేది బయటపడాలి? శీకాలు లేకపోతే అక్కడ తీవ్రస్థితి ఏమి కావాలి? ప్రభుత్వం ఏమి చేస్తున్నది? అన్నేది నెలలు శీకాలు యివ్వకుండాపోతే చాలా అప్పులు ఎవరు ఎంతకాలం యిచ్చారు? ఇప్పుడు చాలా అప్పులు కూడా యివ్వడంలేదు. ఈ పరిస్థితులలో చాలా టెన్షన్లు ఏమి అవుతాయి? దీనికి కమీషన్ human problem గా అలోచించగలిగి లాభంలేదు. పంచాయతీరాజ్ అది decentralisation లేకాము అన్నాడు. కానీ చారు శీకాలు ఎవరిది అడగాలి? పెద్ద పంక్షన్ అయిపోయింది. జనపరి పరకు యివ్వవలసిన arrears యీ ఫిబ్రవరి అక్టోబర్ ముందు యిచ్చించి వదిలాలి further arrears సంగతి చూడవచ్చును. వెంటనే arrears కు directive ఇచ్చిందని ప్రభుత్వ దృష్టికి తెస్తున్నాను.

శ్రీ గి. రామబాబు:—అదృశ్యంగా, ఈ సమస్య పరిష్కారం జరగక ఇప్పటికీ చాలా అలస్యం అయినది. ఉపాధ్యాయుల శీకాలు చాలా తక్కువ అనే విషయం మనకందరకు తెలిసిన విషయమే. బ్రహ్మచర్య అధివంతులు అనే సామెత విషయం అనిపిస్తుంది. చాలాచాలని శీకంతో చారు యిప్పటికే సకమతం అవుతుంటే, ఆ శీకాలు కూడా గత వసంతుకుంటే ఇంతవరకు ఏ శిక్షాలో కూడా ఇవ్వటం జరగలేదు. చారు చాలా కష్టాలు గురవుతున్నారు. చాలా అవసరమైనవి చారు పట్లం అవుతున్నాయి. శ్రీ కాకుళంలో ఒక ఉపాధ్యాయుడు తన శీకాలన్నీ కోల్పోవటంకూడ అరిగింది. ఆ విషయం ప్రభుత్వ దృష్టికి కూడా తీసుకువచ్చాము. ప్రతిచోట ఉపాధ్యాయులు అనేక కష్టాలు గురవుతున్నారనే విషయాన్ని ప్రభుత్వంలో గమనించినవారేంటాను. చాలా ఉన్న నిపుణులు ఉన్నారు, చాలాద్రావ్వి ఆసరాగా తీసుకొని అనేక శిక్షాలో శిక్షా పరిషత్ అధ్యక్షులు చాలామంది ప్రోవోట్స్ వ్రాయించుకొని చాలా శిక్షా పరిషత్ చోట్లకు ప్రావీన్స్ చేయటం జరుగుతున్నది. ఈ విషయం కృష్ణా శిక్షాలో ప్రత్యేకంగా అయిదు మందరేడి సభాపతి దృష్టికి తీసుకువచ్చాము. ఉపాధ్యాయులకు సకాలంలో శీకాలు అందించితే చారు చాలా శీవకాలము గౌరవప్రధంగా జరుపుకోగలుగుతారు. చాలా ఉన్న నిపుణులయ్యితిలో ఏ పెద్ద మనిషి 100 రూ. కోటు చూసి ఇచ్చామన్నా ఇచ్చే స్థితిలో ఉన్నారు. అనేక మంది రాజీయపేర్లు చారు

Calling attention to a matter of urgent public importance ; 14th February, 1968. 279
 re : Delay in the payment of salaries to teachers working under Pan-chayat Samithis.

పాఠశాల అనగా తమిళం మీ నదిగ్గ, మా గ్రామాలలో మాకు ఇదే, మీకు అప్పులు ఇస్తామని మీకు కావలసినట్లుకు ట్రాన్స్ఫర్ చేస్తామని చెప్పి, వారి పట్టికని ఉపయోగించుకొంటున్నారు. అయితే వారికి తీ కా లు ఇవ్వటానికి ప్రభుత్వానికి డబ్బు లేదనే పాట చెప్పవచ్చును. కాని ప్రభుత్వం కామం చేస్తున్న దుకారా పేరు మానలేదు. పైజ్జ ఉద్యోగస్థులకు, మంత్రులకు తీకాలు ఏ మూత్రం అలవ్వం కావడా కాండుతున్నాయి. అసలు ఇతరతా ఉపాధి ఉన్నప్పుడు ఎవరూ యీ అడివంతులు వనిచెనే పరిస్థితిలో ఉండను ఇవాళ ఉన్న దిస్టెన్ లో అటు విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులను లెక్కచేయటంలేదు. ఇటు ప్రజలు లెక్క చేయని పరిస్థితి ఉన్నది. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో ఉపాధ్యాయులను గౌరవించి వారికి ఇవ్వవలసిన తీకాలు సక్రమంగా నకాబందీ అందలేని వారికి ద్రోహానాం గలుగజేస్తే తప్ప మన పిల్లలకు విద్యాభ్యాసం చేసినవారికి మనం న్యాయం చేసినట్లు అవదు. శ్రీరామకళం తీలాలో ఉపాధ్యాయులు నివృత్తిమండి చార్జ్ ప్రారంభిస్తున్నామని తెలిగ్రామపంచాయితీ అధ్యక్షునిగారికి తెలియజేశారు, కాబట్టి సత్కరమే, ప్రభుత్వం దుకారా అరికట్టింది, లేదా, అవసరమైతే సెంట్రల్ గవర్నమెంటు సుండి డబ్బు తెచ్చి అయినావరే, యీ ఉపాధ్యాయులకు ఇవ్వవలసిన తీకాలు క్రమంతం అలవ్వం చేయకుండా ఇప్పించాలనేది ప్రభుత్వంచారు తప్పకుండా గమనించాలి. ఈ విషయాన్ని మీ ద్వారా మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకువస్తున్నామే. తప్పకుండా తొందరగా వారికి తీకాలు యిచ్చే ఏర్పాటు చేయాలని కోరమో ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

(శ్రీ జి. లచ్చప్ప :—అధ్యక్షా. సంధ్యాంతి సమయంలో ఉన్నటువంటి ఎలిమెంటరీ స్కూల్ టీచర్స్ తీకాల విషయమై ఇదివరకు నేను విద్యార్థుల మంత్రిగారిని కలుసుకోవటం అరిగింది. ఈ పరిస్థితి వచ్చినందుకు నాడుకూడ చాలా పానుభూతితో తమయొక్క విచారం వెల్లడిశారు. “మేము గ్రాంట్స్ రిలీజ్ చేశాము. రిలీజ్ అగ్గర్లు వంపించాము; వెంటనే సేమెంటు అవుతుంది; సరకాలేదు; మంచాన వలచుమి నమి అసీనువద్ద ధార్తా చేస్తున్నటువంటి స్కూల్ టీచర్లుకు మీరు వెంటనే కమ్యూనికేట్ చేయవచ్చును; త్వరలో కీ సేమెంటు అవుతాయి” అని విద్యార్థులమంత్రిగారు చాలా పానుభూతితో దయతో సమాధానం చెప్పారు. దానిమీద నేను తెలిగ్రామ్ ఇచ్చాను. తర్వాత మంత్రిగారు గ్రాంట్స్ రిలీజ్ చేశామని చెప్పారు కాబట్టి చాటు ఆశపడి ధార్తా ఉపనంసరించుకొన్నారు. కాని యీవాటివరకు సేమెంటు అరుగక పోవటం కోరనియము. మంత్రిగారి అంగ్ర ప్రజలకు ప్రధానమైన సెడ్ల వండుగ. చారు ఆ వండుగ చేసుకోటానికి నీలుగా అలోపలనే వారికి తీకాలు సేమెంటు అరుగుకాయని అశించారు. కాని వారికి తీకాల సేమెంటు అరుగలేదు. ఈ ఉపాధ్యాయుడు తన భార్యతోపాటు అకలిమంటలు చూడలేక నిండుప్రాదాన్ని అచూతి చేసుకొన్న రిటోర్టు తనకుకూడ వచ్చినట్లు మంత్రిగారు చెబించారు. తీకాలులేకుండా ఎలిమెంటరీ స్కూల్ టీచర్స్ తమ తీవికాన్ని ఎలా గమనించారు?

అన్నింటికన్నా ఇది ప్రధానంగా గమనించవలసిన అవసరం ఉన్నదని ప్రభుత్వం గమనిస్తున్నా యీనాటివరకు వారికి శీతాల్లు లేకపోవటం అరిగింది. మళ్ళీ వారు శ్రీశాఖలోని శిక్షా కలెక్టర్ జి.ఎస్.వడ్డే ద్వారా ప్రారంభిస్తున్నట్లు నాకు నిన్న తెలిగింది ఇచ్చారు. ఇటువంటి పరిస్థితి ఎందుకు రావాలి అనే అవసరాలు మనకు ఉండవచ్చును. ఎన్ని అవసరాలు ఉన్నా, ప్రాథమిక పాఠశాలలో పనిచేస్తున్న ఉపాధ్యాయులకు కనీసం వారు ప్రకటనానికి అవసరమైన శీతాల్లు చెల్లించే విషయంలో ఉపేక్ష చేయటం నిజంగా సహించరాని శక్తిదమని ప్రభుత్వ లోపమని చెప్పవలసి ఉంది. ఏ కర్మలైతే అవసరమైనా దిబ్బ లేదనే కారణంతో ఉపాధ్యాయుల శీతాల్లు అవటం మంచిది కాదు. ప్రభుత్వం అనేక వ్యవహారాలు చేస్తూనే ఉన్నది. ఉదాహరణకు మొన్న కాంగ్రెసు మహాసభలు జరిగిన పందర్బంలలో అన్ని డిపార్ట్ మెంట్లవారు వని చేసిన సంగతి ఎవరూ కాదనటానికి చాలు. అటువంటి పరిస్థితిలో శేవలం యీ ఉపాధ్యాయులకు శీతాల్లు ఇవ్వటానికి దిబ్బలేదని ఉపేక్ష చేయటం చాలా బాధాకరమైన విషయము. ఎవరూ సహించలేని విషయము. మంత్రులు ఇప్పటికీ చా, యీ సమస్య పరిష్కారం చేయటానికి ఏ విధంగా పూనుకొన్నారో తెప్పారి, వెంటనే వారికి శీతాల్లు పేమెంట్ జరిగేట్లు చూడాలి. ఫండ్స్ రిలిఫ్ చేశాము. పేమెంట్ అవుతుంది అని మంత్రులు చెప్పిన మాటలే అమలు కాకుండా ఉంటే, జీక ఎవరి మాటలమీద మేము ఆధారపడాలి? నాకు అర్థం కావటంలేదు, కాబట్టి వారికి వెంటనే శీతాల్లు పేమెంట్ జరిగేట్లు చూడాలని కోరుతూ, దానిని గురించి తెప్పారని మంత్రులారని కోరుతున్నాను.

శ్రీ కె. గోవిందరావు:— అధ్యక్షా, ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులకు అక్టోబరు 07 నుండి యీనాటివరకు శీతాల్లు ఇవ్వబడకపోవడంవల్ల వారెంత తీవ్రమైన పరిస్థితి ఎదుర్కొంటున్నారో మనకు స్పష్టంగా తెలిసినదే. నాకు ఒకటి మాత్రం అక్కర్లేం కలుగుతున్నది. మన రాష్ట్రంలో ఏ డిపార్ట్ మెంట్ లోనూ, ఏ ఉద్యోగికి యీ సమస్య లేకుండా శేవలం తక్కువ శీతం తెచ్చుకొనే టీచర్స్ కు అందులో ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులకు శీతాల్లు లేకుండా పోవటం చాలా దారుణము. శీతాల్లు ఇవ్వటం వెంటనే జరిగేలా అవసరం చేస్తే వారు ఎట్లా ప్రజలవారికి వారికి అప్పు పుట్టదు. ఒకటవ తారీఖు చాటితే కిరాడా వర్తకులు వా సంగతి ఏమిటని పట్టుకొంటారు. అతడు తర్వాత వెళ్ళు వానలైన పప్పులు తెచ్చుకొంటుంటే కూడా అవకాశం లేవటంవల్ల పరిస్థితి ఉంటుంది. ఇటువంటి టీచర్స్ కు అదు వెలంపండి శీతాల్లు ఇవ్వక అలెస్యం అదుగుతున్నారంటే ఇంతకన్నా దారుణమైన విషయం ఇంకొకటి ఉండోంది. ఇటీవల గవర్నమెంట్ కామిషన్ తో దిబ్బ రిలిఫ్ చేశామని కోర్త పాలన పెడుతున్నామని, రకరకాల ఇన్ స్ట్రక్షన్స్ ఇచ్చామని చెప్పారు. ఈ పందర్బంలలో మా డి. ఇ. ఓ. ను అదిగితే యిట్లా చేశావ్ పర్మిట్ చేస్తే టి. డి. ఓ. వంటిందలేదు. ఆ కారణంతో మేము కచ్చు రిలిఫ్ చేయలేదని చెప్పారు. గవర్నమెంట్ వారు ఒక పర్మిట్ పంపించారు.

Calling attention to a matter of urgent public importance : 4th February, 19 8. 281
 re : Delay in the payment of salaries to teachers working under Panchayat Samitis.

సెం. 1106-1/87 రేచుడ్ 20 వసంబరు 87 ఏ. ఆర్. డిపార్ట్మెంట్. ఒక వేళ మీ సమితిలో జరగలే పండ్స్ ఉన్నప్పటికీ, చట్ట ఉన్నప్పటికీ, ఆ జరగలే పండ్స్ను టీచర్స్ శీతములోపం మీరు రై వర్స్ చేయటానికి పిలువేరు అని సెనిసిఫిక్ ఇన్ స్పెక్టర్స్ పంపించారు, ఇది చాలా దారుణమైన విషయము. పహూర్ సమితిలో 12 అవల డూ, ఆదాయం ఉంది. మేము ఇప్పుడు ఇవ్వటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము. అంతే పిలువేదని అటంకం చెప్పారంటే దీనికి ఏమి సమాధానం మంత్రిగారు చెబుతారు? ఈ ఇన్ స్పెక్టర్స్ ఎందుకు? ప్రావీజ్ పూర్వం నా పండ్స్ చేస్తాము. క వెలకు ఆ వెలతో పట్టకు శీతాలు ఇవ్వటానికి సత్ ప్రయత్నం ఉంది తీసుకోటానికి ఏర్పాటు చేస్తున్నాము. అని చెప్పి ఒక నయ్యుజ్ పంపించారు అని అట్టడ డి. ఇ. ఓ. గారు చెప్పారు మా శిల్పా పరిషత్ లో చర్చ జరిగింది. చాన్సిలరం Extension Officer వెళ్ళి ఎన్ని వెంటల జకాయలు యివ్వవలెనన్నట్టో అన్ని సమితులలో అన్ని గ్రామాల్లో ఉన్న అన్ని schools లో వెళ్ళి అన్ని వయోధి అవన్నీ D. E. O. గారు scrupulously చేసి అవన్నీ మీదకు పంపాలి. Procedure simplify వాడేరు. ఈరక మైన పద్ధతులన్నీ పెడితే, సంక్రాంతి ప్రారంభించితే యివ్వవలకు ఆ శీతాలు రావేరు. అన్నిటికన్న top priority యిచ్చి శీతాలు ముందు remit చేయడం, ఇక ముందే నా ప్రతిపేల అటంకంలేకుండా, యిక ముందు యిది రాకుండా చేయడానికి ప్రయత్నాలు చేపారని నేను నమ్ముతున్నాను.

(శ్రీ టి. సత్యనారాయణ (మహిమారాజ్):— అధ్యక్షా. ప్రతికలేకనే బడిపంతులు ఉద్దేశ్యం అన్నారు. అలాంటి బడిపంతులకు కూడ మనం శీతం యిచ్చుకోలేని పరిస్థితిలో ఉంటే ఈ ప్రభుత్వం గురించి ఏమి అవాలో అర్థం కావడంలేదు. ముఖ్యంగా శ్రీరామేశ్వరం జిల్లాలో గత క మాసాలుగా శీతాలు లేవు. వారు ఈ వెల ఒకటవ తారీఖునుంచి కలెక్టరు ఆఫీసుముందర లోబరు ఒకరు కొప్పున నిరవప్రకం చేస్తున్నారు. దీని పరిస్థితి ఏమిటి అనేది అలోచన చేస్తే నాకు మూతం అర్థం కావడంలేదు. రాష్ట్రంలో అన్ని జిల్లాలలో అందరి ఉపాధ్యాయులకు శీతాలు ఉంటే శ్రీరామేశ్వరం జిల్లాకు సంబంధించి నాలుగు మాసాలుగా శీతాలులేవు అంటే మరి ఉపాధికికంగా ఉన్నది. శ్రీరామేశ్వరం జిల్లాలో ఉపాధ్యాయుల శీతాలకు ఎంత grant కావాలి అన్నది తెల్లపేయడంలో తప్పు వచ్చినదని, పొరపాటు జరిగిందని యింకో లోగట్టాకూడ ఉన్నది. అది యధార్థం అయితే ప్రభుత్వం వారు ప్రతిమంగా చర్యలుకొని వెంటనే వచ్చే వ శీతాలు పేయాలి. చాలా గావలసిన grant వెంటనే మంజూరు చేయాలని కోరుతున్నాను. ఇటీవల వయగురు మంత్రులు శ్రీరామేశ్వరం జిల్లాకు వచ్చారు. తెలంగాణ మంత్రిగారితో చెప్పి ఉంటిమి. ఈ సంగతి తప్పకుండా చూస్తాము అన్నారు. పాల్వ మినిష్టర్ గారికి చెప్పి ఉంటిమి, ఇరిగేషన్ మంత్రి సిద్ధార్థి గారితో చెప్పి ఉంటిమి. ప్రతివారు తప్పకుండా action తీసుకుంటాము అని చెప్పారు, ఇంకవరకు బియ్యం తీసుకోలేదు బియ్యం కడుపులో నుండుమాపుంటే

Calling attention to a matter of
 ar-ent public importance :
 re : Delay in the payment of salaries
 to teachers working under Pan-
 chayat Samithis.

14th February, 1968.

283

అంశించినది. పెండవ విషయం, Education cess collect చేయలేదు. Last Year land revenue collect చేయకపోవడంవల్ల Education cess collect చేయలేదు. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కాలుగు బిల్లులో యిందుమీదగా కోటి రూపాయలు పై చిల్లర Education cess collect చేయవలసియున్నది. అది collect కాలేదు. మూడవ విషయం క్రొత్త instructions యివ్వబడి నాయి. Budgetary control వల్ల కొంచెం జాగ్రత్తగా చేయడానికి ఆ instructions పరిగా అర్థం చేసుకోలేక కొంచెం ఆలస్యం జరిగింది. Regularization of services of teachers కొంత జరిగింది. అందుకేకూడ కొంత మొత్తం పెరిగింది. అందువల్ల మనం అనుకోవచ్చుచుంటే budget లో provide చేసినచాదికంటే ఎక్కువపోయింది కావడం వచ్చినది. అప్పుడుకూడ ప్రభుత్వం ఆలోచించి పంచాయితీరాజ్ అన్నిటికీ instructions యిచ్చినది. తొందరగా teachers శిశుుుుుుుుుుుుుుుుుు pay చేయాలి. అయి వచ్చుటికి కొన్ని పనులులు pay చేయలేదనియునాయి. అప్పుడు మళ్ళీ ప్రభుత్వం ఆలోచించి G. O. Ms. No. 2-80, Education, dated 29-12-1967 issue చేయడం అయింది. అప్పటికి ప్రతి పంచాయితీ పనులలో Extension Officer, Education, ప్రతి ఉపాధ్యాయుడికీకూడ యివ్వవలసిన శీతం అందులో అతనికి యిదివరకు యిచ్చినది తగ్గించి మిగతావానికి Supplemental bill prepare చేసి, D. E. O. కు submit చేసి ఆ డబ్బు వాటికి pay చేయవలసినదని instructions యివ్వడం జరిగింది. చాల డబ్బు లలో, చాల బిల్లులలో ఉపాధ్యాయుల శిశుుుుుుుుుుుుుుుుు complete గా యిచ్చిచేయడం జరిగిందని నాకు information వచ్చినది. ఒక్కొక్కచోట bill prepare చేయడంలో ధొర పొట్టు ఉంటే ఆలస్యం జరిగి తే ఆదగాలిగాని complete గా యిచ్చిచేయడం చాల బిల్లులలో జరిగిందని నాదగ్గర information ఉన్నది.

డాక్టర్ టి. ఎన్. మూర్తి (వరంగల్లు) :— ఎవరో ఒకరు యిద్దరు అయితే జరుగుతుంటేగాని మిగతా బిల్లి నదిగా తయారుచేయక పోవడం జరుగు తుందా ?

శ్రీ టి. రామకృష్ణమి :— ఒక పంచాయితీ పనులలో masters శిశుుుుుు మటుకే యిచ్చుచే మేము యిచ్చాము. Contingencies యివన్నీ కలవనవల్ల అన్నాము. కొన్ని పనులలో House rent యివ్వక contingencies యివన్నీ కలిపి చూపించాము. అందుకేకే మళ్ళీ bill పదిచేసి పంపించవలసినదని చెప్పడం పంపించవలసి వచ్చినది.

శ్రీ జి. వి. అప్పారావు (జూబి) :— ప్రభుత్వం యిచ్చిన grant లో నుంచి బిల్లుకూడ pay చేసిన పంకజలు మీ notice లోకి వచ్చిచాయి. Masters కు శిశుుుుు యిచ్చుచే చెప్పి యిచ్చిన grants లోపై పనులలో contractors కు pay చేశారు. ఈ పంకజ మీకు తెలిసినదా ? రాసిన గురించి ఏమైనా action తీసుకొన్నారా ?

284 14th February, 1968.

Calling attention to a matter of urgent public importance :
re: Delay in the payment of salaries to teachers working under Panchayat Samithis.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— అది చేయడం తప్పదు. తప్పకుండా action తీసుకుంటాము.

డాక్టర్ టి. ఎన్. మూర్తి:— తిరువనంతపురం అంటున్నారు. వరంగల్లో Hindi Pandits కు యివ్వలేదు.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— మీరు ఉన్నాడని నా దృష్టికి తీసుకువస్తే తప్పకుండా తీసుకుంటాము లేకపోతే మా దృష్టికి వచ్చినప్పుడు action తీసుకుంటాము.

శ్రీ కె. గోవిందరావు:— వికాసవర్గం కల్యాణం నల్లవరం సమితిలో బ్లూలు అన్నీ బాగా చూపిస్తూ ఉన్నాయి యివ్వలేదు, కిట్లో ఏమీ లోపంలేదు.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— నా దగ్గరకు వచ్చిన information లోని శ్రీకాకుళం కల్యాణంలో అందరికీ యిచ్చేవట్టు కనిపిస్తున్నది.

శ్రీ కె. గోవిందరావు:— 12 రోజుల క్రితం యివ్వలేదు. ఈ 12 రోజులలో

శ్రీ టి. రామస్వామి:— ఇచ్చారా? information ఎవరు యిచ్చారు?

శ్రీ టి. రామస్వామి:— మా ఆఫీసు.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— అవలు యివ్వలేదని ఎమ్.ఎల్.ఎ. గారికి ఉపాధ్యాయులు చెప్పే, అప్పుడు మండి రబ్బుపోయిందా? లేదో అని ఎందుకు? మర్యాద defalcation జరిగిందేమో కనుక్కోవాలా?

శ్రీ టి. రామస్వామి:— మర్యాద defalcation జరిగింది. నీవైన కారణంలే నిల్వ పత్రమంగా prepare చేయకపోతే ఎవరినైనా యివ్వలేదేమో గాని మాకు వచ్చిన information జటియిచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నది. ఈ instructions బాగా follow అయితే తప్పకుండా అందరికీ శీతాంశం యివ్వడానికి అవకాశం ఉంటుంది. ఇంకొక ప్రత్యేకమైన విషయం— శ్రీకాకుళం కల్యాణం Educational Officer దగ్గర funds లేవు. శీతాంశం పూర్తిగా pay చేయడానికి ఎంతదబ్బు కావాలని అడిగారు అయిన Rs. 8.87 lakhs కావాలని అడిగారు. Rs. 8.9 lakhs యివ్వడం జరిగింది.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— మీరు యిచ్చి ఎవ్వళ్ళు అయింది.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— 5th January 1968.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— 1968, 5th January యిస్తే ఈ రోజువరకు వాళ్ళకు ఎందుకు శీతాంశం యివ్వలేదు?

శ్రీ టి. రామస్వామి:— అది కనుక్కోవాలి.

శ్రీ టి. రామస్వామి:— ఇక్కడికి వచ్చిన తరువాత కనుక్కోవాలి అంటే ఉపయోగం ఏమిలేదు, వాళ్ళకు శీతాంశం అందకపోతే యింకా మీరు కనుక్కోవే దళలో ఉంటే ఎలా?

Calling attention to a matter of
urgent public importance :
re : Delay in the payment of salaries
to teachers working under Pan-
chayat Samithis.

Sri T. Rama Swamy :—I am sorry 5th February, 1968.

❶ బి. రామస్వామి :—5th February నాడు Assembly ఎలా జరుగుతుంది 12th February నాడు జరుగుతుంది.

(శ్రీ) కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—తను దయవల్ల వచ్చినా మంచిదేగదా.

౧. టి. రావు స్వామి :—ఆ జి. జి. డి.కలెబరు 22 వ నెంబరును, 5.45 గారు శవనగర్ వున్నప్పుడు 100 గాని, 8.75 శతకుల రావాలని ఆదికర్త 8.8 శతకుల నెంబరుగాను, ఇవన్నీ వచ్చేయమనీ ఫిటర్ల తల అయినట్లు, ఇవాళ 8.8 శతకుల యుద్ధానికి 10 దిగమైన శక్తిను తలచి తన మనస్సు మేల్కాగున తనకుంటున్నాయానని కూడా వారికి యిప్పుడు స్పష్టమైన యుద్ధం అనిగిరి. తరువాత, ఫిర్యాఫ్ ఫిర్యాఫ్ గారు కూడా బ్రామిన్ అఫిసర్ల అందరికీ బ్రామిన్ లేదని తలచుకుంటున్నానని యిప్పుడు స్పష్టమైనట్లుగా అందరికీ అనిగిరి.

మిస్టర్ పీకర్:—20 వ కారీలు లోపల శ్రీకాకుళం జిల్లా, మిగతా జిల్లాలో వారికి నీతాలు యిచ్చారో, లేదో; యివ్వకపోతే ఎందుకు యివ్వలేదో, యి సే ఎంతమందిని యిచ్చారో ఆ ఇన్ ఫర్ మేషన్ కంప్లీట్ గా నవ్వు యి సే....

(శ్రీ) టి. రామస్వామి :—తప్పకుండా చెప్పిస్తాం.

Mr. Speaker:—Full information must be furnished to the House before the 20th regarding the disbursement of the salaries throughout the State.

(శ్రీ) బి. రామస్వామి:—తమకుండా వేసాం. ఆ మచ్చే రెండు వెలలో కూడా ఎవ్వరికీ అనుమతి ఉన్నదేమని యిప్పటికే గమనించాము. ప్రశ్న: కూరింటా కూడా రాసి తగిన కమ్యూనిటీకి తేవ్వమని దీనిని ఎవరికీ కూడా ఎవ్వరికీ ఉన్నదని యిప్పుడే అంగీకరించిన మనవి తేవ్వన్నాను. బీవయ్యకు ఎప్పటికప్పుడు శిక్షలు ఉప్పువడయంచిన, నాటి చివరలోగ్గా (కృ) తల్లి కత్తిం పామకుండా తోక వచ్చినది మనవి తేవ్వనాను.

శ్రీ చావీలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—సానుభూతి ఎవరికి కావాలి; దమ్ము పంపించమనండి.

శ్రీ టి. రామస్వామి :—సానుకూలతతో బాటు డబ్బు కూడా పున్నది అనుభూం.

ఒక గౌరవవంతుడు... ఇప్పటివరకూ మంఠానికి నమితులలో వనితేనే
టీచర్లగూర్చి అంకా పెట్టారు. అలాగే ఎయిడెడ్ యస్టీబిట్లూఎస్సీలో
టీచర్లు విషయంకూడా తప్పిరి. గ్రాంటు సకాలంలో రాకపోయినా ఆ పేనేషన్
మొలపవారు తమ కష్టం తప్పి ఎప్పుడూ యస్టీబిట్ల గూర్చి
కట్టిప నవలలింపి వర్గం రావడం వలన వారు చాలా నష్టమనపడుతున్నా

చార్తలు వస్తున్నవి. ఆ విషయంలో కూడా ప్రభుత్వం ఏమి చేస్తున్నది చెప్పవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—అది విద్యాలాభా నుం తిగారు చెప్పవలసిన విషయం.

శ్రీ బి. వి. రాఘవులు :—ఎందుకే మేనేజ్మెంట్ గ్రంథ పనిచేసే ఉపాధ్యాయుల శీతాలోకలోకోత్సవంలోనే ఉద్దేశం ప్రకటించికి లేదు. మేనేజ్మెంట్ వారికి వచ్చేదానిలోనే యీ 10 వసరల్లో కట్టే అనేది అమలు కాదని, ఉపాధ్యాయుల శీతాలోకలోకోత్సవ విధింపమనే లేదు. ఇప్పటివరకు విధించిన జరగలేదు. ప్రాంతీకాని వారికి కూడా శీతాలోకాదాయమునునే మనవిజేసున్నాము.

[illegible]

శ్రీ టి. రామస్వామి :— ఇకనుండు వంచాయితీ సమితులు, జిల్లా పరిషత్తుల కాధ్యక్షులను, ప్రభుత్వమే ఆ కాధ్యక్షులను నిమగ్నం చేసి, మేమే చేసే చర్యలు

శ్రీ ఆర్. మహానంద :— జై రెడ్డుగా టీవర్చుగా పే చేయడం ఎవ్వరి నుండి ప్రారంభిస్తారు ?

శ్రీ టి. రామస్వామి : డిసెంబర్ లోనే యా. జి. ఐ. యన్యూ చేయడం జరిగింది.

ఒక గౌరవనీయుడు :— ముందుగోదావరి అటాలో మరయితి ననిమీ
 లును, క్లాసులను కొన్ని నెలలను సరిచేయుగా డబ్బు యిచ్చేవారు. కాని
 ఉదయపుమాత్రం శిక్షామం ఉండలేదు ; ఆ డబ్బు వారు యంకో విధం గ
 వాడేవారు. ప్రధానమైన ఆచరణకు గైకొనుగా నే దేయవలసినదగు
 తీరుదగును ఉండవలెదు. ఈ విషయమున గైకొనుచున్నాము.

శ్రీ వావిలిలో గోపాలకృష్ణయ్య :- మేము దైత్యుగా యిస్తున్నామనబుద్ధి యిక్కడ, వారికి మాత్రం అందడంలేదు. విద్యాభ్యాసా మం గారివి అదిగితే ఇన్స్టిట్యూషన్స్ యిచ్చాము అంటారు. అక్కడమాత్రం ఇన్స్టిట్యూషన్స్

Calling attention to a matter of
urgency public importance :
re : Delay in the payment of salaries
to teachers working under Panchayat Samithis.

14th February, 1968. 287

గ్లౌన్స్ అమలు కావడంలేదు. సీరియల్ ప్రొమ్యూల్సులో టీచర్లకు గత ఎనిమిది నెలలనుండి సారికి శీతాలులేవు. ఎవరికి చెప్పకోవాలి? పంచాయితీ మంత్రిగారు మేము ఆ కార్యక్రమ తీసుకున్నామంటారు. మేము యిప్పుడ వున్నామగదా సంవత్సరమైన జవాబు వస్తుందని వారు అశిస్తున్నారు. మాకు మాత్రం యిప్పుడ యిటువంటి జవాబులువస్తూ వుంటాయి. ఇంక ఎవరికి చెప్పకోవాలి? దీనికి ఎవరు జవాబుదారి వహిస్తారు? ప్రతిదీ ఎవరయిద్దేనే జవాబులు వస్తుంటే మేమేమి చెయ్యాలి? ఫలానా కారీఖలోదల సారికి యిస్తున్నామని చెప్పండి, దానికోర్కె డెఫినిట్ గేట్ వస్తుంది. మంత్రిగారితో మీరాజవాలు చెప్పించాలి.

(శ్రీ) సి. వి. కె. రావు :— మంత్రిగారు తూర్పుగోదావరి జిల్లానుంచి వస్తారు. అక్కడి టీచర్లుకూ శీతాలు యివ్వడంలేదు. వారు యీ సభావేదిక నుండి వాగ్దానం యిచ్చినా అది ఎంతవరకు అమలుబయిగుమందో అనే అనుమానం వచ్చే వరే ఆయనవద్దకువచ్చి రిప్రజెంట్ కేయడంకూడా కద్దు. సమక, భవిష్యంగా యీ నెలలోగతంలోగా శీతాలు యిట్టుప్రక్కనుని వాగ్దానం కేయడం, నెలలోగత కరువరి అప్పటికి సారికి శీతాలు జంకడపోయినట్లయితే వారిపై తగు చర్యలు తీసుకుంటామని తెలియజెయ్యవలసిందిగా నేను కోరుతున్నాను.

(శ్రీ) టి. రామప్పామి :— అటువంటి రిప్రజెంట్ మేషన్స్ యిన్ గోదావరి నుంచి వారు రాలేదు యిప్పుటివరకు. కానీ, చాలావరకు టీచర్లకు యిచ్చే వారు. ఇంకా మిగిలివుంటే త్వరగా యివ్వడానికి ప్రయత్నం చేపాం.

(శ్రీ) ఆర్. మహావంద :— ఈ కారణ తగ్గదానికిగాను యిచ్చే ఎదుర్కొనేవన గ్రాంటు...

Mr. Speaker :— I have asked the Minister.

సదో ఒక కారణంకేవలం యింతవరకూ యివ్వలేదు. వాస్తవమే యివ్వలేదు అంటున్నారు. ఇప్పుడేదో యిచ్చామ అన్నారు. 20 వ కారీఖలోవల ఫుల్ ఇన్ ఫర్ మేషన్ కవర్ చేసి యివ్వమని నేను వారిని కోరాను. అప్పుటికి యివ్వ నట్లుగా తెలియవస్తే నల్లులు మంత్రిగారిని అడగవచ్చు.

(శ్రీ) ఆర్. మహావంద :— ఇది మలఖంగా పరిష్కారం కావాలంటే... నిల్వ ఇ. ఒ ఎదుర్కొనేవన పాట్ చేసి, సి. డి. ఒ. కు వీటితో సంబంధం లేకుండా వుండే వద్దకి పెట్టకపోతే, యింక ఎన్ని వర్షాలు పెట్టితా యిదే విధంగా వుంటుంది. అందువలన ఆ రట్టును పంచాయితీ సమితుల ఫండులో కలక కుండా ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటుచేసి, యీ నిల్వ—

మిస్టర్ స్పీకర్ :— వారేవద్దకి ప్రకారం చేస్తారో మీకూ, వాటూ ఫండులోలేదు.

288 14th February, 1968.

Calling attention to matter of
urgent public importance :
re : Delay in the payment of salaries
to teachers working under Pan-
cha, at Samithis

We are not concerned with that. This House is only concerned with the problem of payment of salaries and if they are not paid, ask the Government as to why they have not paid the salaries to the teachers. How they are going to pay is not your or my concern.

Sri C. V. K. Rao:— Any information that is given by the Minister.....

Mr. Speaker:— How are we concerned with the source?

(శ్రీ) ఆర్. మనోహరం:— నల్లమంగా జరిగినప్పుడు మేము నలవోలు యిచ్చాము.

Mr. Speaker:— It is the responsibility of the Government to see that the salaries to the teachers are paid in time regularly. There has been delay in the payments for about four or five months in certain districts. Now the Minister is saying that the salaries have been paid recently. I have asked him to collect full information about this matter and furnish in the House by the 2/4th of this month.

Sri C. V. K. Rao:— The Hon'ble Minister has said Sir, that no information is received by him from the East Godavari District. He is the Member of the Zilla Parishad and in the Zilla Parishad there has been a discussion, there has been a decision that Bendapuri Samithi teachers were not paid the salaries. I am surprised about the Minister saying that he is not aware of the fact of his own district where Bendapuri Samithi is quite near to his area.

Mr. Speaker:— He has not made any representation to the Minister. Did he make any representation to the Minister by himself?

Sri C. V. K. Rao:— It is the job of the Minister.

Mr. Speaker:— The Minister says that no representation has been made to him in this regard. He is saying that a representation has been made to the Minister in this regard. He has not made any representation by himself. Somebody else made the representation. So, somebody else has told you. Did you verify the truth of the information which has been furnished to you?

Sri C. V. K. Rao:— Whether a representation has been made to him or not is not the question. It is not necessary to make any representation to him. He is the member of the Zilla Parishad, East Godavari. He ought to have known about the Zilla Parishad Meeting. The Minutes of the Zilla Parishad should have come to him and therefore to say that he is not aware of his own district is surprising. It is not my job and what is more even is even after I wrote to him he is not replying. Then what purpose does it serve?

Mr. Speaker:— The Minister who happens to be a Member of the Legislative Council is Ex-Officio Member of the Zilla Parishad, East Godavari. As Member of the Zilla Parishad should not he

himself put the question to himself write to himself and then take necessary action? Is that what he means?

Sri T. Ramaswamy :—I have ceased to be a member of the Zilla Parishad. I do not want to renew my membership.

Sri T. Nagi Reddy :—The point here is : శిల్లా పరిషత్తు ధృష్టికి వచ్చింది. అంతే శిల్లా పరిషత్తులో వుండి గవర్నమెంటుఆఫీసుయిల్లు ధృష్టికి వచ్చింది. అటువంటివి.....When such a serious thing has happened it ought to have come to the notice of the Government here because the year the responsible people for the payment of the salaries to the teachers.

Mr. Speaker :—The Minister is not denying that he is not aware of the non-payment of salaries. He only says nobody has represent to him personally about these things.

Sri T. Nagi Reddy :—I agree. Not that the Minister will be aware of everything that happens in the country.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—మంత్రిగారిని మీరు స్వయంగా యీ విషయంలో... తూర్పు గోదావరి శిల్లాలో శీతాలు యివ్వలేదని రిప్రజెంటేషన్లు వచ్చాయా అంటే నాకు కాదేమిట అన్నారు.

Sri T. Nagi Reddy :—Quite possible :—కాకపోవచ్చు. కాని, శిల్లా పరిషత్తు ధృష్టికి వచ్చింది కాబట్టి ఆక్కడ చర్చ జరిగిందా అనుకోని వుంటారు.

Mr. Speaker :—He is not denying that non-payment of the salaries to the teachers.

(శ్రీ జి. సి. వెంకటేశ్వరయ్య) :—గౌరవనీయులు చాగిరెడ్డిగారు మంత్రిగారు శిల్లా పరిషత్తుల మెంబరు కాబట్టి వారికి తెలిసివుండాలి అంటున్నారు. మా అవంతపురం శిల్లాలో చాగిరెడ్డిగారు మీటింగుకు ఆకుండా కాకుండా వున్నాని సందేహిస్తున్నాము.

He is not expected to know only of his district. He must know about the entire State. It is selfishness to know about his own district. He must be aware of all the districts in the entire State.

Sri T. Nagi Reddy :—He must be aware of all the districts and he must be aware also that whether somebody is paid or not. It is his duty to see that everybody is paid on the 1st.

(శ్రీ వి. ప్రభాకర్ రావు) :—తూర్పుగోదావరిశిల్లా పెండూరి నమిలిలో చాలుగు మోహలమంచి తీవరకు శీతాలు యివ్వలేదని నీటివేయి పెట్టుకుంటే మొన్న పరిషత్తు మీటింగులో మేమూడా అదగడంకూడ జరిగింది. కారణ మేమంటే...లింకలకు రూపాయలకు డి.ఇ.ఎ.కాంటు చెప్పలేదని వి.డి.ఎ.గారు శీతాలు యివ్వకుండా జప్తు చేశారు. చాలుగు వెలలమంచి శీతాలు యివ్వలేదోవడం చాలా వచం. మంత్రిగారు ఇప్పుడైతే వెంటనే యాక్షను తీసుకొని పేద వంతులకు శీతాలు యిచ్చేటట్లు చూడాలని చెబుతున్నాను. అది డ్రాట్

ఎస్.కె.ఎస్. పరియ్య, చాళికి ఒక్కడూపాయి అప్పుకావాలంటే కూడా ఎవ్వరూయివ్వరు. నాలుగు నెలలనుంచి నీ తాలు లేకపోతే నిద్రపోతుంటే నీదొంగ పుంటుందో మరేమీ తెలుసు.

Sri T. Ramaswamy :—I will note it down and furnish the information by 20th of this month.

BUSINESS OF THE HOUSE

Mr. Speaker :—Sri Mahananda has given notice for the adjournment of the business of the House to discuss the matter of urgent public importance according to him, that is, with regard to drought conditions prevailing in the Taluks of Darsi, Podili, etc. in Nellore District. It has been disallowed and admitted under Rule 74. The date will be communicated to him.

Similarly Sri Vavilala Gopalakrishnayya has given notice under Rule 63 to discuss the matter of urgent public importance, namely, fire accident which took place in Visakhapatnam, on account of which about three or 6 people died in that fire accident and a lot of damage was caused. Admitted under rule 74.

Sri C. V. K. Rao :—I have given a notice to call the attention with regard to the same thing.

Mr. Speaker :—I will admit it. All of them will be clubbed together and called on the same day.

Smt. Iswari Bai, Sri T. Nagi Reddy, Sri Vavilala Gopalakrishnayya etc. have also given notice under rule 63 regarding the high handed action of the Chief Secretary of the Andhra Pradesh in prohibiting the erection of any tent or shelter for undertaking the fast indefinitely by Republican workers from 12-2-68 before the Secretariat. He has issued the orders to the police to remove the tent of the Republican workers pitched on the open land opposite to the gates of the Secretariat for starting a protest fast against the discriminatory waste-land policy of the Government at the end of 11-2-1968. It is disallowed since the Minister has promised to make an enquiry into the matter and take necessary action.

Now the Chief Minister has given notice under Rule 70 of the Andhra Pradesh Legislative Assembly Rules to discuss the matter of urgent public importance namely, the language issue. Which is as follows: "Sir, under Rule 70 of the Andhra Pradesh Legislative Assembly I give notice to discuss a matter of urgent public importance, viz., the language issue by moving a resolution, a copy of which is enclosed herein and also that the Government resolution may be taken up now and the business relating to the Andhra Pradesh General Sales tax Amendment Bill 1968 be taken up on 19th February 1968. Yours faithfully, K. Brahmananda Reddy."

Sri C. V. K. Rao :—On this Mr. Speaker Sir, when we read in the newspapers we find that yesterday you presided over the meeting of the leaders and a resolution by three members have to be brought before the House. When that is so, how is it that the Chief Minister can take into his head to bring his own resolution. We are at a

loss to know this thing, because I read in the papers that under your august presidency, leaders of the parties have met and in that passed a resolution that three Members to draft the resolution and that resolution naturally ought to come before the House. While that is the position how is it that the Chief Minister can take into head such a thing and now the Chief Minister himself brings forth a resolution of his own choice.

Mr. Speaker :—The Chief Minister has given notice and along with the notice he has also communicated a copy of the resolution which he intends moving in the House. How many people conferred or consulted and all that the House is not concerned.

Sri C. V. K. Rao :—But on the floor of the House he himself has said that he is going to discuss the matter with the leaders of opposition in this House and then formulate a policy. We took it that for that particular meeting you had the privilege of presiding over it and therefore, it is agreed that three members of this House including the Member of the Ruling Party draft a resolution. Therefore, we thought there is less of controversy on the matter. While that is the position, here we are confronted with a resolution of the Chief Minister's choice, just to make matters much worse. That is on which I want a clarification.

Mr. Speaker :—Mr. Rao, somebody has to move the resolution. The issue must come up before the House in the shape of a resolution. The question is whether the Government should move the resolution or any other member should move the resolution. That is only point.

Sri C. V. K. Rao :—It is all right, Sir. It becomes the issue of privilege. On the floor of the House the Chief Minister has committed himself to a position. The position is that he is going to consult. And what happened was that you have been asked to preside over and you presided and then three members were elected, perhaps unanimously and they have to draft the resolution.

Mr. Speaker :—I do not know what he has in his mind.

Sri C. V. K. Rao :—What is the propriety that the Chief Minister has to bring a resolution of his own choice which I consider is much more controversial than the controversy that already exists?

Mr. Speaker :—And then it does not become controversial. Please suggest some alternative. If Sri C. V. K. Rao moves the resolution it does not become controversial?

Sri C. V. K. Rao :—It may become controversial. But then why a promise has to be made? Why a commitment has to be made by a person, leader of the House and at the same time try to have recourse to his own methods of working and therefore, try to commit the Hon'ble Speaker to the position of bringing it on the floor of the House?

Mr. Speaker :—What is the alternative course he is suggesting?

Sri C. V. K. Rao :—My suggestion is that he is at liberty to accept any resolution or not. And when a meeting has been held under the Presidentship of the Hon'ble Speaker which I have got to honour it and three members have to bring a resolution, that draft has to be put before the House and then let the Chief Minister if he has got any amendment or anything from the Governmental side move that thing. That is my suggestion. Therefore, I seek your protection. This cannot be treated lightly and you have got to disallow that particular resolution and ask the three members to draft the resolution and bring it before the House.

Mr. Speaker :—Mr. Rao, the resolution of course cannot be moved from the Chair. I do not know if there is any convention wherein any legislature a resolution has been moved from the Chair. Some member of the House, either he might be a Minister or any other Member can move the resolution with the permission of the Chair. Now the resolution comes before the House, if it is moved by somebody. And if somebody gives notice and then moves the resolution in the House then it will come before the House, otherwise how should it come before the House? Who should move it?

Sri C. V. K. Rao :—I am not asking the hon. Speaker to move the resolution before the House. Outside the House a convention has been established wherein all the leaders have met and the hon. Speaker was good enough to preside over it. Therefore they committed themselves to a situation and that situation is three members here including a member of the ruling party have to draft a resolution whether official or non-official and you have got to give priority to that and you have got to permit those members to bring in that resolution before the House, not the Chief Ministers' resolution. Because he has violated an assurance that he has made and over and above it is belittling you, sir. It is also my right to protect the dignity of the Speaker who presided and committed himself to the situation.

(శ్రీ శి. చిన్నప్ప :— నాది ఒక మనవి, స్పీకర్ గారి అధ్యక్షత్వంలో జరిగిన all party conference లో అందరు ఒక ఆర్టికల్ పాస్ అయింది. ఆ ప్రకారంగా పార్టీలకు ప్రాయశః ముందు ఒక కమిటీగా ఏర్పడినాది. ప్రైవేట్ లో ఏర్పడిన దానిని అధికారికంగా చేసుకుని రావుగారు మాట్లాడుతున్నారు. అక్కడ opinions చర్చించడమే జరిగింది కాని అందరూ ఏ రిజల్యూషన్ కు commit కాలేదనే విషయం పక్షపాతికి తెలియజేయవలసివచ్చింది.

Sri C. V. K. Rao :—I am glad to be enlightened by our colleague and leader on this side. Now that nobody has been committed, and a wrong information has been given that three members were elected and they should draft the resolution, we would like to know as the position, Sir. Perhaps you will be good enough to enlighten us because it is essential to know what has transpired for us to participate effectively in discussion of this particular matter.

Mr. Speaker :—Very good. I may tell it is purely an informal meeting in which the views of the leaders were obtained. I am not prepared to disclose to the House the details of the discussions that took place there or several views expressed by different members in the Committee. It is purely a consultative committee—in fact

committee. It is not as though it was appointed under any of the provisions of the Law or anything like that. A few friends sat together and discussed the whole issue. We have tried our best to come to a consensus of opinion—some kind of agreement. I cannot say, as Sri Latchanna says, he may be having different views. It is not as a resolution was passed there. No resolution was passed there and no resolution was placed in the Committee or resolution considered. It was to ascertain the views of the several members the meeting was held and ultimately it is not as though we passed the resolution and three members were requested to draft a resolution on the lines of discussions and the points raised during the discussion. They were not authorised to move the resolution in this House. I might also tell you they were only requested to draft a resolution as far as possible avoiding controversial issues in conformity with the views expressed in the meeting. That is all.

Sri C. V. K. Rao :—So that meeting has become infructuous and therefore, the Chief Minister is given a free hand to go ahead with his own resolution.

Mr. Speaker :—So far as this House is concerned, he is not concerned with what transpired in the Committee. So far as the language issue is concerned, the House has decided and it is the opinion practically of all the members that it should be discussed as early as possible, in view of the importance of the question. So, first it was decided that it should be taken up on 19th. Yesterday, we thought it should be taken up to-day itself. Naturally, somebody has to move it and the Chief Minister is moving it. What is the harm in the Chief Minister moving it? Because the Chief Minister is moving it you say it becomes a controversial issue. Is that your point?

Sri C. V. K. Rao :—I beg to submit that it is not so. The Chief Minister himself has suggested that he is going to discuss. What is the purpose? And then there was a meeting. Anyway, you have clarified the position and my friend, Sri Latchanna also clarified the position and we can go ahead, Sir.

Mr. Speaker :—And then you are satisfied.

Sri C. V. K. Rao :—I am not satisfied, Sir.

Mr. Speaker :—You will never be satisfied.

Sri C. V. K. Rao :—I have got amendment to the Chief Minister's resolution and to the extent I have got to say and I have got my own way of placing my view-point. But I am satisfied with what you have said, Sir.

Mr. Speaker :—I am sure, you will never be satisfied. The notice is admitted and the House will straight-away take up the matter for consideration—the language issue in view of the urgency and importance of the matter. Now, the Chief Minister will move the resolution.

GOVERNMENT MOTION

re : Change in the order of Business

Sri K. Brahmananda Reddy :—Sir, I move the following motion.

“That the Government resolution on Language issue may be taken up now and the business relating to the Andhra Pradesh General Sales Tax (Amendment) Bill, 1968 be taken up on 19th February, 1968.”

Mr. Speaker :—Motion moved
(Pause)

Mr. Speaker :—The question is :

“That the Government resolution on language issue may be taken up now and the business relating to the Andhra Pradesh General Sales Tax (Amendment) Bill, 1968, be taken up on 19th February, 1968.”

The motion was adopted.

GOVERNMENT RESOLUTION •

re : Official Language

Sri K. Brahmananda Reddy :—Mr. Speaker, Sir, I move :

“The Andhra Pradesh Legislative Assembly views with concern the situation that has arisen after the passing of the recent Official Languages (Amendment) Act, 1967, along with the Resolution adopted by Parliament. While the statutory recognition given to the assurance of the late Prime Minister Jawaharlal Nehru in regard to the continuance of English as Associate or additional language in addition to Hindi is to be welcomed, the Resolution adopted by Parliament has unfortunately led to serious handicaps to the people of non-Hindi speaking States. This Assembly is of the emphatic view that the situation which has thus arisen requires to be remedied by taking immediate steps on the lines suggested hereunder :—

(1) There shall be strict conformity in all the States of India with the three-language formula in imparting education. While in the non-Hindi speaking States, the mother tongue, Hindi and English shall be the languages taught to the pupils at suitable stages, in the Hindi speaking States, Hindi, English and any other modern Indian language enumerated in the VIII Schedule of the Constitution, preferably on the Southern States, shall be taught. At the time of recruitment to the Central and All India Services either by the UPSC, or otherwise, candidates shall be examined in all the above three languages in such a way that no language group suffers a disadvantage. The Resolution adopted by Parliament should be amended accordingly.

(2) While there should be no attempt to impose Hindi on non-Hindi speaking States, effort shall be made to develop and impart the Hindi language so that it may serve as a medium of expression for all the elements of the composite culture of India as envisaged

under the Constitution. In this process of development, all the languages of India enumerated in the Constitution shall have ample scope to contribute and enrich Hindi.

(3) Like-wise, efforts shall be made forthwith for the intensive development of all the Regional Languages with adequate financial and other assistance from the Union Government, so that they grow rapidly in richness, become effective means of communicating modern knowledge and serve as media of instruction at all levels in education and administration.

(4) Linguistic minorities in all the states shall have the right to receive instruction in their own mother tongue upto the elementary stage and the state Governments shall provide the necessary facilities to such minorities.

(5) This Assembly takes note of the grave anxiety on the part of the people of some States, including Andhra Pradesh, in the matter of representation in Central and All India Services and resolves that in the interest of National Integration there shall be equitable representation to all the States of India in the said Services.

This Assembly is firmly of the opinion that quick and effective action on the afore-said lines can alone remedy the deteriorating situation and pave the way for a lasting solution of the language problem. However, in case the disadvantage to any language group in regard to entry into Central and All India Services and instruction in schools and colleges continues hereafter, it will be open to the State to evolve its policy in the interest of its people."

Mr. Speaker :—Motion moved.

(శ్రీ) కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :— అధ్యక్షా, ఈ ముఖ్యమైనటువంటి శిర్కా నాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ కొన్ని విషయాలమాత్రం మీ అందరి దృష్టికి తీసుకు రావాలని అనుకుంటున్నాను. శిర్కావానికి సంబంధించినంతవరకు విభజనముగా ఉంది. గౌరవనీయులు రావీరి జాగ్రత్త చదువుకున్నప్పుడు ఇప్పుడు యెన్ని విషయాలు రావీరి జాగ్రత్త తీసుకు రావలసినటువంటివి అని మనం భావిస్తున్నామో చాటిరి తీసుకురావడం అరిగింది. ముఖ్యంగా, అధ్యక్షా, యీ లాంగ్వేజీ యిమ్మా ఆ పేటటువంటిది యె మోషనలు, పెంటిమెంటులు యిమ్మా పాషన్సును చై ఆ చేసేటటువంటి అవకాశం కలిగినటువంటి యిమ్మాకొదా. ఇటువంటి సందర్భంలో మనం అందరము గమనించవలసినది కేవలం యిమ్మాటిని పెయింటియసుచేసి ఫైన్గ్లెస్ చేసి సేవలకు యింటిగ్రేషనును ప్రయోగించే జాతీయతా భావాలను పెంచి యిటువంటి సేవలకు అందు పోయిపోతున్న యిమ్మాని మనం అరేర్వట్టుతో దిశాంక్షన చేస్తున్నాం. దిశాంక్షన అలోచించ వలసినటువంటి అవకాశం ఉంది. యెదయినా యె ప్రాంతంలోనైనా వ్యక్తులు గాని కొన్ని చిన్న సంస్థలుగాని ఒక యెక్కువ పాఠశాలను, యెక్కువ యాటి ట్యూటర్లు కొనవల్సి, ఉచితకంపల్లె శిశువర్గం రిటూలియేషను అనే భావంతో యెదయినా చేపట్టయితే కేళంలో ఉండేటటువంటి వలు రాష్ట్రంలో వలు రావల ముట్టాడేటటువంటి భావోత్సాహ కల్గురు కలిగినటువంటి, దేశాన్ని మనం సమర్థవంతపరచేటటువంటి పాత్రను భరించేవారము కాము. అందుకని యిన్ని

కోట్ల ప్రతిభకు ప్రాతినిధ్యము వహిస్తున్నటువంటి యీ వళ చాలా సెమ్మదిగా, తుదిగా అలోచించాలని యే మాత్రమునుటవంటి ఫావవచ్చును. అందుచేతనే ఈ వళ చాలా దగ్గర నుండి వివరముగా వేరుపరుచుచున్నది. ఈ సందర్భంలో యేదయినా వరే ఒక భావము యింకొకటి రుద్దుతున్నామనేటటువంటి విషయాన్ని కూడా దేశ ప్రజలలో ప్రాంతాల్లో లోకమందా ఉండటము చేసుకోవలసిన బాధ్యత మనకే కాదు దేశంలో ఉండేటటువంటి అన్ని ప్రజలకు కూడా ఉందని మనకే చెప్పవచ్చును. ముఖ్యంగా అటువంటి సమస్యలు వచ్చినప్పుడు—మేము మనదిచేసి ఇటువంటి వేద సర్వే ప్రెజియంటల్ ఫంక్షన్లతో ఇమ్మ్యూన్ పర్మిషన్లు ఇటువంటి ఎకనమిక్ రెవల్యూషన్ మొదలై ఏ విధంగా జరగాలి అనే సందర్భంలో కేరళా ప్రజలకు కలగటానికి అవకాశం వున్నట్టి అదే యాంగిల్ ల్ లు వున్నా, నేమనలే ప్రెజియంటల్ స్టూలో మనం అలోచించాలని, మనవిచేస్తున్నాము. ఏ పార్టీ అయినా సరే దాని వల్ల ఏదో ప్రయోజనం కలుగుతుందనే భావం మనలో ఎవరికి వుండకూడదు, ఏ ప్రాంతంలో కూడా వుండకూడదు. అటువంటి యాంటిట్యూడ్ మనం అవలంబించినప్పుడు ఇతరులు కూడా అవలంబించటానికి ఒక మొదటి క్లయిమేట్ కు దోహదం చేసేవారు అవుతామని దృష్టిలో వుంచుకోవాలని మనవిచేస్తున్నాము. ఏ లాంగ్వేజ్ అయినా సాధారణంగా కొంత ఫ్రైమ్ పరుమండి ఎవరో కావటానికి, దానికి సరైన ఒక మొదటి క్లయిమేట్ ఎప్రోచ్ చేశాలో క్రిమేట్ కావాలి, ఏదో ఒక లాంగ్వేజ్ గ్రామాలని అగ్నీవృద్ధులు, అభివృద్ధి లాంగ్వేజ్ కావాలని మనం వ్రాసుకోవచ్చును దానిని ఒక రిజల్యూషన్ ద్వారా మియన్ కావనం ద్వారా ఎగ్జిక్యూటివ్ అడ్మిన్స్ట్రేషన్ ద్వారానే గ్రామాలంతా అది అంత సులభపార్శ్వమైనది కాదు, అందుకనే ఇవన్నీ మనం మనసులో పెట్టుకొని దేశ లక్ష్యకావాలి అంటూ, దేశ సమగ్రతను కాపాడుకొంటూ నేమనలే ఇంటిగ్రేషన్ ప్రమోట్ చేస్తూ ఆ పాయింట్ అఫ్ స్టూలో అలోచిస్తూ ఈ తీర్మానం చేయాలని కోరుకున్నాము. ఏ భాష మాట్లాడే ప్రాంతంగానీ, ఏ భాష మాట్లాడే ప్రజలు కాని ఒక డిస్ ఎడ్యూస్ చేకోగలిగి యూరప్ మాట రాకూడదు. ఒక భాష మన అభివృద్ధి లాంగ్వేజ్ అవ్వడం వంటిది అని పెట్టుకొన్నాము మన పాదాలు, పూజలు, దేశానికి సామర్థ్యం సంపాదించిన మహనీయులు చేసిన విషయం. అటువంటి సందర్భంలో మనం చూడవలసింది అది ఆ మాదిరిగా అరగదనన అవకాశం వున్నట్టి కూడా ఇతర లాంగ్వేజ్ సర్వైస్ విషయంలో కాని, సెంట్రల్ సర్వైస్ లో కాని, ఇండియన్ సర్వైస్ లో కాని డిస్ ఎడ్యూస్ చేకోగలిగియున్నారే సరిగాలేదు అనే భావం ఎక్కడా రాకుండా వుండాలని మనం కోరుకున్నాము. దీని గురించి మొదటి సుండి అరిగిన చరిత్ర ఇప్పుడు బెత్తవలసిన అవకాశం లేదు. గౌరవ సభ్యులందరూ తెలుసు, వందే అవార్ లాల్ సెమిలార్ గాను సరస్వతీ ప్రీటీ లో ఆంధ్రోన వచ్చినప్పుడు వారు కొన్ని ఎమ్యూరెస్సెన్స్ ఇవ్వడం మీ అందరూ తెలుసు, తరువాత లాల్ అవార్డ్ కాస్త్రీగాను మళ్ళీ తిరిగి దానిని అలవరిచారు. ఆ తరువాత మనం 1963 లో ఒక అభివృద్ధి లాంగ్వేజ్ యాక్టును పెట్టటం అరిగింది.

కాని తరువాత ముఖ్యంగా సదరన్ స్టేట్స్ కు అనుగుణంగా, ఇతరులు కానివ్వండి; వండిట్ అవకాశం లోనే సామాన్య వంట పెద్దవారు ఎన్నో ఇచ్చినప్పటికీ దానికి సామాన్యత రిక్లెయిన్ ఫుండాలని కోరుకున్నప్పుడు రానివ్విన కోరికకాలం అందో కన అరిగి అనేక మంది పెద్దలు దాని మీద అభిప్రాయాలు చెప్పి అనేక సమావేశాల్లో, అనేక పార్టీలు అలోచించుకొన్న తరువాత ఒక అధిష్టయత్ లాంగ్వేజ్ ఎమెండింగ్ బిల్లు 1957 లో పాస్ చేయడం మీకు తెలుసు. దానిలో మొదటి పుకేకం, మొదటి భాగం సంబంధించినంతవరకు ఇట్లే ఉండి ఏ బ్రీచిక్ యాక్ ఎ క్లెయిమ్ టు ది లీజ్, ఏ లైజ్ మనం ఇంతవరకు కోరుకున్నామో దానికి పూర్తిగా రిక్లెయిన్ డన్ పార్లమెంటు వారు ఇచ్చారు, కాని దాని తరువాత పార్లమెంటు ఒక రిజల్యూషన్ పాస్ చేయడం మనం చూశాము. ఆ రిజల్యూషన్ పార్లమెంటులో వచ్చినప్పుడు వాదోపవాదాలు జరిగటం, అనేక మంది గౌరవపూర్వక వసు తమ అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేయటం జరిగింది. ఆ రిజల్యూషన్ లో నాలుగు భాగాలు వున్నాయి. నా రిప్లీకి, నాకు అర్థమయ్యేంతవరకు దాదాపు మూడు భాగాలు అంత అక్షేపణకు గురి అయినవి కావు. కాని వార్ధన భాగం తప్పనిసరిగా అక్షేపణకు గురి అయి వీరుతుంది. దానిలో వాన్ హింది స్టేట్స్ లో పున్నవారిపై ఎక్కువ భారం వడటం, డిన్ ఎడ్యూన్ టీశిన్ వర్కడం అనే భావాలు కలటం నిర్దిష్ట దాదం అని నేను మనవి చేస్తున్నాను. కనుక శ్రీ లాంగ్వేజ్ ఫార్ములా తప్ప దేశ విశిష్టతను కాపాడేది, సేవవత్ ఇంటిగ్రేషన్ ను ప్రమోట్ చేసేది ఇంకో విధానం కనబడలేదు. కాని అక్కడక్కడ చాదాయి జరుగుతున్నాయి. అనుచూచాలి ఉత్పన్నం అయ్యాయి. కొన్ని రాష్ట్రాలలో శ్రీ భాషా మాత్రాన్ని సరిగా అనుబంధించడం లేదని చెప్పింది. 'There shall be strict conformity in all the States of India with the three-language formula in imparting education.' ఎట్లా అయితే వాన్ హింది స్టేట్స్ లో ఇంగ్లీషు, హింది, అండ్ మదర్ టంగ్ - తెలుగు కాని, తమిళం కాని, కన్నడం కాని-సేయ్యకోవాలో అలాగే హింది స్టేట్స్ లో ఇంగ్లీషు, హింది అండ్ అదర్ మోడరన్ ఇండియన్ లాంగ్వేజ్.

Sri T. Purshothama Rao:—What is the modern language Sir? శ్రీ పుర్రోధమా రావు:—అంటే అర్థం ఏమిటంటే మేమార్థం అఫ్ ది కాన్స్టిట్యూషన్ యాక్టే అందులో 15 వున్నాయి. సంస్కృతం వుంది. అందు కని అవకాశం, మోడరన్ లాంగ్వేజ్ ఎన్క్లూజ్డ్ గు సాంస్క్రిట్, మిగిలిన భాషలో ఏదైనా నేర్చుకోవాలి. క్రిస్టేబిల్ అఫ్ ది సదరన్ స్టేట్స్, అంటే, ఈ states లో ఉండేటటువంటి తెలుగుగాని, చెమిల్ గాని, మళయాళం గాని, కన్నడంగాని, preferably నేర్చుకోవాలి అనేటటువంటిది అంటే ఏమవు తుంది అంటే, ఈ southern States లోగాని, ఇంగ్లం-Hindi states ఉన్నాయి బెంగాల్, ఒరిస్సా, అస్సాం మొదలైనవి ఉన్నాయి, ఈ రాష్ట్రాలలో మూడు భాషలు నేర్చుకొంటున్నప్పుడు, ఇంగ్లీషు, హింది, and another, in our case, i. e. another tongue అవుతుంది. In Hindi States, English, Hindi and another modern Indian language అయినప్పుడు సరిగా ప్రతిపేక్షించి అనేటటు వంటి భాషలు రాంట్స్ చేస్తుంది. Services ను ప్రకృతిస్తుంటే, అక్కడ more

important provision అవసరము. Services enter అయ్యేటప్పుడు, recruitment అనిగోటువ్వదు, ఏదో ఉద్యోగము వచ్చిన తరువాత ఆ భాష, ఈ భాష working knowledge అనేమాట కాదు. Details ఎట్లా work చేసిన, recruitment ని వచ్చేటప్పుడీ, ఈ మూడు languages లో compulsory గా ఉండి పరీక్ష, అంటే కొన్ని papers ఇంగ్లీషులో కూడ ఉంటాయి. కొన్ని regional language or other Indian languages లో ఉంటాయి. వాళ్లు ఉన్నాము వచ్చిన టువంటి భాషలో చేసికొంటుంటే, అచ్చురు ఏమి అవుతుంది, ప్రతి State నిర్వహణగా నేర్పుకోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది, లేకపోతే ఏ State గాని నేర్పుకోవటవంటి పరిస్థితి ఏర్పడితే, they will have to go without entry into Central Services All India Services, అందుకని, అదృష్టా, మేము చాలా ముఖ్యమైనటువంటిది చెప్పాము, "at the time of recruitment to the Central and All India Services, either by the U. P. S. C. or otherwise" అని U. P. S. C. కాకుండా ఉంటేటటువంటి ఉద్యోగాల అనేకము ఉంటాయి. "Candidates shall be examined in all the above three languages in such a way that no language group suffers a disadvantage, ఆ విధంగా resolution by the Parliament should be adopted అని చెప్పడం అరిగింది. అదృష్టా, నేను మొట్టమొదటనే మని చెప్పటం, ఏదో ఒక భాషను impose చేస్తున్నాము, దుర్భుకున్నాము అనేటటువంటి impression or atmosphere create చేయడం మంచిదికాదు, కాని Hindi language మన constitution లో ఎట్లయితే Article 351 కు అనుగుణంగా Hindi language చేతం మొత్తంలో ఉంటేటటువంటి composite culture కు దానిని ఆకర్షించుకొంటూ develop కావాలని ఈ No. 2 లో చెప్పబడింది. ఈ సూచిగా ఈ development of Hindi Constitution లోని Article 351 ప్రకారం అరిగినట్లయితే, అదే భాషల నుంచి మాటలు రావచ్చు, పదాలు రావచ్చు, దానివలన భాష ఆమోద యోగ్యంగానే కావడమే కాకుండా, అవలు భాష enrich అవుతుందని మా భావన, అదే సూచిగా, అన్నిటికంటే ముఖ్యమైనది, Official Language Act మనము pass చేసుకోన్నాము. చాలా రాష్ట్రాలలో official language of the State మాత్రం భాషను పెట్టుకోవడం అందరికీ తెలివినదే. దానిని మనము rapid గా develop చేయాలి. ఈ సందర్భంలో కూడా మరి కేంద్ర ప్రభుత్వం వారు తగినటువంటి సహాయం అన్ని రాష్ట్రాలకు, అన్ని regional languages development కు దోహదం చేయాలి రాష్ట్రాల్లో చెప్పబడింది, తరువాత మన రాష్ట్రానికి సంబంధించి సంకేత వరకు ఒక ముఖ్యమైన విషయం నేను మననచేయగలను గట్టిగా, without any fear of contradiction ఎన్నెన్నో ఈ రాష్ట్రములో minority communities ఉన్నాయో, linguistic minorities ఉన్నాయో, మాకు కోరిక వందర లేకుండా, ఎన్ని భాషలు అయితే ఉన్నాయో, అన్ని భాషలకు పిల్లలు తమ మాతృ భాషను నేర్పుకోవాలి అవకాశము కల్పిస్తున్నామని నేను మననచేస్తున్నాను. అటువంటి వార్త, అటువంటి వార్త చాలా మందిదెలిపాడా నేను గర్హపడుతున్నాను కాని ఈ సూచిగానే, linguistic minorities commission లు వగైరా ఉన్నప్పటికీ కూడా, అదే ప్రాంతాలలో కొన్ని complaints వస్తున్నటువంటిది మనము

ఈ సందర్భంలో చెప్పకోవాలి, అనేక దాషాల్లో ఈ linguistic minorities కు సరియైనట్లువంటి అవకాశము ఆ పిల్లలకు ఆ భాషను నేర్పుకోవడానికి సరియైనట్లు వంటి schools పెట్టడం గానీ, దానికి సరిగా grants ఇవ్వడం గానీ, వాటిని ప్రోత్సహించడం గానీ ఉంటుంటే నిరుగలేద నేటటువంటి అనుమానం కూడా మాకు లేక పోలేదు. అందుకే, ఎప్పుడైతే లేకను, అందులో యిప్పుడు ఉన్నటువంటి పరిస్థితులలోనే గాక క్షంతా ముందు దోహదలో కూడాను అనేక భాషలు మాట్లాడేటటువంటి చాట, అనేక రాష్ట్రాలకు, ఉద్యోగ రీత్యా, వ్యాపార రీత్యా ఇంకా రికరకాల రీత్యా వెళ్లవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది, చెక్కడం కూడా మంచిది. అటువంటి సందర్భములో, ఎన్నెన్నో minority language groups ఉంటాయో, చిన్న చిన్న minorities వాటికి సరిఅయినట్లు వంటి అవకాశము ఎట్లయితే మన పిల్లలకు elementary stage వరకు నిర్బంధంగా నేర్పిస్తున్నామో, అదే అవకాశము minority language groups కు ఇచ్చి తీరాలి అని దాలో చెప్పబడింది. "Linguistic minorities in all the States shall have the right to receive instruction in their own mother tongue upto the elementary stage and State Government shall provide necessary facilities for such minorities". అని ఇంకో చివరము, ఇప్పుడే కాదు, గత 30, 40 సంవత్సరముల నుంచి Chief Minister Conference అరిగినప్పుడు లేక పోతే ఈ Services విషయము చర్చిస్తేప్పుడు నేను చెప్పటాని ఉచ్చాసము, ఎన్నెన్నో ఈ Central Services లో లేక పోతే All India Services లో కొన్ని రాష్ట్రాలకు, చాలా తీరనటటువంటి వస్తేము అని గుతుచున్నానని నేను వరే వరే మనవి చెప్పాను. కానీ, కొంత మంది Constitution కు ఇది వ్యతిరేక మని merit కు ప్రాధాన్యము లేకుండా చేస్తున్నారని, అనేక ఉపన్యాసాలు చేసిన వాళ్లు లేకుండా పోలేదు, ఏమేమిటో, ఎప్పుడైతే రాష్ట్రాలకు ఇటువంటి భావము ఏర్పడుతున్నదో, ఒక State neglect అయిపోతున్నది, Services లో neglect అయిపోతున్నారని, అందులో ముఖ్యంగా All India Services గానీ, Class I, Class II Central Services లో గానీ neglect అయి పోతున్న సందర్భం నేను చివరకు పూర్వకంగా మనవి చేయగలను. కావన సభలో ఎంత ప్రయత్నం చేసిన కేంద్రములో ఆ Services లో ఆ equal advantages లేక పోతే రాష్ట్రాలు దెబ్బతినేటటువంటి అవకాశము ఎక్కువగా ఏర్పడుతున్నది. నేను ప్యాసువున్నదని, by experience, అర్థం చేసుకోవచ్చుట వంటి చివరమని నేను మనవి చేస్తున్నాను. అందుకే ఎన్నెన్నో ఒక వ్యతిరేక అనుపరిచే, అన్ని రాష్ట్రాలకు, అన్ని language groups కు equitable గా representation All India Services, Central Services వల్ల చాలాలో వచ్చి తీరాలి, ఇది చాలా అవసరమైపోతుంటే, ఏదో కొంత మంది స్నేహితులు మాకు ఆ భాష వద్దు, ఈ భాష వద్దు అనేటటువంటి చాట కూడా ఈ మాత్రాన్ని ఉప్పుకోనేచానికి తయారుగాలేరు. అయితే, ఏదో anger గానీ, ఒక emotion లో గానీ, ఒక హేళనలోగానీ, మాకు ఆ భాష వద్దు, ఈ భాష వద్దు అని చెప్పవచ్చు గానీ, ఈ హేళనమైన మాత్రాలకు, అన్ని రాష్ట్రాలకు హేళనమైన ప్రాతినిధ్యం Central Services లోను All India Service లోను చాలా అనేటటువంటి

చారనను కూడా అంగీకరించరు. నేను మనవి చేస్తున్నది, ఈ సందర్భంలో మనము, ఈ రాష్ట్ర శాసన సభ ఎంతో హెచ్చుగా ఒక national attitude తీసుకొని, మనము తోలోపల ఒక ఆలోచన పెట్టుకొని, బయటికి ఇంకొక విధంగా కొన్ని groups తరపున మేము champion చేస్తున్నాము అనేటటువంటి అభిప్రాయాన్ని అకించవలసిన అవసరం ఉన్నదని మనవి చేస్తున్నాము. మీరు కొంత దీక్షగా అలోచించినట్లయితే, కొన్ని రాష్ట్రాల వారు తమకు ఇంకెవరకు ఉన్న ప్రాధాన్యత, అర్హత అనుకోనడమే కాకుండా, చాలామంది పెంపొందించుకొని దోడు తీసుకుంటే రాష్ట్రాలు, Services లో అనేక కారణాల వల్ల ఇబ్బందులు పడి పరిష్కార ప్రాధాన్యము కలగనటువంటి రాష్ట్రాలు మరీ తెల్ల కొట్టాలని చూస్తున్నారు, తప్ప ఉదోరేలో న్యాయమైన పద్ధతి తీసుకవచ్చి ఇరకాము అనేటటువంటి అభిప్రాయము లేదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. నేను యీ సందర్భంలో economic development విషయం మోట్లాడను. అవసరం వచ్చి నప్పుడు మార్పిడిచేయాలి. కనుక యీ విధంగా మనము dispassionate గా యీ problem కు ఒక solution ఒక lasting solution యివ్వగలిగితే ప్రమాదం. ఇది మనం shortsighted గా చూడకూడదని మనవి. కాళ్ళాల్నిక న్నప్రయోగాలకోసం చూడకూడదని మనవి. Political advantage గా చూడకూడదని మనవి. National Language చూచినప్పుడు దేశ సమైక్యతను కాపాడేదిగా ఉండాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఎంతో విశాలదృష్టితో ఆలోచించాలని విషయ పూర్వకంగా కోరుకున్నాను. నేను మనవి చేసిన విషయమిలాగింటిపై నా సక్రమంగా ఆలోచించి చిరకాలములో చాలామంది చెబుతున్నాను. ఏ సందర్భంలో అయినా సరే ఎన్ని ప్రయత్నాలు అరిగినా ఎంతో ఉచిత national attitude గా project చేయాలని చూసినా ఎంత సమాధానంకోరేదీనా యీ మన ప్రయత్నం విఫలం అయ్యే పక్షములో ఎప్పుడైతే సరే యీ శాసన సభకు వెంటనే ఆలోచించడానికి అవకాశం యీ రిజల్యూషన్ లో కల్పించబడింది.

Sir, it should be our effort to do our utmost, to go to the utmost levels, to try to convince friends about the justice of the situation. We must bend our energies to that extent and nobody should say that Andhra Pradesh or its people have acted in manner which is prejudicial to national unity or promotion of national integration. But, with all our efforts, with all our goodwill, with all our sincerity, if we are not able to succeed, then this House becomes master of the situation to consider what best to do under those circumstances. నేను ఈ సందర్భంలో ఎక్కడో చూడవలసిన అవసరం లేదు. ఒకటి కాని సంఘాన్ని మన విషయం, తమని నిన్ను నమోదేకం కొరకు చేసినప్పుడు తమరు అర్హతకే హేమించారు. గా, సభ్యులు అనేకమంది Leaders of the Parties అందరూ దయతో విన్నవి — యీ విషయం పట్ల తేల్చుకోవడం నేను మనవి చేశాను ఆ ర్యకర్తలతో చారందరూ యీ సమస్యను ఆలోచించాలి; dispassionate గా consider చేయడం అరిగింది. ఈ మాదిరిగా ఒక National issue, ఒక fundamental issue వచ్చినప్పుడు — యిది ఏ ఒక్క పార్టీకి సంబంధించిన issue కాదని, అందరి ప్రజల తరఫున చేయబడుతున్నదనే దృష్టితో

మాడమని చెప్పినప్పుడు — అందరూ అదే భావముతో, అదే ఉద్దేశముతో పాల్గొన్నారు. వారందరికీ వా స్పష్టతయభూర్వగ భవ్యవాదములు, తృప్తి తలుచునది. తేస్తున్నాము ఈ situation లో ఏ solution అంటే ఉన్నదని నమ్ముతున్నామో చాచి, higher counsels లో యితర సమాజాలు అంగీకరించుచు మన భావనల భావాలు, తీర్మానాలు project చేయడానికి వచ్చి తెప్పడానికి వా ప్రయత్నం నేను చేపానని మనవిచేస్తూ యీ తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

Sri C. V. K. Rao :—Mr. Speaker, Sir, I want one clarification from the Chief Minister. Recently we read that the Congress Working Committee has taken a particular stand. I would like to know whether this Resolution brought forward by the Chief Minister is in tune with that particular stand of the Congress Working Committee.

Sri K. Brahmansunda Reddy :—I am speaking here as Leader of the House, and so far as I can see there is no conflict between this resolution or that resolution.

Mr. Speaker :—Sri Vavilala Gopalakrishnayya may speak.

Sri C. V. K. Rao :—Sir, I want to move an amendment.

Mr. Speaker :—After the resolution is seconded, I will announce it. Formally the Resolution has got to be seconded.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :— అదృశ్య, ఈ తీర్మానాన్ని నేను అనుమిస్తున్నాను. ఒక విషయం శీఘ్రప్రభుత్వ దృష్టికి, మనందరి దృష్టికికూడ తీసుకురావలసిన అవసరం ఉన్నది. 1955 లో ఖర్ కమిషన్ అంధ్రదేశానికి వచ్చి వచ్చు మేముందరం వారికి ఒక మెమోరాండం వమర్పించి ఒక మాట చెప్పాము. (Memorandum to Kher Commission): “Finally, before we close we want once again to urge upon you the utmost importance of making the regional language the official, educational and court language in the States first, before any concrete measure is taken for using Hindi at the Union level. It is only on the basis of the regional languages coming into their own only, that any successful and popular introduction of Hindi as official language of the Union and as language of communications between the Centre and the States can be possible, leading ultimately every part of India acclaiming Hindi as their own great heritage. Any other course, there lay the danger of violent opposition to Hindi and the charge of Hindi imperialism raising its head will continue to reverberate throughout the length and breadth of our country.” అని మేము అవారు పొచ్చుకొక చెళాము. హిందీ official language గా చేస్తూ శక్తివంత భావలను అరికట్టడానికి ప్రయత్నం చేస్తే హిందీ ఇంకీరియలిజముకు రేకం ఒత్తున్నట్లుగా ఏయరు తీసుకుంటుందని 1955 లో మేము ఉచ్చితముగా చెప్పాము. అది జ్ఞాపకం చెట్టుకుంటే యీవారు హిందీవారుల వరికాదుం చానికే దోహదం చేసింది. ఇప్పుడు యీ తీర్మానం ప్రతిపాదించినప్పుడు యిది భాజ్యాలిక

తీర్మానమే; కాళ్ళతో తీర్మానము అని నేను అనుకోవడం లేదు. దేశంలో 16 సంవత్సరాల వయస్సు ఉన్నవారే హిందీ వచ్చిపోయి ఉన్నవారు. 1963లో అమెండ్ మెంట్ వచ్చినప్పుడు అనూహ్యంగా వచ్చిపోయారు. ఈ భాషను non-Hindi speaking people సహజంగానే వారికి అంగీకరించలేక తెలుసుకుని వెళ్ళారు. తరువాత యీ నిల్లు వచ్చింది. ఇండియా మొత్తంగా అలాంటి అ నిల్లుమీద ఎవరూ వ్యతిరేకించలేదు. Basic గా తోట్లు ఉన్నవని వచ్చుకొన్నారు. ప్రమాదం ఎప్పుడు వచ్చినంత... అ నిల్లుతో తీర్మానం చేసినదానిలో వచ్చిన ప్రాతినిధిక మీద చాలా తీవ్రత వచ్చింది. ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన రోజున హిందీకాదు అధికారభాష అని చెప్పినప్పుడు ఎవరూ దానికి భావనలేదు. అయితే కొందరు భాషామూలా దాడులు గాంధీగారు చెప్పినదానికి వ్యతిరేకంగా ఆయన హిందూస్తానీని తెచ్చుకుంటే ఒక్కటోటు మెజారిటీతో కాంగ్రెసు పార్టీలో హిందీని తేవడం... దీనికి మొట్టమొదట విషయం ప్రతి ఆవేశం వేసింది. ఆ ప్రతిపాదన వేసిన తర్వాత దేశభాషలను అభివృద్ధి పరచాలనేదానికి ఆ రోజున కాంగ్రెసు అధివేతలు దేశభాషలను, హిందీభాషలను మరచిపోయి కామమూడ ఇంగ్లీషు బ్యాపాహిందీవడి అవలు దేశానికి ఎల్లకాలం ఇంగ్లీషుయే ఉంటుందనే వ్యతిరేకత తయ్యమైంది. పరిపాలనా విధానాన్ని, భాషా విధానాన్ని అనులు అరిపారు. దానిఫలితంగా హిందీ అభివృద్ధిచేయటం రోయింది. వివిధ భారతీయ భాషను అభివృద్ధిచేయటం అన్నది మరచిపోయారు. దానివల్ల ఇక ఎక్కడో ఇంగ్లీషుయే తమకు ఉంటుందనే అభిప్రాయము జనానికి కలిగింది. దీనివల్లగా దోమన్న ఇంజనుకు నడవగా ఒకసారి రివర్స్ తో తీసుకొంటే అంది ఎట్లాగైతే దోల్తా పడుతుందో అట్లాగే ఒక్కసారి ఇంగ్లీషునుండి హిందీకి వస్తున్నామని నిర్ణయం చేయగానే దేశంలోని వివిధభాషా సంస్థలు ప్రజలుకూడ "ఇన్నాన్ని ఇంగ్లీషు మా చెల్లిన పెత్తనం చేసింది. ఇక హిందీ మన చెల్లిన పెత్తనము చేయబోతున్నది. ఇక మన భాషకు బ్రతుకు లేదా" అని ఆవేదన చెందడం అరిగింది. ఆ ఆవేదన ఫలితంగానే తమిళనాడులో కొందరు కిరసనాయిలు దోమకొని చనిపోవటం అరిగింది. ఇంతకాలం ఇంగ్లీషు కానినవత్తము అనుభవించాము, ఇక హిందీ కానినవత్తము అనుభవించాలి అన్నమాట, ఇక నామాతృభాషను విముక్తిచేదా. ఇట్టి పరిస్థితిలో నేనే మృతిపోయితే సరిపోతుంది... అనే దీనిభావం దానిలో తేలిందే ప్రభుత్వ అధినేతలు కలిగించారని చెప్పకపోవదు. ఈనాడు దేశీయ భాషలన్నీ సమాన గౌరవస్థాయి గలవి. ఒకభాష తక్కువ ఒకభాష ఎక్కువ అంటే... ఆభాషలను ఆగౌరవపర్చుటే అవుతుంది. యీ దేశభాషలన్నీ అభివృద్ధి చేయటానికి ప్రయత్నించటం అన్నది మరచిపోయి దేశంలో అధికారము ఉన్నది గనుక నేను హిందీని మొత్తంమీద నడుపుతామని చెప్పి ప్రయత్నము చేసినపుడు దానివల్ల అలజడి ఏర్పడింది. మీరు యీభాషముతో నడిచేటట్లు అయితే దేశం రివోల్వ్ అయి హిందీని ఇండియన్ లింగ్వేజ్ కింద కొట్టేస్తుందని మేము 1963 లో వేరు కమిషనుకు చెప్పాము. అప్పుడు మేము ఈహిందీచెప్పింది యీనాడు దేశంమొత్తంమీద అదుగుతున్నది. ఇకాళ యీతీర్మానము

పరిస్థితిలో వచ్చింది? మృదాను ప్రభుత్వము వాచనపర్యవేక్షక శిక్షాస్థానం చేసింది. పార్లమెంటులో చేసిన శాసనముతోబాటుగా చేసిన శిక్షాస్థానాన్ని వారు ప్రతిఘటించారు. అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా నాకు ఉన్నతాధిపత్యము—ఇక మతభావము ఎప్పుడూ కాగుపరచా అని, మతభావ ఎప్పుడూ అభివృద్ధికాదా అని. రాష్ట్రములోపూడ ఇంగ్లీషు ఆమలు జరచమని రాజ్యాంగం చెబితే దానిని మార్చటానికి ప్రభుత్వానికి తెల్లరములేదు. లేక క్షిలేమ అని చెప్పకవచ్చదు. ఆ లేకక్షిలేమలోటువడి, మొత్తం ప్రజలను అసంతృప్తి పర్చడానికి వీలులేక కేంద్రప్రభుత్వాన్ని అసంతృప్తి పెర్చటానికి వీలులేక మాతృభాషలన్నీ అమలు జరుపుకొనమని చెప్పటా 16 వం వడిపారు. మనకు స్వతంత్రమువచ్చిన యీ 20 సంవత్సరాలు ఇదేవృత్తి వడిపారు. ఈవాడు లేకములో హిందీ నెలిన పడుతన్నదేటటువంటి ప్రమాదము వచ్చింది. ఎప్పుడైతే వాస్తవ ఎద్యుకేషన్ పొడివను వచ్చింతో కేంద్రప్రభుత్వములోనివారు హిందీని దృఢానికి ప్రయత్నముచేశారు. కాని ప్రైవేటాలోగా కాంగ్రెసు చేసిన పొగపాటు పడుటంటే చారిక లేకములో పొలిటికల్ నైటూరిటీ పోయింది. రాజకీయస్థాయి దీనినీ వచ్చింది. వారు బ్రెవలేని ప్రిన్సిపిలో ఉన్నారు. అప్రిబ్రెవలేని ప్రిన్సిపిలో యీ హిందీ విచారాన్ని తెచ్చిపెట్టవచ్చును— అది పొలిటికల్ ఇమ్యూ అయింది, ఆ పొలిటికల్ ఇమ్యూ పరిహారము చేయటానికి చేతకాక అదలు భాషాపనువల్లను మర్చిపోయి—ఎప్పుడైతే కొందరు దీనిని రాజకీయపనువల్లగా తీసుకవచ్చి ఇందిరాగాంధీని తమ శిష్యానములో ఉన్నభాగాలను మార్చమని హిందీ సెవటిక్కు చెప్పారో, అప్పుడెలామి చారిక పాదా/కాంకమై సార్వభౌం జరిగిందనేది మరచిపోవచ్చు. అది అట్లా మార్చబడగానే తక్కినవారంతా హిందీమీద రివోల్ట కావాలి అని, చెప్పి— భావించటము జరిగింది. ప్రతివాడికి ఇక వా భాషలేదా, నేనులేదా అనే విరాళ లేకములో వచ్చింది. చానికి అచాలు—నైట్రేషన్ యే నైలెంటు యాక్ట్ ఇవాళ ముఖ్యంగా యువకులు ఎందువల్ల ఆనెడన పడుతున్నారన్నది అలోచించాలి. మనం సెక్షన్ వాళ్ళమైగాము, మన తీవ్రము అయిపోతున్నది. మనకు ఏది ఉన్నా పరచాలిదు. కాని యువకులను విన్నటిదాకా ఇంగ్లీషు చదవమని చెప్పి, ఇక లేవటిమండి హిందీ రాలోతున్నదని, సోషలిస్ట్ అట్టి హిందీలో ఉండలోతున్నాయని చెబుతున్నాము. ఇంత వరకు వదిలిన ఇంగ్లీషు పనువుతోతో చారిక అర్థం కాలేదు, హిందీ చారిక కాలేదు. కనుక వారు ఉన్నైపోతారు. అందువల్ల యువకులు పోరాడటానికి ప్రధాన కారణం ఇది. మనకన్నా వారు ఎక్కువ కావడే కావల్సి అనవరం చారిక ఉంది. మీరంతా కొందరవడక్కరలేదు, చేమంతా యాస్తాము అని మనం చెబుతున్నాము. కాని మర మీద చారిక చిక్కారం పోయింది. చారిక వస్తున్న సమర్థతను, రాలోతున్న పరిస్థితులను మనం ఇంత వరకు అర్థం చేసుకోక ఎప్పటికప్పుడు తప్పుదాటేస్తూ వస్తున్నాము. అందువల్ల యువకులు ఇవాళ అందోళన చెందుతున్నారు. విన్నటిదాకా ఇంగ్లీషు చదవండని, ఇప్పుడు హిందీ వస్తుందేటంతవల్ల దక్షిణాదివారు

ఎదురుతిరగటంలో న్యాయం వుందని చెబుతున్నాను. చారు ఎదురు తిరగకపోతే మనం కట్టుబాడా తెలిచేవారంకాదు. అందువల్ల నేను యువకులకు అభినందిస్తున్నాను. అయితే యీ రోజుం ఎవరి కోర్కె? యీ రోజుం అయి ది? కున్న తరమైన మానా, పేపు నిర్మాణం చేసుకోవడం మీనా అన్నది యువకులు ఆలోచించాలి. కాబట్టి ప్రజలకు తన కార్యకర్త నిర్వహించవలసిన ప్రభుత్వాన్ని చారితో పెట్టటం యువకుల యొక్క కర్తవ్యం. ప్రభుత్వం అమలు తరవకపోతే చానిది దింది కాము రాజ్యం చేయటం కూడా చారి కర్తవ్యం. చానికి చేసిన ప్రయత్నాలలో ఇప్పుడు మద్రాసులో చేసిన తీర్మానం, తేరకలో వచ్చిన ఆలోచన మైసూరులో వచ్చిన ఆలోచన ఆంధ్రకు రాతేది నే నమనం వచ్చింది. చానికి కారణం ఏమిటంటే మనకు రెండు విధాల చిక్కు వచ్చింది. ఆంధ్రులకు కమ మాతృభాష ఎక్కడ ఉన్నదో తెలియదు అనలు ఆంధ్రులు ఎక్కడ వున్నారో ఇంతవరకు తెలియదు. ఇవాళ రక్షణ రోజుం అంటే ఒక్క శ్రమికనాడు అనే ఆశ్రిత్రాయం చారికి వుంది. మద్రాసువారు చోట్లాడినప్పుడు, గుడిణ రోజుం అన్నప్పుడు మన తరపున అనాథా భూద లెక్క చేసుకొంటున్నారు. ఏ నీకర్యం వచ్చిచా సరాసరి మద్రాసుకు తీసుకుపోతున్నారు. మనం రాజీయ స్థాయిలో చాక్ ఎంటిటిలో, అర్థిక స్థాయిలో చాక్ ఎంటిటిలో, ఎప్పుడైతే అన్నామో, వచ్చే రిజిస్ట్రేషన్, మూన్ మంటీలో కూడ చాక్ ఎంటిటిగా కూర్చుని వున్నాము. ఇప్పుడు హిందీ ఎందుకు తీసుకువచ్చారని అడిగితే చారు రోజుంలో హిందీ మాట్లాడేవారి అనాథా ఎక్కువ వుంది కాబట్టి హిందీ తీసుకువచ్చా మన్నారు. అప్పుడు మేము శేర్ కమిటీకి చెప్పాము. ఎక్కువ అనాథా బ్రాట్లాడేవారి భాష అది అంటే హిందీ తర్వాత ఆంధ్ర భాషయే వున్నదేదీ మరచిపోవదు : అదు తోట్ల ఆంధ్రులు వున్నారు. కాబట్టి తెలుగును సెకండ్ లాంగ్వేజ్ చేస్తారా? అని అడిగాము. సెకండ్ లాంగ్వేజ్ ఏమీ చేయము అనేది పొరపాటు. సెకండ్ లాంగ్వేజ్ చేయదు; తర్డ్ లాంగ్వేజ్ చేయదు. ఎప్పుడైతే అ పొరపాటు చేశారో అది విధిం అయింది. మేము ఇంటర్ నేషనల్ కాన్ఫరెన్స్ ఇంగ్లీషులో మాట్లాడితే మీకు స్వంత భాష లేదా అని అడిగారు. మన రోజుంలో స్వంత భాషలేదు. మన రాష్ట్రంలో స్వంత భాషలేదు. ఇప్పటికి మనం కానిస్టేబుల్ వున్నమనే ఆశ్రిత్రాయం చారికి వస్తున్నది. మన రోజుం మొత్తం ఒకటిగా వుండివలసినదే. అయితే దీ విధంగా వుంటుంది? నిర్బంధం చేసి భాష తెలివ రుద్దిన రోజుం ఏదీ వుండదు. అందరు బద్ధికంగా ఆ భాష నేర్చు కోవాలని చెప్పాలి. ముందు మన మాతృభాష అభివృద్ధి పరాలి. మన మాతృభాష అభివృద్ధి పరదిన తర్వాత హిందీ భాషమీద చేదీ వుండదు; ఇంగ్లీషు మీద చేదీ వుండదు. మన భాషలే మిగులుకాయి. ఇవాళ రెండేదాలలు కనుమరుగైపోయి. ఒకటి ఇంగ్లీషు, ఇంకోకటి హిందీ. ఈ రెండింటిలో ఎటు దొమ్మంటాన్ అంటున్నారు. ముందు నీ భాష చేర్చుకో. ముందు అది నేర్చు కోవడం తర్వాత నీకు లింక్ లాంగ్వేజ్ నేర్చుకోవలసిన అవకాశం వుంటుంది. కాని చానిది అఫీషియల్ లాంగ్వేజ్ అని వాడితే మానం రాజకీయంలో అది చాలా ప్రమాదం తెస్తుంది. ఇప్పుడు ఏ దేశానికి అఫీషియల్ లాంగ్వేజ్ అంటూ ఏదీ

లేదు. లింక్ లాంగ్వేజ్ కావలసినదే. ఇంగ్లీషు వదలిపెట్టమంటున్నారు. అది చాలా దొరకాదు. అది ఫ్రెంచి లాంగ్వేజ్. మనం వస్తున్నామని అనుకోవద్దు. మనకు ఇంగ్లీషు తప్పదు. అందుకే మనం బాగ్ గ్రేడ్ గా యీ కాన్ఫిడెన్స్ అమలు అరపాలి అంటున్నాము. కాన్ఫిడెన్స్ పై ధక్కిగా వుండాలి అంటున్నాము. శ్రేష్ఠ ప్రభుత్వం కాన్ఫిడెన్స్ పై ధక్కిగా వున్నదా అని అడుగుతున్నారు. 1961 వ ఆర్డర్ ప్రకారం భారత దేశంలో వున్నటువంటి భాషలన్నీ సమన్వయపరచి మీరు హిందీకి కావలసిన డెవలప్ మెంట్ చేయండి అంటే మీరు ఏమి చేశారు? 20 కోట్లు అర్బు చేసి, ఆ 20 కోట్ల దూ. ఇతర భాషలకు ఏమి ఇవ్వకుండా చేశారు. తెలుగు భాషను అభివృద్ధి చేయమంటే మన ప్రభుత్వం కూడా శిశువు వేస్తున్నదని చెప్పకపోయింది. మన ప్రభుత్వానికి తెలుగు భాష అనే కోరిక లేదు. మేము అర్బు చేస్తుంటే కాస్త సంకల్ప వరహానికి కాస్త మేళ చేసేటట్లుగా ఒక శీర్షానం చేస్తున్నామని తెలుగును అధికార భాషగా చేయాలన్నది లేదు. అందువల్ల మన ఆవేశక సమస్యలున్నది? హిందీయా? ఇంగ్లీషా? తెలుగు ఏమైనది? వచ్చిందా? అవతలి తమిళనాడు వాళ్ళు దక్షిణ దేశ భాష అన్నప్పుడు తమిళాన్ని తీసుకోమని అంటున్నారు. యు.పి. కాంగ్రెస్ కమిటీ ఎందువల్ల దక్షిణ దేశ భాష అంటే—అరవం తీసుకోమని అడిగిందని అడుగుతున్నాము. Illustrated Weekly లో వరుసగా చాటాలు ప్రాస్తున్నాయి, మీకు కావలసింది. దీనిన ఉంటేటటువంటి దక్షిణ దేశంలో ఒక భాష పెట్టండి. ఆ భాష తమిళం అని చెప్పుతున్నారు. వాళ్ళ భాష అభివృద్ధి కావాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. చాళ్ళందరికీ తేలేటట్లు ఇచ్చడానికి నేను తయారుగా ఉన్నాను. కానీ మన భాష ఎక్కడ ఉన్నది? నోరు ఎత్తడానికి దోటు లేనటువంటి వర్సిటీలో ఉన్నది. ఆంధ్రం అని చెప్పుకుంటున్నాము ఆంధ్రంము కాదు, ఎందుకు కాకుండా దోమన్నాము? ఈ ఆవేశక ఉంటే తమిళం ఉండదా, మనోహరమి ఉండదా? కర్ణాటకు ఉండదా? ఎవరికి లేదు యిక్కడ? అందరికీ ఉన్నది. కానీ ప్రభుత్వ ప్రచారంలో వస్తున్నటువంటి వర్సిటీ ఏమిటంటే—మీ దేశంలో అధికారం ఉన్నది కనుక ఏమి చేస్తారు అంటున్నారు. ఈ శీర్షానం అంతర్మయ శీర్షానం అని నేను ఒప్పుకోవడం లేదు. అవల ఈ తగ్గదా ఎందుకు వచ్చింది? ఇదంతా ఉద్యోగాలలో వచ్చినవి. ఉద్యోగాలలో ఎప్పుడైతే దక్షిణాది వాడికి ఏమి లేకుండా హిందీ వాడికి మొత్తం advantage వచ్చేసినదో తక్కిన వాళ్ళు మనగలి ఏమి లేదురా అని చెప్పుకుంటున్నారు. అందువల్ల advantage వారికి వస్తున్నది. మనకు ఏమి లేదు. ఇంగ్లీషువాడు రాజ్యం పాలనవాళ్ళు మనం వెనక ఉన్నాము. ఇప్పుడు హిందీ వాడి రాజ్యం వస్తే మనం వెనక్కిపోతాము. ఇన్ని భాషలు ఉన్నాయి ఏమి చేస్తాము అని ప్రతి వాళ్ళు అలోచిస్తున్నారు. ఇతర దేశాలలో యిన్ని భాషలు లేవా? స్విట్జర్లాండులో 4 భాషలు ఉన్నాయి, Canada లో రెండు భాషలు ఉన్నాయి. యుగోస్లావియాలో 4 భాషలు ఉన్నాయి. రష్యాలో 18 భాషలు ఉన్నాయి. అన్ని భాషలు అభివృద్ధి అయినాయి. ఇక్కడ ఒక భాషను చంపి యింకో

భాషను దాని మీద రుక్మాని చెప్పినప్పుడు ఈ తగాదా వస్తున్నది. ఆ భాషను అభివృద్ధి చేసిన తరువాత యింకో భాష నేర్చుకోమనే బాధ లేదు. రష్యాలో ఒకసామెత ఉన్నది. ఒక భాష వస్తే నీవు ఒకడివి. రెండు భాషలు వస్తే యిద్దరినీ మూడు భాషలు వస్తే ముగ్గురినీ. పది భాషలు వస్తే పది మందితో సమానం అందరితో సంబంధం ఉంటుంది. తంజావూు నేర్చుకోమనే రాదు. నీయిష్టం వచ్చినప్పుడు నేర్చుకోమనే వస్తుంది. అసామెత యిక్కడ apply చేస్తే చిట్కం వస్తుంది. ఇది కేంద్ర ప్రభుత్వం శిబిరకోడలయకొచ్చింది. మీరు ఆ మాట చెప్పమని చాళ్ళు చెప్పారు. దానికి నేను తయారుగా లేను. రష్యాలో ఒకప్పుడు రష్యా ప్రధానమైన భాష రష్యాలో ఉన్న భాషలను అభివృద్ధి పరిచారు. అల్ఫినియా దేశం అది దానిలో ఒక రాష్ట్రం ఉన్నది. దాని జనాభా 80 లక్షలు. 80 లక్షలు జనాభాకు ఉన్న చిన్న భాషను అభివృద్ధి చేసి science లో Chemistry లో కూడ Ph. D. చదవడానికి ఆ భాషలో అవకాశాలివ్వి. కలిపించిన తరువాత link language క్రింద రష్యా భాష నేర్చుకుంటున్నారు. పైగా యింకోకటి ఉన్నది. రష్యా దేశంలో మాళ్ళ భాష రష్యా భాష ప్రపంచ భాష కూడ నేర్చుకుంటామని అంటున్నారు. చాళ్ళు వద్దన్నప్పటికీ మాకు అవకాశం యిస్తుంటున్నారు. అది wider scope అది slavery లో ఉన్నవాడికి ఏమి వస్తుంది! సర్వ స్వతంత్రమైపోయి ఆ క్రిక విధానంలో అత్యున్నత స్థితిలో ఉండి చిద్యా విధానంలో నోకర్లకు వచ్చినవాడు ప్రపంచ భాషలు నేర్చుకుంటాడు. మనకు ఉన్న భాష పోయింది రెండో భాష రాదు. ఏ భాషదాని స్థితిలో ఉండే పరిస్థితి వచ్చింది. కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం ఆధికారంలో ఉండి 20 సంవత్సరాలలో చేసినది ఏమిటి? జ్ఞానంలో భాషలో అంతరాలలో ఉండినది ఈ భాష విధానం కేంద్ర ప్రభుత్వం చెల్లిన వేస్తే మనం ఏమి చేయాలో? అర్థికంగా చెప్పాలి. దీనిలో ఒక పెద్ద సమస్య వస్తుంది. తెలుగును గురించి రెండు మాటలు చెప్పి అవల విషయంలోకి వస్తాను. మన చాళ్ళందరు ఏ link language భాషాని అన్నప్పుడు తెలుగును గురించి మనం కాదు చెప్పింది. యితర దేశస్థులు ఇంగ్లీషు దేశంలో ఉన్న హోస్టల్ గారు చెప్పారు. "I believe that the success of Hindi is likely to depend on its adaptability and that those who are trying to keep it pure are making it less and less likely that it will be learnt all over India. Hindi will become the second language for all Indians only if its supporters are prepared to compromise. Whatever efforts they make it will change. You can't keep out foreign words as you keep out foreign manufactured goods. Perhaps Telugu accepts them more easily than any other language and this will certainly help to make it a rival to Hindi in teaching science medicine and engineering."

This is what Dr. Homefield (Middlesex United Kingdom) says: "Professor Haldane's suggestion in your column that Telugu has all the potentialities for becoming a Language of Indian Science and Medicine is absolutely correct. Telugu can be looked upon as a Northernmost member of southern Languages or the southernmost member of Northern Languages and it has the advantage of both groups.....It is adaptable Dynamic Absorbing Gramatically simple and exceptionally beautiful even in using foreign words." John

R. Te Winkel అని యింగ్లీషు U. S. A. నుంచి ప్రాశాసన. Special గా
sanskrit study చేశాడు.

However I may say that the Andhras exercise great care in every stage. It is a treasure and it has been called as the spoken Language of the Educated upper class of Andhra Pradesh and not a Literal Language,.....Indian Sub-continent.

This is what Dr. J. Pierre Charon says, "However may I suggest that the Andhras exercise great care in the early stages, the "Treasure" as it has been called is the spoken language of the educated upper classes of Andhra Pradesh and not the literary Language which is moribund from being overweighted with the obsolete, ineffectual and trivial....." వ్యవహారిక భాషను అభివృద్ధి పరచడం, తెలుగులో వచ్చేప్పుడు వర్ణ భాషలను ఉపయోగించుకుందని హెచ్చరిస్తుంది ప్రాశాసన. ఇంకా చాలా ఉన్నాయి అందునల్ల link language భాషాల్ని అవేటుకుంటుంటే తెలుగు వస్తుంది. ఇతర భాషల్లో చూసినప్పుడు...వీటియల్ యూనియన్ లో వాళ్ళు అక్కర్లేక భాషను పరిపూర్ణంగా అభివృద్ధి పరచినారు. వాళ్ళు అది చదవగలిగి ఉంటుంది. మనం మన భాషను అభివృద్ధి పరచలేదు, రెండవ భాషను అభివృద్ధిపరచలేదు. ఇంగ్లీషు మీద పడినప్పుడు ము. ఎవరైతే హిందీ చెప్పడం అంటున్నారో వారి కొడుకులందరినీ English Schools కు Public Schools వంచి పోరా? తక్కిన బానిస అంకా basic Schools కు పోవాలా? మనం దరిద్ర హిందీ చదివేటోమంటారా? ఎందువల్ల ఇది వస్తున్నది? దీనిలో ఒక్కమాట ఉన్నది, మనవాళ్ళకు కొంతకే కష్టం వస్తుంది. 4, 5 points లో ఒకటి... వారు తేలికపాటి Act, పిల్లలను రెండింటిలో బాంధాట ఉన్నాయి. మన వాళ్ళు పిల్లలందరిలో ఉన్నది అంటున్నారని నేను Act లో ఉన్నది అంటున్నాను. మూడవ సెక్షన్ లో రెండవ సెక్షన్ లో మూడవ సెక్షన్ లో ఉన్నది.

Between any Corporation or Company owned or controlled by the Central Government or any Office any translation of such communication to English language or as the case may be in Hindi shall also be provided till such day as the staff of the concerned Ministry Department, Office, Corporation or company aforesaid have acquired a working knowledge.

ఇండియా గవర్నమెంటువారు నడుపుతున్న corporations గాని, departments గాని చాటిలో ఉన్న క్లాస్ కు చెప్పడం అంటుంటే అయిన వాడగడ ఉన్న అంగీకారం working knowledge హిందీ వచ్చినదని అనుకోవచ్చు రోజునుంచి హిందీలో పెట్టవచ్చునన్నాను. ఇది Act లో ఉన్నది బిల్డ్ మినిస్టర్ గారు పెట్టవచ్చునంటే resolution లో మనం యింగ్లీషు నుంచి అభ్యంతరం అనుకోవచ్చునని మనం చెప్పే—

And whereas it is necessary to ensure that the just claims and interests of the people belonging to different parts of the country in regard to the Public Services of the union are fully safeguarded this House resolves that compulsory knowledge of either Hindi or English

shall be required at the stage of selection of candidates for recruitment to the Union Services or posts except in respect of any special services or posts for which a high standard of knowledge of English alone or Hindi alone or both as the case may be is considered essential for the satisfactory performance of the duties of any such services or posts; that all the Languages included in the eight schedule of the constitution and English shall be permitted as alternative media for all India and Higher Central Services Examination after ascertaining the views of the Public Service Commission on the fresh scheme of the Examination.

అందు ముఖ్యంగా తీర్మానంలో ఉన్నది అవ్యవసరంగా తీర్పువ్వాడు. నన్ను అడిగితే - ఏ రాష్ట్రానికి ఆ రాష్ట్రం మాత్రం కాదు అభివృద్ధి చేయడం, అక్కడ minority languages పైన ఉన్నట్లయితే చాలా protection ఇవ్వడం, చాటుకుంటే అభివృద్ధి కావడానికి అవకాశం యివ్వడం, యివన్నీ చేయాలి చారు హిందీ మన నె త్తిన రుద్దితే మనం చారు నె త్తిన యింకా రెండు రుద్దు తున్నామా అని కొందరు అడుగుతున్నారు. అదిగూడ నేను బహుబలెప్పుల్లిన అవసరంఉన్నది. చారు ఎప్పుడైతే Non-Hindi people ను disadvantages లో ఉంచాలి palatable గా three languages అన్నారో ఆ three languages చాళ్ళగు అనుకుంటూ ఉన్నప్పుడు చేసుకోవచ్చు. లేకపోతే లేదు అనేది కావాలి మా నె త్తిన మీరు disadvantages పెరుతున్నారు. Facilities disadvantages సమానంగా పంచుకోవాలి కనుక ఈ facility మీకు యిస్తున్నారు అంటున్నారు కనుక మేము public service ను వస్తున్నాము. మీకు ఒకే language కనుక హిందీలో నుంచుకు వచ్చేస్తున్నారు. హిందీతో పాటుగా ఇంగ్లీషు అప్పుడు. English or other languages అన్నారు కనుక మాకు రెండు వచ్చినది. రెండు కాకుండా మీరు మేము సమాన స్థాయిలో నిలబడతాము ఒకటే భావ. నాది మాతృభాష తెలుగు, దీని హిందీ. ఇద్దరికీ కలిసింది ఇంగ్లీషు, కనుక ఇంగ్లీషు, హిందీ, తెలుగు ఈ మూడింటిలో నేను ఉంటాను, నీవు కూడా యింకో language తీసుకొని భద్రగ్రహానికి రండి. వచ్చినప్పుడు మీరు చుట్టూలో పోకారో చేసు మధ్యలో పోకారో తెలుస్తుంది. అయితే అప్పటికికూడా చాలా advantage లేకపోలేదు. ఉన్నదని నాకు తెలుసు. ఉన్నప్పటికీ ఎప్పుడైతే మన భాష నేడుకుంటారో అప్పుడు మనకు వస్తుంది. అంతేకాదు, యిందులో యింకోక విషయం కూడా వున్నది: ఇది ఇప్పుడు ఎవరు ఉచ్చకున్నారు? మూడు భాషలు సూచిస్తున్నారు, మూడు భాషలు అమలు జరపండి అంటున్నారు, రివరెసు మీరు ఉచ్చకోకపోతే మా స్వంత నిర్ణయం మేము తీసుకోవలసి వుంటుంది అని ఉన్నది. ఈ తీర్మానంలో ఉపయోగించిన భాష యింకా గట్టిగా వుండాలి. బానిసి పెద్దలు చూడాలి. అయితే యిందులో అందరికీ అనుమానం వచ్చేలేమిటంటే — మీరు యిక్కడ ఒకంచుకు కనిపిల్ అవుతున్నారు; చారు దీనిని ఉచ్చకున్నా, ఉచ్చకోకపోయినా, యిక్కడ యిందులో మాత్రం మనం హిందీ భాషను ఉచ్చకున్నాం. అది జాగ్రత్తగా చూడండి. ఆ తరువాత చారు మనం నె త్తేది ఉచ్చకోకుండానే, ముందు మీరు హిందీని ఉచ్చకున్నాడనగా అనే రకంగా

రానిని మార్చి మనసు మరింత యిరుగులోపెట్టే ప్రమాదమున్నది అందుకే
పరిస్థితిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోమని చెబుతున్నాను. దొరికితే కండిషన్స్
ఎప్పుడూ అట్లాగే వుంటాయి. రానిని మరచిపోవద్దు. అందువలన, అందులో
యిరుక్కొనిండా వుండే విధంగా యిక్కడ క్లియర్ గా వుండాలి. మీరు హిందీ
ఒప్పుకొంటున్నాడని అంటున్నాడు; నేను హిందీ ఎప్పుడు ఒప్పుకుంటున్నాను?
"రెట్రోగ్రేడ్" పరిస్థితులు సంబంధించిన ఎగ్జామినేషన్స్ లో, పర్సెంటేజ్ లో—నడరన్
లాంగ్వేజెస్ లో భాగంగా, ఇంగ్లీషు లో భాగంగా మూడు లాంగ్వేజెస్ లు
మీరు చూడకూ వుంటే, అందుకు నిష్పత్తే అప్పుడు నేను మీరు చెప్పినదానితో
ఒప్పుకుంటాను. ఇది ఒప్పుకోకపోతే, మీది ఒప్పుకున్నదిలేదు అనేది యిక్కడ
క్లియర్ గా వుండాలి. అందులో ఎటువంటి యాంటిస్టేటికీ కావు ఇవ్వకూడదు.
నేను న్యూజ్ పుర్రెగారిని అడుగుతున్నాను; పోస్ట్ మెం అడుగుతున్నాను; పెర్సన్
లను అడుగుతున్నాను—యీ క్లియరన్స్ ఉపయోగించిన భాషలో ఏమైనా
శబ్దాలు వుంటే యిప్పుడే దీర్ఘండి; గట్టిగా యిది మనం కోరుకున్నది అని చెప్పండి.
ఇండియా ఇంటిగ్రేషన్ మామూలుగా కావాలని దీనిని మేము ఒప్పుకుంటున్నాము.
ఇండియా ఇంటిగ్రేషన్ చూడవలసింది దక్షిణ దేశపులు మాత్రమేనా, శీతల
దేశపులు వుండవలసిన అవసరం లేదా? అని నేను అడుగుతున్నాను. ఇండియా
ఇంటిగ్రేషన్ చూడవలసిన కార్యక్రమం, యిందుకు అనుగుణంగా ప్రవర్తించవలసిన
కార్యక్రమం, ఏ, చూడక అక్కరలేదా? అంద్ర దేశానికి మాత్రమే ఇండియా
ఇంటిగ్రేషన్ పట్టించుకోవలసిన కార్యక్రమం వున్నదా? ఇంటిగ్రేషన్ ను పెంచే
దించవలసిన కార్యక్రమం అందరిపై యొక్కతగా లేదా? దేశానికి ఒక జిల్లావరకా
పరిగణించే విధంగా చేయకండి అని నేను వారిని హెచ్చరిస్తున్నాను. నా దేశం
అని ఇంటిగ్రేషన్ కొరకు అలోచిస్తుంటే, నువ్వు అదానైట్ లో దొరికితే
వున్నావు కాబట్టి. నాకు దేశానికి అక్కరలేదు అన్నట్లుగా ప్రవర్తించవద్దు అని
వారికి చెబుతున్నాను. ఒకటిమాత్రం గుర్తించుకోవాలి—యీ దేశం నీదికాదు;
నాదికాదు; రాలోతున్న తరంచారిది. నువ్వు చెల్లిపోవచ్చు, నేను చెల్లి
పోవచ్చు. కాని రాలోతున్న తరానికి ఏమీ చెప్పాలి? మనం క్రిందటి
తరాన్ని తిట్టాము కాళ్ళు పొక్కడం సంపాదించలేదని. ఏదో, చచ్చిపో
సాక్షాత్కారం వచ్చింది, కాని చివరకు వచ్చింది ఏమిటి? మనం రాలోతున్న
తరానికి అప్పగించేది ఏమిటి? భాషా దాస్యమూ; అజ్ఞానమూ; రామిర్త్యమూ?
ఏమిటి పదిలిపెడుతున్నాం. ఒక చెంప చదువు రాదు, ఒక చెంప నిరుద్యోగం,
ఒక చెంప భాషలు, ఒక చెంప అప్పులకాధ; ఒక చెంప దరలకాధ. ఇదేనా
మనం వారికి పదిలి పెళ్ళవలసినది? నిజంగా వారికి రావలసినంత ఇంటిగ్రేషన్
రాలేదని నేను అనుకుంటున్నాను. ఇంటిగ్రేషన్ ఒక ప్రవాహంలాగా వస్తే
మనం ఎక్కడికి కొట్టుకుపోకపోయే అలోచించండి. అయితే యీ సందర్భంలో
నేను యువకులకు మీదా ఒక మాట చెప్పదలచుకున్నాను. మేము చాలా
శబ్దాలు చేసినట్లు అవుపడుతున్నది; కాని ఆ శబ్దాలు మీరు కూడా చేయడానికి
వీలేదు. ఎందుకంటే, మేము చెల్లిపోతున్నాం. పూర్వం అంతా మీ ముందు
వుంది; ఇండియా ఇంటిగ్రేషన్ అనేది ఒక స్టోగ్స్ కాదు; ఇండియా ఇంటిగ్రేషన్.

అ నీది ఓటో చవనిన్ యాటిటూగ్ తో వచ్చేది కాదు; దేశంయొక్క ఇంటిగ్రేషన్ భావించవలసిన కార్యక్రమం అందరిపైనూ పుంటుంది, సమన్వయపూర్వకమైన పద్ధతిలో ముందుకు వెళ్ళవలసి వుంది. లాంగ్వేజ్ అనేది తేలిగ్గా తీసుకోవలసిన విషయం కాదు. కొంతమంది పెద్దలు ఈవాడు లాంగ్వేజ్ యిమ్మా మర్చిపోండి అంటున్నారు. అవమానాల్ పెట్రూ మాడా ఒకప్పుడు యిట్లాగే అన్నాడు; లాంగ్వేజ్ విషయం చాలా చిన్నది అని. కాని, ఆయన పాళం ఎప్పుడు నేర్చుకున్నాడో జ్ఞానం వుందా? మీరు మరొక్కసారి పావరీని పరిశీలిస్తే జ్ఞానం వస్తుంది. ఎప్పుడైతే ఉప్ టెంగాల్ తో హిందీ పరస్పరం లెంగుట ఎంప్లీస్ తో నిలబడి ముప్పిరిగ్ ఓడిపోయిందో అప్పుడు పెట్రూగారు కళ్ళు తెరిచాడు. ఓహో, లాంగ్వేజ్ అనేది పాలిటికల్ గా మున్సింబిగ్ ను మాడా ఓడించిపారేసింది లెంగాలికి ఎదురుగా అని తెలుసుకుని, దానిపై రికన్సిడర్ చేస్తామన్నాడు, ఆ డేట్స్ యా పై టూలి అవుతుంది, ఆ ఎన్నికల ఫలితాలు ప్రకటించిన మూడవ లోఅన భార్యార్ లో స్టేట్స్ రి అగ్జనై టేషన్ కమిటీ వేస్తున్నాం, లింగ్విస్టిక్ బ్రాంచి స్పెషల్ అని చేశాడు. అంతే కాదు, దీన్నే యాశారు మీరు... కెల్లియం చిన్న కంప్రీ, వారికి హిట్ లాంగ్వేజ్ వున్నది; తరువాత, కెల్లియం లాంగ్వేజ్ వున్నది. ఇదిగాళ్ల పైంచి లాంగ్వేజ్ ఉన్నది అవేకం వచ్చింది, మంత్రిమండలి పడిపోయింది, యంతవరకు మంత్రి మండలి వర్తకలేదు. దీనినేమంటారు? అలాగే లెంగాలిన్ తో డిశ్ క్రి వున్నది. అమళజ్జలు వున్నారు. నమస్కారం చెయ్యవలసిందే. కాని, యీ లెంగాలిన్ అస్సాంకుపోయి, ఏ.బ్రాంక్ తో కూర్చుని లెంగాల్ రావాలి అనేటప్పటికి, చాక్ ను తన్నడం, సమన్వయ శక్తికందులు అయిపోవడం జరిగింది. తేలిక ప్రభుత్వం కలెక్టరులు అయిపోయింది, అప్పుడు లాల్ బహదర్ శాస్త్రిగారుపోయి ఏనోట ఆ థాన్ వుండాలని బయట బడ్డారు. అది మర్చిపోవద్దు. అందుచేత లాంగ్వేజ్ అనేది చాలా పరస్పరం హిట్. అది ఎక్కితే ఎవరూ అవలేదు. యువకులు వేస్తున్నది వ్యాయమైతే. ఆ మాత్రం ఇమోషన్ తోకపోతే... ఇమోషన్ లో ఇంటిగ్రేషన్ అన్నప్పుడు లాంగ్వేజ్ నుచం ఇమోషన్ ను చంపి ఇంటిగ్రేషన్ అంటే ఏమి వస్తుంది? అందుచేత, ఒకరిభాష అలివ్వి రెండువప్పుడు రెండవవాడి భాషమాడా పెరుగుతున్నప్పుడు సంతోషిస్తాడు. ఆ సమయంలో వేరు మన ప్రభుత్వాన్ని అడుగుతున్నాను—మీరు తెలుగును ఏవధంగా ఇంప్రూవ్ చేయడానికి నిర్ణయం తీసుకున్నారో చెప్పండి. ఆ తీర్మానంతో సంబంధించి పూయకొనడానికి చేస్తుందాడు. తెలుగు భాషను ఏ విధంగా అభివృద్ధి చేయడమవుతున్నాడు. దానిని ఇంప్రూవ్ చేయడానికిగాను తీసుకోవడం కార్యక్రమాలగుర్తి మీరు తీసుకున్న నిర్ణయం ఏమిటి?

(Dr. T. S. Murthy in the Chair)

మేము ఇన్ని దూరాయలు యిరిగో భాషాభివృద్ధికోరకు ఖర్చు చేయటో వున్నాం, యీ కార్యక్రమాలు తీసుకోవటాన్నాం, యీ నిర్ణయాలు గై కొన్నాం అని యిప్పుడే చెప్పుమనండి. ఆ విధంగా అభివృద్ధి చెందేటంతవరకు, రాజకీయ పరిపాలన పై టెక్నిక్ డెవలప్ మెంట్, ఇకలక్షా అన్ని రకాల అభివృద్ధికోరకు ప్రయత్నించండి భాషాభివృద్ధిగా హిందీని ప్రయత్నించండి. మేము అల్ టల్ నేటికీగా

చెబుతున్నాను. వేవేమీ యిందులో కాంగ్రెస్ కే కాదనిచూడలేదు. ప్రాన్సిసిటరీ పరియోదలో మాత్రం హిందీని ఉన్నత స్థాయిలో ఉన్న అంతాంటే కాంగ్రెస్ మేల్ పడినది. మాతృభాషాసాహిత్య అమిత వేగంగా అభివృద్ధిచాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వెంటనే అందుకుగనుకాచర్యత తీసుకోవాలి. శేంద్ర ప్రభుత్వం భాషా విషయమై మావేమీ ఎవరికీమీ అయితేవేమీ అనే నైతిక విధివాదాలి. మావేమీ అని వారు అరుంటే, మావేమీ అని మీరు అనుకుంటారనే విషయం మరచిపోకూడదు. కానీ, ఒకందకు మాత్రంవారు బాధ్యత వహించవలసి వుంటుంది. ఇటువంటి పరిస్థితులలో వారు యీ సమస్యను తీసుకువచ్చారు. కాంగ్రెసుకు మొత్తంగా అందరినీ, ఏ. సి. సి. అసి. వడవండి అని చెప్పాలిగన పోలికల్ కావామనేది సమయంలో యీ కాంగ్రెస్ పార్టీ యల్ యిచ్చా తీసుకువచ్చాదు. ఇప్పుడు పెటల్ చేయలేకపోతున్నారు. ఏ. సి. సి. రావుగారు ఒక పాయింట్ అడిగారు ముఖ్యమంత్రిగారిని ఏమండి మీ వర్కింగ్ కమిటీ తీర్మానమూ యిది ఒకటేదా ? అని. ప్రవక్తనందరెత్తిగారు తప్పుకోవడానికి ప్రయత్నించారు. మిగిలి ఏమి చిక్కుచస్తుందో అని. రెండూ ఒకటి కాదు. కాంగ్రెసు వర్కింగ్ కమిటీ రిజల్యూషన్ మా, యిది ఒకటి కాదు. కానీ, ఇక్కడ క్లియర్ గాచెప్పండి. దానికి కట్టుబడి వుండండి. ఇందులోని లాస్ట్ పేరాలో మీరు గమక యీ పద్ధతి అనుబంధనకపోతే మీతో మేము తెగతెంపులు చేసుకోవలసి వుంటుంది. అని వుంది. దానిలో ఏమెలా అనుమానం వుందా ? ప్రవక్తనందరెత్తిగారికి ? లేదనుకుంటాను. చెప్పేదోకటి, వేసేదోకటైతే మాత్రం స్పష్ట పర్వచాలిటి వస్తుంది. ప్రవక్తనందరెత్తిగారు కాంగ్రెసు మనిషి కావచ్చు కానీ, యిక్కడ యాకోబ్ లోలో మాన్ లో ఒక కాన్ఫ్ లెస్ అభిప్రాయానికివచ్చిన తరువాత, దానిని అనుబంధిస్తే మాత్రం అయినదికల్ అఫ్ ది హౌస్ అవుతాడు; లేకపోతేమాత్రం కాంగ్రెస్ లీడర్ మాత్రం అవుతాడు. నిన్న ఇక్కడ చర్చలేవన్నప్పుడు పెర్సన్ లో ఇన్ హిడెన్స్ లేకపోలేదు. కానీ ఎక్కడ సరెండర్ అవుతున్నామంటే—ఒక సొల్యూషన్ యిస్తున్నాం. యాక్టర్ రెహమాన్ లిటి, యాక్టర్ ఫెరిటిస్, యాక్టర్ బరెన్ వుండాలి యీ విధంగాయిస్తున్నాం. అప్పుడుగారి వారు అన్నకోకపోతే యువకులందరూచెల్లాలి. వీరు యువకుల దగ్గరను చెడుతున్నాను. మీరు యీ స్థానంపై నిలబడండి; మీరు మాకు ట్రైంట్. మేము మీకు గైడ్ లైన్ కాదు, మీరు మాకు గైడ్ లైన్ అయ్యే పద్ధతి వస్తుంది. శేంద్ర ప్రభుత్వం దీనిని ఎప్పుకోకపోతే వెక్స్ మూడుమంట్ మీరు నడిపితే మీతోకాటు మేమురాకవచ్చు అందుచేక, అంద్ర ప్రభుత్వం వెంటనే తెలుగును అనిమియల్ లాగ్ క్లెయిన్ చేస్తే నట్లు, కళాకాలంలో కూడా అనుబంధనదానికి (సిన్సిపాల్స్ అంథా అన్నుకున్నారు కాబట్టి అక్కడ కూడా వెంటనే తెలుగును అనుబంధిస్తున్నామని అరెస్ట్ చేయకపోతే యీ తీర్మానానికి తేల్ వుండదు. అప్పుకుంటే యీ త్రిభాషామూత్రాన్ని మొత్తంగా ఉన్నతస్థాయివండి, లేకపోతే మొత్తం రిజెక్ట్ చేయమనండి. తరువాత, మనం తీసుకోవలసిన చర్యలకుసంబంధించి మనం తయారవుదాం. అప్పుడు ఆంధ్రులు అంటే ఎవరో చెబుదాం అప్పుడు మనకి ఆంధ్రులంటే ఎవరో చెప్పగలిగే స్థితి వస్తుంది, జానిక లేక గౌరవంబు..... అని

[illegible]

Mr. Chairman:—Here is an announcement. Amendments to the Government Resolution will be received upto 1.30 P.M. today.

Sri C. V. K. Rao :—What is the procedure we follow ? As a master of fact, one day in advance, amendments have to be given if a resolution comes in the normal course. This is not a resolution that has come in the normal course. We were taken by surprise. We had read certain things in the press as I stated already. As such, we had no right to demand amendments and am sending them to the Secretariat. The Secretariat will not have enough time to circulate my amendments to my colleagues. In that case, even according to the rules, the moment

(Some interruption)

Sri C. V. K. Rao :—May I go ahead, Mr. Chairman. Am I being heard ?

Mr. Chairman:—I am just consulting with regard to your questions, because you must know that I am new to the Chair. There is nothing wrong in admitting it. I hope you will not embarrass me by putting all questions now.

Sri C. V. K. Rao.—I do not embarrass you. After all, you know me personally.....

Mr. Chairman:—I would thank you to kindly keep these questions pending till the Speaker comes and occupies the chair.

Sri C. V. K. Rao :—I will clarify my position very clearly. I have given notice of my amendments. Soon after the resolution has been moved, I should move my amendments. That is the position. If you give time, more amendments may come. Is that the position?

Mr. Chairman :—The Speaker fixed time upto 1.30 P.M. today If you have got any doubts, when the Speaker comes you can get them clarified.

Sri C. V. K. Rao :—I will be helpful to you to that extent. I request you to let us know what should be done now. Are we to sit upto 1.30 P. M. and have a discussion in a general way like on a Bill. There is no provision in the rules. As long as you sit there, it is your right to use your discretion and apply the rules, I will give notice of my amendments first.

Mr. Chairman :— I will give my opinion on this in another half an hour.

Sri C. V. K. Rao :—Thank you.

Sri G. Latchanna :—It is already handed over.

Mr. Chairman :— Because it is said it will be received upto 1-30 P. M. you can give it now.

(Sri C. V. K. Rao stood up in his seat)

Mr. Chairman :—You will get a chance to speak. Even if you do not get a chance, you will force yourself on the House. You know it and I know it. There is no difficulty about it and you will get your chance.

Sri C. V. K. Rao :—There is no question of forcing myself. I go by the rule and rhyme of the procedure. It is not a question of forcing myself. It is a question of being very clear about the rules. I can force you now, Sir, to give a ruling on this particular point. Can we move ...

Mr. Chairman :—I requested you in all earnestness to just give me a little time. There is no use going on repeating the same thing again and again.

Sri C. V. K. Rao :—It amounts to this thing: if we have got to speak, we also make a mention about the way in which we want to amend the thing. Therefore, it is proper to give the amendment. Can I hand over my amendments?

Mr. Chairman :—You hand over your amendments. When your turn comes, you can speak about them.

Sri K. Brahmananda Reddy :—Have you not understood his difficulty when you are sitting at his side all along?

Sri C. V. K. Rao :—Our Chief Minister has a funny way of capping everyone. But he left his cap somewhere and he has gone in search of it. I am not going to be capped that way.

Mr. Chairman :—When the amendments are circulated, then you will be asked to move your amendments by the Speaker and then you can move your amendments.

Sri C. V. K. Rao :—I take it that you give me a chance now since I have got some amendments on hand to speak before 1-30 p.m.

Mr. Chairman :—Not now, they will be circulated. Subsequently you will be given time to move your amendments and then speak on them.

Sri C. V. K. Rao :—A novel procedure is being followed here. The resolution is to be moved; the resolution is to be seconded. If a debate is there on the resolution, I do not object to it. If you are pleased to do that thing, and if that is the direction of the Speaker

whose duties you are carrying now as a presiding member of this House, I have no objection. But my request to you, Sir, is to give us a chance to speak. Is that the position?

Mr. Chairman:—He will be given a chance to speak when the time comes.

(శ్రీ) జి. లక్ష్మన్న:—అధ్యక్షా, పభావాయకులు ప్రత్యేకమైన యీ తీర్మానముతో యభావతంగా తీర్ణించలేకపోతున్నందుకు విచారించుకొన్నాము. ఈ భాషా సమస్యను ఎవరైనా పన్నెండు నా అక్షరాలు ఇంటికి ఒక భాషమీద, మరొక భాషయింటి వ్యక్తికి రేకులు అని అర్థంచేసుకోవడం పొరపాటుపుకుందని ముందుగా మనవిచేస్తున్నాను. దేశ లక్ష్యత విషయంలో మొత్తం భారతదేశము జాతీయ ఒకే ఖండంగా పుండాలనే విషయంలో తీర్మానించాయెం ఎవరికి వుండదని విశ్వ వింతేదానిలో నీవొకడను. కాని యీ లక్ష్యత నా మూట మిగతావాడుంటేనే వస్తుంది. మిగతావారి మూట నేను వింటే అనేక లక్ష్యత అనే భావం మాత్రం లక్ష్యత కంటే అనేక లక్ష్యతకు, చిత్తానికన్న తక్కువగా దానిని అనిపించుకుంటుంది అది వలెనే భావం కావడం మనవిచేస్తున్నాను. ఒక విషయం యీవాడు పెద్దలంతా గమనించవలసివుంది. ఈవాడు హిందీభాష అధికార భాషగా వుంటేగాని దేశ లక్ష్యతకు అవకాశం వుండదు. దేశంలో ఒకరిని మరొకరు అర్థంచేసుకోవడానికి వీలుండదు, అన్ని దేశాలకు ఏదో ఒక భాష వున్నది కాబట్టి మన దేశానికి ఒక భాష ఎందుకు వుండకూడదు అమహాని, మన దేశంలో ఒక భాష వుండాలంటే అది హిందీయే అయివుండాలి, అప్పుడే లక్ష్యత వస్తుంది అనే ప్రాతినిధ్యమీద యీవాడు దేశంలో అనేకమంది పెద్దలు సంస్థలు, ప్రజలు, యువకులు వారివారి దృక్పథాల ననుసరించి అందోళనపడుతున్నారు, అలాగే చేస్తున్నారు. ఈ సందర్భంలో తమ దృష్టికి తెచ్చుకోవాలి—దేశ లక్ష్యతకు హిందీయే వుండేదాని అన్న అలోచనమీద ఒక ప్రాతినిధ్య యీవాడు వచ్చి—అ హిందీయే అధికార భాషగా వుండేదిరా అనే భావం అనేక లక్ష్యతకు, వరసైన దిరుక్త భావాలకు, వైచిర్యమూలకు, యాదృశ్యాలకు, స్వచ్ఛలకు, దేశభావాలకు కారణమవుతోందని యీవాడు స్పష్టంగా, స్థూలంగా మన కంటి ఎదుట అనేక రూపాలలో దేశంముందర కనబడుతున్నప్పుడు—దేశ భావవల్ల దేశ లక్ష్యత వస్తుందనుకున్నామో ఆ భాష ప్రాతినిధ్యతకు అనేక లక్ష్యతకు దారితిస్తుందని స్పష్టంగా కనబడుతున్నప్పుడు లక్ష్యత భాషా అనుకున్నావారెవరైనా వారే ఇది సవ్యమైనది కాదు, ఇది దూరదృష్టితో కూడుకున్న వ్యవహారం కాదు, కొంతకాలం పనికివచ్చే అందరి సామర్థ్యానికి, సవ్యతకు బడయడానికి ఏదైనా మరొకటి అవలంబిస్తామనే అలోచన వైచిర్యం కేంద్రంలో లేనప్పుడు, లక్ష్యతకు దారితిస్తుందనే అలోచనలో ఇది వుండేదాని. లక్ష్యత లేదని మరిమరి పట్టుదగా దానించడానికి అలాగే చేయడానికి కారణం హిందీయేదనియి కాదు, హిందీ భాషియేదనియి కాదు, అవుతారని చేతులు కలిపియింగా మనవిచేస్తున్నాను. ఇది చాల దూరదృష్టితో అలోచించవలసిన విషయం. కాంగ్రెసులో కొందరి, గొప్ప తీర్ణివారందరికీకూడ తెలుసు సాక్షకలక్ష్యత పోరాటంపొగిస్తున్న రోజులలో గాంధీగారి వాయుకావ్యం కాంగ్రెసు నడుస్తున్నప్పుడు మొత్తం భారతదేశం పాకిస్తాను అనిగాని, హిందూస్తాని అనిగాని ఆ భాషం లేకుండా,

యావద్దాతరేకం ఒకే భావంగా వుంచి సంపూర్ణ పాఠ్యభాగం అనుభవించాలనే ఆలోచనతో సంపూర్ణ స్వరాజ్యం కావాలనే నిబంధం గాంధీగారు కాంగ్రెసు పరంగా యిచ్చిన లోబాలో మొత్తం రేఖలోవున్న అన్ని భాషలను, అన్ని ప్రాంతాలను ఒకటేరచడానికి గాంధీమహాత్ముడు హిందువుని అని ఒక భాషను ప్రచారానికి ఉపయోగించాలని లేవనెత్తిన ప్రబోధం. దానిని గురించి లేవనెత్తిన ఏకైక విషయం మరచిపోలేదు. స్వరాజ్య చోరాలకుండ పాగిన భాగ్యగాలలో ఒక నిర్బంధం కాదని కనుగొని ప్రజలను సంఘటింపజేసే కార్యక్రమంగా గాంధీజీ హిందూస్థానీగురించి చెప్పారు. తమరు కాంగ్రెసులో చాలాకాలం ఉన్నవారు చాలటి తమరు తెలుసు. హిందీతో మిగతా భాషలలోనివాటిని సంస్కృత పదాలను మేళవించి ఉపయోగించే విషయాలపై పురుషోత్త మహాన్ టాంబాన్ గారికి గాంధీజీకి అతిపెద్దగా కాంగ్రెసు వేదికమీద వర్క్యంగ్ కమిటీ చర్చలలోను తీవ్రమైన చాటోపచారాలు జరిగిన చరిత్ర తమకు జ్ఞాపకం ఉంటుందని ఆశిస్తున్నాను స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత తనాటి సంఘటనలు, చాటి పరిచామాలు తమరు ఒకసారి ఆలోచన చేయాలని కోరుకున్నాను. ఆ వెళ్ళుతోకాని. తనాట భాషతోకాని తెలుగుదేశం కొట్టాలనే తత్వంతోకాని నేను ముట్టాడుకున్నాను అనుకుంటే తమించాలి. చాటు తేళమొత్తమైన ఆ భాషం లేదు. కేంద్రంలో గత పరి సంవత్సరాల చరిత్ర చూస్తే సభాపాదకులే చెప్పారు. ఆయన ప్రతేక పెట్టిన తీర్మానంలోని అనాథా ప్రాతిపదికమీద equitable representation కేంద్రంలో కావాలని బిలి సంవత్సరాలు గడిచిన తరువాత ఒక రాష్ట్ర ముఖ్య మంత్రి ఈ ఆనాథాయం అరుగుతోంది అని చెప్పేకోవలసిన అగత్యం ఎందుకు వచ్చిందో ఆలోచించండి చెప్పేని క్రితగంధీమలు, దూరేని పోగుడినెలు అన్నట్లు కేంద్రంలో అవకాశం ఉన్నచారే వారు, చారిత్రాలు తమ భాషలవాటిని, తమ ప్రాంతాల వారిని, తమ నియంత్రులను అవకాశమున్నంత వరకు అక్కడ ఇన్నిదం సగాటికి మారు పాళ్ళ పాగుతోంది అనే విషయాలతో విశ్వాసీప్రాయం ఎవరికి ఉండవలసి నేను పూర్తిగా విశ్వసిస్తున్నాను. అటువంటి పరిస్థితి ఈనాడు వచ్చిందంటే అన్ని భాషలకు సమాన వ్యవస్థ చూచి అన్ని ప్రాంతాలను సమైక్యపరిచే కత్తి ఎట్లా వస్తుంది అని అడుగుతున్నాను. అన్ని భాషలను సమాన వ్యవస్థతో చూచి వరప్రదం గౌరవప్రతిభలను ఇచ్చి సమైక్యతను వ్యక్తిపరంగానే భాషంతోయి కేంద్రం అందుకాటులో ఉన్నప్రాంతాలు అక్కడ అంతా తమ ప్రవేటు ప్రావీణి అని భావించుకోని మూకుముందు, తరువాత మరెవ్వరైనా అనేకతనం కేంద్రంలో మాటికి మారు పాళ్ళ వచ్చినట్లు.....

(శ్రీ) తె ప్రవేశపెడతెదటి: — మొదటిది కరవే: అక్కడ చా లేకాదు: ఇంకా ఉన్నాదు.

(శ్రీ) తి లచ్చన్న:— కేంద్రంలో ఉన్నవారని అంటున్నాను. హిందీ భాష చాదు కావచ్చును; తెంగాలివారుకావచ్చును; అంగ్లభాషకావచ్చును; మళయాళీ కావచ్చును, ఎవరై కాకావచ్చును. కేంద్రంలో ఉన్నవారుఅని మనవిచేస్తున్నాను ఈ భాష, ఆ భాషఅనికాదు. కేంద్రంలో పొరపాటుతో, గ్రహపాటుతో ఎవరి

పీఠం ఉన్నచో చారిని అనుసరించిన పీఠం మీదకు రావాలి కచ్చు మరొకరు రావూడ
లేనే తత్వం మాటికి మారుపాళ్ళు ఉన్నదని అందరూ అంగీకరిస్తారు. ఇది
సరియైన భర్తం అవుతుందా? వర్తమానములు తెచ్చిన తీర్మానంలో ఇంగ్లీషు
మరియు హిందీ మరియు దక్షిణాదిన ఉన్న ఒక భాష ఇటు రెండూలోను అటు
కేంద్రంలోను అమలులో ఉండాలని అన్ని రాష్ట్రాల్లోను strict గా అమలులో
పెట్టాలని అన్నారు. లోక్ సభ పాస్ చేసిన చట్టంలో కాని దానితో తెచ్చిన
తీర్మానంలో కాని ఏమి చెప్పారు-ఇంగ్లీషు లేక హిందీ కేంద్రంలో ఉపయోగించ
బడుతుంది; హిందీ మాతృభాష గలవారికి హిందీయే ఉండవచ్చును; మిగతా
వారిది వారికర్హు. రెండూ రాబోతే హిందీ చదువుకోండి. ఇది అక్కడ చేసిన
తీర్మానం. నేను చెప్పేదానిలో ఏదోపాటు ఉంటే దిద్దవచ్చును లోక్ సభలో
చట్టం పాస్ చేయవలసి, తీర్మానంపై దోషియింది. చట్టంగా వచ్చేసింది. ఇప్పుడు
సభాసభ్యులు అందరూ అంగీకరించాలని కోరుతున్న తీర్మానంలో ఏమి ఉన్నది? హిందీ
కంపెల్లరీ ఉండవలసిందే అని అంగీకరిస్తున్నాము; ఉండడానికి మేము
అశక్తులంలేదేమి. మేము సిద్ధము అనివారు ప్రతిపాదించినదానిలో ఇమిడి
ఉన్నదా, లేదా? వారు పాస్ చేసిన చట్టం ప్రకారం హిందీ ఉండాలని మనం
ఒప్పుకుంటూ ఇంగ్లీషు, మా భాష కూడా ఒప్పకోవాలనే కోరిక ఈ శాసనసభ
వారు చెలిబుచ్చాలన్నమాట. వారిది శాసనం అయిపోయింది; లోక్ సభలో
తీర్మానం అయిపోయింది. మనం మాత్రం హిందీ, ఇంగ్లీషు, మరొక దక్షిణాది
భాష ఉండాలని కోరికను వెలుబుచ్చుతూ తీర్మానం చేయాలంటున్నాము. ఈ
తీర్మానం ద్వారా హిందీకి మనం commit అయినాము. హిందీని కంపెల్లరీగా
నెరుకోవడానికి అంగీకరించినట్లే ఈ తీర్మానంతో, అది తెలిసిపోయింది. మనం
కోరుతున్న condition ఏమిటంటే ఇంగ్లీషు మరియు మరొక దక్షిణాదిభాష
కూడా పెట్టాలి అని, లేక బిల్లులో అది అవసరము అంటున్నాము. అది పెట్టక
పోతే ఏమి చేస్తారంటే-రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తన ఇష్టం వచ్చిన విధానం అవలంబించ
డానికి స్వేచ్ఛ ఉంటుంది అన్నారు. ప్రభుత్వానికి ఇష్టమైన లోక ఏదో ఇక్కడ
లేదు. ఎవరి భావాలను అనుసరించి వారు శృద్ధిపడితే ప్రయోజనంలేదు. నాలు
తెలివంతవరకు ఇష్టం వచ్చిన విధానం ఏమిటంటే-కేంద్రం కపురీ పుచ్చుకుని
ఎన్ని గుంటలు తీయమంటే అన్ని గుంటలు తీయడమే అవుతుంది తప్ప మరొకటి
కానీలేదు. ఇది తెలివంతవల్లన అతిప్రాచీనం అంటే-Alternative గా ఒక
condition ఎందుకు పెట్టకూడదు? దానిని అంగీకరించకపోతే మేము two
language formulaను అన్ని కార్యక్రమాలలోనూ అమలు చేస్తామని చెప్పడానికి
ఎందుకు సంకేతం ఉండాలి. దానిని ఒప్పుకోవకపోతే మీతో సంబంధం లేకుండా
ఇష్టం వచ్చినట్లు పోతామని చెప్పడమే కావమయితే, నేయలోయే విరాళమేదో
తెలితే, రేపు ప్రాజులు చెప్పినమాట దిగి మింగవలసి వస్తుందనేగా భయం? Steel
factory విషయంలో annamయింక గా తీర్మానం చేసుకున్నాము వారు అంగీక
రించలేదు. అంగీకరించకపోతే దానితోమీ అవసరం వచ్చింది. మనం ఏదైనా
చెబితే స్పష్టంగా ఉండాలి. హిందీ నెరుకోకూడదని నా ఉద్దేశం కాదు. ఎన్ని
భాషలు నెరుకోవడానికి కట్టి ఉంటే అన్ని భాషలు నెరుకోవలసిందే. ఎక్కువ

భాషలు చేయుటన్న దానికి సహృదయం చేస్తున్నాము. 14 భాషలలో పండితులయితే బ్రహ్మరథం వట్టి ఊరేగిస్తున్నాము. భాషలు చేయుకోదానికి వేయివర్గంలేకపోయినాను. ఒక భాష మరొక భాషను కించపరచడానికి మేము సహించము. ఇతర భాషలకు ప్రభుత్వంలో ప్లానం లేకుండా చేయడానికి అరిగే కట్టను మూత్రం కోసవరకు ప్రాణం ఉన్నవరకు ఎదిరించవలసిందే; ప్రతిఘటించవలసిందే; దానిని సహించడానికి వీలులేదు. ఏ భాషకు వ్యతిరేకంగా చెప్పే మాట కాదు. దేశంలో తిండి లేకుండా ప్రజలు చస్తూంటే, నిరుద్యోగం పెరిగిపోతూంటే, ఉన్న ఉద్యోగాలను ఊడచెరుకుతూంటే ఆ కష్టపాలను చూడే దిక్కు లేదు కానీ ఈ భాషా సమస్యకు తొందర పడి వచ్చిందే? దేశాన్ని కలకలపెట్టే సమస్యలను ఏమి చేయలేక దేశ దుస్థితిని కాగులేనే కత్తి లేక భాషా సమస్యను ప్రజలలో అవేళా అను ఉద్దేశాలను చెప్పకొట్టడానికి చేసిన తుల్యతంతరి అవునో, కాదో చెప్పడానికి నావల్ల అధికారాలులేవు. కానీ దేశంలో ఈ అగ్నిని ప్రజ్వరిల్లజేయాలి. అనేక మంది అనేక సమస్యలను అకాంతిలో అనంతంలో అణచి వేయబడ్డ రోజులు. హిందీ లేక ఇంగ్లీషు అని లోకోపభోగం శీర్షానం అయివచ్చు దానికి యంగ్లీషుగా ఇంగ్లీషు, ప్రాంతీయభాష అని చెప్పడమే సరియి అవుతుంది. ప్రాంతీయ భాష, ఇంగ్లీషుతోనే అన్ని జరగాలని చెప్పడం సరియైన మార్గం అవుతుంది. ఇది చెప్పకుండా ఇంగ్లీషు అని చెబుతుంటుంటే ఇది లోకం అన్ని భాషలకు సమానమైన ప్రతిపత్తి ఉంది. పంజాబులోకాని తెంగాలులోకాని ఒరిస్సాలోకాని గుజరాతలోకాని మహారాష్ట్రలోకాని దక్షిణాది, ఉత్తరాది అనే సమస్య కానే కాదు. కేంద్రంలో నిర్వహిస్తున్న పెద్దలుగాని కేంద్రంలో పలుకుబడి ఉన్నటువంటి భాషావ్యవస్థ కలిగిపట్టువంటి పెద్దలుగాని కేంద్రం వర్కింగు కమిటీగాని ఇంతవరకు దక్షిణాది, ఉత్తరాది సమస్యగా ప్రజల అలెటడి అవకుండా హిందీ హిందీయేతర ప్రాంతీయ సమస్యగాని దక్షిణాది, ఉత్తరాది సమస్యగాని క్రొత్త రూపం ఇచ్చారు ఇంత శీఘ్రమయిన అంతో శంకరలోను, మదరాసులోను విద్యార్థుల అంతో శంకర కనపడవచ్చు. అంతేకాదు. ఒరిస్సా వెళ్లితే, తెంగాలు వెళ్లితే యీ తీర్మానాన్ని హానించేవారు ఎవ్వరులేదని చెబుతున్నాను. పార్లమెంటు చేపట్టువంటి తీర్మానాన్ని పంజాబువారితోపా అందరూ తీవ్రంగా వ్యతిరేక భావంతో ఉన్నారు తప్ప హానించేవారుగాని అందరిచేవారుగాని ఎవరూ లేరని మనవిచేస్తున్నాము. నా ఆలోచన విడదాని చెప్పవచ్చు. కానీ ఉన్న వాస్తవ పరిస్థితి అది.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—పార్లమెంటుచేసిన తీర్మానం విషయమేనా వారు చెప్పింది?

శ్రీ జి. లక్ష్మన్న :—హిందీ లేక ఇంగ్లీషులో కేంద్ర వ్యవహారాలు పరిశీలించడానికే ప్రతిపాదనను హిందీయేతరులందరూ ఖండితంగా వ్యతిరేకిస్తున్నారు. అందులో ఈ నాటి సమస్య దక్షిణాది ఉత్తరాది సమస్య కాకుండా హిందీ, హిందీయేతర ప్రాంతాల సమస్యగా పరిణమించిందని మాత్రం మనవి చేస్తున్నాము. అటువంటి సమయంలో ఈ వాడు యీ తీర్మానం పెట్టి పథలో

భాష చేతులు కట్టి పడవేసిందిగా ఉన్నది. అంధ్ర ప్రదేశ్ శాసన సభలో యీ శిర్కావం పాపయినందుకే అంధ్ర ప్రభాషిం యొక్క భావాలన్నిటినీ ఒక స్థూల స్వరూపంలో విశ్లేషించిన పద్ధతిలో కట్టుబడ్డ శిర్కావం అవుతుంది. ఇక్కడ మొదలు యొక్క అభిప్రాయాలను నియోజక వర్గాలలోని ప్రజలు అంగీకరించినా అంగీకరించకపోయినా, వ్యతిరేకించిగా యిక్కడ అంధ్ర ప్రదేశ్ శాసన సభ చేసిన శిర్కావం అంటే ముగ్గుటి అంధ్రులయొక్క భావాలకు సంబంధించిన శిర్కావ మని ప్రపంచంలోను లేకంలోను వీగలుగా దానిని గురించవలసి వస్తుంది. అటువంటి ప్రమాదాన్ని తీసుకురావద్దని గుల్బర్గా శిరానీ కోరుకున్నాను. నేను వారిని యీ సభా సభంగా కోరేది యెమిటంటే వారి ప్రతిపాదనలను కేంద్రం అంగీకరిస్తారో లేదో తెల్పుకోండి. సందేహంలేదు. మూడు భాషలు చేయడానికి ఒప్పించండి. అక్కడ సవరణ పెడితే మనం శిర్కావం చేయాలని అదగడంలో న్యాయం ఉంది. కానీ మనచేత శిర్కావం చేయించిన తరువాత సంవత్సరాలు చేపాను చేపడం మన చేతులు కట్టిపడేసుకోవడం కచ్చ మరొకటి కాదని తీవ్రంగా భావిస్తున్నాను. ఇది చిన్న విషయం కాదు. మేము చెప్పినచాలాని అంగీకరించకపోతే మా యిద్దం వచ్చినట్లు చేపాను చేపడం అప్పట్లో ముగా ఉన్నది. భలావారి చేపానుని యెందుకు చెప్పలేక పోతున్నాము. ముఖాసం గా ఉపయోగపడవల యిష్టం వచ్చినది అంటే ఎన్ని గుంటలు తియ్యమంటే అన్ని గుంటలు, తీవ్రాదు యేమీ భయంలేదని కేంద్రంలోని నాడు అనుకోరని చెప్పగలరా ! అందువల్ల యిది సరియైన విధానం కాదు. అందువల్ల దానికి బదులుగా నేను ఒక శిర్కావాన్ని చదువుతాను. మొదటి పేరాకు సంబంధించినకవరకు పెద్ద తేడాలు యేమీలేవు. సవరణలతో నా శిర్కావాన్ని చదివి వినిపిస్తాను. "The Andhra Pradesh Legislative Assembly views with grave concern the situation that has arisen after the passing of the recent Official Languages (Amendment) Act, 1967, along with the Resolution adopted by Parliament. While the statutory recognition given to the assurances of the late Prime Minister Jawaharlal Nehru in regard to the continuance of English as associate or additional language till such time that the non-Hindi States desire, is welcome, the Resolution adopted by Parliament has unfortunately led to serious handicaps to the people of non-Hindi speaking States. This Assembly is of the emphatic view that the situation which has thus arisen requires to be remedied by taking immediate steps on the lines suggested hereunder :-

(1) There shall be strict conformity in all the States of India with the two-language formula consisting of English and Regional language in imparting education. At the time of recruitment to the Central and All-India Services either by the U.P.S.C. or otherwise, candidates shall be examined in English and for the State Services in regional language in such a way that no language group suffers a disadvantage. The Resolution adopted by Parliament should be amended accordingly.

ఇక్కడ ఉన్నది యెమిటంటే అన్ని క్షేత్రాల భాషలకు కేంద్రంలో సమానమైన వ్యాయం, ప్రతిపత్తి అదగిన విషయంలో శిర్కావోపాయం లేదు. మల్ల మంత్రిగారు అదే సూచిస్తున్నారు. అది యెప్పుడు అవుతుంది. అందరికీ ఒకటే

అవకాశం కలిగినటువంటి ఒక భాష మీదనే యెక్కువగా దృష్టి పెట్టడంలో అధికార అధిపతి భావాలకు సమానత్వం లోభించుచుంది. ఒక రిటి మాత్రపు భాష అయినట్లది సుకొకరిది మాత్రపు భాష కాని దానిలో పరీక్ష అధిగమ్యము మాత్రపు భాష కాదు మాత్రపు భాష అయినవారిలో సమానత సంపాదించుకోగలరా అనేది అలోచించుకోవాలి. హిందీ, యింగ్లీషు లేదా ఉదాహరణకు హిందీ యేకమంతు హిందీలో పరీక్షలు ప్రాసెజురు సహజముగా యెక్కువ పేర్లలో అవకాశం కల్పిస్తున్నది. హిందీ యేకమంతు భాష యింగ్లీషులో మాత్రమే హిందీ యేకమంతు రీతియందు భాషలో పరీక్ష అధిగమ్య చానికి అక్కరలేదని. ప్రాంతీయ భాషలో పరీక్ష చేపానుంచే అవ్వదు సమానత వస్తుంది. ఇంగ్లీషు, హిందీ లేదా హిందీలో పరీక్షలు చేపానుచి హిందీ మాత్రపు భాష కలిగినవారు సహజంగా యెక్కువ అవకాశం లొందుతారు. పరీక్షలో తొందరగా పేర్లలో అవకాశం ఉంటుంది. అందరికీ సమానం అయిన వ్యాయం చేపానుంచే అందరూ యింగ్లీషులో పేర్లలో క్రొత్త భాష కాబట్టి చానిలో ప్రాంతీయ సంపాదించుకొనడానికి సమానమైన పట్టుదలతో సంపాదించు కోవచ్చు. కొంతమంది పట్టుదలు తాళియ భాష ఉండకూడరా అనవచ్చు. తాళియ భాషలు. 14 భాషలు రాజ్యాంగ చట్టంలో ప్రాతి ఉన్నది. 14 భాషలు తాళియ భాషలే. అఫీషియలు లాంగ్వేజి హిందీ అని భారత తాళియ భాషి ట్యూయంటు. అఫీషియల్ పాదయినది. అఫీషియలు లాంగ్వేజి అని ఉంది కాబట్టి రాజ్యాంగ చట్టానికి వ్యతిరేకం అవుతుందని కొంతమంది పెట్టెలు విమర్శించవచ్చు. రాజ్యాంగ చట్టంలో చెప్పినటువంటి అనేక మాత్రాలు మీరు తెలుసును. 17 వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం ఉంది అనేక సందర్భములలో కాల మాన పరిస్థితులను అనుసరించి రాజ్యాంగాన్ని సవరించుకొనడం అధిగమి. 19 మారులు మన రాజ్యాంగము సవరించబడినది. అందువల్ల అవాటి కాలమాన పరిస్థితులను అనుసరించి హిందీ జ్యోత్యుగా సమాన వ్యాయం అడుగుతుందనే విశ్వాసం చేక పెట్టెలు ప్రతిపాదించినప్పుడు దేశంలో అందరికీ వాని, అసమ్మతి గాని, ప్రకటించలేదు. 20 సంవత్సరాల చరిత్ర మనయెదురు ఉంది. అది యే ప్రమాదాలకు దారితీస్తుంది. 20 సంవత్సరాల చరిత్రవల్ల స్పష్టముగా రుజువు చేసి. అందువల్ల దీనిలో అన్ని ప్రాంతీయ భాషల చారందరతా సమానంగా పరీక్షలలో పెట్టానికి విలు అయిన విధానం వుండాలి కాని ఒకరికి ఎక్కువ అవకాశం ఇచ్చి మరొకరికి తక్కువ అవకాశం ఇచ్చి పరీక్షలలో పరీక్షలు అధిగమ్య ఒకరికి ఎక్కువ లాభం కలిగి మరొకరికి వ్యయం కల్పించుచు. అందుకని నేను ఆ విధంగా మన చేస్తున్నాను. Efforts shall be made for the intensive development of all the regional languages. కనుక ముఖ్యమంత్రి చానిలో చెందన పేరా పూర్తిగా తీర్మానం నుండి తీసివేయడం పేరా చెందన పేరాగా చేయాలి టెక్నీషియల్ రివల్యూషన్—అందరకూ సమాన వ్యాయం కలగానే భావం ఉందినే అన్యాయం చేస్తున్నది. చాని స్పష్టంగా ప్రామాణికం మంచిది నా ఉద్దేశం. కనుక అవాళా రామాళా ప్రకారము అందరకూ సమాన అవకాశాలు వుండాలి కా. సవరణ అధి తెలుపు

పేరా అవుతుంది. కనుక This Assembly takes note of the grave anxiety on the part of the people of some States, including Andhra Pradesh, in the matter of representation in Central and All-India Services and resolves that in the interest of National Integration there shall be equitable representation proportionate to the population. అనే మాటను దీనిలో చేర్చాలని నేను కోరుకున్నాను. ఈ శీర్షిక కంటే ముందు ప్రతిపాదించేటప్పుడు సభాసభ్యులు ప్రజల పెట్టిన శిర్షికలలో అభిగ్రహించే పేరా ఇది అంగీకరించకపోతే ఈ రాష్ట్రం వన ఇష్టం వచ్చిన విధానాన్ని రూపొందించుకొంటుందే భావం ఈ సవరణలో కూడుకొని ఉన్నది కనుక ఈ శిర్షిక అవసరం వుండదని నేను భావిస్తున్నాను. అది పూర్తిగా తొలగిస్తే సరిపోతుంది.

(Mr. Speaker in the Chair)

Mr. Speaker :— Amendments will be received upto 1-30 p. m. There is no question of moving amendments now. In the evening again, when we resume discussion, I will be asking those members who are willing to move their amendments to move, and then they will move their amendments.

Sri C. V. K. Rao :— Before amendments are moved. . . .

Mr. Speaker :— Let us follow the procedure. You can give notice of your amendments to the Secretary.

(శ్రీ) అనామన్ హుస్సేన్ :— ఎమెండ్ మెంట్స్ మీద ఎప్పుడు డిస్కషన్ చేయాలి?

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఆరటిన్నర గంటలవరకు మీరు వైమ్ వుంటుంది.

(శ్రీ) అనామన్ హుస్సేన్ :— ఎప్పుడు డిస్కస్ చేయాలి?

Mr. Speaker :— Discussion will be most probably in the evening. Most probably again we are sitting from 4 to 8 p. m. this evening. After amendments are received I will ask whether members are moving their amendments. That is the proper procedure.

Sri C. V. K. Rao :— I accept what you have said, Sir. I am seeking a clarification. Those of us that give notice of amendments are giving substantial amendments. Whether we get a chance to speak on the amendments or not is the clarification I want.

Mr. Speaker :— It is a wrong notion to think that only members that give notice of amendments will be permitted to speak and not others. He is not only trying to confuse himself but confuse me also.

Sri C. V. K. Rao :— I am giving notice of amendments. Will you permit or not? There is no question of confusing. I am very clear in my mind. I have given notice of substantial amendments. They come before you. Whether I would be given a chance or not is the question. Even if I give notice of amendments, I won't be given a chance to move and if I am not given a chance to move, I will be in a disadvantageous position.

Mr. Speaker :—Why does he think that he will not be given a chance to move his amendment ? After the time fixed for receipt of amendments is over, the presiding officer must ask the member whether he will move the amendment or not. That is the procedure laid down in the rules. Why does he think that I do not follow the procedure ? When he says that he has given substantial amendments, he may think that they are substantial amendments. But I must also think so.

శ్రీ జి. లక్ష్మన్న :—అదృశ్యంగా, ఇప్పుడు నేను మనచేతేది ఇది నిర్బంధంగా అడిగి తీరాలి అని చెప్పి పొంది భావ కంపల్పరిగా పుండాలనే ప్రతిపాదనను మనం భావన నక ద్వారా అంగీకరించి, ఇంగ్లీషు, ఇతర భాషలు కూడా పుండాలని మనం కోరిన కోరిక వారు అంగీకరించినప్పుడు ఇది చాలా ఇబ్బందికరమైన పరిస్థితిలో మనలను పడలేదుండి కాబట్టి ముందుగా ఈ ప్రతిపాదన విభావాన్ని మనం అంతటా మనం కానవనక ద్వారా చేసుకోవడం కష్టం వస్తోంది కలిగిస్తుందని మనని చెప్పుబాస్తున్నాను. దీనికి ప్రతిచారు అనవచ్చు, జాతీయ భాష ఒకటి పుండాలి కదా అని. జాతీయభాష పుండాలంటే, దానిగురించి చర్చించుకోవాలంటే ఇప్పుడున్న పదవ్యర్ అవికాగమాల మధ్య, తీవ్రమైన పంజేహాల మధ్య, తీవ్రమైన పరిధుల మధ్య, నిర్బంధాలు, నిబంధనకావాల మధ్య జాతీయ భాషకీ అంటే ఎవరి భాష వారిదే జాతీయ భాష. జాతీయ భాష ఒకటి పుండాలంటే జాతీయ ప్రజే పుండాలి. నేపల్ తో ప్రెస్ కావాలి కదా, దీని నేపల్ ప్రెస్ కాలెక్టర్ యుక్తలో, చమకార్కంలో, అదోహంతో బాదుకొని చాడోవచాదాలకు దారి తీసిన పరిస్థితులు ఈ వారు దేశంలో నచ్చాయి. ఇటువంటిప్పుడు ప్రక్కకు పెట్టటం బుద్ధిమంతుల లక్షణం. దీనిని ప్రక్కకు పెట్టి పరై న కాంక్షతో దీనిని చర్చకు తీసుకోవడం మంచిది అవుతుంది తప్ప ఇదే వరుణంలో పుండితారానడం మంచిది కాదు. పొందుపాది మాట్లాడేవారు పొడమంటు ద్వారా అంటే నీమి, చట్టం ద్వారా అంటే నీమి ఎక్స్ ప్రెస్ లు వైట్ లు వెళ్ళారు. ముద్రానుచారు ఎక్స్ ప్రెస్ లు వైట్ లు వెళ్ళారు. ఆ రెంటికి మధ్య సమన్వయం చేసే ప్రయత్నం చేయటాలో ఏదా ? ఈ రోజు దేశ సమైక్యతను కాపాడవలసిన కార్యక్రమ అందరి మీద సమానంగా వున్నది. దావేనంగా చెప్పాలంటే నీమిగా ఈ వారు భారతదేశ జ్యోతిషను నిల్పుకోవలసిన అవసరం అందరి కంటే పొందికాదు మాట్లాడే వారికి ఎక్కువగా వుంది. వారు ఎడాన్ డేక్ పోలిషన్ లో వున్నారు. పొందే భాష అధికార భాష అయ్యే సర్వతీ రాకపోయినా వారికి పున్న ఎడాన్ డేక్ పోలిషన్ లో అగదు, అట్లాగే పుంటుంది. కనుక అందరి కంటే వారికి ఎక్కువ అవసరం వుంది. టిప్పులో, ఉదాహరణలో, కాల్గిబుద్ధిలో వ్యవహారించవలసివున్నది ఎవరు ఇట్లు చక్కచెడుతున్నారో, ఎవరి దగ్గర ఇంటి కాళంబెరులు పుంటాయో, ఎవరు ఎవరి కృషిలో సంపాదించుకున్న పంజడమై పెత్తనం వహిస్తున్నారో వారు ఆ పెత్తనం ఇచ్చినవారు విడిచిపెండా చూడవలసిన దగ్గరం వుంది. వారు ఒప్పుకోలేదు, వీరు ఒప్పుకోలేదు కాబట్టి మనం ఒప్పుకొని దే ఆఫ్ రెంగాల్ లో పడదాం అంటే అక్కడంచే అవుతుందని మనవి చెప్పుబాస్తున్నాను. ఇది పరై న ఆలోచనకాదు. ఈ రోజు మనం కోరగల్గింది ద్వితీయ

సూత్రం కోరాల్సి. త్రిభాషను మన నెత్తి మీద పెట్టుకోవడం ఏ పరిస్థితిలోనూ పరి అయిన ఆలోచన కాదని మనది కేస్తూ ఇంతే రై నా విషయాలు చెప్పవలసి వస్తే ఎమెండు మెంటు వచ్చిన పనుయంలో వెలు కానది మనది కేస్తూ ఇంకటితో సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

(శ్రీ పి. హెచ్. రాజేంద్రరావు (నీరసింహ) :— అధ్యక్షా, ఈ నాడు భాషా సమస్యపై యావద్భారత దేశములో ముఖ్యంగా దక్షిణ భారతంలో తీవ్రమైన అందోళన అలలడి వచ్చడం, అది కొన్ని సందర్భాలలో తీవ్ర స్వరూపాలు ధరించడం అరుగుపూ ఉన్నది. మన దేశాభివృద్ధికొరకు, దేశ స్వాతంత్ర్యం కొరకు స్వతంత్ర భారతావనిలో యావద్భారతదేశ ప్రజలు, 30, 40 కోట్ల ప్రజల స్వేచ్ఛాపూరితమైన, స్వతంత్రపూర్వకమైన, పరస్పరకోముఖమైన అభివృద్ధికొరకు పాటుపడడము అనేటటువంటి దేశభక్తి లంఛనముల్నూ, అటువంటి భార్యగ్రను ములో పాల్గొనినటువంటి జేలాదిమందియొక్కనూ, ఇటువంటి బ్రిటన్ భార్య గ్రనులో, పచ్చిక దేశ నీవలో సంవత్సరముల తరలడి సామ్రాజ్యవాచానికి వ్యతిరేకంగా దేశాభివృద్ధికొరకు పోరాడినటువంటి, అచువులు కానినటువంటి అనేక నంది మృతజీవులయొక్కనూ ఆశలను, కోర్కెలను పునశ్చరణచేసుకొని ఈ సమస్యను సులభసారి నింజావలోకనము చేసుకోవలసిన సమయం అవచ్చుమైందని మనది చేస్తున్నాను. రాజానుంది గౌరవ సభ్యులు భావించినట్లు, దేశంలో ప్రజలందరు భావిస్తూ ఉన్నట్లు, ఇది నిజంగా ఏదో ఒక కాళ్ళానికి మైన. ఒక ప్రాంతానికి, ఒక ప్రాంతానికి, ఒక ప్రజానికి సంబంధించిన సమస్యకాదు. యావద్భారతదేశ అభివృద్ధి కొరకు, దేశ సమైక్యతకొరకు, దేశ శ్రేయస్సుకొరకు మనమంతా కూడా సాకర్ణంగా, ఉపేక్ష, భార్యగ్రతో, భార్యగ్ర కలిగిన భార్యగ్ర లుగా అలోచించ వలసిన సమస్య అని నేను మనది చేస్తున్నాను. ఎందుకొరకు ఈ విధంగా నొక్కి చెప్పవలసి వస్తున్నదంటే, ఇలాంటి భాషా సమస్య వచ్చినప్పుడు దేశముయొక్క ప్రజలతో సంబంధము లేకుండా, దేశ ప్రజలయొక్క సొకర్ణాలు, సమస్యలతో ముడితీటండా ఏదో కొంతమంది రాజకీయనాయకులు, దేశ కొంతమంది ఉన్న భాషికారములో ఉన్నవాళ్ళయొక్కనూ ఇష్టా ఇష్టాలుబట్టి, వాళ్ళయొక్కనూ అభిప్రాయాలపై వాళ్ళయొక్కనూ రాసదర్శాలపై వాళ్ళ మంచి పెద్దలపైన ఆధారపడి అలోచించేటటువంటి ప్రవర్తనలు అరుగుపడుచున్నాయి. ఆ పద్ధతిలోనే, ఈ సమస్యను చిరస్మారం చేసేటటువంటి ఆలోచనలుకూడా ఇదే సమయంలో స్పష్టంగా కనపడుతున్నాయి, ఇదంతా భార్యగ్ర రహితంగా, లోతులు లేకుండా, రానియొక్కనూ implications అలోచించకుండా చేసేటటువంటి ఆలోచనలందల దేశంలో అనేక పరిరామాలు వస్తున్నాయి. నేను చాటున్నట్టి వ్యతిరేకంగా వాగ్దా చేస్తూ, ఈ సమస్యకు ఉన్నటువంటి పాదక భార్యలు అన్నిటూడా అలోచించి పరిష్కారం చేయవలసినది వచ్చు ఇంకోక మార్గం లేదని నునదిచేస్తున్నాను, అయితే ఈ సమస్యలు పరిష్కారం చేసేటప్పుడు, శిన్నాశిప్రాయాలు ఉండడం వహామే. శిన్నాశిప్రాయాలు ఉండవచ్చు. ఏ సందర్భంలో, ఏ దశలో, ఏ భాషకు ప్రాముఖ్యత ఇచ్చాలి అనేటటువంటి విషయంలో మిత్రులకు శిన్నాశి ప్రాయాలు ఉండవచ్చు. కాని భాషా సమస్యను గమక ఒకసారి ఆలోచిస్తే,

అనలు ఈ సమస్యపైనే తిన్నాల్సి ప్రాయాలు ఉండడానికి అస్కారమేలేదు. అందరు
లోకం చేయడం గురించి తిన్నాల్సి ప్రాయాలు ఉండగలుగుతాయో! అందరు
మంచి నిలు భాగదం గురించి, పుణ్యం తీసుకోవడం గురించి, స్వేచ్ఛా గాలి
నీయ్యుకోనే దానిని గురించి తిన్నాల్సి ప్రాయాలు ఉండగలుగుతాయో! కాబట్టి
ప్రజలయొక్క మాతృభాషను తమయొక్క అభివృద్ధికొరకు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి
కొరకు, తమ భాషను అభివృద్ధి చేసుకొని, ఆ భాషను ఒక ఆయుధముగా ఉపయో
గించి, ఒక పేషముగా గురించి, దానివారూ సర్వతోముఖాభివృద్ధికి పాటు పడ
డానికి ఎవరికీ కూడా ఎలాంటి తేడాల్సి ప్రాయాలు ఉండడానికి అవకాశములేదు.
కాని ఒరిగిన పరిస్థితులును బాగా దురదృష్టవశాత్తూ పరిణామాలకు దారితీస్తుంది
కాబట్టి ఈ పరిస్థితులలో, భాషా సమస్యను అలోచించే అవకాశం, మన భారతదేశము
అనేక జాతులుగా, లేక అనేక Nationalities గా ఉన్నటువంటి ఒక పెద్ద దేశముగా
ఇండనుగా ఉన్నటువంటి మనభారతదేశంలో ఇన్ని భాషలు మూల్యభేదంగా లేక ఒక
అనము ఉన్నవ్వడు, ఒక్కొక్క భాష మాట్లాడేవారు కోట్లాది ఉన్నవ్వడు, లన
దేశ సమస్యవ్వడు. మన దేశ చరిత్ర మొదటి నుంచి నూరువ్వయితే, అన్ని భాషలు
మాట్లాడేటటువంటి ప్రజలు. కాని సంబంధించేటటువంటి ప్రజలు, ప్రతినిధులు
బట్టంగా సమన్వయించుకొని సమిష్టిగా దేశపరిపాలనకు దేశాభివృద్ధి ముందుకు
తీసుకొని పోతున్నటువంటి అనేక పాంప్రచారాలు కలిగినటువంటి దేశము
మనది. దానితోపాటు ఒక విషయాన్ని మరచిపోవడానికి నీలులేదు. తెలుగు
మాట్లాడే దేశాన్ని ప్రజలుగల మనతెలుగు ప్రాంతంలోగాని, Tamil మాట్లాడే
తమిళ రాష్ట్రములోగాని, మహారాష్ట్రలోగాని ఇతర భాషలు మాట్లాడే ఇతర
రాష్ట్రాలలోగాని, ప్రజలు తమ భాషలను అభివృద్ధి చేసుకొని, తమ దేశము
యొక్క సర్వతోముఖాభివృద్ధి కొరకు, తమ సంస్కృతిని అభివృద్ధి చేసుకొని,
తమ అర్థిక సమస్యలను, తమ ప్రజలయొక్క సమస్యలను పరిష్కారం చేసుకోనే
టటువంటి అవకాశము వాళ్ళకు దొక్కలేదు అనేటటువంటి విషయం మరచి
పోవడం. అటువంటి అవకాశము దొక్కలేకపోవడం వల్ల వల్ల అనేక సమస్యలు,
200, 200 సంవత్సరములు పరాయిపాలన క్రింద ఉండి మన అన్ని భాషలు
అణచబడి, ప్రజలకూడా బానిసలుగా ఉంచబడి, ప్రజలయొక్క సమస్యలు
పరిష్కారం కాకుంటే, వాళ్ళ సంస్కృతి, వాళ్ళ సాగరికత, వాళ్ళ ఆర్థికాభి
వృద్ధికూడా పూర్తిగా ఉక్కుపాదాల క్రింద అణచబడినటువంటి చరిత్రనుండి
లయటికి వచ్చినవరకు ఈ ప్రజలందరూ కూడా స్వేచ్ఛాభార్యకంగా తమయొక్క
సర్వతోముఖాభివృద్ధికిగాను ప్రయత్నించవలసిందని మనము అనుకొన్నాము.
ఈ విషయాన్ని గమనించాలి. ఈ విషయాన్ని అవరణలో పెట్టి ప్రజలయొక్క
సంపూర్ణ అభివృద్ధికి పాటుపడాలనుకొన్నాము. కాని అదృష్టం, ఈవారు 20 సంవ
త్సరముల నరువాత మనము మొదటలో ఈ భాషా సమస్య పరిష్కారం చేసి, ఈ
ప్రాంతములో ఉండేటటువంటి 14, 16, 18 లక్షల కొద్దీ భాగాలు స్వదాపానికి
రాకుండా అక్షరదళంలో ఉంటే భాషలకు కూడా అభివృద్ధి చేసి, రాష్ట్రములో
ఉండే మాతృభాషను అభివృద్ధిచేసి దానిని పరిపాలనా భాషగా చేసి

అన్ని రంగాలలోను, ఆ భాషకు పరిఅయిన ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చి ఉన్నత విధ్యను ఆ భాషలోనేర్చి, ఆ రాష్ట్రంవరకు వారియొక్క ఉద్యోగ అవకాశాలు చారియొక్క వికాసాలు అభివృద్ధి పరిచేర సమస్యలు అన్ని కూడా ఈ భాష ద్వారా పరిష్కారం చేసుకొని, ఈ దేశములో భాషాసాక్షిత్వ ఇది ఇంకా అభివృద్ధి అవుతుంది సంపూర్ణ తృప్తి కలిగిన తరువాత ఈ విధముగా భారతదేశములో ఉన్న 14, 15 భాషలు అభివృద్ధి చెంది దేశం అభివృద్ధి చెందు తున్న దశలో అన్నదు natural గా, ప్రకృతి సిద్ధంగా ప్రజల యొక్క సంఘీనం వలన ఒకరి నొకరు అర్థం చేసుకోగలగడం వలన సంస్కారం వలన, ఒకరి నొకరు సహకరించుకోవడం వలన కేంద్రం కూడా ఇటువంటి చానికి దోహదం చేయడం వలన నిజంగా దేశంలో ఒక జాతీయ భాష అనండి, ఒక link language అనండి, చారియొక్క అభివృద్ధికి అవకాశాలు వస్తాయి. ఆ అవకాశాలను అభివృద్ధి చేయడం ద్వారా నిజంగా మనము ఒక మంచి పవిత్రమైన సేవచేసి యావద్భారత దేశంలో ఒక link language ని అభివృద్ధి చేసి దానికి అవకాశాలు వస్తాయి. అభివృద్ధి లేదాము. చేయడం తప్పనిసరిఅవుతుంది. కాని ఈ దేశ దురదృష్టవశాత్తు మాతృభాషను దీనివలన అభివృద్ధి చేసుకొందాము, దానిని ఎంతవరకు పరిపాలనా భాషగా మారుకొందాము. ఎంతవరకు ఉన్నత భాషగా చేసుకొందాము అనేటటువంటి సమస్యలో ఉన్నటువంటి ఈ దశలో యావద్భారత దేశానికి జాతీయ భాషను పరిష్కారము చేసుకొందాము, చేసుకోక తప్పకనే గోరడలో, ఈ రెండు, మూడు సంవత్సరాలుగా ఒక్కసారి అమాంతంగా మన నెత్తి మీద పెట్టడం, ఇది పెద్ద గందరగోళానికి దారి తీయడం, మన యొక్క యువకులు, విద్యార్థులు ఈ సమస్యను అమూల్యంగా అర్థం చేసుకొని, ఏ కఠిన మెరుగు చేయాలి, ఏ కఠిన తరువాత చేయాలి అడం చేసుకోలేనటువంటి పరిస్థితులలో గందరగోళము జరుగుతున్నది. కాబట్టి ఈ భాషాసమస్యను పరిష్కారం చేసేటప్పుడు నిజంగా మొదటి సమస్య మాతృభాషను అన్నివిధాలా అభివృద్ధి చేయడానికి, ప్రజలకు అన్ని అవకాశాలు కల్పించి చారి అభివృద్ధి కోరకు, పాంప్టుభాష అభివృద్ధి కోరకు చానిది ఒక medium గా ఉపయోగించి దానిని సంపూర్ణంగా చేయగలిగినపుడు నిజంగా మనము ఈ సమస్యను పరిష్కారం చేయడానికి అవకాశం ఉంటుంది. అంతవరకు ఏమిచేసినా అది force చేయడమే అవుతుంది, కనుక ఆ విధంగా చేయడం వదిలిపెట్టి ఈ విధంగా అమాంతంగా గంతుపెట్టే నిర్ణయంగా ఈ జాతీయ భాషను ప్రజలైన రుద్దడం జరుగుతున్న దంపై, ఇది ప్రజలలో గందరగోళానికి అలలుడి దారితీయక తప్పదు. ఈ భాషా సమస్యను గురించి అనేకమంది అనేక ధోరణులలో కాళ్ళాతికంగా ఆలోచించ వచ్చు. ఆలోచింపి అభిప్రాయాలలో కాళ్ళాతికంగా మట్టుకు ఏకాభిప్రాయానికి రావచ్చు, చానికా ఈ భాషా సమస్యను పరిష్కారం చేసే దృక్పథం గురించి చాలా ముష్టిమైన అనుమానం ఉన్నది. ఈ సమస్యను పరిష్కారం చేసే కార్యక్రమ వహించేటట్లుయితే, ఆ కార్యక్రమ వహించేటటువంటి ప్రభువులే గాని, పరిపాలకులే గాని, ని ని సంవత్సరముల తరువాత ఈ దేశములో ఈ భాషా సమస్య ఇంత అభోగ్యత దిగబారినోయి, ఈ ప్రమాదకరమైన సమస్యగా తయారైన పరిస్థితులలో,

ఈ ఖాసా సమస్యను ఈ విధంగా నిర్వచించగా పరిష్కారం చేయవలసినదే అంటే అది లేకము యొక్క భవిష్యత్తుమీద, లేక ప్రజలయొక్క అవకాశము పరిష్కారం చేయడానికి గాని తోడ్పడటండా, చాలి యొక్క అభ్యుదయ దానికి వారిలో ఉత్పాదనల సమస్యలుకావాలను, సమైక్యతను, జాతీయ మైత్రీని విచ్చిన్నం చేయడానికి ఉపయోగపడుతుంది అప్పు, ఈ సమస్య పరిష్కారం కాదు. ఈ సమస్యను ఎరియైన వ్యవస్థలో పరిష్కారం చేసేచారికి ప్రయత్నాలు జరగలేదు కదా, చాలిని సంతృప్తిగా విచ్చిన్నం చేయడానికి గత 20 సంవత్సరాల నుండి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని మనవి చేస్తున్నాను. మనకు ప్రపంచ చరిత్రలో అనేక అనుభవాలు ఉన్నవి. ముఖ్యము ఒక గుణభావంగా చేర్చుకోగలది మనది చేస్తాను. రోవీయల్ రివ్యూ యొక్క అనుభవం ఉన్నది. మనకు వారికి యీ సందర్భంలో చాలా పోలికలు ఉన్నవి. అక్కడ చూడ ఖాసా సమస్య తీవ్రంగా వచ్చింది. యీ ఉద్యమానికి వాసుదత్తం పనించిన రోజువిషయపు విచారణ దీని పూనుకున్నటువంటి మహావాద్యులు లెన్న్ యీ సందర్భంలో ఒక పుస్తకమైన అభిప్రాయాన్ని యచ్చారు. అది రోవీయల్ రివ్యూలో అవతరణలో పెట్టబడిన పరిశీలన అవడమే కాదు; యావత్ ప్రపంచంలో అనేక రోజులలో దానిని గ్రహించి ఆయా రోజుల పరిస్థితులను గమనించి ఆ మాత్రమును అన్వయించుకొని ఆ చరిత్ర చివరకు పొందిన అనుభవాలు ఉన్నవి అంతేగాని రోవీయల్ యూనియన్ లో దీనిని ఏదో అయుధ బలంతో ప్రజల మీద దుర్బిత చేశారనెట్లుపంటిది కాదు. ఒకవారి మిత్రులు వారి చరిత్ర చదువుకుంటే వివరంగా తెలుసుంది. ఇందులో ప్రధాన మాత్రము యేమంటే—అన్ని భాషలు మాట్లాడెట్లువంటి అన్ని జాతుల ప్రజల యొక్క సంపూర్ణ సమానత్వమును అంగీకరించారు. యావత్ జన్మాల్లో కంక్షిత యాభ్యుదయి అంగీకరించారు. అన్ని భాషలకు సమాన ప్రాతిపదిక యిచ్చారు. ఒకరి భాష యొక్కవలేదు. మరయొకరి భాష తప్పక లేదు. అయితే యేదో ఒక భాష మాట్లాడే ప్రజలు చరిత్రలో ఒక విధంగా అభివృద్ధిలోకి వచ్చి పారిశ్రామికాభివృద్ధి అరిగి సాంస్కృతికాభివృద్ధి అరిగి వాగవిక అభివృద్ధి చెంది ఉన్నారంటే చారు మిగతా భాషల వారిని శ్రద్ధపించవలసరం లేదు తోటి రోవీయల్ సమస్యలు కూడా అవగాహన చేసుకొని చారి అభివృద్ధికి తోడ్పడు తున్నారు. వెమకబడిన ప్రాంతాల రోవీయల్ ఉంటే వారు ఒక్కొక్కగా అభివృద్ధి కావటానికి రూరల్ ఎంప్లాయిమెంట్ ఇండస్ట్రీయల్ డెవలప్ మెంటు ప్లీము పద్ధతామికాభివృద్ధికి యింకా యితర సౌకర్యాలు సహజము కలుగడానికి సమయం పడుతుంది కాబట్టి వీరి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు దబ్బు కాచాలి కాబట్టి. చారి యందు సువ్యాప్తావరణ అభివృద్ధి అయిన ప్రాంతాల వారు అచ్చులు తగ్గించుకొని వారికి సహాయము చేస్తూ చారి శ్రమిస్తు కొరకు లేక సమైక్యతను దృష్టిలో పెట్టుకొని కార్యగం చేసి ప్రేమ పూర్వకంగా ఒకరితో ఒకరు యింటిగ్రేట్ అయివారు. ఈ విషయాలు గురించి రోవీయల్ యూనియన్ నుంచి కారక రివ్యూ ముద్రి మహానఖల సందర్భంలో వచ్చిన పండితులతో చర్చిస్తే చారు చెప్పారు. ఎంతవరకే తే ఇద్దరిక అసమానత్వం

తొలగించటానికి సాంస్కృతిక అనిమానత్వం తొలగించటానికి దేశంలోని ప్రజలందరినీ ఒకే స్థాయికి తెచ్చేందుకు అదివరకే అభివృద్ధి చెందియున్నటువంటి వారు పూనుకోవడం, ప్రయత్నించడం, అంతవరకూ వెనుకబడిన ప్రాంతాల ప్రజల యొక్క వివిధ భాషలు మాట్లాడే ప్రజల యొక్క విశ్వాసము చూరగొనే అవకాశము రాదు, కాబట్టి యీ మార్పు జరగాలి అని చెప్పారు. ఈ గుణపాఠాలు ప్రపంచం అంతా వేరుకోమనున్నది. అదేవిధంగా భారతదేశంలో కూడా యీ భాషాసమన్వయ గురించి అలోచిస్తే తప్ప లాభం లేదు. బ్రిటిష్ వారి 21.8 వందల సంవత్సరాల పరిపాలన ఫలితంగా మనకు ఇంగ్లీషు భాష అధికార భాషగా ఉండివది. ఇంగ్లీషు భాష వేరుకొని ఇంగ్లీషు సంస్కృతి, వాగవికాస కలిగిన వారికే పేరు ప్రతిష్టలు లభించేవి. మిగతా దేశీయభాషలలో భారతీయ సంస్కృతి కలిగిన వారిని యావగించు కొనడం మనం చరిత్రలో చూశాము, చాలామంది నోవల్ రిఫార్మర్స్ యీ విషయాన్ని గురించి చెప్పారు. మన భారతీయ సంస్కృతిని మరచిపోకూడదని, మన భాష నోవల్ ప్రచారాలను మరచిపోకూడదని చాటిని పునరుద్ధరణలని చెప్పారు. పెద్దలు, పండితులు సాంస్కృతిక విప్లవకారులు మనదేశంలో ఉద్బవించి మనందరినీ ఆ దృక్పథంలో ముందుకు నడిపించిన ఆ వివరాలన్నింటిలోకీ నేను రోషకర్తలేను. అయితే ఇంగ్లీషువారు పోయిన తరువాత యీ దేశంలో ప్రజల పరిపాలన వచ్చిందా? ప్రజల సమస్యలను అర్థం చేసుకొని ప్రజాసామ్య వ్యవస్థలో పరిపాలన నడిపించే ప్రభుత్వ పరిపాలన వచ్చిందా? అలాంటి భాధ్యతలు స్వీకరించారా? దేశంలో ప్రజలందరి సాధక భాధకాలు అర్థం చేసుకొన్నారా అంటే లేదు. నేవలం ఇంగ్లీషు పరిపాలన ప్రిజ్మిలోనే ఇంగ్లీషువారు నడిపించిన దోరణిలోనే నడిపిస్తున్నారు. ఇంగ్లీషు తీసేసి క్రమంగా 15 సంవత్సరాలలో హిందీని తెచ్చే దృఢతతో భారతదేశం అభివృద్ధి అనుకూలమైంది. ఆ విధంగా భారతీయ భాషయొక్క అధ్యక్షంలో యీ జాతి నడుస్తుందని పైపెన భావించారు. అంతేగాని యీ సమస్యలో ఉన్నటువంటి పాఠకభాధకాలు గమనించ లేదు. కాన్ఫిట్యూషన్ లో మాత్రం మనదేశంలోని 14 భాషలు ప్రముఖమైన భాషలని చెప్పారు. వామమూతంగా వివిధ ప్రాంతాలలో యీ భాషల అభివృద్ధి కాదా అని కోరేది కాని చిత్తుకుర్తి ప్రజల సాంస్కృతిక, అర్థిక, సాంఘిక అభివృద్ధి గురించి గమనించలేదు. వీటి సాధిధానుమనీ తమ అర్థిక విభాగాలతోకాటు సాంఘిక విభాగాలు కూడా ఏ విధంగా సాగిస్తున్నారో అదేవిధంగా యీ భాషాసమన్వయ కూడా దొర్లించుకోయారు గాని భాధ్యత తీసుకోని పరిష్కరించుటకు పూనుకోనలేదు. యీ విధంగా ఎవరు చేస్తున్నారు? ఒక్క ప్రధాన మంత్రి, అధికారములో ఉన్నటువంటి కొంతమంత్రీ వారు మనదేశ భాషలయందు ప్రేమ ఉన్నవారే కావచ్చును. కాని యీవారు భారత దేశంలో అధికారంలో ఉన్నటువంటి వర్గం, దేశంలో ఉన్న గుర్త పెట్టుబడిదారులకు సంబంధించిన వర్గం వారు ఏమీ చేస్తున్నారంటే తమ చ్యాపారానికి ఉమ సంబంధాలకు భారతదేశం మొత్తం మీద చ్యాపారం తమ చేతులలో పెట్టుకొనుటకు యావత్తు భారతదేశమును తమ గుప్పిట్లో పెట్టుకొనుటకు చారితి

అనుకూలమైనట్లుంటే భాషాకావాలనే తప్ప యింకొక స్పృహ ఉండాలి. ఈ గుర్తు పెట్టుకోవాలని రాజీయ ప్రాంతం కోరకు ప్రాకులాడే చిన్నబుద్ధి కల వారు తమ అధికారము కోరకు హిందీభాషను వాడుకుంటామని ఆలోచిస్తున్నారు కాని దేశంలో వివిధ భాషలు మాట్లాడే ప్రజలందరి అభివృద్ధిని దృష్టిలో పెట్టుకొని యీ సమస్యను పరిష్కరించుటలేదు ఆ విధంగా ప్రచరిస్తూ హిందీని తప్ప ముఖ్యంగా దక్షిణ భారత ప్రజలకు అనుకూలము కలిగించడం అని పెయ్యపెడగడం తీవ్రపరిచామంటే దానిని దీనికంటేటికి భారతం కేంద్రంలో ఉన్న వాయువులు కాంగ్రెసులోని వాయువులే కాదు పరిపాలనలో ఉన్నవారు కూడా దృక్పథంలో ఆలోచించి తమ అవసరాలను యీ భాష సమస్యను ఆ పరిమితులలో పరిష్కరించటానికి ఆలోచిస్తున్నాడు. ప్రజల శ్రేయార్థావధానమైన సంఘం వల్ల స్నేహం వల్ల అందరి సమిష్టి అభివృద్ధి ప్రతినిధింగా యీ భాష అభివృద్ధి కావాలనే దృక్పథం వారికి లేదు. అందుకోరకే 20 సం.లు వానపెట్టారు. 32 సం.లు గీటు కావారు. ఈ 30 సం.లలో మన దేశీయ భాషలు అభివృద్ధి చేయలేదు. హిందీ అభివృద్ధి కాలేదు. మన రాష్ట్రీయ భాష అభివృద్ధి కాలేదు. దేశం అభివృద్ధి కాలేదు. ప్రజలు అభివృద్ధి కాలేదు. మన దేశంలో అభివృద్ధి సమస్య ఏమియింది? భాషా సమస్యను ఒక సంస్కృతిక సమస్యగా, ఒక లిటరేచర్ కు సంబంధించిన సమస్యగా చూడటం అన్నది పనికిరాదు. కాలేజీ విద్యార్థులు చూస్తూనే మోగారి, రాజీయాలలో పని చేసి ఇంత చరిత్ర చూచిన మనం భావించటానికి వీలులేదు. ఈ దేశంలో అన్ని రాష్ట్రాలలో అన్ని భాషలు మాట్లాడే ప్రజల యొక్క ఆర్థిక సమస్యలను పరిష్కారం చేయటం గురించి అంతర్జాతీయ పవనం నుండిగాని దేశీయ పవనం నుండి గాని వివిధ రాష్ట్రాల మధ్య ఉన్న అవమాన తొలగిస్తే అన్ని రాష్ట్రాలు సమానంగా అభివృద్ధి కావాలనే దృఢాంతాన్ని ఏ పరిపాలకులై తే గమనించరా, అర్థం చేసుకోలేరా, యీ కార్యక్రమాన్ని పూనుకోటానికి చిత్త నిర్దిష్ట పనిచేయకో ఆ పరిపాలకులు యీ భాషా సమస్యను పరిష్కారం చేయాలి. ప్రజల యొక్క పత్రికీకర్త, ప్రజల యొక్క అంకోకనవల్లి ఏదైనా సమస్యలు వస్తే వక్రమాగాలు, పిచ్చిపిచ్చి మాటలు వట్టిచి, వారిలో వారికి వైషమ్యాలు దెబ్బలాటలు కల్పించి చూశారా మీకు తప్పకొంటున్నారని, దెబ్బలాడుకొంటున్నారని, మీకు శక్తి లేదు, మీకు సామర్థ్యంలేదు, మీకు పరిపాలన చేసే అధికారం లేదు, అర్హతలేదు అని చెప్పి, వెనక ఇంకొచ్చారు సామాజ్య వాదులు మనం ఏమనేవారో, ఆ పక్షమంతా ప్రజలకు సమాధానం చెప్పి పరిపాలన సాగించాలనే దృష్టితో ఆలోచిస్తున్నారు తప్ప నిజంగా ప్రజల యొక్క పురోగతికి సంబంధించిన కార్యక్రమాలు చేపట్టే ప్రభుత్వం ఆలోచించవలసిన విషయాలు కావు. కాబట్టి అభివృద్ధి సమస్య ప్రధానమైన సమస్య. మన రాష్ట్రం నుండి ఎంత ఆదాయం వస్తున్నది? మన రాష్ట్రం నుండి ఎంత ఆదాయం పెంటిట్ గవర్నమెంట్ కు పోతున్నది, యీవాడు భారత దేశంలో వచ్చే ఆదాయం ఎంత, మన భారత దేశంలోని 40 కోట్ల ప్రజల యొక్క అవసరాల ఫేటె మన భారత దేశం యొక్క చరిత్రను మన వాయువుల యొక్క చరిత్రను

ప్రజల మనస్సులలో ఉన్న విశ్వాసాలను పురుషపైట్ల మార్గంలో చేసి ప్రపంచం నుండి తెచ్చుకోవటాన్ని కోటానుకోట్ల రు.లను ఏ విధంగా వసం చేస్తున్నారో చెప్పగలుగుతారా? 15 ఏం.లు ఏ. సి. రాయ్ కలకత్తాలో కూర్చుని తన రాష్ట్రానికి సంబంధించిన అధ్యయనం తెక్కలేకుండా, అవసరాలు తెక్కపెట్టుకుండా అధికారం కలిగిన వారు కాబట్టి, ఢిల్లీలో ప్రెస్ బూగాలిపై అధికారం చెలాయించ గలిగిన సత్కారంవారు కాబట్టి తీసుకు వెళ్ళిపోవడం డబ్బు తీసుకువెళ్ళారు. తెక్క అడిగేవాడు లేడు. తొంబాయికి ఎంత డబ్బు పోతున్నది? మర్రానుకు ఎంత డబ్బు పోతున్నది? మైసూరుకు ఎంత డబ్బు పెరుగుతున్నది? ఆంధ్రా గతి ఎట్లా ఉన్నది? ఆ నమస్కర్ ప్రాంతీకతకు వైద పరిష్కారము జరిగింది? ఎవరికి ఇదే తెలుసు? చారిత్రా బ్రతి అనే పద్యంలో ఎవరికి పలుకుబడి ఉన్నవారు చారికి కావలసి నంత తీసుకుపోయారు. ఏ రాష్ట్రం ప్రజలు చెప్పకండి ఉన్నారు, ఏ ప్రజలు ఆర్థిక అభివృద్ధి అవసరాలు ఉన్నవి, ఎవరికి ఎంత చాటా ఉంటుంది అనేది ఏ తెక్కచారం లేకుండా, ఎలాంటి కాస్ట్రీయ ప్రమాణం లేకుండా నివృత విడిగా ఇష్టం వచ్చిన పద్ధతిలో అర్హు పెట్టటం జరిగింది. ఈ విషయంలో అసలు శ్రేయస్ ప్రభుత్వ ర్యూరం ఏమిటి? ఎప్పుటికి చారికి కావలసింది చారి పరిపాలన అవగ వలసింది చారి పోర్టీ అలవడవలసింది, పరిపాలనా పోర్టీ మేరకాల ఉన్న వర్గాలు లాభాలు సంపాదించుకోవలసింది, చారి వర్గాలకు లబం కూడవలసింది. చారికి అది అవసరము. ప్రజల అభివృద్ధి చారి సమర్థం కాదు, అందువల్ల ప్రభుత్వానికి ఆర్థిక అభివృద్ధి గురించి ఆలోచనలేదు. న్యాయమైన ఆలోచనలేదు. కాస్ట్రీయ మైన ప్రమాణికం చేశం మొత్తం మీద, చేశం మొత్తానికి లేదు, అందువల్ల వెళ్ళానికంగా, కాపాడితూ ప్రజల అవసరాలు దృష్టిలో పెట్టుకోవటం అన్నది లేదు. ప్రజాస్వామ్యం చెడ్డగాదు ఇవాళ యీ శీర్షిక వం ప్రవేశపెట్టవచ్చును. ఇవాళ యావత్తు భారతదేశంలో ఉన్న సమర్థ శీర్షిక ప్రవర్తింపవల్ల, శ్రేయస్ ప్రభుత్వం అవలంబించిన పంపెట్టు పోకడవల్ల, ప్రజల యొక్క అవసరాలు గమనించక పోవటంవల్ల, పరిపాలనా వ్యవహారం ఇంకా దిగజారి పోవటంవల్ల మన రాష్ట్ర పరిపాలకులకు, మన రాష్ట్ర మంత్రులకు నిన్నుత్వం రావచ్చును. అందువల్ల శాసనసభ్యుల యీ అభిప్రాయానికి రావచ్చును. మన రాష్ట్రానికి మన భాషకు మన సాంస్కృతిక, మన ఆర్థికాభివృద్ధికి పెంట్లలో గవర్నమెంటు నుండి నష్టం అభ్యంతరం, అటూరాలను వర్గీకరించాలని, వాటిని తొలగించాలని మన మంత్రులు ఆశేదన అందించిన ఏదైనా పెంచుకున్నారో, ఆ మేరకు చారిని పూర్వపురస్కారంగా అలవరుస్తున్నాను. ఆ మేరకు చారిపెంట ఉంటాను, ఆ మేరకు చారిని ముందుకు నడవమంటాను, అయితే ఇది నిజమేననిపిస్తే మాకు ఆ సమస్యలకు కాం పోలేషనంత మాత్రమున చాలను. మన ప్రభుత్వముపై ముందు ఉన్న భార్యలను చారు గమనిస్తారా? ఎవరూ గమనించటంలేదు. చారు గమనించ లేదు, అసలు చారు గమనించజాలరు. ఈ వేషంలో యీ పక్కలో చారు కేయతాలరనేది సంపూర్ణవిశ్వాసం మాకు ఉంది. చాలా ముఖ్యమైన మార్పులు రావాలి. అప్పుడున్న ఆలోచనా పద్ధతిని బ్రద్యోకోట్లకోటి, నిజమైన జాతీయ పునాదులపై చారిని ఆలోచించి ధోరణి రాకపోతే నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం

బాగా హ్యాండ్ చేస్తూనే రాకపోతే యీ ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో లోటాను లోట ప్రజలు కార్యక్రమంగా ముందుకు దూకే, ముందగి తేలి, పనిచేసి సాంస్కృతిక మార్పులు తేవటానికి ప్రయత్నం చేయకపోతే యీ దేశంలో నిజమైన మార్పులు రావు. ఆ డెమాగ్రటిక్ రివల్యూషన్ యీ దేశంలో రావలసిన అవసరం ఉంది. రివల్యూషన్ లోటా అరుగుతున్నట్లుంది. ఈ పైన కూడ రివల్యూషన్ చేస్తుంది. నిజమైన సాంస్కృతిక మార్పు, భాషలో మార్పు, ఆర్థిక పరిస్థితులు పరిష్కారం కావటంలో మార్పు, ఆర్థిక పరిస్థితులు మూలించు కోవటంలో మార్పు, అడుక్కదించటంలో మార్పు—దీనిని సాధించుకోవడంలో అడుగుపెట్టే శక్తులను—ఆ శక్తులైనానో, హిందీకీకృతైనా, ఇంగ్లీషు శక్తులైనా, తెలుగు శక్తులైనా, మన శక్తులైనా ఏ వర్గం వచ్చినా వారి దృక్పథం పుక్కిటి పురాణాలు కాబట్టి, పనికిరాని పద్ధతులతో ఉన్నాయి ప్రజాశాసనానికి అటంకాలుగా ఉన్నాయి కాబట్టి ప్రజలు సాంస్కృతిక అభివృద్ధిని విధంగా ఉన్నాయి కాబట్టి వాటిని ఎదిరించాలని, పోడించాలని, దీక్షతో పనిచేస్తే తప్ప యీ దేశంలో ఎటువంటి మార్పులు రావని నా దృక్పథం, అమెరికాలో ఏ మేరకు ఏ వర్గం యీ అమెరికాన్ని గమనిస్తారో, ఎక్కడ యీ దేశానికి వస్తుంటే, యీ అవసరాన్ని గమనించి ముందుకు పోవాలని కోరతానో ఆ మేరకు ఆ శక్తులను అంతమొక్కనా అంతరది చారి చెంటు ఉండి ఉద్దగమార్చి ముందుకు పోతున్నారేమన బాధ్యత మా పైన ఉంది; కాబట్టి ఆ దృక్పథంతో యీవాడు ఎలాంటి షిఫ్టానం వచ్చినా యీ కార్యక్రమానికి ఉపయోగంగా ఉంటుంది కాబట్టి దానిని బలపర్చటానికి సంసిద్ధంగా ఉన్నాము. దేశంలోని భాషలు అభివృద్ధి కావాలి, భాషల అభివృద్ధి అప్పుడి భాషీయమైన వేమరల్ ప్రావెన్ లో అన్ని భాషలయొక్క అభివృద్ధియొక్క క్రమంలో ఆ క్రమంయొక్క గమనంలో, వారందరి వర్గపు సాంస్కృతిక నాగరిక భాషా రక్షణ మైన, అభివృద్ధి కార్యక్రమంలో వైఖ్యగా పరిణామం చెందుతున్నప్పుడు—అటువంటి దశలో తప్పగిరిగా భాష లో అవసరము. ఆ భాష ఏది అనేదానితో అభివృద్ధి లేదని ఉండవచ్చును. తమిళం కావాలని కొందరు కోరవచ్చును. ఇతరులు తమతమ భాషల మనీరియారిటీని గురించి తెలుసుకున్నా చేసు కూడ తెలుగు భాషను గురించి చెప్పగలము. తెలుగు మనదేశంలో జాతీయభాషగా, లింక్ భాషగా రావాలని చెప్పవచ్చును. తెలుగు భాషగురించి చెబితే మనకు సంతోషము కలుగవచ్చును. మనకు ఎన్ని అవాంతరాలు వచ్చినా ఎన్ని అటంకాలు కలిగించే శక్తులు వచ్చినా, మనకు ఎంత బాధలు కలిగినా మనం మన దేశంయొక్క చరిత్ర మరచటానికి నిలులేదు. ఈ అభివృద్ధి క్రమాన్ని మనం గమనిస్తూనే మన దేశంలో హిందీ భాషను మన దేశంయొక్క పేర్కాపు పూరితమైన అభివృద్ధి క్రమంలో అన్ని భాషలకు పంపించిన ప్రజలయొక్క అభ్యుత్థాని అభివృద్ధి క్రమంలో అన్ని భాషలకు పంపించిన ప్రజలయొక్క అవసరం ఉన్నదేమి గమనించినపుడు అది హిందీ భాష అవుతుంది అని, అయ్యే అవకాశాలు చాలా ఉన్నాయని, అందుకు అవసరమైన చారిత్రక పునాదులు దానికి ఉన్నాయని మేము కూడ

integration అభివృద్ధి అవధానికి అవకాశం ఉంటుంది. కాబట్టి హిందీ వారు, ఉత్తరాది వారు, తెలుగు భాషకే కానీ, కన్నడమే గానీ మహారాష్ట్ర మేగానీ తమిళమేగానీ, ఏ భాష నేర్చుకున్నా వారు భాషా సేవ చేయడము, బుద్ధి జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకోవడమే కాదు. భారత దేశం యొక్క విమోక్షతకు పునాదులు చేసి నిజంగా కమ్యూనిస్టు భారతాన్ని అవతరణకు తీర్చిదిద్దారు. కాబట్టి చిత్త బుద్ధితో voluntary గా మనస్ పూర్వకంగా ముందుకు రావలసిన కర్తవ్యం ఉన్నదని మనది తేస్తున్నది. అందుకోరకు మనం యిక్కడ హిందీ నేర్చుకోవాల్సి ఇంగ్లీషు నేర్చుకోవాల్సి మాత్రమే కాదు అందరికీ ఉండక తప్పదు. మాత్రమే కాదు, హిందీ భాష, ఇంగ్లీషు నేర్చుకోని మన యువకులు ఏ విధంగా ముందుకు ప్రయాణం చేయాలో అలాంటి conditions, అలాంటి చాళావరణమే తప్ప ఏండా హిందీ చాళ్ళకు అవసరం, అది ఏ విధంగా కూడ చాళ్ళను బలహీన పరచేది కాదు మనకు తెలిసింది కాదు. చాళ్ళకు యిబ్బంది కలిగించేది కాదు. చాళ్ళను నిజమైన భారతీయులుగా తయారు చేయడానికి ఉపయోగపడుతుంది కాబట్టి అది చాల అవసరం. అయినప్పటికీ అన్నేగానూ దివ్య కవియంతో నేను పీఠికను వ్రాస్తున్నాను. కొన్ని కొన్ని సందర్భాలలో మనం ఎన్ని ఈ కార్యక్రమాలు పెట్టవచ్చునో, inequalities తొలగించి equalities of burden పెట్టి కార్యక్రమాలు సాగించుకుంటాము అందరినీ సంపూర్ణపరచుకుంటూ రోజూమూ అనుభవించుకుంటున్న కొంత additional advantage హిందీ భాష మాట్లాడే వారికి ఉండక తప్పదు. ఉంటుంది కూడ అయితే ఏమి కీహము, మనము ఏమి advantage గోతుంటామో మంచి వారికి ఎన్ని వాళ్ళో వాళ్ళు అన్ని వాళ్ళు, వాళ్ళు ఎన్ని వాళ్ళో వారికి అన్ని వాళ్ళు అనే దృష్ట్యానో కాదు. మనం ఒక మంచి దృష్ట్యానో అలోచించాలి. ఆ దృష్ట్యానో అలోచించినప్పుడు కొన్ని additional advantages కలగవచ్చు అయినప్పటికీ సహించక తప్పదు. ఓర్పుకోక తప్పదు. అది అవగతుంది. అదేకా అభివృద్ధి ఒక కార్యక్రమంలో పరిపూర్ణమే తప్పనిసరిగా ఉన్నట్లుంటాము. ఈవాడు లేవట్టిన మార్గం భాష సమస్యను పరిష్కారం చేసే పరిశ్రమైన ఉత్తేజాన్ని ఖిన్నంగా ప్రమాదరంగా తయారై పడి కాబట్టి వేసే సంపూర్ణంగా డిటెన్ చేయలేకపోయాను. Parliament తో Act pass చేయడం Resolution pass చేయడం కాదు. ఆ మార్గం ఎన్నడూ కాదు. Constitution కు ఎన్ని amendments తీసుకు వచ్చినా ఈ దేశంలో భాషా సమస్య పరిష్కారం కాదు. ఇంకా వంద తీర్మానాలు pass చేసినప్పటికీ భాషా సమస్య పరిష్కారం కాదు. చేయవలసిన కార్యక్రమం నేను మనది చేసి ఉన్నాను. తీసుకోవలసిన దృష్ట్యానో నేను మనది చేసి ఉన్నాను. చూపించవలసిన సహనం మనదిచేసి ఉన్నాను, దానికి వెనక ఉన్నటువంటి కార్యక్రమం అంతా మీతో మనది చేసి ఉన్నాను. ఆ దృష్ట్యానో పరిశీలించే, ఆదర్శ్యానో ఈ దేశం యొక్క అర్థిక సమస్యలు, సాంస్కృతిక సమస్యలు పరిష్కారం చేసే కార్యక్రమం చేపట్టబడుతుంటే కార్యక్రమం తీసుకోవచ్చు వాడే ఈ సమస్య పరిష్కారం అవుతుంది తప్ప అంత వరకు సమస్య విశృంభించే దివ్యతమైన మన మొదటి పది అసలు సమస్యను ప్రస్తుతి చేస్తే అంతా విచ్చివాళ్ళు.

లాగా ఒకనోకరిని కొట్టుకొని యింకా నిర్భీషం అయిపోయి పాపాలలోకానికి పోయే ప్రమాదానికి దారితీస్తున్నది. దానికి కారకులు ఈనాటి అధిపతులు అని మనవి చేస్తున్నాను. కాబట్టి ఈ సమస్యను పరిష్కారం చేయాలంటే తప్పని సరిగా సార్వజనీనత తప్పక ఈ దేశంలోని అన్ని రాజకీయ పార్టీలకు సంబంధించిన నాయకులు, సంస్కృతికి సంబంధించిన నాయకులు మంచి వందీతులు, మంచి అనుభవం కలిగినవారు అన్ని రాష్ట్రాలకు సంబంధించిన ముఖ్యమంత్రులు, వీళ్ళందరు కూర్చోని ఒకచాదు కాదు, ఒక చారం రోజులు కాదు, premanent కార్యక్రమాన్ని చేపట్టుకొని ఏ పునాదులు పెకలిస్తే ఈ సమస్య పరిష్కారం అవుతుంది, ఏమి చేస్తే మనం దేశానికి సేవచేసుకుంటున్నామో అనే విషయంలో అందరు సమాన భావంతో ఆలోచించి పరిష్కారం చేసి కొన్ని నిర్ణయాలకు వచ్చి ఆ నిర్ణయాలను ఆచరణలో పెట్టడానికి, అందరిలో పెట్టడంలో కూడ ప్రజలందరి యొక్క free will ను తీసుకొని సహకారాన్ని తీసుకొని అన్ని పార్టీలు కలిసి సెలవి కట్టి చేస్తేనే ఈ సమస్య పరిష్కారం కావడానికి అవకాశమైన పరిష్కరాలు ఏర్పడతాయని మనవి చేస్తున్నాను. అంతవరకు ఏమి పరిష్కారం కావు. క్రొత్త సమస్యలు తయారవుతున్నాయి. ఉన్న సమస్యలు ఎక్కువవుతున్నాయి. ఇక పరిష్కారం కావడానికి నీలులేదు. ఇదివరకే చాలా దురదృష్టకరమైన పరిస్థితి ఏర్పడ్డది. విద్యార్థులు, యువకులు ఈనాడు తమిళం అంటూ, తెలుగు అంటూ హిందీ అంటూ ఈ పద్ధతులలో దిగజారి మన యువకులు ఈవిధంగా కొట్టుకొనిపోయే పరిస్థితి ఏర్పడ్డది. అంతే-ని సంచక్కతగా తరువాత అధికారంలో ఉన్న పార్టీ వారు ఏగురిపడవలసిన సమస్యకా? అధికారంలో ఉన్న పార్టీ చాలేకాదు. రాజకీయాలలో పనిచేసిన మానవత చాలానే ఏగు అనిపిస్తుంది. అవమానం అనిపిస్తున్నది. భరించరాని అవమానంలో మనం తలవంచుకోవలసి వస్తున్నది కారణం ఏమిటి? మనం చేయజాలము. అదేక కారణాలు ఉండవచ్చు. చేయజాలకపోవడం దాని result కాబట్టి యిప్పుటికి నా ఈ దౌర్భాగ్యపరిస్థితిని అరికట్టి, ఈ దౌర్భాగ్య పరిస్థితిని అంతమొందించడానికి మొదలు study యిచ్చి ఈ విచ్చి వచ్చి ఆలోచనలు centre లో సాగుతుండాలి చూడాలంటే నిజమైన పరిణామానికి. అవకాశాలను పరిష్కరణలను ఒనగూర్చాలంటే నేను మనవిచేసేటప్పుడు All India level లో కాన్ఫరెన్సార్థకమైన మహాసభ జరిపి చర్చించి నిర్ణయాలుచేసి ఆ ప్రాతిపదికపైనే ఆలోచించాలి. గాని ఈ పద్ధతులలో పరిష్కారాలుకావు. ఇచ్చాక మనం ఆమోదించే తీర్మానం మేముయిచ్చే పరణలతో లేకున్నప్పటికీ, general గా Leader of the House ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానం చూచినప్పటికీ దీనిలో చాలా సకల భావంగా విరాటంకంగా సాగిస్తున్న బండికి break చేయడానికి ఉపయోగపడుతుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ఆ విధంగా break చేసి చాలామంది అక్కడ halt చేసి దీనిపైనుక అదేక సమస్యలు ఉన్నాయని చెప్పి అడ్డదయ్యేటట్లు చెప్పి, ఆ తరువాత క్రొత్త కార్యక్రమాలు చేయడానికి ఉపయోగపడుతుందని, అద్వైత ధంతోనే ఆమేరకు రావని బలవరచడానికి మేము శయ్యారుగా ఉన్నాము. కాబట్టి అలాంటి వక్రణిలో, అలాంటి కార్యకలాపం ఆలోచించి ఈ సమస్య పరిష్కారం కొరకు పునుకోవాలి. అదితప్ప చేరేమార్గం లేదు. దానికి యింకా అదేక

సాధక కారకాలు ఉన్నాయి. అవన్నీ విశ్వాసపూర్వకంగా పరిష్కారం చేయాలని, ఆ పద్ధతిలో తప్ప యింకా చేరే మార్గంలేదని మనవిచేస్తున్నాము. ఈ సమస్య విద్యార్థులలో వచ్చినది. విద్యార్థులు తమయొక్క కార్యతలను ఆలోచిస్తున్నారు. మేము భావిచేయవలసినది, తేపు ఉద్దేశాలు చేయవలసిన వాళ్ళుగదా, తేపు ఉద్దేశగలవేల సరికంటే పోషించుకోవలసిన వాళ్ళుగదా అనే ఆలోచనతో అనేకమంది పిల్లలు పోయి చిక్కుకుంటే పాఠాన్ని వారు ఉన్నారు. వాళ్ళు సాగిస్తున్న పాఠాలు essential గా చూస్తే దీనివేరక ఉన్నటువంటి content ను చూస్తే నిజంగా తేలికపాటి పూర్వకమైన పోరాటంగా చేసుకోవచ్చును. కొంతమందికి కోపం రావచ్చు. బమ్మల తగలబెట్టడం, వారిని కొట్టడం వీరిని తీవ్రపరచి ఉపయోగపడింది. అర్థశాస్త్ర, దురదృష్టవశాత్తు ఈ రోజులో రాజకీయపార్టీలకు సంబంధించిన వాళ్ళమే కొన్ని కొన్ని చోట్ల నిజాన్ని నిజంగా చూడలేక చూస్తున్నా వాస్తవంగా గమనించలేక దాని వెనుక ఉన్న రాజకీయ భూమిలను అర్థం చేసుకోలేక ప్రాప్త కాలక్షాత దృష్టితో అప్పుటికి వస్తున్న సంకుచితమైన, చిన్న మైన బుద్ధులు సాధించుకోవాలికి సవరణించుకోలేక కార్యక్రమాలు చేస్తే చేయవచ్చుగాని నిజంగా విద్యార్థులలో వచ్చిన చెల్లనగా నిజంగా ఆంధ్రరేఖలో తెలుగుభాషా సమస్య ఏమిటి? ఆంధ్రప్రదేశ్ తదితర ప్రదేశాల్లో అనేకానేక ఆలోచనలు ప్రవహించడంవల్లనే అవిధంగా అవుతున్నారని తమ యింకొకటి కాదు అని మనవిచేస్తున్నాము. దానిని ఆ రద్దీరంతో చూచి విద్యార్థులయొక్క పోరాటానికి తగినవిధంగా విశ్వాసపూర్వకంగా వాళ్ళకు సమర్థం కలిగించి మీ సమస్యను మేము పరిష్కారం చేస్తాము, మీ సమస్యలూ సమస్య. మేము అటు ఉన్నది మీ కొరకే, మీ సమస్యను పరిష్కారం చేయలేకపోతే మేము యింకా చేసేది ఏమీలేదు. మీ ముందుకు ముందుకు తీసుకుపోయే శక్తి, అవకాశం మాకు లేకపోయినట్లయితే యింకా చేసేది ఏమీలేదు. మీ సమస్యలో ఉన్న కార్యక్రమాన్ని, మీ ఆవేశాన్ని అర్థం చేసుకుంటున్నాము, పరిష్కారం చేస్తాము అని చెప్పి విశ్వాసం కలిగించడమే కాదు. ఆ రోజులో కూడా రాజకీయ పూర్వకంలే, విద్యార్థులు అల్లరిచేసినాడు, చాళానరణం చేసిపోయిందనే పద్ధతిలో పోయినట్లయితే మీరు చాలా దూరమే చేసినవాళ్ళు అవుతారు. వ్యాయం చేసినవాళ్ళు కాదు. సమస్యను అర్థం చేసుకోవడానికి వాళ్ళు కాదు. మళ్ళీ ఒకసారి అవకాశం వలన వస్తుందని మనవిచేస్తున్నాము. ఆ రద్దీరంతో విద్యార్థులకు ఆ విశ్వాసం కలిగించి, వాళ్ళ పోరాటాలను వ్యాయం చేయమనే పద్ధతిలో సాగిస్తూ వారి కార్యక్రమ మనం తీసుకొని వారివంటి కార్యక్రమాన్ని మనం నిర్వహిస్తాము అనే విశ్వాసం కలిగించి ముందుకు పోవాలని మనవిచేస్తున్నాము. ఈ కొద్దిరోజుల పోరాటాలవల్ల సమస్యలు, సాధనాలు యింకా ఉన్నా కార్యక్రమాలవల్ల సమస్యలు కష్టపడి యిచ్చుకుంటుంటున్నారని అయితే విద్యార్థులను సామూహికంగా ఆలోచించి ఈ కార్యక్రమాలవల్ల ఎలాంటి సమస్యలు కలిగినా ఆ పద్ధతివల్ల వాళ్ళు నిర్లక్ష్యం చేయవద్దం కాదు, పరిష్కారం చేయాలి. 15 రోజులు పొడిగించి, తైళ్ళలో ఎవరైనా ఉన్నట్లయితే ఏ కారణాలవల్లనా తీసుకొన్నట్లయితే వెంటనే విడుదల చేసే సంపూర్ణమైన సాధనాల కలిగించి యీ కార్యక్రమాన్ని చేపడతే

ఈ తీర్మానానికిగాని, మనసుంతా ఆలోచించడానికిగాని ఏమైన ఉపయోగం ఉంటుందనీ, సార్వజనం ఉంటుందనీ మనవిచేస్తున్నాము. ఈ భాషా సమస్యను ఏమాత్రం కూడా చురకవగా చూడకుండా, ప్రధానమైన సమస్యగా తీసుకోని, భార్యతాయుతంగా ఆలోచించవలసియున్నది. భార్యతాయుతమైన కార్యక్రమాలు తీసుకుని చేపట్టయితే అందుకు మా సహకారముకూడా తప్పకుండా వుంటుంది ఎక్కడయినా భార్యత తప్పిస్తట్లయితే సేమము వ్యతిరేకంగా తప్పదని మనవిచేస్తున్నాము. ఈ విషయాలన్నీ దృష్టిలోకి తీసుకోవలసిందిగా తెలుసు యింతటితో విరమిస్తున్నాము.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— తిరిగి సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు సమావేశమవుదాము.

[The House then adjourned for lunch till Four of the clock.]

The House Re-Assembled After Lunch
at Four of the Clock

[Mr. Speaker in the Chair]

GOVERNMENT RESOLUTION

re: OFFICIAL LANGUAGE

Mr. Speaker :—There are 22 amendments to the Government resolution. The Members may now move their amendments.

Sri G. Latchanna :—Sir, I beg to move :

For item (1) of the Resolution substitute the following:—

“(1) There shall be strict conformity in all the States of India with the two-language formula consisting of English and regional language in imparting education. At the time of recruitment to the Central and All India Services either by the U. P. S. C. or otherwise, candidates shall be examined in English and for the State services in regional language in such a way that no language group suffers a disadvantage. The Resolution adopted by Parliament should be amended accordingly.”

Delete item (2) of the Resolution and re-number the remaining items.

Delete the word “Like-wise” in item (4) of the Resolution.

Delete the last para of the Resolution beginning with the words “This Assembly firmly, interest of its people”

Mr. Speaker :— Amendments moved.

Sri K. Govinda Rao :— Sir, I beg to move :

Add the following at the end of the first paragraph of the Resolution “The Resolution passed along with official Languages amendment Act shall be kept in abeyance forthwith.”

Add the following at the end of item (5) of the Resolution—“on the basis of population”

Mr. Speaker :— Amendments moved.

Sri Ch. Rajeshwar Rao :—Sir, I beg to move:

Add the following at the end of the Resolution—"This Assembly requests the Prime Minister of India to convene an All India Conference of all the Leaders of the political Parties and the Chief Ministers of all States to discuss the ways and means for the successful solution of this national problem of developing and evolving in future Hindi as the sole link language of the Country in a gradual and natural process growing out of the free will and voluntary contribution of the entire people of the nation, without any sense of imposition and based on the perfect recognition of the equality of all regional languages, equality of development of all regions and equality of opportunities to the people".

Mr. Speaker :— Amendments moved.

Sri Sultan Salahuddin Owaisi :—Sir, I beg to move :

In line 4 of item (1) of the Resolution after the words "the mother tongue" insert the words "and regional language and".

In line 4 of item (1) of the Resolution for the words "Hindi and English" substitute the words "Hindi or English".

In item (4) of the Resolution delete the words "up-to the elementary stage".

In line 6 of item (5) of the Resolution between the words "representation" and "to" insert the words "with percentage of minorities".

Mr. Speaker :—Amendments moved.

Sri C. V. K. Rao :—Sir, I beg to move :

In line 7 and 8 of the Resolution delete the words "as Associate or additional language in addition to Hindi".

In line 15 of the Resolution for the words "the three language formula" substitute the words "two languages including English and State language".

In item (1) of the Resolution delete the words "While in the Non-Hindi-speaking shall be taught".

In item (1) of the Resolution for the words "the above three languages" substitute the words "the languages recognised by the Constitution".

In item (2) of the Resolution delete the words "and impart" and the words "so that Constitution".

Mr. Speaker :—Amendments moved.

Sri K. Govinda Rao :—Sir, I beg to move :

For item (1) substitute the following :—

"As to what should be the link language to serve as a medium of expression between the different States is something which should

be decided in common agreement in a conference of all the political Parties to be held at an appropriate time in an atmosphere congenial to discuss and decide the same, until such time that a decided status quo shall be maintained".

Mr. Speaker :—Amendment moved.

Sri C. Vengaliah :—Sir, I beg to move :

Add the following at the end of item (1) of the Resolution :—

"In the current session of Parliament"

Add the following at the end of the Resolution :—

"The Assembly will again meet after three months for this specific purpose to decide finally on this issue. Meanwhile, the public in general and students in particular are requested to restore peace and remain calm".

Mr. Speaker :—Amendment moved.

Sri Y. Venkata Rao :—Sir, I beg to move :

In the last but one line of the Resolution after the word "hereafter" insert the words "the State of Andhra Pradesh will only follow the two language formula i. e. English and Telugu for all purposes."

Mr. Speaker :—Amendment moved.

As many as 40 to 50 members have given their names expressing their willingness to participate in the discussion. This evening we are sitting till 8 O' Clock and to-morrow we will be having about one-hour for discussion. So, I would request the members to be brief.

Sri G. Latchanna :—Sir, if it is possible I would request the Speaker to have the discussion tomorrow evening also.

Mr. Speaker :—Tomorrow evening, it will be impossible. I won't be available. I am going away. Apart from that on the day on which the Budget is presented we generally do not meet after the budget is presented.

Sri G. Latchanna :—Many people are anxious to participate, Sir.

Mr. Speaker :—I am extremely sorry. That is why we are sitting again from 4.00 P. M. To day

(శ్రీ) టి. నాగిరెడ్డి :— అధ్యక్షా, భాషాసమస్య మనదేశానికి స్వతంత్రం వచ్చిన రోజునుంచి దీక్షలు రూపంలో మనలను ఎదుర్కొంటూనే వున్నది. ఈ కారణంగా కాన్స్టిట్యూయింట్ అసెంబ్లీలో ప్రారంభమైంది. అది యీ నాటికి అంతం కాలేదు. ఇప్పుడు మనం అనుసరిస్తున్న పద్ధతులతో త్వరలోనే యీ సమస్య అంతమవుతుందనే ఆశ కూడా నాకు లేదు. కారణం, భాషా సమస్యను దేశంలోపున్న అధిక, పాఠశాల, రాజకీయ సమస్యలతో తోడించి పరిష్కారం

తేయదానికి ప్రయత్నం చేస్తే తప్ప ఏ సమస్యకు ఆ సమస్యను చేరు చేరుగా చాటర్ ఫైట్ కంపార్టుమెంటుగా విభజించి పరిష్కారం చేయాలనే ప్రయత్నంలో పున్నంత కాలం యీ సమస్యలు వేరువేరుగా పరిష్కారం అయ్యేవి కావలేదు. నేను ప్రచారంలోనే తెలియజేయాలి. ఒక దేశంలో ఒక జాతికి సంబంధించినవారు పుండవచ్చు. వివిధ జాతులవారికి సంబంధించినవారు పుండవచ్చు? అలాంటి మర్రి చేపవల్లే పట్టులో ముడి ఒకటి. అలాంటి దేశాలు ప్రపంచంలో దొప్పి, పెద్దది చాలా వున్నాయి. ఇవన్నీ వివిధ దేశాలలో యీ సమస్యను పరిష్కరించుకోడానికి ఆవలంబించిన మార్గాలను చారిత్రక దృష్టాంతం వరికి లించి, చాటి అనుభవం ద్వారా మనదేశం యొక్క యీ సమస్యను పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నం చేయడం ఒక సక్రమమైన పద్ధతి. కానీ, మనం ఆ మార్గాన్ని చేపట్టలేదు. బోనీ, జాతీయ ప్యాకంక్రెడ్ డిగ్రీలను రోజులలో పాఠాభ్యాసంగా అవలంబించిన ప్రాంతీయ ఇక్కుకామార్గాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని భాషా సమస్య పరిష్కారానికి మూలించిన మార్గాన్ని అవలంబించలేదు. ఇప్పుడు యీ భాషా సమస్యను మనం కమ్యూన్లలో ఎలిమెంటు కోడించాము. యీ భాషా సమస్యను మనం ఒక జాతి దురహంకారం కోడించాము. యీ భాషా సమస్యను మనం జాతియొక్క లక్ష్యతను కాకుండా, అపై కర్తవ్యం సృష్టించగలిగిన అన్నిటిని కోడించి యీ భాషా పరిష్కారం చేయాలనే ఒక ప్రయత్నం చేస్తున్నామని చాటు ఒక అభిప్రాయం వుంది. నేను యీ విషయాన్ని ఎంత క్లుప్తంగా వీలయితే అంత క్లుప్తంగా మీ ముందు పెట్టి నేను దీనికి పరిష్కారమార్గమని భావిస్తున్నానని కూడా చాటమెందుమెంటు రూపంలో యిచ్చడానిని వివరించి నా అభిప్రాయం మీ ముందు తెలియజేస్తాను. ఒక దేశంలో వివిధ జాతులు వున్నప్పుడు ఆ జాతుల మధ్య వచ్చే వైరుధ్యాలు వివిధ రకాలు, ఇంకా ముందు మాట్లాడిన మిగిలిన శ్రీ రాజేశ్వరరావుగారు చెప్పినట్లు ఆర్థికము, రాజకీయం కూడా కోడించబడి యీ జాతుల మధ్య సమస్య యిమిడివుంటుంది. ఆర్థిక అసమానత్వము, రాజకీయ అసమానత్వము రెండూ ఏకమైతే ఆ రెండింటి మధ్య వస్తున్న ఘర్షణ ఫలితం మనం వివిధ రీతులలో చూస్తాము ఆ భాషా సమస్య ఆ రెండింటియొక్క అంతర్గత స్వరూపాలలో ఒక స్వరూపమని నేను అనుకోవచ్చును. కనుకనే మనం దీనిని వేరువేరుగా చూడడానికి వీలులేదు. చూచి, పరిష్కరించడం కష్టం. ఈనాడు యీ భాషా సమస్యకు సంబంధించి సంతకరకు మనం జాగ్రత్తగా దృష్టిలో పెట్టుకోవలసివ, మనం ఎంత ప్రయత్నం చేసినావారే యీనాడు యీ ఆర్థిక అసమానత్వాన్ని పరిష్కరించకుండా యీ భాషా సమస్యను పరిష్కారం చేయగలము, ఇది ఏదో మన దేశంలో వుంది అనుకుంటే అది చాలా చాలా పొరపాటవుతుందని, మనం దీనిని ఆ రూపంలో ఆలోచించవలసిన అవసరం వున్నదని నేను తెలియజేయాలి. కాబట్టి యీ సమస్యను ఆ రూపంలో చూడాలి. మనం ఇప్పుడు దీనిని ఏ రూపంలో చూస్తున్నామో మనం చాలా సిగ్గుపడే సరి చూస్తున్నాము. అన్నిటికీ కనుకు అనుకూలంగా వుండే పద్ధతిలో చూచి దీనికి అవసరమైన మిగతా వున్నది కలగజేయడానికి చేస్తున్న ప్రయత్నం ఎప్పుటికీ సఫలం పొందేది కాదు. ప్రపంచంలో

యీ దూరంలో యీ సమస్యను పరిష్కరించిన తేళం వీరీకూడ లేదు. ప్రపంచంలో చాలా వున్నాయి. ముట్టి వేషనల్ స్ట్రక్చర్—కన్నడి స్పీక్లర్లందు, బహుళః ర్నింపెం పెద్దది యుగస్థానియా, మరి ర్నింపెం పెద్దది పెదా. అన్నిటికంటె పెద్దది సోవియట్ రష్యా, కనుక యిది వివిధ జాతులతో కూడిన దేశం, భారత దేశానికి చారిత్రక అనుభవం తెలుసుకోడానికి ఎక్కడా వీలు లేకుండానే ఒకటి వచ్చి మన సెత్తి మీద కూర్చున్నది అనుకుంటే అది చాల తప్ప. ఇండస్ట్రియల్ రైజును అనుగుతున్న రోజులలో దేశాలు కొన్ని ఏర్పడ్డాయి. అంశకు ముందు దేశాలచేం గొప్ప చాస్త వంగా చూస్తే, ఇండస్ట్రియల్ రైజును చెరిగిన కొద్దీ, అభివృద్ధి అయ్యే కొద్దీ దేశానికి పరిహాదాలు ఏర్పడి ఆ దేశాలలో ఒక రకమైన ఎకనామిక్ యూనిటీ, పోలిటికల్ యూనిటీ ఏర్పడింది. దాని ఫలితంగానే అనాడు రెవల్యూషన్ అవుతున్న ఇండస్ట్రియల్ నేషన్స్ యీ విధమైన జాతుల సమస్యను పరిష్కరించుకో కలిగాయి. ఎందుకంటే, రెవల్యూషన్ అవుతున్న చాటికి ఒక ప్రోగ్రెసివ్ అవుట్ లుక్ వున్నది. కనుక డిజనర్ లేట్ అవుతున్న చాటికి ప్రోగ్రెసివ్ అవుట్ లుక్ లేదు. రెవల్యూషన్ అవుతున్న దేశాలు ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ సమస్యలను కొన్నింటిని పరిష్కారం చేసుకోగలిగాయి. అలాంటి రెవల్యూషన్ కండిషన్స్ లో స్పీక్లర్లందు, పెదా పరిపూర్తిగా యీ భాషా సమస్యలను పరిష్కరించినంత వరకు పరిష్కరించుకో గలిగాయి. కరువా త సోషలిస్టు రెవల్యూషన్ మెంటు అనేది ఒక అభివృద్ధికరమైన economic future గా ప్రపంచంలో ముందుకు వచ్చింది. సోవియట్ రష్యా తన జాతుల సమస్యను ఎక్కడా పరిష్కరించుకొనిన పరిష్కారం ఉన్నది. Industrialisation develop అయిన స్థితిలో capitalist class తన ఆవసరాలకోసం జాతులను పరిష్కరించడానికి ఈ సమస్యను పరిష్కరించిన విధానం, తరువాతి 1917 చాటిన తరువాత చరిత్రాత్మకమైన మాతన మూర్ఖు ప్రపంచంలో ఏర్పడిన తరువాత సోషలిస్టు దేశం తన దేశంలోని జాతుల సమస్యను పరిష్కరించేసుకొనిన చరిత్రాత్మక విధానం మనముందు ఉన్నాయి, చాటిని దృష్టిలో పెట్టుకుని మన అనుభవాన్ని తోడించుకొని సమస్యను పరిష్కారం చేసుకోడం బ్యాయంగా ఉంటుంది, దానికి అతీతులముగా మనం చేపాము. 50 సంవత్సరాలుగా అంశకుముందు గాంధీ యుగంలో అలోచించిన పద్ధతులలోనైతే పరిష్కారం చేసుకోడానికి మనం ప్రయత్నించేకామా? లేదు, అందుకే తనే నిన్ను ఈ రోజున భాషా సమస్యపై గాంధీగారు 1938 వరకు వ్రాసిన కొన్ని వ్యాసాలను అచేపనిగా కూర్చుని చదివాను, సాంధ్యాస్థానాన్ని భారతదేశంలో జాతీయ భాషగా చేస్తే దేశ జాతీయ లక్ష్యం వీరిది జాతీయ భాషగా అభివృద్ధి అవుతుంది కాని దేశ సోతేళాదని పలుసార్లు తనకు స్పష్టమైతూ వ్రాసిన ఉత్తరాలను సమాధానం చెబుతూ ప్రకటించిన ప్రకటన చూచాడు. దురదృష్టవశాత్తు భారతదేశం వివిధ భారతాంతేత అన్ని జాతీయ సాంప్రదాయాలను ఏ విధంగాోనైనా పచ్చిందో ఆ పద్ధతిలోనే ఈ భాషా సమస్యకు సంబంధించిన జాతీయ సాంప్రదాయాన్ని కోల్పోయి మనం ఈ నాడు హిందీ అనేదానిని దుర్లభానికి చేస్తున్న ప్రయత్నం చాలా ప్రమాదకరమైన ప్రయత్నంగా మారుతుందేమో అని ఆయన చూసిన ఆవేశన ఈ నాడు రుజువు

అప్పోందని నేను అభిప్రాయపడకున్నాను. అందుకే Constituent Assembly సమావేశం అయినప్పటినుంచి పార్లమెంటుకాని సునదేశంలోని వివిధ పార్టీలు కాని ఈ సమస్యను చర్చించని పంపత్తుకం ఉన్నదా? ప్రతి సంవత్సరం చర్చిస్తూనే ఉన్నాము. చర్చించినకొద్దీ we are entering into the mire. చర్చించినకొద్దీ We are making small matters more complicated. ఈ చాడు ఎక్కడకు వచ్చానుంటే... నునం ఏ సిద్ధయం తిసుకున్నా దక్షిణాది చాటి నా కోపం వస్తుంది లేదా ఉత్తరాది చాటి నా కోపం వస్తుంది. ఒక నిర్ణయం చేపాము. ఉత్తరాది చాటి కోపం వచ్చుంది. And అమలు or ప్రవేశపెట్టాము దక్షిణాదిచాటి కోపం వచ్చుంది. ఎక్కడకు తెచ్చాము చేశాన్ని. జాతుల సమస్యనుకాని భాషా సమస్యనుకాని సక్రమమైన చాట్రియమైన వర్తమలలో పరిష్కరించే బయలు విధ్వేషము పెంచడానికి ఉపయోగపడుతున్నాయి. వర్గీకరించి తీవ్రదళకు వచ్చింది అంటే... పార్లమెంటులో చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టడానికి ముందు అక్కడ అధికారంలో ఉన్న పార్టీ దేశంలో ఉన్న వివిధ రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలను సంప్రదించి చారియొక్క అంగీకారాన్ని పొంది సమాచారాన్ని పొంది ఆ తీర్మానాన్ని, చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టడానికి ఎందుకు ప్రయత్నం చేయలేదు? ఆ మార్గాన్ని ఎందుకు అవలంబించలేదు? ఎవరిని కనుక్కుకుండానే నమంజ కాముగా దేశపరిపాలకులను చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టి చాటి అందరూ వర్గీకరిస్తున్న పాస్ చేసి దేశంలో ఒక బ్రహ్మాండమైన గందరగోళాన్ని సృష్టించారంటే చూడండి ప్రధానమైన చావ్యక శేంద్ర ప్రభుత్వాలచే అని మూత్రం నిక్కచ్చిగా నిష్కర్షగా చెప్పక తప్పదు. దేశంలో వివిధ పార్టీల ప్రభుత్వాలు రాష్ట్రాలలో ఉన్నప్పుడు, వివిధ కార్యక్రమాలుమీద అధికారి ఎన్నికై వచ్చిన ప్రభుత్వాలు ఈ నాడు వివిధ రాష్ట్రాలలో పరిపాలిస్తున్నప్పుడు అందరికీ సంబంధించిన భాషా సమస్యను రాష్ట్రప్రభుత్వాల అభిప్రాయాలు తెలుసుకోకుండా శేంద్రం చట్టం పాస్ చేయించడానికి మించిన దొడపాటు మరొకటి లేదు. అదే ఈ నాటి చాచాక్కిలికమైన ఉద్దేశాలకు ప్రమాదాలకు కారణమైనది. అది కూడా దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. మనం దీనికి పరిష్కార మార్గాలను అలోచించేటప్పుడు కొన్ని అభిప్రాయాలు తలలోనికి రావడానికి విలువ్నది. సాధారణంగా ఒక అభిప్రాయం ఉంటూఉన్నది. ప్రతిచేశానికి ఒక భాషలింకు భాషగానో అనీ యల్ భాషగానో ఉండి తీరాలనే అభిప్రాయం ఒకటి ఉన్నది. ఈ అభిప్రాయం దా స్వరూపం కాదు. ప్రపంచంలో రెండుమూడు భాషలను కాని 14 భాషలను కాని జాతీయ భాషలుగాను Official Languages గాను గుర్తించిన దేశాలు ఉన్నాయో, లేదా? ఎందుకు అక్కడ అట్లా ప్రవేశపెట్టారు. ఏ కారణం చేత కొన్ని కొన్ని దేశాలలో Official Language అనేది constitution లో కాని చట్టాలలో కాని నిమగ్నంగా ఉన్నారో అదికూడా అలోచించాలి కదా! ఐక్యతకు దీని సక్రమమైన మార్గం అయితే ఆ వర్గీకరి అవలంబించడం వ్యర్థం. ఆ కారణం చేతనే ఒక దేశానికి విస్తృత చాయపడుగా ఉండి ఆ దేశంలోని జాతుల మధ్యపచ్చని అనైక్యతను దృష్టిలో పెట్టుకుని చారి మధ్యమార్గంను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి లెనిన్ తన దేశంలో ఈ భాషా సమస్యను జాతుల సమస్యను కలిపేసిరించడానికి

At 40, a time when 70% of the population are Germans. Not 40, not 45% as our friends are, the Hindi people. 70 per cent of the Switzerland people were Germans and yet German was not the official language. 22 per cent of them were French and yet French was not the official language. 7 per cent of them were Italian and yet Italian was not the official language. In Switzerland, 7 per cent of the population of Switzerland had got the recognition of the Switzerland people and its Government and that 7 per cent of the Italian population and their language has been recognised. This is the principle of the Swiss people. This is the document that is produced and every Act that is passed and every communication that has to be sent from people of Italian birth and language will be sent to them in that language. That is a sense of unity not only for the present but for the future. They took that

Why should huge Russia, a much more worried and terribly backward, inhibit her development by the retention of any kind of privilege for any one language? అని ఎవరి ప్రశ్నకొచ్చింది. ముప్పై ఏళ్లుగా రాజ్యాంగం నడుచుచున్నది, తగు వంట అల్లెద్దు దావాలోకి వెళ్ళే ఆ దేశానికి అభ్యంతరం ఉత్పన్నమౌతే అక్కడ, చాలీఎవరు, హిందూకు, బౌద్ధుడికైనా, అహింస ప్రతిష్ఠించిన వారిని గుర్తుంచుకోవాలి. ఇక కాదు అక్షయము లోని రాష్ట్రం కూడా జగన్ముఖం కన్నే చూస్తుంది. And therefore he said "should not Russia, if she wants to overtake Europe." ఇప్పుడు అవును అన్నారు. చాలి వేల వందల సంవత్సరాల పాటు. "If she wants to overtake Europe it has got every kind of privilege as quickly as possible as completely as possible and as vigorously as possible..." Therefore, what I want that this House to clearly try to understand is the historical experience of our multi-national country as multi-national as India is today and the way in which they tried to solve the problem. That is one aspect. కనుక మంచి చాసిని చూస్తే, షుక్లాబాయి, ఖయ్యమ్ మరియు ముషలిం రాష్ట్రం వద్దే వడ్డెద్దులు, పెట్టెలు ఉన్నవి. నమ్మకము ఉన్నవారు, చాలికి విమానాలు ఉంటి. హిందువుల హక్కులే సరికొండ.

కలుగా వారు దానిని అమలుపరచి పాఠించి చూపించారు. అప్పుడు దానికి సమాధానం చెప్పారు. "The requirements of economic exchange will themselves decide which language of the given country, it is to the advantage of the majority to know in the interests of commercial relations. This decision will be all the firmer because it is adopted voluntarily by a population of various nationalities and its adoption will be more rapid, extensive, more consistent, more democratic and as a consequence of it more rapid development of the country. అది ఆచూకయిచ్చి నటువంటి అప్పుడు. అది అయిన అమలు అనివార్యంవంటి వ్యక్తి. దాని ఫలితం యీ వాడు దోచుకుంటు రహస్యము. కనుకనే నేను ప్రవేశపెట్టి నటువంటి వా శిశువులలో మన భేదం చెప్పి యీ వాడు సమస్తము పరిశీలించడానికి కొన్ని మార్గాలు చూపించాను. మన ఆ మార్గాలను అవలంబించడానికి తీరదగించి యేమి చేసినా దాని ప్రయోగం. అట్లాగే చెప్పి కళ్ళను కూడా నెళ్ళారు. "Is compulsory official language needed?" He as the leader answered it directly "No." "No official language is needed, no official compulsory language is needed for any country which consists of 16 different languages." He said "It is necessary in the interest of culture. It is necessary in the interests of unity అది మీరు అంటున్నారు. అది చాలా పొరపాటు. "It is not necessary. On the other hand he said "If you want to force it, you will divide it; if you force it, you will balkanise it." He said "Coercion will have only one result." చెప్పారేని అది official language అని అందరిమీద దుస్థి దానిని ప్రచారంలో పెట్టడానికి, అవరణలో పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేసుకుంటున్నా.

It will only have one result and the result is that it will hinder the great and mighty Russian language from spreading it to other national groups. The most important of all is that it will sharpen antagonism, cause friction in a million new forms, increase resentment and mutual mis-understanding. He gave a warning "Do not do it". "This will be a cause for resentment. This will be a cause for disruption. This will be a cause for balkanisation of Russia. If you want the mighty Ru as keep unity, let all the 16 languages of the federation be the official languages and make them the people's languages. In course of time, in course of development, in course of communications between various nationalities, one language out of these will develop and people, more and more people will learn and voluntary unity of language achieved." That unity was achieved. Mr. Speaker, not immediately in Soviet Union but it was achieved after 30 or 25 years and even to this day, there is no official language in Soviet Union. Even though there are various historical conditions that developed in that country, today, probably, Russian language is the most learnt language in the whole world. వారు ఇప్పుడు రోజులలో దానిని భోషి చేసి రష్యన్లు వాడను అభివృద్ధి లాంగ్వేజిగా పెట్టిన రోజులలో దానికి వ్యతిరేకత వచ్చింది. వారింటికిగా చేశాలో ఉన్నటువంటి అన్ని లాంగ్వేజీలను సరిసమానమైన హక్కు యిచ్చి, సరిసమానమైన హోదా యిచ్చి సరిసమానంగా చెవలపు వాడడానికి అవకాశం

యిచ్చి సరిచూపమైన స్థానంలో దేశపుచేసి అభివృద్ధిచేసిన దేశంలో పాలంటరి యూనిటీ అంటువంటిది యెప్పుడైనా. మన భారత దేశం దానిని దృష్టిలో పెట్టుకోవాల్సి కూడా నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. దానికి బదులు మనం చేస్తున్నది యేమిటి? ఈ దేశంలో ఒకపాటి హిందీ అన్నాడు. అవసరాలు ప్రకారాని మీద ఒక్కడి వచ్చింది. అయిన యింగ్లీషు అని పామి యిచ్చాడు. నాకు యింగ్లీషు అంటే నువ్వోవం. నేను పుట్టినప్పటి నుంచి ఇంగ్లీషులో వదువు చెప్పించి యేదయినా అలో చింతించాలంటే యింగ్లీషులోనే అలో చించి కాగా మాట్లాడవలసి వచ్చినప్పుడు యింగ్లీషు వదాలను ఉపయోగించు తున్న నాకు యీ చాడు భారత దేశంలో తగుమైన స్థానం లేవని చాడు తెలుసును. అయితే నాకంటే మిగతావారు అభ్యాసంగా ఉన్నారు కాబట్టి నిలవగలుగు తున్నాను తప్ప యీ దేశంలో భారతీయమగా భారతీయ భాషలో ఆలోచించ దానికి నిర్ణయాలు తీసుకొనడానికి చాతనవునందా అంటున్నారు. ఈ నాడు మనం సృష్టించుతున్న పిల్లలను మనకంటే ఆలోచనా విధానంలోను, భాషా విషయం లోను, సంస్కృతిలోను మనకంటే తక్కువ స్థాయిలో అభివృద్ధి చేస్తున్నాముగాని యెక్కువ స్థాయిలో కాదు. నేను యింగ్లీషుకు వ్యతిరేకము. అది నివ్వించేదాము. కాని దేశంలో భాషా విషయము సృష్టించిన కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇంగ్లీషునా హిందీనా అని అవడంతో గందరగోళం అయిలుదెరిగింది. A wrong poser of a problem by itself. ఇంక దేశానికి యింగ్లీషు యెందుకో నాకు అర్థం కాలేదు. నేను అడుగుతున్నాను. యే దేశంలోనైనా వరాయి భాషతో విద్యా విధానం, పరిపాలనా విధానం అమలుఅరబిన అభివృద్ధి చెందిన దేశం యేదయినా ఉందా? అది నైనా దేశం. చాలి భాష చాలా వెనుకబడినటువంటి భాష. అంత వెనుకబడిన భాష మరొకటి ప్రపంచంలో యెక్కడా లేకపోవచ్చును. చాలి లైవులై టరు లేదు. అది భాషా? అన్నీ తొమ్మిదే. అయినా 1948 లో ఆధికారం లోకి వస్తూనే పాంగై, చాన్కింగులలో ఇంగ్లీషు మూల్యు అన్నీ ఆరోపన చే మూసేయించి తళ్లడమే పిల్లలకు నై న్ను. బాగ్నీ, హిస్సరీ నైనా భాషలో నేర్పించారు. మర్యాదాలంలో తప్పలు చేసి ఉండవచ్చు. కాని యీ చాడు, అమెరికా దేశాన్ని, బ్రిటను దేశాన్ని చివరకు రష్యా దేశాన్ని కూడా చాడలు కొట్టించేట్లు కాస్త్రీయ విజ్ఞానంలో అభివృద్ధి అయిన సంగతి మనం చురుకుపూడని సంగతి.

అదృష్టా, అపార్థ దేశం అభివృద్ధి అయింది ఇంగ్లీషులోనా, ఫ్రెంచిలోనా, అర్బిన్ భాషలోనా, అపర్థ భాషలోనా? అపర్థ భాషను అభివృద్ధి చేయటానికి గాను పరిచేసు సంవత్సరాలు, ఇరవై సంవత్సరాలు గరి గిని ఈ సంవత్సరా లలో అపర్థ అభివృద్ధి చేస్తూనే అంతవరకు ఇంగ్లీషు బేర్లుకోవలసిందని చెప్పారా? ఈవారు మన దేశం ఇంగ్లీషును పోగొట్టుకొంటే మన స్వంతంది పోయివట్టు, మన అన్ని పోయివట్టు కారపడి తున్నాము ఎందుకు? Scrap it immediately. If I were to be in power, I would do it. Unfortunately, I am not and people that are in power are perpetuating it by bringing in the con- traradiction between Hindi and English. You enforce Hindi. The result of it will be that English will get entrenched. నేను మీకు ఒకటి

పెంతున్నాను. మన ఆధికారభాష ఇంగ్లీషు, హిందీయూ అనేది మూనివేసి భారత దేశంలో రెవరైనా భాషలో భాష అన్నిటిని జాతీయ భాషగా గుర్తించి పిలుస్తుంటే తేజం యొక్క అక్షిణి, రాజకీయ, ఎన్నికల ప్రియతం ప్రారంభిస్తే ఈ దేశంలో అర్హత ఉన్నదను. ఈ దేశంలో తప్పనిసరిగా హిందీ జాతీయ భాషగా అభివృద్ధి అయి పిరుమందని నా చిన్నాం. I am not one of those who think that we should not have a link language; but I am one of those who think that one link language must develop voluntarily, automatically out of natural conditions. దేవురల్ దెవలప్ మెంట్ కు మనం ద్రోహాహం ఇచ్చాలి. దేవురల్ దెవలప్ మెంట్ ను అవగాహనలో దెవలప్ మెంట్ గా మనం దానిని పిరుమందని అక్కడి పెట్టి ఫోర్స్ చేస్తే ప్రమాదం వస్తుంది. That will only kill the instinct of the people to learn language probably which is most essential for the Nation. That is what exactly we are doing and I am against to that. కనుక ఈనాడు మనం జాగ్రత్తగా అలోచించాలి, అంతేకాదు, పార్లమెంటులో వుండగా ఒక చర్చ జరిగింది. భాష విషయంలో పాఠాధారంగా నాకు కోవం రాదు. అనాడు కోవం వచ్చింది. మన దేశంలో అంగ్లెలు వేస్తున్నారు. మానాన్న ఏవో గుర్తులు పెట్టే వాడు, అది దోయి మన మందరం లోడన్ మ్యూనిసికల్స్ ఉపయోగించడం ప్రారంభించాము. హిందీ భాషావాదులకు ఆ ఉన్నాడం ఎంత పెరిగిందంటే తమ లెక్కల పుస్తకాల్లో, తమ ఎన్నికల పనుల్లో ఆ అంగ్లెలు వేయకూడదు. మా అంగ్లె వేయాలి అని కూర్చున్నారు. భాషా దురహంకారం పెరిగిపోవడానికి అవకాశం ఇచ్చిన వ్యక్తి చాలా ప్రమాదకరమైన వ్యక్తి. ఒక భాషను స్వీకరించ లేనివారు తమ ప్రక్కనవున్న భాషలోని సామ్యతను అర్థం చేసుకోలేనివారు నా భాష నీ భాష కావాలి అనే ఉన్నాడంతో ప్రయత్నించేవాడు తన భాషను వాళ్లనం చేసుకొని ప్రక్క భాష అభివృద్ధి చేయకుండా అటంకపరిచే వాడిలో ఒకడు అవుతాడు తప్ప మరొకటి కాదు. ఈనాడు హిందీ భాష అభివృద్ధి కాకుండా, ఇతర భాషలను అభివృద్ధి చేయకుండా అటంక పెరుమన్నదని నా ప్రధానమైన అభిప్రాయం. Hindi is the most undeveloped language in the country today. There is no doubt about it. I want its development. మనకు ఒక దీర్ఘకాలం వుట్టాడు. ఒక గురజాడ అప్పారావు వుట్టాడు. అప్పారావు మైన వ్యవహారిక భాషను ప్రజల భాషగా ఈనాడు రాజకీయ భాషగా మార్చాలని ప్రయత్నం చేసిన మహానుభావులు. భారతదేశంలో వున్న కొన్ని కొన్ని భాషలు అటు వెంగాల్ గాని, ఇటు అంగ్లెకు కాని పీటీ దెవలప్ మెంట్ కు వృద్ధికరమైన జవరం ఇచ్చారు. అటువంటిది అక్కడ జరగలేదు. హిందీవారు ఇతర భాషలలోనుండి మాటలు పిసుకోవడానికి నిరాశపడినారు. ఇంగ్లీషు భాష దెవలప్ అయినది. ప్రపంచంలో వున్న ఎన్నో పెట్టికల్ వచనాలు వారు పిసుకోవడంవల్ల దెవలప్ అయినది. కర్మాభాష ప్రపంచంలో వున్న పెట్టికల్ వరిభాషను శామ పిసుకొన్న కారణంచేత దెవలప్ అయినది. భారతదేశంలో మనం దెవలప్ కావాంలే హిందీ భాషోవారులను చెప్పువలసింది మీరు చేస్తున్న ఈ ప్రయత్నం హిందీ భాషను ఖూదీ చేయడంవల్ల, దానిమీద ప్రజలకు ఏమాత్రము

అవస్థాను పుట్టించడంవల్ల ఇది భారతదేశాభివృద్ధికి తోడ్పడదు అని చెప్పి తీరవలసివుంది. వీరినివలన, మూడుగానే చెప్పాను, కనుక మనం చాచిది బాగ్రద్దగా దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. మన రాష్ట్రానికి సంబంధించినంతవరకు ఒక విషయం తెలుసుకుంటున్నాము. తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఇంగ్లీషు లేదు. అంతా హిందీయే. ప్రక్కచాచిని ఏమి వ్రాయాలో కనుక్కొని వ్రాయవలసి వచ్చింది. అందరేకం అయినా వ్రాసే తప్పు? లి.కె. భాగకు భంగమా? ఇలాంటివే చేసి తేలిపోయి వాటిని తెచ్చి రేఖ తీసి భాషావసువును ఒక కొరికి తెచ్చి రాష్ట్రాలు వేసువేరు విధంగా అలోచించి పోషకమైన అభిప్రాయం లేకుండా చేసే భారతప్రభుత్వంవారు నిందార్తులు అని నా అభిప్రాయం. ఇప్పుడు వా వసువును మించిపోయిందేమి. బాగ్రద్దగా అలోచించి ఆ చట్టాన్ని రద్దు చేయాలి, చట్టంలో ప్రమాదకరమైనవి తొలగించాలి. చాలా తప్పు. చట్టం వేసు చూశాము—చట్టంలో ఒకభాగం చూస్తే తీర్మానంలో వుండేదే చట్టంలో వుంది. నిన్ను తోడుగా మూడవది వుంది ఈ రోజు బాగ్రద్దగా వదిలెదాము. ఐదవ అంశం చట్టంలోనే వుంది. తీర్మానంలో వుందనుకోవడం పొరబాటు. ఆ భాషా చదివి వినిపిస్తాను. మూడవ సెషన్ వాళ్లవల్ల చూస్తే “The rules so made shall ensure that persons serving in connection with the affairs of the Union and having proficiency either in Hindi or in the English language may function effectively and that they are not placed at the disadvantage on the ground that they do not have proficiency in both the languages” అని ఉంది. అంతే హిందీలో ప్రాధిమ్యం ఉన్నా వుంటే ఇంగ్లీషులో ఎ. డి. సి. టి. లు తెలిసినంత మూలకాలు, వాకు వుండే హక్కువుంది. అయితే హిందీ ఇండియానుండి ఎవరైనా హిందీ ఇంగ్లీషులో ప్రాధిమ్యం ఉన్నా వుంటే తప్పు వాడికి అక్కడ వున్నా గం దొరకదు. ఇంకా ఎన్నో ఉన్నాయి. కొన్ని కొన్ని చోట్ల చాచి అంతట వారు కను మిగిలిపోయే సెటప్ లో, కను ఎక్కినట్టినట్టే సెటప్ లో చాచి హిందీ వచ్చును అనే అభిప్రాయం వై తక్షణమే హిందీ మీదయంగా మార్చటానికి చాచి సర్వార్థికారాలు ఇచ్చాము. ఒక దానివలన ఒకటి హిందీకి మార్చటానికి ఇచ్చాము. చట్టంలో ఏదీ లేదని చెప్పడం పొరబాటు. ఈ రట్టం ఈ తీర్మానం భారతదేశ సమైక్యతకు ప్రమాదాన్ని తెచ్చేది. కాబట్టి అధ్యక్షా, వేమ కోసమవుతూ ఈ దేశంలో అన్ని భాంగ్యతేయైతే ఈ భాంగ్యతేయి గుర్తించాలి. ఈ దేశంలో ఏదీ చెడకపోతే వుండే అన్ని భాంగ్యతేయేను అభిమతం భాంగ్యతేగా భారతదేశంలో గుర్తించాలి. ఈ దేశంలో వున్న చట్టాలు, అర్డర్స్, మిగిలిన గవర్నమెంట్ పబ్లికేషన్స్ అన్ని భాంగ్యతేయే లోనూ పబ్లిష్ కావాలి. కేంద్రప్రభుత్వం ఏదీ రాష్ట్రంలో వున్నారో అయినా రాష్ట్రంలో అయినా రాష్ట్రభాషలో వర్తకపరిచాలి. ప్లేట్ గవర్నమెంట్ కేంద్రప్రభుత్వంలో కలెక్టర్స్ వారి భాషలోనే అరవటానికి సర్వార్థికారాలు వుండాలి. పార్లమెంటులో అన్ని భాషలు వరి సమానమైన హక్కు కలిగి వుండాలి. కోర్టులో, ఇతరత్రా, మొత్తంమీద హైయర్స్ తెలిపే వరకు కీజింగ్ భాషను అభివృద్ధి చేయటానికి సర్వార్థికారాలు తీసుకోవాలి. Until

the steps are completely implemented, English should also be an official language for the transition period; the duration of which should be decided with the consent of the non-Hindi speaking regions." ఇది మనం ఎంత త్వరగా పూర్తి చేస్తే అంత త్వరగా పూర్తి చేయాలి అని పూర్తి చేసినంతరకు ఇంగ్లీషును దురదృష్టవశాత్తూ విధిచేసి పరిస్థితిలో అధినియత బాండ్లతో గుర్తించి అచట అరబిక్ ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

(శ్రీ జి. నర్సారాయణరావు (ఎల్ఎండు) :—అధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేక పేట్టకట్టపై resolution ను నేను అలవదుస్తున్నాను. మన దేశము యొక్క చరిత్రకీ మనము చూచుకొన్నప్పుడు మన దేశములో ఎన్నో రాష్ట్రాలు ఉన్నాయి. ఈ రాష్ట్రాలలో ఒక్కొక్క రాష్ట్రానికి ఒక్కొక్క మాతృభాష ఉన్నది. కనుక ఇన్ని మాతృభాషలలో ప్రతివాడుకూడా వారి భాష official language కావాలనుకొంటే చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. కనుక చిట్టచువ్వులో నడివ్యవస్థను ఉంచాలి. మొత్తము మన భారతదేశము యొక్క అక్షరశాస్త్రము ఏక భాష జాతీయభాషగా ఉండాలన్నది నిర్వివాదాంశము. మన దేశము యొక్క అక్షరశాస్త్రము, ఒక Federal constitution అని, మరియు Supreme Court అని, అలాగే మన కందరికీ common గా ఒక భాష ఉండాలనేది ఇదివరకే చిత్రించబడింది. కనుక ఈ వాడు మన ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేక పేట్టకట్టపై ఉంచిన త్రిభాషా మాత్రము అనేది చాలా ముఖ్యమైనది, చాలా మంచిది. భారతం ప్రతి రాష్ట్రములోను ఒక మాతృభాష ఉంటుంది. మాతృభాషలోనే ప్రతి మానవుడు బాగా మాట్లాడడానికి, తన భావాలను ప్రశ్నలకు తెలియజేయకొనేదానికి అవకాశం ఉంటుంది. కనుక మాతృభాష అనేది ప్రతి ఒక్కరికీ అవసరం. వరుసగా, హిందీ ఎందుకు ఉండాలంటే, మన దేశంలో ఎన్నో రాష్ట్రాలలో ఎన్నో మాతృభాషలు ఉన్నాయి. గనుక తిన్నత్యంలో ఏకశబ్దం ఉండడం అవసరం. ఒక రాష్ట్రంలోనుంచి ఇంకొక రాష్ట్రానికి వెళ్ళినప్పుడు ఒకటి నొకరు వచ్చినప్పుడు చేసుకోవడానికి, మాట్లాడడానికి, ఒక అనుసంధాన భాష అవసరం. కనుక అటువంటి అనుసంధానభాషగా హిందీ అవసరము. ఇంగ్లీషు భాషను గురించి మనము లోగతగా ఆలోచించుకొన్నప్పుడు, మన దేశానికి పాఠశాలలోని వచ్చినంతమే ఇంగ్లీషు భాష చానికి ఎంతో వేగ చేయగలిగింది. అన్ని రాష్ట్రాలలో ఉన్నటువంటి వ్యక్తులందరినీ ఏకత్రాటిపై అవతరింపజేసి విలక్షితమైన దేశానికి పాఠశాలలోని తిరుగుబాటు తిరుగుబాటు ఇంగ్లీషుభాషే. కాని ఇంగ్లీషుభాష మనకు జాతీయభాషగా ఉండడానికి అపూర్వంలేదు. భారతం, ఈ దేశ graduates అయితే నేను, post-graduate అయితే నేను ప్రశ్నలకుగా తమభావాలను ఇంగ్లీషుభాషలో తెలియజేయడానికి గాని, కాదుగా మాట్లాడడానికి గాని ఇంగ్లీషు భాషలో చాలా కష్టంగా ఉంటున్నది. అది నేర్చుకోవడం కూడా చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. కనుక ఇంగ్లీషు భాష జాతీయభాషగా వరిచి మించరాదు మన దేశానికి. కనుక హిందీయే జాతీయభాషగా కావాలని యుంటుంది. ఎందుకంటే హిందీ చాలా సులభముగా నేర్చుకోవడానికి అవకాశము ఉన్నది. నేను వ్యయముగా అనుభవము తీర్మానించి సులభముగా నేర్చుకో

వచ్చునది, దాని grammar కూడా సులభమని చెప్పుకున్నాను. హిందీ gram-mar కు, మన తెలుగు grammar కు చాలా సొమ్మం ఉన్నది. ఎక్కువ భేదము లేదు. కనుక హిందీ మన జాతీయ భాషగా ఉండడం శుభవినయిగా అవతరము. కనుక ఈవేళ మన ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేకపెట్టిన ప్రతిపాదనలో మూడు భాషలు మన దేశంలో అందరికీ ఉండాలనేది చాలా సొమ్మంగా ఉన్నది అంటే (1) మాతృభాష; (2) హిందీ; (3) ఇంగ్లీషు. అయితే కొందరు మనదేశంలో ఇంగ్లీషు వద్దు అని అంటూ ఉంటారు. అలాగే కొందరు హిందీ వద్దు అని అంటూ ఉంటారు. కాని, ఈ హిందీ కావాలనేవారు, తేవలం హిందీ కావాలని చాలా extreme గా ప్రవర్తించడంవల్లనే, మన దేశంలో నిజంగా చాలా గొప్ప ఆందోళన చెలరేగింది. విద్యార్థులలోను, మిగతా ప్రజలలోను కూడా హిందీవారు extremity కి వెళ్ళి, హిందీని సునమీర రుద్దడానికి ప్రయత్నం చేసి నందువల్లనే, నిజంగా ఈ ఆందోళన, ఈ అరిజిది విద్యార్థులలోను, ప్రజలలోను వచ్చింది. ఈ వేళ మద్రాసులో హిందీ వ్యం. ఇంగ్లీషు కావాలని అంటున్నారు. కారణం ఏమిటంటే, ఆరేవ Public Services Commission and All India Services Examinations లో వారు ఎక్కువగా pass అవుతున్నారు. దీనిని అసహ్యించి వారు ఇంగ్లీషు భాష ఉండాలి, హిందీ పూర్తిగా ఉండకూడదు అని అంటున్నారుంటే, వారు తేవలం intellectuals దృష్టిలోనే వారు ఆలోచిస్తున్నారు గాని, సామాన్యమైనవని దృష్టిలో వారు ఆలోచించడంలేదు. కాని సామాన్య మానవుడు తన భావాలను ప్రస్తుతంగా ఇశబలకు తెలియపరచుకోవడానికిగాని, మిగతా రాష్ట్రాలలోని చారిత్రా సులభముగా మార్కడదానికిగాని ఇంగ్లీషుతో అసహ్యించు ఉన్నరాఅంటే లేదనే చెప్పవలసి యుంటుంది. సామాన్య మానవుడు తన భావాలను ఇంగ్లీషులో స్పష్టంగా వ్యక్తీకరించడానికి అసహ్యించు లేదు. అందుచేత ఇంగ్లీషు భాష జాతీయ భాష కావడానికి అసహ్యించు లేదు. అలాగే తెలంగాణ, తెమిల్ గాని ఇతర ప్రాంతీయభాషగాని జాతీయభాషగా అవడానికి అవకాశము ఉన్నరాఅంటే లేదు. ఎంబిఎంఐ, తెలుగు మన రాష్ట్రములో తప్పితే, ఇంకో రాష్ట్రములో అవకాశం లేదు, అదేవిధముగా తెమిల్ మద్రాసు రాష్ట్రములో తప్పితే ఇంకో రాష్ట్రములో అవకాశం లేదు. అదేవిధంగానే ఇతర ప్రాంతీయభాషల విషయంలోకూడా. అందుకేనే సుహృద్భాగినిగారు హిందూపాదీ కావాలని అన్నారు. మన Constitution లో కూడా, పార్లమెంటులో హిందీ కావాలని ప్రత్యేకంగా పేర్కొనబడింది. కారణం ఏమిటంటే, అది చాలా easy భాష; సులభంగా నేర్చుకోవడానికి అసహ్యించు వున్నది. ఈవేళ విద్యార్థులు కూడా ఏమంటున్నారంటే, తమమీద తేవలం హిందీ రుద్దబడుతున్నదని ఆందోళన చేస్తున్నారేగాని, ఈవేళ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేకపెట్టిన ప్రతిపాదన మాత్రాన్ని క్రియాయాచేయ పార్లమెంటుద్వారా అన్ని రాష్ట్రాలలోను అవతరంలో పెట్టినట్లుగానే ఏ విద్యార్థులకుగాని, ఏ ప్రజానికానికాని ఆందోళన చేయడానికి అసహ్యించు వుండదు, వుండలోదు. కారణం ప్రతిరోట ప్రత్యేకంగా చాలి మాతృభాషను వారు చేరుకోవడానికి చాలికి చొప్పు. వున్నది. తరువాత దేశం మొత్తంమీద సామాన్య మానవునికి సులభముగా నేర్చుకోని ఇతరులతో మాట్లాడగలగుటకు

వీలుగా హిందీ జాతీయతాపత్ర కావడానికి అస్సాదం వున్నది. తరువాత ఇంగ్లీషు భాషకూడా చాలా అవసరం. ఇంగ్లీషుభాష మన దేశానికి ప్రబలిండ్లమైన సేవ చేసింది. ఈ దేశ మన Constitution లో అయితేనేమి, చరిత్రలో అయితేనేమి, Science లో అయితేనేమి, technical words అయితేనేమి అవన్నీ ఇంగ్లీషు భాషలోనే ఉన్నాయి. ఇంగ్లీషు వస్తుఅంటే ఆ subjects అన్నీ వేయకొనడం దలారు అని అడుగుతున్నాను. పూర్వము తెలంగాణాలో, వై కాసు ప్రభుత్వంలో B.A. వరకుకూడా subjects ఉన్నాలో translate చేసి ఉన్నాయి. అప్పుడుకూడా విద్యార్థులందరు Sciences, Histories, Mathematics మొదలగునవి అన్నికూడా ఇంగ్లీషులోనే చదువుకొని pass అవుతూ వుండేవారు. కారణం, Urdu లో ఈ Sciences, Histories, Mathematics మొదలైనవి వేయకొనడానికి అస్సాదం లేకుండా ఉండేది. ఈ దేశ subjects అన్నీకూడా ఇంగ్లీషులోనే ఉన్నాయి. అంతే కాకుండా ప్రపంచములోని ప్రతి దేశముతోటి, ప్రతి రాష్ట్రముతోటి సంబంధాలు పెట్టుకోవడానిక అవసరం ఉన్నది. ఏ దేశానికి ఆ దేశము, ఆ దేశానికి ఇంకొక దేశానికి సంబంధం లేకుండా ఉండడానికి అస్సాదం లేదు. ఏకాగ్రతే ఈ దేశ Federal Constitution మన దేశంలో వచ్చిందో, అవిధంగానే World Constitution, World Government కూడా ఈ దేశ వచ్చే అవకాశము కనిపిస్తుంది. కనుక ప్రపంచములో ఏదైనా అనుచుభావన ఉండాలన్నట్లయితే, ఇంగ్లీషు భాష ఉండడానికి అస్సాదము ఉన్నది. కాబట్టి ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేకపెట్టిన శ్రమకూడా లేదు, అనుగా మాతృభాషకు ఏమాత్రము దెబ్బ తగలకుండా, జాతీయ భాషను గౌరవించుకొంటూ ఇంగ్లీషు భాషకూడా ఉండాలనేది చాలా చక్కని మాత్రము. అలాగే, Public Service Commission examinations హిందీ, ఇంగ్లీషు, మాతృభాష ఈ మూడింటిలోకూడా conduct చేయాలనే మూత్రముకూడా ఉన్నది. ఎందుకంటే ఏభాషకూడా రెండవదానివైన అధిపత్యాన్ని దుర్లభుండా ఉండాలనే ఒక మాత్రాన్ని అనుసరించి, ఇదికూడా చాలా మంచిగా ఉన్నది. ఈ resolution లో చేసే పూర్తిగా ఏభేదమివ్వరాదు కాని ఇక్కడ ఒక precaution మాత్రం తీసుకోవలసిన అవసరం ఉన్నది. కారణం ఏమిటంటే, ప్రతి రాష్ట్రంలోను ఎవరి మాతృభాషలో వారు Public Service Commission examinations చూచి ఎవరి భాషలో వారు మార్కులు వేసుకొంటూపోతే ప్రజలలో sentiments flare up కావడానికి అస్సాదం ఉంటుంది. తద్వారా ఒక సంకల్పితమైన అభిప్రాయము మన దేశంలో రావడానికి అవకాశం ఉంటుందేమోనని అనుకోవాలి. కనుక తగిన precaution తీసుకోవలసిన అవసరం వున్నది. ఈ దేశ కారణ దేశంలో జాతీయ ఐక్యత పూర్తి అవసరం, జాతీయ భావాలు అవసరం. జాతీయ భావాలు లేకుండా, శేవలం మన రాష్ట్రానికింది, మన వర్తనల్ని అనుసరించే సంకుచితంగా ఆలోచిస్తూంటే, మనము ముందు 20 సం. అ మంచి స్వాతంత్ర్యాన్ని పోగొట్టుకొని మనము అనుభవించిన విషయాలు మనము చూస్తూనే వున్నాము. కనుక మనకు జాతీయ ఐక్యత చాలా అవసరం, అవిధంగా ఐక్యతగా ఉన్నప్పుడే, దేశమంతా బాగా ఉండడానికి, ప్రజాశాంతి అంతా బాగా ఉండడానికిని అస్సాదం ఉంటుంది; మన సంపృక్తి ఏకంగా ఉండడానికి అవకాశం

ఉంటుంది. పూర్తిగా ప్రపంచంలో మన కిర్గి ప్రతిష్టలు పెంచుకొనాలంటే మన జాతి జ్వలతగా పరిణమించి నడచుకొన్నట్లు చే ఆ విధంగా వుండడానికి అవసరం వుంటుంది. ఈరోజు Public Service Commission examinationsలో మద్రాసు వారుగానీ, కేరళ వారుగానీ ఎక్కువ సెలెక్షన్ చేయబడుతున్నారు. Central services లు సంబంధించి యిప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారు ఒక మాత్రం ప్రవేశ పెట్టారు. అది Central Government Services లో quota system; ఏర్పాట్లన్నీ అన్యాయం జరగకుండా equal distribution ఉండాలి. Population basis మీద ప్రతి రాష్ట్రానికి యిన్ని posts రావాల్సివస్తుంది—ఇది చాలా వ్యాయమైన మాత్రం. ఇది మద్రాసువారుగానీ, నురికోన్ని ప్రాంతాలవారుగానీ ఆమోదించకపోవచ్చును. కాని యీ మాత్రం విశాల దృష్టితో విశ్వాదాయక పద్ధతిలో చేత పెట్టబడనది కాబట్టి శక్తిక అంగీకరించాలి. ఈ ప్రతిపాదన జాతీయ దృక్పథంతో, దేశ జ్వలత దృక్పథంతో ప్రవేశపెట్టబడింది. కనుక విశాల దృక్పథంతో ఆమోదించి జాతీయ జ్వలతను పెంచుకొందామి. Post-Graduation లో ఇంగ్లీషు అవసరం కాబట్టి జాతీయ భావంగా అదే ఉండాలనడకూడ పొరపాటు; జాతీయ భావాలకు, సంస్కృతికి, జాతీయభావ ఒకటి ఉండాలి. వీటన్నింటిదృష్ట్యా యీ శ్రీభాషా మాత్రం చాలా కాగున్నది; జ్వలతకు అన్నివిధాలా అనుకూలంగా ఉన్నది. కనుక ఈ శ్రీభాషామాత్రం, Services లో quota system అవసరమని మనవిచేస్తున్నాను.

డాక్టర్ బి. యస్. మూర్తి:— అధ్యక్షా, ఈ భాషాసమస్యమీద చర్చించేటప్పుడు దీని ప్రభావం బయటకూడ పడుతుంది. దేశం, మతం, భాష— యీమూడు చాలా అదేకాన్ని రేఖిస్తాయి. అనేకమంది యీ విషయంలో రచ్చిక్కీ వీరుల్లో కొట్టుకొంటున్నారే; అప్పులు బాళనం చేస్తున్నారు. కనుక బయట దీని ప్రభావం ఎక్కువవుతుందో అలోచించి మాట్లాడాలి. భారతదేశానికి link language అనేది శ్రీ శ్రవణపర్వతాదు. భారతదేశం రాజకీయంగా ప్రాంతీయంగా విభిన్న దృక్పథాలు వేరువేరుగా ఉన్నందున underlying link సంస్కృతి ఉంది. కాశ్మీరునుంచి కర్ణాటకమరినరకు ఒక భాషలోనుండి మిగిలిన భాషలలోనికి తర్జుమా చేసుకొంటూపోతే మనం సంస్కృతే ఉండేదామి. శ్రీ అధికారదులు తన మాతృభాష మళయాళంలో గీతాభాష్యం పెంచుకొని ప్రాచీన అరేబిక్ సిద్ధాంతం బోధిస్తే యీరోజు ఏమి అయి ఉండేది? వారు సంస్కృతములో వ్రాశారు. దేశీయ భాషలలోకి అనువదించుకొన్నారు. కర్నాటక భూపాలుడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు 'దేశభాష అన్నంటిలోకి తెలుగు తెన్ను' అని గి మంది అట్టిగ్గఅములనే మనోకపుల మి పోషించకపోతే ఎవరిభాషలను వారు ప్రేమించినా యితర భాషలలోని మంచివికూడ స్వీకరించారు. భారత అర్హి కనిపించినది; విశాల దృక్పథంలో వారు వ్యవహరించారు. Geographical boundaries, political boundaries ఏవిధంగా ఉన్నప్పటికీ దేశం అంతా ఒకటే అనే దృక్పథం ఉండేది. నదులు పర్వతాల గురించి చెప్పి—'కరవన్నే కరవలందే'— అనే అఖండభారత భావనే సంకల్పించేవారు. అటువంటి అఖండభారతదేశం యీరోజు భాషా ఉద్యమంలోపడి ముక్కలు అయ్యే పరిస్థితి వచ్చింది. ఈ సమయంలో మనం తాగి తగ్గ పోక

పోతే ప్రమాద పరిస్థితులు ఏర్పడవని. మొదటినుంచీ, గంధీగారు చెప్పినట్లు 'హిందూస్థాన్ పెట్టి అదిరంగా ప్రయత్నించేస్తే బాగుండేది. ఈవాడు హిందీ సంస్కృత భాషలైన కవిత పదకాలంలో నిండి ఉంటుంది. అలిండ్ యూ రేడియో వారి హిందీ అంటే అర్థంకావడంలేదు. అటువంటి హిందీని మన రెడ్డిమీద దుర్బలం కావ్వలంకాదు. అది impose చేయడానికి ప్రయత్నించకూడదు. ఇక్కడ అనే పెయింట్ హిందీని అలవంతం చేస్తున్నారు అయితే ఏ ఇక్కడ కావలసినది ఆ హిందీ వారికే ఎక్కువ కావాలి. దక్షిణ రాష్ట్రాలుగనుక విడిచిపోతే ఉత్తరాధిపాలు land locked అయిపోతారు, మనకు చుట్టూ సముద్రం ఉంది. వారికి సముద్రం ఉండదు. ఏ వేపాలో, ఆఫ్ మినిస్టాన్ నుంచి వారి మామూలుకావాలి. వారి commerce అంతా చెల్లుకుంటుంది. మనకు చుట్టూ సముద్రం ఉంది యితరేశ్వాలతో contact ఉంటుంది. ఆ resolution వద్దంటే ప్యాంట్ చేసి అల్లరులు లేవదీశారు. అప్పుడొరై గారుకూడ ఆ రిజల్యూషన్ మార్చమంటే మొదటవచ్చింది accept చేస్తామన్నారు. కానీ ఆ Resolution Pass చేశారు ఆంధ్రలో మాడ విల్ డ్యూర్స్ అలలెడి ప్రతిబలింది వారి interest వేరు, మన interest వేరు కాదు. మన శత్రువాత వారి శత్రుం ముందుకు వస్తుంది. వారి interests కాపాడకుండా ఇక్కడ రాజకీయ తీర్మానాలు చేస్తామని కాదు. వారు పైకివచ్చి వ్యక్తితో వచ్చి న.అంగా శివించాలనే మాస్తాము. కానీ ఇక్కడ ఏదో వ్యతరేకంగా చేస్తారనుకొనడం ఆత్మహత్య వర్తకం అవుతుంది. కానీ వారికి కోపం వచ్చే పరిస్థితి క్రిందివారు create చేశారు. ఇప్పుడై నాజిపెద్దంకు వదిలిపెట్టే బాగుంటుంది. ఇప్పుడుహిందీ ఇంటిరియలిజంకోటాటు ఇంకో ఇంటిరియలిజం- జమీన్ ఇంటిరియలిజం వచ్చింది. అక్కడికంటే పుచ్చారం ఇక్కడ ఎక్కువైంది - వా కావడం లింక్ కాదు, రి వేల సంవత్సరాలక్రితం కాదు. ఇంకొకంటే ప్రెస్ మెంట్ యింకోటి చేశారో జిందనే నివాచాలు నిలిపివేస్తున్నాయి. ఇది ప్రమాదభరితమైనటువంటిది. ఇది తమిళం మీద మోజుకోస్తే వచ్చింది అనే లెక I. A. S. మీద మోజుతో ఉద్యోగాలు రోజూ యని వచ్చిందా? పెద్ద పెద్ద ఫుట్ బాల్ గాండ్స్ వారే ఆక్రమించుకొంటున్నారు. ఎవరినీ రానివ్వకుండా చేస్తున్నారు S. C. Rly. Zone కావాలనుకుంటే అక్కడ వైచాళు కూర్చుని ఒక ground కిది తయారు చేయడం, వైచాళాదుమంచి ఢిల్లీకి వైచాళులు కావాలంటే మనపూని మారేమకాయమే రాత్రి ఇక్కడ నుంచి అయిలుకేలేది చెందు గంటలు పొడిగించి కాతేపేటలో గంట మైము తగ్గించి వైచాళు మైన్ అని ఏమాన్ టిక్ ఇక్కడేనే తయారు చేశారు. నేను ప్రెస్ కు ప్రాప్తి పత్రికలు చేయవు; అక్కడకూడా వారిచే మామూలే మెంట్-ఏదో విధంగా ఇతరులను బొక్కపెట్టి అల్లరిపెట్టి గందరగోళపరిస్థితులు కల్పించే ఇంటిరియలిజం మనకు వద్దు. మన మాతృభాషను మనం రోపింపుకోలే పరిస్థితిలో మనం ఉండాలి. నేను తెలుగు లింక్ భాషగా ఉండాలని కోరకూడదా? దక్షిణాదికి ఉత్తరానికి మధ్యలో మనం ఉన్నాము. ప్రవిధ భాషలోంచి కోస్తా వచాలు మనం తీసుకొన్నాము. ఉత్తరాది భాషలలోంచి కోస్తా వచాలు మనం తీసుకొన్నాము : కోస్తా ఇంగ్లీషు వచాలు తీసుకొన్నాము.

చీరేలింగం చంతులు గారు, గురజాడగారు వ్యవహారిక భాషా భారం చెప్పారు. పాత పద్ధతిలో చూసే దీపాకర్ణ తిరువతి వెంకటేశ్వర శ్రుతులు కూడ మంతాచాణ్డ్రెన్ మేనేజర్ పాక్షి— అని వ్రాసినారు. మేనేజర్, డ్రెస్ అనే ఇంగ్లీషు పదాలను నేను ఎందుకు తీసుకోవానని వారు మౌద్దాన్ని కనపర్చలేదు. ఇతర భాషలలో ఉన్న పదాలు వన భాషలో మలుచుకొనే, ఇమిడుతున్న భాష కి భారతీయ భాషలలో ఒక తెలుగు భాషనే ఉన్నదని, ఇంతే భాషకు లేదని విశేషియులు కూడ చెప్పారు. నిజంగా ఉత్తరాదివారికి దక్షిణాదివారికి లింక్ భాష తెలుగు. అయితే తెలుగునే లింక్ భాష చెయ్యమని మనం డ్రెస్ చేయడం అనుకోలేదు. ఇంగ్లీషు భాష చదువుకోవడానికి నేను ఒకడిని, అంగ్లేయ పరిపాలనా సంపర్కం వల్ల వెలయాపాయల ఇంగ్లీషు భుషుకాలు కొని చదివి చదివి, నేను కళ్ళకు అడ్డాలని పెట్టుకోవటం జరిగింది. అంతమూత్రం చేత నా భేద భాషను మరచిపోయి చాని గౌరవం పొందుచేయాలనే తత్వంలో నేను లేను. ఇంగ్లీషు భాష ఎంతకాలమైతే యీ భేదంలో ఉంటుంటే అంతవరకు మన భేదంలో ఉన్న భాషలు మైతే చావని నేను ఘంటావరంగా చెబుతున్నాను. ఇంగ్లీషు భాషలో ఉన్న పెట్టికల్ పదాలు భారతీయ భాషలలో తెలుగులోకి రాలేదని ఒక కుంటి పాట చెబుతున్నాడు. ఎంతవరకైతే మన భేదంలో ఇంగ్లీషు భాష ఉంటుంటే అంతవరకు మన భాష చెవలవ్ అనడు. ఇంగ్లీషు భాష పోయిన మరులో అన మన భాషలలో పెట్టికల్ బుక్కు వస్తాయి, ఇవాళ తెలుగులో పెట్టికల్ బుక్కు తయారు చేస్తే నది కావీలుకూడ అమ్ముడుకావు. అటువంటివ్వడు అని తయారు చేయటానికి ఎవరికి ఉత్సాహం ఉంటుంది? ఆ కావీస్ అమ్ముడు పోకాయి, చాటికి తగిన గిరాకీ ఉంటుంది అన్నప్పుడు ఎవరువడితే వారు తయారు చేస్తారు. ఆ దిశగా మన భాష ఇంప్రూవ్ అవుతుంది. మన వెలిమిద ఇంగ్లీషు— ఆ అమ్ము వారు కూర్చుంటే, మన మాతృ భాష అభివృద్ధి అనడు. మాతృ భాష అభివృద్ధి పొందాలి. మాతృ భాషకు తగిన స్థానం రావాలి. ప్రతి దీపాకర్ణ మెంట్ లో దాన్ని ఉపయోగించాలి. ఆ విధంగా ఉపయోగించినప్పుడు అటోమెట్టిగా లింక్ లాంగ్వేజ్ హిందీ అవుతుందనటంలో ఎంతమూత్రం సంకేతంలేను. ఆ పైమెలో హిందీ భాష మిగిలిన భాషలన్నింటిలోంచి పదాలు తీసుకొని ఒకటో ఇమిడుతున్నానని అది హిందూస్థానీగా తయారై మేల్ పరిస్థితి వస్తుంది. సహజంగా అది లింక్ భాష అవుతుంది. చానికీ మన వ్యతిరేక శ్రేయ. అంతవరకు కొన్నాళ్ళు హిందీలో భాష ఇంగ్లీషు ఉండటానికి యీ మూడు భాషలు వడపటానికి యీ తీర్మానాన్ని ఉమ్మడించుకున్నాను. ఇవలు నేను ఇంగ్లీషు భాషను మన రాము ఉమ్మడినే పరిస్థితిలో లేకుంటి. చాని భేద లక్ష్యం అట్లా, ఇంగ్లీషు కొన్నాళ్ళు పాటు ఇక్కడ ఉండాలనే పరిస్థితికి, కొంతమందిని సంతృప్తి పర్చటానికి చానికి కొంత డ్రెస్ నిమిత్తం పెట్టి, యీ లోపల మిగిలిన మన భారతీయ భాషలు వృద్ధి పొందాలనే ఉద్దేశ్యంతో యీ తీర్మానాన్ని ఉమ్మడించుకున్నాను. యు పి.ఎస్.సి.లో మూడు భాషలలో పరీక్ష చేపట్టే పెట్టాలని మన రిజల్యూషన్ లో చెప్పాము. ఉత్తరాదివారికి మూడు భాషలలో పెట్టాలి, మనకు మూడు భాషలలో పెట్టాలి. ఆ మూడు భాషలలో వీరర్ల నీ హిల్ ఇండియన్ లాంగ్వేజ్ అని వ్రాశాము.

కొంతవరకు సమానం అవుతుందని అనుకొన్నాము. వరంగల్లో ఒక పెద్దమనిషి నాతో అన్నారు. విశాం ప్రభుత్వంలో మేముందరం ఉద్దా వేయకొన్నాము. కాని ఆ ప్రభుత్వంలో ఉద్దా మాత్రముగా ఉన్నవారికే, యు పి. మండి వచ్చిన వారికే ఉద్దాగాలలో ప్రభుత్వ వచ్చింది. మిగిలినవారికి ఉద్దాగాలు ముగ్గు మైనవి; కాబట్టి మీరు లేవు ఎన్ని కావాలి పెట్టడా మాత్రముగా హిందీ అయిన వారికే ఉద్దాగాలలో ప్రభుత్వ ఉంటుంది అన్నారు. అందుకే నీవు కోటా వద్దకి ఉండాలని చెబుతున్నాను. కోటా అంటే రైట్ కోటానా, వీట్ కోటానా అని కోందరు. ఆ మేనించారు. కడుపు మంటుకు ఎన్ని అయినా మాటలు అవ్వచ్చును. కోటి విద్యలు మాటికొరకే అవ్వట్లు ఉద్దాగాలుకోసం మనం కంటాలు వదులున్నాము. మనకు కోటా కావాలి. వహించగా మాత్రముగా మిగి ఉండే ప్రేమ లేదు. పెంటలోలో మనకుఉద్దాగాలు బొరికేకాంట్లో ప్రామి పెన్స్ పోతుందేమో అనే పరిస్థితి వేరు. హిందీ భాషకొం పెద్ద బ్రహ్మాండంగా అల్లరిమేన ముఖ్యముగాను అక్కడ రాజీనామకూడ ఇచ్చారు. దేవికోసం రాజీనామా ఇచ్చారో కాకు అర్థం కాలేదు. హిందీ ఎంతోకలు ఇక్కడ పెడతామంటే. చాకు అక్కడ ముక్రిగా ఉండి అవలు ఎగడగొట్టడానికే ప్రయత్నంకేస్తే, రానికోసం మనం ఇక్కడ పెద్ద బ్రహ్మాండంగా యుద్ధంకేస్తే చానిని రెండుముక్కలువేసి ఒక ముక్క తిరుచువావల్లిలో, ఒకముక్క హైదరాబాద్లో పెట్టించిన ప్రజలను యానాడు హిందీ కావాలని కోయంబిహారులో ప్రచారం చేస్తున్నాడు. ఏ కోయంబిహారులో అయితే అయిననుపరగించారో అదే కోయం బిహారులో హిందీ కావాలని చెప్పితే, రెవ్యూ డివిజన్ తినే పరిస్థితి ఏర్పడింది. రాజు కీయ శివీకాలు బుద్ధురాలు అనుకోండి, ఇచాళ హీలో రేపుకీకీ, మనకు కోటా కావాలంటే ఎందుకు వీరికి అర్థంకరం? బ్రహ్మాండమైన ఉపవాసాము. కోటా పెడితే పెరిట్ పోతుందట, పెరిట్ పరై నా ఒక రాష్ట్రం యొక్కచాళా? మనకు కోటా ఇచ్చినపుడు...మనం మనరాష్ట్రంలో అందరినీ చచ్చులనే పెట్టే చేస్తామా? మనం కాంటిటిటీక్ ఎగ్జామినేషన్స్ పెట్టి మన రాష్ట్రం నుండి మంచిచారితే పెట్టే చేసి పంపిస్తాము. పెరిట్ అన్నది ఒక్క రక్షణ రాష్ట్రం చారితేవా? పోకో ఇండియా అంటే మద్రాసు రాష్ట్రమా? నువం అంద్ర అవోసియేషన్ అని పెట్టుకొంటాము; మహారాష్ట్రలు మహారాష్ట్ర అవోసియేషన్ అని పెట్టుకొంటారు. కాని చారు మూత్రం పోకో ఇండియన్ అవోసియేషన్ అని పెట్టుకొన్నారు. పోకో ఇండియా అంటా చారి గుత్తా? తమిళ అవోసియేషన్ అని ఎక్కడా కనబడదు. ఈ విధంగా ప్రతిచోట ముఖ్యపెట్టి. పదోవిధంగా గుంటకొని, ప్రతిది ఫలితకరం నేర్పానునే ప్రయత్నం ఇచాళ రెల్లెలీదనే కోపారికి యూరేళ రెండు భాషలకే రిజర్వేషన్ పోన్ చేస్తే — ఆ మాయలోపడి మన విజ్ఞులందరు బహుళలో పోతుంటే విచారం కలుగుతుంది. వీరు కావాలంటే కోటాకోసం కొట్టడమనండి. మేముకూడ చారితో బహుళలో తిరుగుతాము. కాని ఎవరికో ఎదాన్స్ చేశాకోసం వీరెందుకు ఇబ్బందలో పడతారో నాకు అర్థం కావటంలేదు. మేము మానమండి అని ఒకరు అన్నారు. మానకపోతే చాని పల్లె చెడిపోయేవారు మీరే అని చెప్పాను. మనం కోటా కోసం కొట్టడకలపిందే,

ఎకనమిక్ రెవల్యూషన్ మెంటే మీదనే అవలు ఇదంతా ఆధారపడిఉంది. హిస్టోరిక్ రిసోర్సెస్ అని ఆ నాడు ఎక్. పి. రామస్వామిఅయ్యర్ గారు చెప్పారే కాదు కాంగ్రెస్ చేసిన రోజునుండి అంధ్ర విడిపోయేవరకుకూడ. రోడ్డుగాని, ఎలక్ట్రిసిటీ గాని, డామ్మిగాని... ఆ వర్క్స్ అక్కడే తీసుకొన్నారు. కానీ స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన యీ 20 సంవత్సరాలనుండి వారు కొంచెం పేటు మార్చారు. అవసరం వడినపుడల్లా అల్లుడే వేవడియటం. అల్లరి, అల్లరి అని సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ కు కంపలం పుట్టి వెంటనే వారికి ఏవో కాంగ్రెస్ చేయడం. తిరిగి అల్లరు ప్రారంభం వారు. మనం ఏదో రేళకర్తీ అనే ఉద్దేశ్యంతో శ్రీ లాంగ్వేజ్ ఫార్ములా పెడుతున్నాము. మన రేళకర్తీ నివరకు మనలను వెర్రివాళ్ళను చేస్తుందో, అది మేలే చేస్తుందో నేను చెప్పలేను. కానీ రేళకర్తీ ఉద్దేశ్యంతో, వదిలించి కలుపుకురావాలనే ఉద్దేశ్యంతో యీ శ్రీకాపా మూత్రం పెట్టాము. ఈ శిర్కా నం పెట్టినందువల్ల మనం బిల్ పీపుల్ అని, మీరు మనకేమిలోనో ఉన్నారని, వారిని గురించి మనం అలోచించవక్కరలేదని అని అనకొంటే. అది చాల ప్రమాదమని మననిచేస్తున్నాను. అవలు రాజీయాలలో ఉన్నదే అది. ఎప్పుడూ చెబుతూ వారిని ముందుకు పిల్చి ఉద్దేశ్యంగా ఉన్నారు. మేము మీ కళ్ళులము అని అనే వారిని బుల్లగాంచి పెన్ ఫెన్ చేస్తాము. ఇది భావ మొనవడిమండి అనుభవము. మనలను మీరు మన కెనల్ ఉండేవారే, మీరు మనకు తోడ్పడేవారే, అని భావించి అల్లరిచేసినవారికే మిగతిన రాష్ట్రాలవారికే గత మూడు ప్రణాళికలలో వర్క్స్ కాంగ్రెసుచేయటం చూశాము. ఉన్న మూడు ప్రణాళికలలో ఉన్న రెండు అంతా చూడే పట్టుకుపోయారు. ఇక ఇప్పుడు దివాళ పరిస్థితి ఉన్నదనకోండి. ఇప్పుడు ఉన్న కాపిలోమాత్రం వమకు ఎక్కడరాడోదని తిరిగి అల్లరు ప్రారంభిస్తున్నారని మనం యీ రిల్యాన్స్ పాస్ చేసినపుడు—మనకు ఏదై వా అన్వాయం తిరిగితే మనకు రావలసిన పేరు రాకపోతే వచ్చుకుంటా తిరిగి అల్లరు అమలుచేయకాలి. ఆ అల్లరలో మేముకూడ తిరిగి అన్వయంలో పాల్గొనవలసి ఉంటుంది. ఈ అల్లరు అరివినవారికే సెంట్రల్ గవర్నమెంటే ముందు చేస్తున్నది. లేకపోతే వారికేనే చూడటంలేదు. ఈ శ్రీకాపా మూత్రం శిర్కానం చేయటంవల్ల—అది మన అంపీసతగా కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆనకొనే పరిస్థితి ఏర్పడుతుందేమోనని నాకు శయంగా ఉంది. దేశ అకమవ్వదువేది మనకే అంద్రదేశానికే వట్టింది. మనం ఆ దృష్టితో రోకున్నాము. దీనిని అంకితం అనుకొనే పరిస్థితి వారు క్రియేట్ చేయకుంటా శాఫాబాబి మనచేస్తూ, యీ అవకాశం యిచ్చినందుకు అభ్యుతుల వారికి నా ధన్యవాదాలు అర్పిస్తూ ఉన్నాను.

శ్రీ శి. రామబాబు :—అదృష్టా, నేడు శాపా సమన్వయ లాల్ జటిలమైన సమస్య. దేశాన్వంతా కల్లోల పరుస్తున్నటువంటి సమస్య. ప్రభావమైన సమన్వయ శాకదోవముగాని లాల్ ముఖ్యమైన సమన్వయ అనే విషయం నిర్వివాదం. ప్రభావమైన సమన్వయ శాదని ఎందుకు అంటున్నాను అంటే అంతకంటే ముఖ్యమైన సమన్వయ అనేకం మన దేశం ఎదుర్కొంటున్నది. Border సమన్వయ. తిండి సమన్వయ, ఆర్థిక సమన్వయ. వినియోగ సమన్వయంకా అనేకమైన సమన్వయ మన ముందు పరిష్కారం చేయవలసినది దేశం ముందు కోర్కెలుగా ఉన్నాయి.

అయితే చాటువీటిని మించి యిది రేళంలో ప్రజలలో కల్లోలాన్ని రేకొట్టించి అన్నిచోట్ల అలలడులు బదుగుతున్నది. కాశ్మీరునుంచి కన్యాకుమారివరకు నేడు హిందీ భాషాచారులకే గాని హిందీ వ్యతిరేకతగాని అనేకమైన అల్లరులు బరువబడుతూ అనేక అప్పులకు నష్టం కలుగజేసే విధంగా భాషా సమస్య వయోత్రేంచి, రా అ గో మో లా రా రి గారు చెప్పినట్లు కొన్ని రోజులు వెళ్ళిపోయే కొంత వారిదే యిప్పుడు వలస నమస్కరణ. నేడు ఉన్న పరిస్థితులలో యిది సార్వత్రిక అవుతుందా అనే విషయం కూడ గమనించవలసి ఉంటుంది. Languages Act లు లేవు అనుకోవలసియుతే రాజ్యాంగరీత్యా ఒక్క హిందీ మాత్రమే మిగులుతుంది. మనమందరము హిందీ నేర్చుకోవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. కనుక ఈ సమస్యను అందరికీ అవకాశంగా ఉండేటట్లు అనేకాలకు లోనుకాకుండా రేళం అంతా విప్పిస్తూ కాకుండా ప్రత్యక్షంగా ఉంచాలనే ఉద్దేశ్యంతో అందరు కూర్చోని దీగిని పరిష్కారం చేసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. అనేకమంది భాషావ్యాధులవల్లనే రేళం అంతా హిందీ వ్యతిరేకత ఎక్కువగా వర్ధిల్లింది. హిందీ భాషావ్యాధులయొక్క చర్యలే దీనికి కారణం అనేదానిలో ఏ మాత్రం అనుమానంలేదు. పార్లమెంటులో ఈ Act pass అయ్యేముందు D. M. K. వారు కూడ చాలాకే యించుమించుగా అనుకూలంగా ఉన్నారు. కాని తరువాత resolutions వచ్చేసరికి, ప్రధాన మంత్రిగారు హిందీ భాషావ్యాధులయొక్క ఒకటికి లోపై చానిని మార్చడం వల్లనే నేడు ఈ కల్లోలం రేకెత్తడం వచ్చినది. హిందీచారు ప్రాచీనంగా యిచ్చిన హామీలకు ఉప్పుకొని ఇందిరాగాధిగారు చెప్పినదానికి ఉప్పుకొని మొస్తం అంతా అవిధంగా పరిష్కారం చేయడానికి చారు సిద్ధపడి ఉన్నట్లయితే మద్రాసులో ద్విభాషా మాత్రం అంటూ ఒకటి వచ్చి ఇంత గందరగోళం వచ్చి ఉండేదికాదని అనుకుంటాను. అయితే ప్రధానమారు చేసినది తప్పు అని అనుకోవడం లేదు. హిందీచారు ఎంత ఉన్నారంతో ముందుకు వెళ్ళారో చానిని సరైన దారిలోకి తీసుకు రావాలంటే మద్రాసుచారు చేసిన పని ప్రకటన అని అనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఏ భాష అయితే రేళ ప్రత్యక్షకోశం కోరుకుంటున్నామో ద భాషద్వారా రేకొత్తంకా ఒకటిగా ఉంచాలని కోరుంటున్నామో ఆ భాషే రేళ విధిచూపిస్తోంది. హిందీకేటట్లయితే మనమందరం భాషకంటే రేళం ముఖ్యం అని భాషను కొన్ని రోజులు ప్రకటనవెళ్ళి రేళ ప్రత్యక్షకోశం కల్పించేదామ అనే విషయం అందరు అంతా అంగీకరించవలసివస్తుంది. యెవరు మొదటవచ్చికి మేము రాక్షాభాషమనో, మద్రాసు చారమనో, రేకల చారమనో, మైసూరు చారమనో అలోచిస్తున్నారని భారతీయులనే అలోచన చెప్పుచిగా మన నుంచి నేరుకడిపోతున్నదా అనిపిస్తున్నది. స్వతంత్రం వచ్చిన 20 సంవత్సరాల వరుసగా integration యింట్ల disintegration ఎక్కువగా బదుగుతున్నది. దీనికి కారణంలు ఎవరు? ఎవరి మీద ఆ నెపాన్ని పెట్టుకుంటా అందరు కలిసి రేళంలో ఒక్కటే ఉండేటట్లుగా చేయడం కోసం కల్పించేయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. అందులో భాష చాలా ఒత్తింపైన సమస్య. ఈ భాష అనేక రేకలలో అనేక కారణాలకు, అనేక ప్రభుత్వకారణాలకు దారితీసినదనే విషయాన్ని గమనించాలి. ప్రజలలో భాషమీద ఉద్దేశం పెల్చిపోయి.

నవ్వను చారికి కావలసిన ఆలోచన కూడ లోపించిందనే విషయం గమనించాలి. చాలా వరకు సీమకుపోయిన తరువాత చానిర్తి అధికత్వం కూడ కష్టం అవుతూ ఉన్నది. ఇచ్చాళ నువ రాష్ట్రంలో కూడ యివర దీక్షాచారి రాష్ట్రంలో వలెనే హిందీకి వ్యతిరేకంగా యితర ఆంధోళన జరుగుతూ ఉన్నది. ఎందువల్లనంటే, విద్యార్థులలో చారి భవిష్యత్తును గురించి ఏర్పడుతున్నట్లువంటే అనుమానాలే కారణం. ఆ అనుమానాలను తీర్చవలసిన కార్యక్రమ ప్రభుత్వం పైన, భారత ప్రభుత్వం పైన ఉన్నది. హిందూదేశంలో అందరము సమానము అని అందరి పైన సమానంగా జరుపు పడతూ ఉన్నదని, అందరికీ ఉద్యోగాలలో సమాన అవకాశాలు ఉన్నాయని మనం నిరూపించ గలిగిరట్లుయితే ఆ విషయం భారత ప్రభుత్వం నామి యిచ్చేటట్లుయితే మనం ఈ ఉద్యమార్గాన్ని అపురేయించవచ్చు. విద్యార్థులలో కూడ చారి భవిష్యత్తుకు ఎటువంటి అంశరాయము లేదని చారికి ఎటువంటి అవగాయము జరగదని హిందీ యేతరులను, హిందీచారి కంటే భారం ఎక్కువ ఏమి వడదని హి దీవారుకూడ తమతోపాటు మూడు భాషలు నేర్చుకోవలసియంటుందని. చారికోపాటు చీరు కూడ ది భాషలు నేర్చుకోవాలని Constitution లో 8th Schedule లో ఉన్నటువంటి 14 భాషలలో కూడ Public Service Commission Examinations జరుగుచాయని మన రాష్ట్రంలో మన జవాబా నిష్పత్తిలో ఉద్యోగాలు కోరుతున్నామని ఆ ఉద్యోగాల కోసం మనం ఒత్తిడి చేస్తున్నాము అనే విషయాన్ని చారికి వొక్కి చూపించేటట్లుయితే, చారికి ఏమాత్రం అవగాయం జరగదనే విషయం కూడ నన్ను చెప్పడానికి చీలు ఉంటుంది. ఈ భాషా సమస్యను అందరు కూడ యిచ్చి పుచ్చుకొనే దోరణిలో చేసుకోవలసి ఉంటుంది. హిందీ చాదులు మేము హిందీ తప్ప ఏమి నేర్చుకోము అన్నట్లుగానే మనం కూడ ఇంగ్లీషు తప్ప హిందీ నేర్చుకోము అనేటట్లుయితే చాదు హిందీనే కావాలని, మనం ఇంగ్లీషు కావాలని అనే వనిగా వట్టు పట్టేటట్లుయితే దీనికి పరిష్కారం అంటూ ఏమి వుండదు. అది మనం యిచ్చి పుచ్చుకొనే దోరణిలో మేము మూడు భాషలు నేర్చుకొంటాము. మిమ్ములను ఎక్కువగా మేము ఏమి కోరడం లేదు. మీరు మా నుంచి ఏమి అయితే ఆశిస్తున్నారో మేము కూడ మీ నుండి అదే ఆశిస్తున్నాము. అందరు సమాన స్థాయిలోనే పరీక్షలలో పాల్గొందాము ఎవరికి అవకాశం వుంటే చారు నస్తారనే విషయాన్ని చారికి చెప్పి ఒప్పించేటట్లుయితే యిది ఏ మాత్రం అవగాయం కాదు. మనకు కూడ న్యాయమైనది, ఇదే కాళక్షణమైన పరిష్కారమా అనేవిషయం గురించి చేరేఅలోచిస్తాము. కాని యిప్పుడు వున్నటువంటి పరిస్థితులలో కాళ్ళానికంగానైతే ఒక పరిష్కార మార్గాన్ని కనిపెట్టక పోయిరట్లుయితే ఈ దేశంలో అలజడులవల్ల ఉత్తరోత్తర విద్యార్థి, అయితేక రాష్ట్రాలు విడిపోవడం జరిగే పరిస్థితి వస్తుంది, భారత దేశం అంతా ఒకటిగా కాకుండా, ఎవరి భాష చారిదిగా, ఎవరి దేశం చారిదిగా ఏర్పడే పరిస్థితి మాత్రం ఏ ఒక్క భారతీయుడు కోరదని నేను అనుకుంటున్నాను. మనందరి కోరిక కూడ భారత దేశమంతా ఒకటిగా ఉండాలని, ఏ భాషా చాదులకు యింకో భాషా చాదుల మీద undue advantage వుండకూడవనే విషయాన్ని గురించి మనమందరము ఆతృతతో పుచ్చాము. అలోచించి చూసేటట్లుయితే

పార్లమెంటులో pass అయిన Act లో కొన్ని లోపాలు ఉన్నప్పటికీ Resolution మూలం యింకా చాల ఎక్కువ ప్రోచాన్సి చేస్తూ వున్నదనే విషయం అందరూ కూడ అర్థమవుతుంది. అది అటు ప్రభుత్వ పథకాలు యిటు మనమందరము కూడ ఏకాభిప్రాయంగా ఉన్నాయి. దానిలో హిందీ చారిక సంబంధించినంత మటుకు ఒక భాషగాను, హిందీ యేకరూప సంబంధించినంతమటుకు మూడు భాషలు వేర్వేరుగాను వివరంగా ఉన్నది. అందులో ఉన్నటువంటి అసమానతను తొలగించడానికే నిష్పత్తి అందరము కూర్చోని ఆలోచించిన మీదట ఈ resolution సజలంగా వుంటుందని అందరము అనుకోవడం జరిగింది. అయితే యిందులో చాల మంది వ్యతిరేకించేమట నిజమే. అచ్చుగారు ద్విభాషా మూలాన్ని ఉప్పుతున్నారని త్రిభాషా మూలాన్ని చారు ఉప్పుకోలేదు అనే విషయం నిజమే. చావుకు పెడితేగాని లంబదానికీ చారు అనే ఉద్దేశ్యంతో చారు చెప్పారు అని చెప్పి అనకుంటున్నాను. అవల యింత గట్టిగా మనం ఉంటేనేగాని హిందీ భాషా చాదులు లోంగారానీ ఉద్దేశం అయిఉంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. రాజ్యాంగంలో 18 సంవత్సరాల క్రితం ఉప్పుతున్న హిందీని యిచ్చాళ్ళ వాదన మందరం అంటున్నాము, అయితే రాజ్యాంగాన్ని మనం నవరించి అది నీవేయవలసిన అవసరం ఉంటుంది. రాజ్యాంగాన్ని ఈ పరిస్థితులలో నవరించడం సాధ్యమే అనే విషయాన్ని ఆలోచించేటట్లయితే, హిందీ రాష్ట్రాన్ని చాచిని వ్యతిరేకించినవారు రాజ్యాంగాన్ని నవరించడం సాధ్యమనే విషయం కాదు. కనక పుష్పటువంటి దానిని చాలమీద కూడ మనోహరుగా భారం వేసేటట్లు, మనమీద చారిక ఏమి Advantages లేకందా వుండేటట్లు యానుకోవలసి నది మన భార్యక అయి వున్నది. మనం ముందిగా తీసివేయాలని చేస్తున్నట్టి కూడ హిందీయే మిగిలిపోయి చివరికి అందరి మీద హిందీనే రుద్దడం అనేది జరిగిన వారు alternative గా మనతోపాటు వారి మీద కూడ భారం వేడాలని యీ resolution లో చెప్పిన విషయాన్ని మనం చూడకపోయేటట్లయితే మనం agitation చేస్తూనేఉంటాము. రాజ్యాంగంలో వున్న హిందీ మిగిలిపోతుంది. అయితే అదికేవిచ్చితి కి దానితీయదా అంటే విచ్చితి కావాలని కోరుకోనే చారిక ఉపయోగం అవవచ్చు. గాని మనమందరం united గా ఉండాలని, భారతదేశ మంతా ఏకంగా ఉండాలని కోరుకొనేటప్పుడు ప్రస్తుత పరిస్థితులలో, తొద్దికాకానికీ అయినప్పటికీ ఈ త్రిభాషా మూలాన్ని, compulsory గా హిందీ వారందరు మూడు భాషలు వేర్వేరుగాని Non-Hindi వారు కూడ మూడు భాషలు వేర్వేరుగాని, తప్పనిసరిగా మూడుభాషలలో Public Service Commission Examinations లో కూడ పాల్గొనవలసిన విషయాన్ని పోర్టి చెప్పడంనల్ల అందరికీ సమానమైన భారాన్ని మోపుతూ ఉన్నదని నమూన అవకాశాలు యిస్తూఉన్నదని నేను అనుకోంటున్నాను. దీనితోపాటుగా నెంట్రల్ నెస్ లో మన రాష్ట్రానికీ, మన జనాభా నిష్పత్తిలో మన ఉద్యోగంలను ఎప్పుడోవడంలో కోటాను కోరడము కూడా అనవలసిన కాదు. ఇంతకుముందు మూర్తిగారు చెప్పినట్లుగా, జనాభా నిష్పత్తిలో కోటాను కోరడ మంటే యికేమీ ఎఫ్ డి యెస్సీని తగ్గించమనో, పనికి రానిదానిని పర్మిటెన్స్ లో

శిష్యకోమనదం కారు. ఎవరన్నా ఆ విధంగా అంటే అది హాస్యాస్పదమైన మాట అవుతుంది. హిందీ చారిత్రోబాటుగా హిందీచేతరులకు కూడా సమానమైన అవకాశాలు వుంటాయి. ఎవరిదుర్భాగ ఎటువంటి అసమానతలూ వుండరారు. శీఘ్ర పరీక్షలు 14 భాషలలోనూ జరగాలి, హిందీవారు, హిందీయతరులు మూడు భాషలు నేర్చుకోవాలి అని వారు ఒప్పుకోవాలి. అప్పుడు యీ శిర్కా వానిని చాటు ఎటువంటి అగ్గంతరిమూ వుండదు. అచ్చెన్నగురు మన శిర్కావాన్ని చారు ఒప్పుకోకుండానే వీరు హిందీని ఒప్పుకున్నారని అని వారు అనడానికి అవకాశముండనే అనుమానమును వ్యక్త పరచారు. వారు దీనిని ఒప్పుకున్నప్పుడు మూత్రమే వనం వారి ప్రవోజత్వం ఒప్పుకోవడమవుతుందిని మనవి తేస్తున్నాను. బేరలోనే, మా చారి మేము చూసుకుంటాము. తప్పకుండా చానిని అమలుపరుపుతాము అనేది వుంది. వారు శ్రీభాషా మూలాన్ని ఒప్పుకోనివాడు మనం ద్విభాషా మూలాన్ని అమలుపరుపుతాం అనిరానినై ఒక నిర్ణయం ఖచ్చితంగా తీసుకుని చానిని అమలుపరచడానికి తప్పకుండా ప్రయత్నిస్తారనే చానిలో వాకు ఎటువంటి సందేహములేదు. మన ముఖ్యమంత్రిగారు తెంగులూరు వెనుకు న్నట్లుగా తెలుస్తున్నది; వారు యీ విషయాలన్నీ దృష్టిలో పెట్టుకొని అక్కడ మాట్లాడతారని ఆశిస్తున్నాను. అక్కడ మన రాష్ట్రానికి, హిందీయతరులకు ఏ మాత్రం అన్యాయం జరుగకుండా వుండేట్లుగా చాని గట్టిగా కట్టినచేసి, యీ శిర్కానమును దృష్టిలో పెట్టుకుని మాట్లాడి, వ్యాయం అనిగట్టుగా చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. ఈ రిజల్యూషన్ ను నేను బలపరచునా సలహానుకంబున్నాను.

(శ్రీ జి. సి. వెంకట్రమ్ :— అధ్యక్షా, గౌరవనీయులు, పూజ్యులు ముఖ్య మంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన యీ శిర్కానమును నేను సంపూర్ణంగా అలవరుస్తున్నాను.

ప్రస్తుతం జరుగుచున్న అల్లకల్లోలాలకు కారణమేమిటి? అని ఒక దఫా ఆలోచించివేట్లయితే ఒక విషయం మనకు తెలుస్తుంది. మనకు పాశ్చాత్యత్వము కల్గిన తరువాత ఏ జాతీయ భావ అయితే మనకు భావలయం వసుకున్నామో, ఏ హిందీని అయితే జాతీయ భావంగా చేయవలయుననున్నారో, చానిని శీఘ్రము ప్రమేషి అందరూ చక్కగా ఆ భావను అలవరచుకునేట్లుగా, నేర్చుకునేట్లుగా శిర్కాటుకేయకుండా శిర్కామే యింకా మన రాజకీయ భావంగా వుంటుందని, అట్లున్నే ప్రవర్తన వలెంబించిన భావంగా వుంటుందనే భావంతోనే అరపుకుంటున్నారని, మనమంతా ఆ భావమోహములోనే పోతూనట్లుయు, జాతీయదోచాటుపురోగము ఒక దఫా శ్లావకం చేసుకుంటే తెలుస్తుంది; తెల్లలో పున్నప్పుడు బ్రతి ఒక్కరము హిందీ నేర్చుకొనుటకు ప్రయత్నం చేసేవారము, చాలామంది హిందీ నేర్చుకున్నారు తెల.లో, బయటకు వచ్చిన తరువాత కూడా చాలామంది హిందీ నేర్చుకొనుటకు ప్రయత్నం చేశారు, అయితే యీ మధ్య మాత్రం హిందీ వరాయి భావంగా మనం తెచ్చుకొని చానిని నేర్చుకొనుటకు ప్రయత్నం చేయలేదు. ఇప్పుడు ఒక్కసారి హిందీ భావ ఉత్తరాచార హిందీ యేటరులైన వత్తిడివాసరా దుర్గడానికి ప్రయత్నం చేయడం జరుగుతున్నది

కాబట్టి ప్రతిపక్షపు తీర్మానం ఆమోదయ్యగలగా వున్నది. 1949 లో మేము అలా అందినా కాకాగారు మమ్మల్నిమీద గాంధీగారి వారసుల నేరం తీర్చుకోవడానికి ప్రోత్సహించారు. మేము కొంతమంది మిత్రులను జరిగిన అసెంబ్లీ అవసరము గాంధీగారి జ్ఞాతి అమ్మాయిలతో కూడా చేసేవాము. మేము ఇంకా మరో వారితో మాట్లాడగలగి ప్రతిపక్షరాములు. అసెంబ్లీ అందుచే మేము హాజరై ముగిసే సేమ మాట్లాడుతాము. ప్రతిపక్ష మాట్లాడుతూ అప్పుడు మేము త్వరిత వారికి శిక్ష్యులైనవారికి తీర్మానం చేసేవారు అని చెప్పాము. అయితే కొంతమంది మాట్లాడగలము. మేము గాంధీల కొంతమంది మాట్లాడగలము. మీరు అంత శిక్ష్యులైనవారికి ప్రతిపక్షం చేసేవారు కాబట్టి ఇప్పుడు మీరు ఇంకా మరో మాట్లాడగలము అని చెప్పాడు. అప్పుడు మేముగా ఇంకా ముందు మాట్లాడుతాము. అంత అవుతుంది గాంధీ శిష్యులైనవారి గాంధీగారి శిక్ష్యమైము మా అత్తయముంది. మే తొలగింకా సేనకే అంత గౌరవించే దేవులవారి, అది తొలగి నా, వారి అయినా, అదేమైనా ఏదైనా కావచ్చు. ఏదైనా అతని ముందు చేసేటప్పుడు కొంత వేరైనా

వస్తుంది. అది తప్పదు. ఎంత చక్కగా సమానత్వం పొందించాలనటన్నా కొంత వస్తుం కలుగుతుంది. బాతీయద్వైపిలో, బాతీయ భావంతో దేశ చక్కతకు, అభివృద్ధికి, ఇండియా దేశమంతా ఒకటే అనుపించుకోదానికి కొంత కష్టమైనా, నిష్టార్థమైనా, వస్తుమైగా ఉద్భవించుచున్నదే బాతీయవారులమవుతాము. బాతీయ వారులం కాదువా, పార్లమెంటులై తేలే కింటిట్ట బరువు అయివా వర్తకరేఖం వానికి ప్రయత్నం చేయడం జరుగుతుంది. అది బాతీయ భావం కాదు. మనకు యీ నాడు కొంత వ్యవస్థ, కష్టము అయివా—హిందీ చెప్పుకుందాము. ప్రయత్నం చేద్దాము. హిందీ నేర్చుకోవడంలో—విద్యా మంత్రిగారు ఇక్కడే వున్నారు.—బ్రహ్మాండమైన తప్పులు చేస్తుంటాము. పిల్లలకు హిందీలో రావలసిన పల్లంతుతో అప్ మార్కులు ఇంకీతా చేశారు. 16 పర్సంటు నుంచి 20 పర్సంటు 20 పర్సంటు, 60 పర్సంటు—యీ విధంగా పెంచుకుంటూ వెడతే మే మెట్లా పాస్ అవుతాము, పెయిలు అప్తాముకదా అంటారు విద్యార్థులు. కాబట్టి మార్కుల పల్లంతులని కూడ మన పాపిటినిబట్టి పెంచుకోవాలి. ఫస్ట్ ఫారం హిందీ టెస్ట్ లుక్ పెట్టారు. అది ఎన్నో సెలలు చదివితే నా వంటి వానికి అర్థమవుతుంది. ఎదుర్కోవనివ్వలకు కొంతం చాడవ్వము. సైన్ కం ఎవరు వ్రాస్తారో పది. అప్ మంత్రిగారికి తెలియదు. ఆ పప్ ఫాదం ప్లై కం ప్లాండర్ మూడవ ఫాదమునకు వదిలివస్తుంది. ఇది రెచ్చగొట్టడానికి, పోరాటం పెట్టడానికే ఇష్టం చేయడానికి వస్తుంది. ఇంత వున్న కం పెట్టితే, ఎప్పుడు పాస్ అవుతారు. 7 వ ఫారానికి యింకెంతలావు వున్న కం పెడతారో. ఇటువంటి తప్పులు—బాగ్రతగా అలోచించాలి. ఎదుర్కోవని మంత్రిగారు, ప్లేటు గవర్నమెంటు—ఎదుర్కోవని దిపార్టుమెంటుకూడ బాగ్రతగా అలోచించి చేయాలి. మనం ఇప్పుడు యీ శిల్పానం పెట్టుకున్నాము, వివిధ రాష్ట్రాలవారు దీనిని ఒప్పుకున్నప్పుడు మనకు కొంతం వస్తుం జరిగివా సహించవలసివుంటుంది. ఈ దేశంలో ప్రస్తుతం జరుగుతున్న అల్లరులు, నష్టాలు అవడానికి ప్రయత్నం చేయకపోతే ఇది ఎంత వ్యవధిమంతో తెలియదు. మనం వారులో వెదుకుంటే అంతోశవ చేశేవారు రాళ్లు వేస్తే మన పిల్లలు చక్క అప్పుడు ఎంత వస్తుం కవుతుంటో వనకు తెలుస్తుంది. ఇప్పుడు ఎవరో చెప్పన్నారు, ఎవరో కాల్పించుకుంటున్నారు, ఎవరికో నష్టం వస్తోంది—మనం కావవలసివున్నాము. ప్లేటు ప్లాంటు కవయంతోను విద్యార్థులే అంతోశవ చేశారు. హిందీకి వ్యతిరేకంగానూ విద్యార్థులే, రేపు లాండ్ ప్రాబ్లెమ్ వచ్చినా విద్యార్థులే. ప్రతివానికీ విద్యార్థులే రావడంపల్ల ఈ దేశానికి పెద్ద వస్తుం జరుగుతోంది. విద్యార్థులకు తల్లి రండ్లులు వున్నాయి. వారు అర్హులూ కలిసి ఉపాధ్యాయులతో విద్య చేస్తుంటే—అది వారి కలిషుకుతోనం, దేశ కలిషుకుతోనం, విద్యార్థుల మంచి పిల్లలు చూచి వారి కలిషుకుతు తిరిగి దిక్కుదానికి తల్లి రండ్లులపైనే బాధ్యత వున్నది. విద్యార్థులకు విద్యా విధానానికి కిందికొకటాడ వస్తుం జరగకుండా ఈ అసెంబ్లీ తరఫున పట్టులమంతా కలిసి పోమి యిచ్చి వారు ఈ యాశీస్సులతో పాల్గొనకుండా సహాయం, సహకారం చేస్తామని చెబుతూ, ఈ శిల్పానముతో సంపూర్ణముగా పీకీధిస్తూ, దీనిని అందరూ జమోదిస్తారని అతిస్తూ విరమిస్తున్నారు.

[illegible]

ఆ విషయం ఎందుకు చూడలేకపోతున్నాలో తెలియడంలేదు. హిందూ దేశంలో సుస్థిరంగా బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ఉండాలంటే ఒకటే పద్ధతి; ఇంగ్లీషు చదివించి ఇంగ్లీషు సమాఖ్య వ్యవస్థలలో చారిన నడిపిస్తే బ్రిటిషు సామ్రాజ్యం సుస్థిరంగా ఉంటుందని చెప్పారు. దానిని బట్టి ఉత్తర్గాలు కాదంటే ఇంగ్లీషు కంపెనీ రీగా లేదు కోవానడం, శహనీల్దారును చూడగానే హంగామాగా ఉప్పితప్పిల్లు కావడం—ఇదంతా మనం చూచాము. ఇంగ్లీషు వచ్చినపుడే ఆళా అవకంగా కాళ శయి క్రాంతంగా వచ్చింది. ఇంగ్లీషు వరగాన, అది ఉంతకూడదని పూర్వీకులు చెప్పారు. మన ప్లాతంతం గురించి ఆలోచించిన వారు చెప్పారు. హిందీ ఉండవలసిందే అన్నారు. అనవంఘ్ పథ్యండు మాట్లాడేటప్పుడు హిందీ గురించే మాట్లాడ కాదు; హిందీ వచ్చి పుట్టిన అని అనుకోవచ్చును. అనవంఘానికి హిందీ వచ్చి ఎక్కువ లేదు. చావ్విక పరిస్థితులకు లేకశనివర్తనకు చూడవలసి ఉన్నది. ఓక రాష్ట్ర భావం కలుగాలంటే ఎక్కడా అంగనై కల్పం కావంతా చూడవలసిఉన్నది. కనుకనే అనవంఘానికి ఒక విశుద్ధమైన బ్రహ్మశివ ఉన్నది. దాని వల్లనే మేము చెప్పగలుగుతున్నాము. హిందీ అనేది మేము చెప్పిందికారు. చెప్పినవారందరు non-Hindi states కు చెందిన వారే, ఏ. రాజగోపాలాచారి గారు కాని మిగతా వారు కాని ఆ రోజున ప్రతిపాదించారు. 1951 లో N. రాజగోపాలాచారిగారు Chief Minister గా ఉండగా హిందీని కంపెనీకి చేపారు. కాని ఈ వారు కాలపరిస్థితులవల్ల కాలవై పరివర్తం వల్ల ఒకరిని చూచి మరొకరికి సహాంగా ఉండే సూక్ష్మరంగం వల్ల హిందీ ఉండాలన్నాడు కాబట్టి ఉండటాడదని గట్టిగా చెప్పవలసి వస్తున్నది. అందువల్లనే ఈ దుస్థితి ఏర్పడింది. ఇంతకు పూర్వం ఉత్తరాదివారు ఎక్కువగా services కు పోవాలనే ఆలోచన లేకుండా independent గా ఉండే ఉత్తర్గాలు మాయమంటా వచ్చారు. ఆ రోజున భారతావస్థంవల్ల వదులుకోగానే ఉత్తర్గాలలో చేరాలనే భావం ప్రబలడం వల్ల ఉత్తరాదివారు కూడా central services లో చేరడానికి రావడం ప్రారంభించారు. ఉత్తరాది వారు ఉత్తర్గాలను చేరవచ్చేటప్పటికీ దక్షిణాది వారు అక్కడ చేరుకుని ఉన్నారు. వారిని తొలగించవలెనని హిందీ ఉండాలని బల్లగ్రుద్ది చెప్పడం హిందీ వస్తే ఉత్తర్గాలు పోవాలని భయం దక్షిణాది వారిలో కలిగి హిందీ పుండకూడదని చెప్పడం— North Pole, South Pole మారిన కావడం మనం చూస్తున్నాము. దీని ఫలితం ఎంతదూరం పోయిందంటే—ఆంధ్రరాష్ట్రం లోని ఒక వ్యక్తి ఒక కారులో రామేశ్వరం కాని కుంభకోణం కాని వెడితే ఒక్కడే sign boards హిందీలో కాని ఇంగ్లీషులోకాని ఉండవు. ఒక్క తనుక భాషలోనే ఉంటాయి. దక్షిణాది వారిని kinatics కయ్యారై ఉత్తరాదిన గోవిందరావు వంటి kinatics కయ్యారై వారు, ఒకరి కుట్టుకులు మరొకరు కట్టుకోడం తప్పదేకం అంతా ఒకటే భావం కనబడ్డం లేదు. భాషలు ఎందుకు. I. సమాఖ్యలో తెలియచ్చుకోదానికి కదాకాన, ఇంత దుర్భరంగా కయ్యారు. చేస్తున్నారంటే ఏమనుకోవాలో అర్థంకావడం లేదు. అనవంఘ్ వారు ఈ సమస్య తీవ్రంగా ఆలోచించి లేక పరిస్థితులు ఎట్లా ఉన్నాయో గమనించి కర్ణయం చేపారు. వర్మపత్ ఇస్తే చెందు చాళ్ళాలు వదులుకాను. Mean-

[illegible]

Sri T. C. Mareppa (Kalyandurg) :—Mr. Speaker, Sir, with the permission of the Chair, I would like to put some ideas in favour of the Resolution moved by the Chief Minister. The three-language formula promotes national integration, creates a better citizen and the citizens. Secondly, the burden on the people in the Northern and Southern States is equal and people living in any corner of the country will equally learn the three languages their mother tongue, Hindi and English. This should be strictly done not only in Southern

States but also in Northern States. That is what the Resolution says. Thirdly, candidates from all States from any nook and corner of the country may be selected and recruited to the U. P. S. C. examinations and posts in I. A. S. and other categories and they can be posted in any part of the country because they would have gained so much of experience and working knowledge of the language. The persons so selected and recruited with working knowledge according to the three-language formula will be able to administer without any inconvenience to the public, wherever they are posted. At the same time, there are some disadvantages if we stick on to the two-language formula. The first thing is that the dividing elements will work out and this agitation will go on. There will be a lot of unrest and agitational movements in the country. If the two-language formula is implemented candidates will have to be confined only to their own States or to the neighbouring States because of the lack of working knowledge in Hindi or English. Thirdly, political and commercial contacts with other States will be cut off and then language becomes a barrier and at any time language should not work as a barrier. It should work as a unifying force. The very purpose of a language is to unite the people and to promote integration so that the unity of the country may be safeguarded. As a matter of fact, a language should not lead to fanaticism. Whatever language we take, it should not make us fanatics either in the Northern or Southern States. We should always aim at the integration of the country.

Now, I refer to the wording of the Resolution : "...That compulsory knowledge of either Hindi or English shall be required at the stage of selection of candidates for recruitment to the Union Services or posts in special services for which a high standard of English alone or Hindi alone or both as the case may be is considered essential for the satisfactory performance of the duty of any such posts or posts..." Here comes the whole conflict or dispute. In the place of the words "compulsory knowledge of either Hindi or English" if it were to be like this, viz., "compulsory knowledge of Hindi and English" there will be no problem at all. Then the burden of learning or getting proficiency in English and Hindi will be equitable on the people whether they are southerners or Northerners. Language should not become a barrier and a gulf that divides the nation and the anti-Hindi or anti-English movements would not come up in the State. So this three-language formula is a workable one. It is practicable so that people living in any corner of the country will take the burden equally and only when we are meritorious, only when the standards among the youth or the students are improved, then only will they be in a position to be selected for I. A. S. or I. P. S. or any other U. P. S. C. categories. On population basis we cannot allot posts because population may be something like our democracy which is run on counting of heads; we will not be getting the intelligentsia. Rather it will not be better on the part of our Governments to take posts on the basis of population. I. A. S. and I. P. S. posts require certain calibre, certain intelligence in the youth of the country so that they can better serve the country. Supporting this three-language formula I take leave of the House. Thank you.

(శ్రీ) పె. బుచ్చిరామయ్య :—అధ్యక్షా, ఈ రోజున మన దేశంలో భాషా సమస్య అనేది చాలా కీలకమవుతూ ఉందని భావిస్తున్నాను. విజయవాడలోని మనం తయారు చేసిన విధముగా కీలకమవుతూ ఉందని భావిస్తున్నాను. గానీ మనకు పైన సమస్యగా భావించవలసిన దేనిని అభిప్రాయపడుతున్నాను. ఎప్పుడైతే మనం ఇంగ్లీషువారు మన దేశంలో ఉన్నప్పుడు స్వతంత్రం కావాలని మన దేశాన్ని మనం నిరసించినప్పుడు అభిప్రాయపడ్డప్పుడు ఆంగ్ల ప్రజలు ఆంగ్ల రాష్ట్రం కావాలని అవదంతంలోను ఆంగ్లలో తెలుగు కావాలని అనుభవంలోనూ తప్పులేదని అభిప్రాయపడుతున్నాను. ఆ కారణం చేత ఒక భాష మాట్లాడే వారు మరొక భాష మాట్లాడే వారి మీద పెడనం చేయాలని తలచేస్తున్నప్పుడు ఆ భాష చెబుతే వర్ణిస్తే వచ్చినప్పుడు మాతృభాష మీద అధిమానం చూపించడంలో తప్పు యేమీ లేదని వా అభిప్రాయం. హిందీ అధికార భాష కావడానికి వ్యతిరేకత వచ్చిందంటే దానికి ముఖ్యకారణం హిందీ భాషావాదుల ప్రవర్తన తప్పు మరొకటి కాదు. హిందీ భాషాస్నేకుల ప్రవర్తన వల్ల వర్ణిస్తే యీ విధముగా వచ్చింది గాని దక్షిణాదిలోను ఆంగ్ల దేశంలోను హిందీని ప్రతిపాదించే దురుద్దేశం లేదు. హిందీ యొక్క వర్ణింపడం అవలంబించడం వల్ల వచ్చిందని చెప్పవలసి వుంటుంది. కానీ యొక్క వర్ణింపడం వ్యతిరేకత అంటే హిందీ భాషావాదులు పెడనం చెల్లించాలంటే వై.ఎస్.ఆర్. అవలంబించడం వల్ల హిందీ యొక్క వర్ణింపడం మాతృభాష చెబుతుంటుందే తయింపే తమ మాతృ భాషకు తగిన స్థానం కల్పించుకోవడానికి హిందీ అధికార భాషగా వర్ణింపడం మాత్రమే కాదు. హిందీ మీద వ్యతిరేకత పెరిగింది. ఇప్పుడు నిగ్రహం చూపించవలసినవారు హిందీ భాషావాదులేగాని మరొకరు కాదు. వారి ప్రవర్తనలో మార్పు తెచ్చుకుని హిందీ లింకు భాషగా ఉండాలి భావం కలిగేటట్లు చేయవలసిన కార్యక్రమం వారిదే గాని మనది కాదు. ఆంగ్లంలోను మద్రాసులోను హిందీ వ్యతిరేక ఉద్యమాలు రావడానికి కారణం హిందీ వాదులే. హిందీ రాజభాష కావాలి హిందీ తప్ప మరొక భాష ఉండకూడదు అనే మూలప్రకటన యీ వ్యతిరేకతకు కారణం అని నవనీ చేస్తున్నాను. ఈ వాడు ఇంగ్లీషు పరాయిభాష ఇంగ్లీషు యొందుకు ఉండాలి అని అడగవచ్చు. ఇంగ్లీషు భాష ఉండాలని భావన వాయొక్క ఉద్దేశ్యము కాదు. తెలుగు భాష రాజభాష యెట్లాగా కాదు కాబట్టి ఇంగ్లీషుకు తెలుగుకు లేదు కాబట్టి ఇంగ్లీషును అడ్డం పెట్టుకుని హిందీకి వ్యతిరేకంగా ఉన్నట్లుగా వాడుతున్నారు. మద్రాసు లో ప్రజలు హిందీకి వ్యతిరేకంగా ఇంగ్లీషు అని చెప్పడంలో ఉద్దేశ్యము తమెవరో రాజభాష కావడానికి యెలాగు నిలుచేదు కాబట్టి హిందీకి వ్యతిరేకంగా ఇంగ్లీషు ను ప్రజలు పిలువవస్తున్నారని వా అనుమానం. ఈ వాడు హిందీ భాషావేదం అను సంకల్ప వరదాంటే భారతదేశంలో అన్ని భాషలకు సమాన ప్రతిపత్తి ఇవ్వాలి. ఒక భాషకు మరొక భాషమీద పెడనం చేసే అధికారం లేదు. అన్ని భాషలు మనదేశంలో వుండటానికి సమానమైన స్థానం మనం కల్పించుకొన్నప్పుడు ఇంగ్లీషు వుండాలనే భావన వుండని వా అభిప్రాయం. ఇతర దేశ భాష మనదేశంలో వుండటానికి నిలులేదు. అయితే హిందీ భాషావాదుల

మూర్త్యు పట్టుదల వల్ల ఇంగ్లీషుకు ఈ నాడు దేశంలో బలం పెరుగుతుందని మనచేస్తున్నాము. చారుబాబి పట్టుదల మానేసి మనం కా ఒకటే దేశం. మన దంకా ఒకటే పంచక్యూతి అనేకాదంలో ముందుకువచ్చి మనదేశంలో ఒక భాషమీద మరో భాష పెత్తనం లేనే సమన్వేతననే వాకావరణం కల్పించివస్తుంది మనదేశంలో ఇంగ్లీషు భాషకు ప్రాసం పుండదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. మనకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చినతరువాత ఏ భాష మాట్లాడేవారికి ఆ భాషా రాష్ట్రం కావా అని అంతో శన అరిగింది. మద్రాస్‌లో ఆంధ్రులు, కన్నడిగులు, కమిళులు వుండేవారు. కమిళులు మెజారిటీ భాషావారులుగా వుండేవారు తెలుగుభాషా మాట్లాడేవారు, మిగిలిన భాషలవారు మైసూరిటిగా వుండేవారు. కమిళులు మిగిలిన భాషలవారికి అవ్యాయం చేస్తున్నారని మనం ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రం కావాలని దిమాండు చేశాము. మెజారిటీ భాషవారు మైసూరిటి భాషలవారికి అవ్యాయం చేస్తున్నారు కాబట్టి, మనకు వరిగా వసులు అడగటం లేదు కాబట్టి, తెలుగుదేశంలో వసులు ప్రక్రమంగా అరగాల. తేలుగు ప్రజలకు ప్రత్యేక రాష్ట్రంకావాలి. మెజారిటీ భాషవారుల పెత్తనం తరించు అనేకాదంలో అలా కోరాము. అదేవిధంగా ఈ వాడు హిందీ భాషావారులు కూడా లేదు దేశంలో మేము ఎక్కువగా వున్నాము, మా పర్పంతేట్ ఎక్కువగా వుండి కాబట్టి మిగిలిన వారిమీద పెత్తనం పాగిపాము అంటే మాత్రం మిగిలిన భాషలలో వారు వ్యతిరేకంతులలో తప్పులేదని ననవిచేస్తున్నాము. వంజాహాష్ట్రం చిన్న రాష్ట్రం అయినా అక్కడ హిందీ మాట్లాడేవారు, వంజాహా మాట్లాడేవారు, నెవ లేటి కావాలని కోరటం మనం చూశాము. అందువల్ల ఒక భాషమీద మరో భాష పెత్తనం చేయటానికి అపూర్వంలేదు. అలాంటి పద్ధతిని అంగీకరించటం భాషారాష్ట్రాలకే వ్యక్తుని మనవిచేస్తున్నాము. భారతదేశానికి రాజకీయ భాషా అని తెలుసుకున్నారు, మన రాజ్యాంగంలో స్పెషాల్స్‌మేట్స్ వున్నందువల్ల ఈ భారతదేశంలో ఎవరైనా తవగ్నమైన మతం తిసికోటానికి అవకాశంవుంది. నున హిందీని రాజభాషగా చేయాలనటం హిందీవారులు మనలను మోసం చేయ టానికవ్వ మరొకటి కాదని మనవి చేస్తున్నాము. హిందీవారు తనువాచాన్ని మార్చు కోవలవ అవసరం నుంది, మనది హిందుదేశం. మనది హిందుమతం. అంతమూత్రాన మిగిలినమతం వారిని ఎందుకు ప్రతకనిస్తామంటే కుదరదుకదా. అందువల్ల ఒక భాషమీద మరోభాష పెత్తనంలేనే అధికారం లేదు. త్రిభాషా మాత్రం అనే రాజప్రతిపాదన ఒకటివచ్చింది. వారు హిందీయే కావాలంటు న్నారు. మనం హిందీ చేయకోలేమని అంటున్నాము కనుక ఒకరాశిమూర్తంగా హిందీ, ఇ. గ్లీషు. న. రోదేశ భాష చేయకోలేమని నమనంగా వుంటుందని, దాని వల్ల సమన్వేతనముందరి రాజీయ పార్టీలు, రాజీయ పార్టీలు తెలుసుకున్నారు. కాని ఇది విచార్యాలకు సమన్వేతనం కయ్యాలై నది. హిందీ, ఇంగ్లీషు తెలుగు ఈ మూడు భాషలు చేయకోనే capability ఎంతమంది విచార్యాలకు వుంటుంది? విచార్యాలకు తీవ్రత అంతా భాషలు నేర్చుకోటానికి సరిపోతే వారి తెలివి తేటలు వారిభాషలు పెంపొందించుకోటానికి టైమ్ ఎక్కడ పరిపోతుంది? భాషలు కాన్వ మనకు కావలసినవి.

మనీషియెక్కు. వికాసం పెరగాలి. మనీషియెక్కు. తెలివి తేటలు పెరగాలి. ఏ భాష అయినా, ఏ భాషలో మాట్లాడినా అవరీ భాషాదు చెప్పగలగటం మనకు కావాలి. హిందీలో తిట్టినా, ఇంగ్లీషులో తిట్టినా, తెలుగులో తిట్టినా ఒక్కటే. ఉత్తర హిందుస్తాన్‌లోని విద్యార్థి హిందీ చేర్చుకొంటే ప్లేటుడులో తిట్టినా అర్థమవుతుంది. తేలెర ఉత్తర హిందీలో అర్థమవుతుంది. అదే సాక్షి ఇండియాలోని విద్యార్థి హిందీ, ఇంగ్లీషు, తన మాతృభాష ఇన్నీ చేర్చుకోవాలి ఇంకేరైన్ తిట్టినా అర్థమవుతుంది. ఎందుకు తెలుగులో అడుగుతున్నాను. ప్రస్తుతం మనదేశం వున్న పరిస్థితులలో దేశ సమైక్యతను దృష్టిలో పెట్టుకొని మనమంతటా మనం హిందీ కావాలనుకొనేవరకూ ప్రస్తుత విభావాన్ని ఆవలంబించి తరువాత హిందీని ఇంప్లమెంటు చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను.

(శ్రీ ఆర్. రామచంద్ర గౌడ్ (గూటి) :— అధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతేజ పెట్టిన త్రిభాషా సూత్రాన్ని నేను అలవడుతున్నాను. దేశం దేశంలో భాషాసమన్వయన చాలా అలవడివుంది. ఇందుకు కారణం ప్రభుత్వం ప్రతేజ పెట్టిన విధి కారణమని చెప్పవలసివుంది. పార్లమెంటులో ప్రతేజ పెట్టబడిన విల్లు వల్ల దక్షిణాది రాష్ట్రాలవారు చాలా ఇరకాటంలో పడ్డారు. ఉత్తరాది వారు అలవడతంగా మనపై హిందీని ఇంటోకే చేసి చాలి సునీరియూరిటీని సంపాదించి దలిచారని అనుమానం కలుగుతున్నది. అలాంటి సర్ప్రైజ్ తొలగించి దక్షిణ రాష్ట్రాలకు రక్షణ కలుగటానికి ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన ఈ తీర్మానంలోని సూత్రాలు చాలా సమృతంగా, క్లిష్టబుద్ధిగా వున్నవని మనవిచేస్తున్నాను. ఉత్తరాదివారు ఒకదేశ ఈ త్రిభాషా సూత్రాన్ని అంగీకరించకపోతే మనం హిందీని బాయ్‌కాట్ చేస్తామని గట్టిగా చెప్పవలసివుంది. మన ప్లేటులో టిరిగిగా మైసూరికి చాలికి మాతృభాష చేర్చుకోటానికి ఎక్కువ సదుపాయాలు కల్గించామో అదేవిధంగా మిగిలిన రాష్ట్రాలలో మైసూరికి ప్రతిబలం చాలి చాలి భాషలు చేర్చుకోటానికి సదుపాయాలు కల్గించాలి. పార్లమెంట్ చేసిన మీద ప్రతిరాష్ట్రానికి Central Government appointments లో కోటా వ్యవస్థ ప్రకారం రిజర్వేషన్ చేయాలి. మన ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పినట్లు దేశంకొత్త కోరల వనం కారం మోయటానికి చెను కారము. ఈ సమయంలో ముఖ్యమంత్రిగారికి, విద్యా మంత్రిగారికి ఒక విన్నమం చేయదలచాను. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా విద్యార్థులు స్కూల్‌లో పాఠాని అటెన్డ్ చేసి పోగొట్టుకొన్నారని వారియందు దయచేరి పోగొట్టుకొన్న అటెన్డ్ చేసిన కంబెస్ చేయాలని కోరుతున్నాను. హిందీ పరీక్ష పాసు కావటానికి కనీసం 80% మార్కులు కావాలని ఇప్పుడు వుంది. దానిని 10% తగ్గించాలని కోరుతూ నిలబడి తీరగొంటున్నాను.

شری سلطان صلاح الدین اویسی - مسٹر اسپیکر سر - آج جو رزلوشن اپوان میں پیش کیا گیا ہے میں اس کے تعلق سے صرف اس قدر کہنا چاہتا ہوں کہ مجھے یہ توقع تھی کہ اس رزلوشن میں لسانی اقلیت جو آندھرا پردیش اور فائن ہندی اسپیش میں ہے ان کے تحفظات ہونگے - لیکن یہ رزلوشن دیکھنے کے بعد ایسا محسوس ہوتا ہے اور حقیقت ہے کہ جو میں اُبھیرا ہوں ان کے لئے کوئی تیش نہیں ہے۔ ہیکر

چار زبانیں سیکھنا پڑتا ہے۔ تلگو اسٹیٹ کی زبان ہے اسکی بغیر جا رہ نہیں ہے۔ اب ہندی بھی سیکھئے۔ انگریزی اور اردو بھی سیکھئے۔ اس طرح چار زبانیں سیکھنا پڑتا ہے۔ ہمکو ہندی یا انگریزی سے اختلاف نہیں ہے۔ ہم اتنا چاہتے ہیں کہ ہمارے لئے لنگوئسٹک مینارٹیز کیلئے ریزولوشن میں اتنی سہولت دیجائے تلگو نو ہم سیکھیں گے۔ یہ ہمارے آندھرا پردیش کی ریمبل لینگویج ہے۔ انگریزی اور ہندی کے لئے ہمکو چوائیز دیا جائے۔ اردو تلگو سیکھینگے۔ ہندی اور انگریزی کیلئے ہمکو چائیز دیا جائے تو ہمکو اختلاف نہیں ہے اس کے بعلی ہے۔

شری وی - بی - راجو - حیدرآباد میں چھ زبانیں سیکھنا پڑتا تھا۔ مراٹھی کڑی بھی سیکھنا پڑتا تھا۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی - صاحب اگر سیکھنا ہے تو دستور میں ۱۰ زبانیں ہیں سبکو سیکھ لینا چاہئے۔ مگر آپ یہ دیکھتے کہ جہاں آپ تین زبانوں کیلئے کہتے ہیں کہ تین سے چار ہونگے تو بیچوں کو سیکھنے کیلئے ایجوکیشن کا معیار گر جائیگا تو پھر آپ ان لوگوں کیلئے بھی کچھ سہولتیں رکھتے۔ ان لوگوں کیلئے بھی تین زبانیں ہونی چاہئے۔ اگر آپ یہ طے کر دیں تو پھر کوئی جھگڑے کی بات نہیں ہوگی۔ تھوڑا سا آپ مکرر غور کریں دوبارہ اس پر غور کریں تو کچھ جھگڑا نہ ہوگا متفقہ طور پر ریزولوشن کو پاس کریں گے۔ دوسرے یہ کہ ریزولوشن میں ہے کہ الیمینٹری تک تعلیم مینارٹیز کو دیجائیگی وہ کیوں رکھتے ہیں۔ جہاں تک بھی تعلیم پانا چاہیں گے انکو پائے دیجئے۔ ہائی اسکول میں اردو کی تعلیم ہو رہی ہے۔ اردو کالج ہے۔ اب اگر آپ بولیں گے کہ الیمینٹری تک تعلیم رکھنا چاہئے تو ہائی اسکول کا اور دوسروں کا کیا ہوگا۔ پھر دوسری طرف اردو کو بھی دیکھتے یہ وہ زبان ہے جس سے ہندوستان کی آزادی حاصل کی گئی۔ اس زبان نے آزادی کی جدوجہد میں ساتھ دیا اس میں آزادی کا لٹریچر رہا۔ جب زبان کے مسئلہ کے تعلق سے بحث ہو رہی تھی اس وقت ہندی کو صرف ایک کلیشک ووٹ کے ذریعہ ملک کی زبان بنادیا گیا ہے۔ اس کے بعد ارد کے ساتھ یہ عمل رکھا گیا۔

یہ فارسیا شالی ہند کے اردو جاننے والوں کیلئے ٹھیک ہے جبکہ اسٹیٹ کی زبان ہندی ہے وہ ہندی سیکھیں گے۔ انگریزی سیکھیں گے۔ لیکن اردو کیلئے کیوں نا انصافی ہو رہی ہے۔ ان کو بھی موقع دیجئے۔ وہ لوگ بھی اردو سیکھ لیتے جھگڑا ختم۔ جب ان کو سہولت دے رہے ہیں تو جہاں کیوں سہولت نہیں دیتے ہمکو بھی موقع دیجئے۔ ہندی سے شالی ہند والوں کو سہولت ہوگی مگر جو ہندی اسٹیشن نہیں ہے انکے لئے دقت ہوگی۔ ہم چاہتے ہیں کہ ہمکو بھی وہ سہولت دیجائے۔ آپ نے تھوڑے دن پہلے جو لینگویج ہل پیش کیا اس میں اردو کے تما

ہے جو حقیقت دینے گئے تھے وہ ختم ہو جائے ہیں اس کے علاوہ دستور میں ہر شخص کو اپنی زبان اور اپنے مذہب کے تعلق سے جو آزادی دی گئی ہے اس آزادی کو بھی اس رزولوشن کے ذریعہ آپ ختم کرنا چاہتے ہیں۔ آپ سہولتیں دین تاکہ ہم ان سے استفادہ کریں۔ ہمارا آپ سے کوئی جھگڑا نہیں ہے۔ اردو والے یہ نہیں چاہتے کہ ہندی نہ ہو۔ ہم اس جھگڑے میں الجھنا نہیں چاہتے یہ جو جھگڑا ہو رہا ہے کہ انگریزی نہ ہو۔ ہم یہ چاہتے ہیں کہ صرف ہمسوا اپنا حق دیا جائے ہم جھگڑے میں جانا نہیں چاہتے۔ پھر آخر میں آپ نے رزولوشن میں ایک چیز کہی ہے کہ سنٹر کی ملازمتوں میں ہر اسٹیفٹ کا کوٹا مقرر ہونا چاہئے۔ ہم بھی چاہتے ہیں۔ ہمسوا اختلاف نہیں ہے اس حصہ سے بھی۔ لیکن ہم یہ چاہتے ہیں کہ میٹاریٹی کیلئے بھی کوٹا مقرر کیا جائے۔ واقعی آپ کو ہنسائی نہیں لیکن تھوڑی سی زحمت کریں اور اسمبلی کے سیکریٹری سٹر چودھری سکرپٹری کے روم کے سامنے جو چیرلسی بیون ہے۔ آج جو بیون ہے اس کا نام معز الدین ہے وہ بی۔ ای کا میاب ہے۔ معز الدین نام ہے بی۔ ای کا میاب ہے۔ اور عارضی طور پر بیون کی نوکری کر رہا ہے۔ تو میں آپ سے انسانیت کے نائے کہو لگا کہ کیا یہ ٹھیک چیز ہے۔ ایک بی۔ ای کا میاب میٹاریٹی ہونے کی وجہ سے اسکو بیون کی نوکری عارضی طور پر اسمبلی کے سشن کی وجہ سے بڑی مشکل سے ملتی ہے۔ بی۔ ای۔ تو اس طریقہ سے۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔

شری کے۔ برہانہ ریلوی۔ میٹاریٹی کی وجہ سے نہیں ہے وہ رولس کے مطابق ہے۔

شری احمد حسین۔ کیا رولس میں یہی لکھا ہوا ہے کہ میٹاریٹی کا آدمی بیون کی نوکری کرے۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی۔ اگر میٹاریٹی کی وجہ سے نہیں ہے تو چیف منسٹر صاحب یہاں جواب کے لئے جو چاہیں کہیں لیکن میں ان کے دماغ سے اپیل نہیں کروں گا بلکہ ان کے ضمیر سے دل سے اپیل کروں گا کہ یہ جو کچھ بھی ہے حقیقت پر مبنی ہے یا کیا۔ یہ انصاف ہے۔ کم از کم آپ اس کا خیال کریں۔ ہم یہ نہیں چاہتے کہ آپ۔ آپ سے کیا اتنا انصاف بھی نہیں ہو سکتا۔ شہر میں پچاس ہزار آدمی کا کاروبار رکشا پر ہے۔ ۲ ہزار آدمی رکشا چلاتے ہیں۔ جن میں سیکریٹری ہیں۔ جن میں بی۔ ای کے کامیاب لوگ ہیں جو سنہ پر ڈھانٹا پاندھتے ہیں۔ سنہ پر کھڑا پاندھکر رکشا چلاتے ہیں۔ کیا اس کے لئے بھی انصاف نہیں ہوگا۔ ان میں ۹۹ پرسنٹ میٹاریٹی کے لوگ رکشا چلاتے ہیں۔

شری وی۔ بی۔ راجو۔ اویسی صاحب جو فرما رہے ہیں اس سے باہر غلط فہمی ہوگی۔ ۱۰ ہزار آدمی میٹاریٹی کے رکشا کا کاروبار کرتے ہیں ۲۰ ہزار رکشا چلاتے ہیں۔ نو وہیں ۱۰ لاکھ میٹاریٹی کے لوگ مزدوری کر رہے ہیں۔

مسٹر ڈپٹی اسپیکر - اس سلسلہ میں جو کچھ کہا جا رہا ہے اسکا رزلوشن سے کوئی تعلق نہیں ہے۔ آپ کی اسپیکر مسئلہ سے تھوڑا ہٹ کر ہو رہی ہے۔

مسٹر ڈبئی اسپیکر - رولزیشن پر آہکے جو تاثرات ہیں ایک دو منٹ میں پورا کیجئے۔

جو چپ بھیگی زبان خنجر لہو ہکارے کا آستین کا

بدھ حقیقت ہے۔ آپ جس کو چھپا نہیں سکتے۔ میں یہی چاہ رہا تھا کہ انسانی ہم جنس پرستی میں قبول کرنے میں تو ہم کو اختلاف نہیں ہے، اندھا کہنے کو کیا اردو کو سینکڑا لیکن لیکن یہ کہنے کے کہ زمین لیکن یہ کہنے کا گیا۔ اندھا کہنے میں صرف یہ کہ مدت کہنے میں رکھی کہ جو اردو اپنے ارد زمین لیکن یہ کہنے۔ ایک کہنے رکھی گئی ہے۔ وہ ملحق ہیں جن کے آپ کو ہم پہنچی کرنے کی وجہ سے آپ کے ہر اقتدار ہونے کے بعد دستاویز میں آپ کو اور پرانے و خون کے سولے گھنٹے کے ساتھ ہے۔ اسلئے کہ آپ کے لیے حقیقت کو قبول نہیں کیا۔ اس لئے فہمی کے ساتھ مفادات کے ساتھ ہے۔

کام کرتے ہیں۔ آزادی ملنے کے ۲۰ برس بعد بھی آپ زبان کے مسئلہ کو حل نہ کر سکیں۔ اگرچہ تو پہلی ہی دن یہ مسئلہ حل ہو سکتا ہے لیکن حقائق کے ان رنگ دیا گیا ہے۔ حقائق کو کمیونسٹوں رنگ دیا گیا کہ یہی حقیقت کو سراہا دیں کہ انکے دیا گیا کیا ہے۔ غریب کا رنگ دیا گیا کہ کبھی کہا گیا کہ جاری سرحدوں اور پورے ملک ہے۔ یہ وہ حقائق ہیں۔ جس سے انکار کے نتیجے میں ہی آج ساری جگہ اور افریقہ کے عوام جاتے کے آدھے سے زیادہ ہندوستان میں ہی ساری جگہ ہے۔ کم از کم ہمیں اس کے نائن اپ جاہلیے۔ اور غور و فکر کرنا چاہیے کہ آئندہ کبھی آپ کے بارے میں مورخ کہا لکھے گا اس پر غور کرنا چاہیے۔

[illegible]

అసమానత్వం పెరుగుతూ వచ్చింది. చాలి చేరు చెటేనే అసమానం వున్నది, ఇప్పుడు ఆ చరిత్ర వున్నదాన్ని అవుతోంది. యీ రోజున హిందీ డామినేషన్ ఎక్కువ అయింది. మనరాష్ట్రంలో తెలంగాణ పరిమితుల పేట్రలో ఇంటర్మీడియట్ లోనే మనచారి ఉత్పాదకములు కొనుగడు లేదు. పెట్రోల్ డిస్ట్రిబ్యూషన్ కూడా మనచారి ఉత్పాదకములు కొనుగడు లేదు. అందువల్ల పూర్వోక్తంలో అలబడి ఎక్కువ అయినది, అంతవరకు విద్యార్థులకు కూడా ఉత్పాదకాలు దొరకకుండా దొరుకాయి. యీ పరిస్థితులలో మన రాజ్యాంగంలో హిందీ అయిన మన విద్యార్థులకు ఏమి చేయాలి? తెలియకుండా అందోళనకు కారణం అవుతోంది. అక్కడ పార్లమెంటులో భాషాపట్టుముతోపాటు ఆ రిజిస్ట్రేషన్ కూడా హిందీ లేని గతంలో రాష్ట్రంలో భాషారాజమును కలుగజేసే చేశారు. అధిక అసమానత్వమును తొలగించుటకు మన రాష్ట్రంలో ఏదీ పాటి ఇండస్ట్రీస్ లేదని స్టేట్ ప్లాన్ కమిటీ భావించి అంగ్రహించి అదీగతే తెల్లం చారు తొలి తెయ్యి చూపించారు. మరి మన ప్రజలకు ఎందుకు అదేం రావాలి. అధిక అసమానత్వం ఉన్నప్పుడు మనకు అన్ని విధాల అవకాశం అందుకున్నప్పుడు యీ సమస్యలను విహ్వలించిగా వదిలివేలి విధానము పేట్రలో గవర్నమెంటు అనుసరించక పోవటం వల్లనే విశ్వహలకు కారణం అవుతోంది. విశాఖపట్టణంలో హిందీ పేజీ అండ్ టెక్స్టు కల్యాణారం పెట్టారు. కాని పట్టణం క్రికెట్ మైండ్ క్రికెట్ అవుతుంది అక్కడ ఉత్పాదక ఉత్పాదకాలు ఎవరిని క్రికెట్ చేస్తున్నారు. చాలి మీద పెద్ద అందోళన అధిక వరుసాక క్రికెట్ మైండ్ విశాఖపట్టణమునకు మార్చారు. కాని, చివ్వున్న ఉత్పాదకాలు, పూర్వోక్త కాక్స్ మిగిలినవి. మన రాష్ట్రంలో ఉన్న పేట్రలో ఇండస్ట్రీస్ కూడా అందుకు అవకాశం అందుకున్నది. రామచంద్రాపురంలో ఉన్న హిందీ ఎలక్ట్రికల్స్ గురించి అక్కడ ఎంత కుంటి అందుకు ఉన్నారని గత సమావేశంలో ప్రశ్ని అడిగితే సమాధానం యిటా ప్రవోడక్ సరిపోయింది అన్నారు. తక్కువ చూపించారు కాని అది సరియైనది కాదు. కాస్త్ర అనే పేరు ఉంటే అది తెలుగుచారికింద చూపించారు. కాస్త్ర అనే పేరు యి.టి. చారికి సుద్రప్రదేశ్ చారికి కూడా ఉండవచ్చును. కాస్త్ర అనే పేరు గల చారందరిని అందుకు క్రిందనే చూపించారు, ఇది చాలా అవకాశం. యీ ప్రోగ్రెసులో పరిస్థితులు అనుకున్నప్పుడు ప్రజలకుగా వదిలివేలం చేయకుండా పేట్రలో గవర్నమెంటు తొందరపాటుతో భాషను గురించిన కార్యాచరణ పరిమితులను వల్ల భాషారాజం కలుగజేయి అయిపోయింది. కేరళాభాష పరి అప్పుడు కేరళలో ఉన్న 14 భాషలు స్టేట్ లాంగ్వేజ్ అవుతూ వదిలివేలం జరిగి ఇతర భాషలలోనికి వచ్చిపోతూ వున్నాయి. మాతృభాష సమగ్రంగా అభివృద్ధి అవడానికి దోహదం చేయాలి, ఇక లింగు లాంగ్వేజ్ సమస్య వచ్చినప్పుడు కొంతమంది మిత్రులు, మేధావులు, పెద్దలు చెప్పారు, అన్నింటి కన్నా కాశ్మీరంగా మన భాషలో లింగు భాష యింగ్లీషు ఉండడానికి పేరు లేదని చెప్పుకున్నారు. అది పేరును ఏమాత్రము అంగీకరించలేము. ఇతర భాషలలో కూడా పేరు వచ్చి చెప్పే అవుతోంది. మన భాషలో కూడా ఇంగ్లీష్ ఉంటేవచ్చు పేరు వచ్చి చెప్పే కాదని చారికి గాఢమైన అభిప్రాయం

ఉన్నది. కాని అర్థంలో, రహస్యంలో ప్రాక్స్ లో చారి చారి కేశాలలో ఉన్న భావలను అభివృద్ధి చేసుకొని నై న్ను డెవలప్ చేసుకోవడం లేదా? H204 అని Scientific terminology లో నిర్వ్యాని క్లెడ్ ఉన్నది. అటువంటి సైంటి ఫిక్ పదజాలం చవం పేరుతో వచ్చును. కాని నై న్ను అభివృద్ధి కాదనే అభి ప్రాయంలో కేశ భావ ఉండకూడదనేది అంగీకరించటం వీలులేదు. మన కేశంలోని భావ ఉండకూడదంటే అర్థంలేని మాట. కామన్ సెన్స్ లో చూస్తే ఒక విషయం కాగా అర్థం ఉన్నటుంది. మా ఊరిలో కెల్లం పర్వతం ఉన్నది. ఎగుమతి అవుతుంది. బ్రహ్మాండమైన స్పెయిలో వ్యాపారం జరుగుతుంది. మా ఊరు కెల్లం వ్యాపార కేంద్రం. అక్కడమండి కెల్లం ఎగుమతి ఉండటం వల్ల అక్కడ ఉన్న ప్రతి కొట్లో ఉన్న గునుట్లకు హిండి వస్తును. పూర్వో హిండి కాకుండా హిందూస్తాన్ లో చెలితే మహారాష్ట్రలో మహారాష్ట్ర భాష ఉన్న వుంటే, అక్కడి మహారాష్ట్ర వర్కర్స్ కు లోభపడుతుంది. అట్లాగే బెంగాల్ లో వున్న వర్కర్స్ కు పంజాబ్ లో వున్న వర్కర్స్ కు హిందుస్తాన్ పోదపడుతుంది. ఏ భాష ఉండాలన్నది నిపుణులపాతంగా ఆలోచించవచ్చు ఎప్పుటికీ చా అభివృద్ధి చెందవలసింది హిందుస్తాన్ లో వున్న ఇంగ్లీష్ భాష అనిపిస్తుంది అనిమానత్యం ఉన్నటు వంటి నేటి చా భాషరంగంలో హిందీని బలవంతంగా దృఢపానికి ప్రయత్నిస్తే చా చెడు ఫలితాన్ని అందుచే వచ్చు వాదయంగా ఒక క్రమంలో అది ఎచాల్నీ కావటానికి తోడ్పడుదు. త్రిభాష మాత్రం గురించి ఒక మాట చెప్పాలి. ఇలా కూర్చుని అసెంబ్లీలో కెల్లకోవలసిన వస్తున్న అని నేను అనుకోవటంలేదు. రాష్ట్రంలోని విద్యావేతనం వారు కూర్చుని కేశ మొత్తం మీద ఏ పద్ధతిలో చెడితే మంచిది అని ఆలోచించవలసిన వస్తున్న అది. అయితే చా దగ్గరకు స్కూల్ టీచర్స్ హెడ్ మాస్టర్స్ వచ్చి—మీరు త్రిభాష మాత్రం పెట్టారు మంచిదే, ఇప్పుడున్న ఇబ్బందులలో దానిని చా భాషలకేగా హిందీ గేట్ గా చెడితే అది వేరే విషయం. కాని యీ త్రిభాష మాత్రాన్ని పర్మిమెట్ గా చెడితే విల్లచాళ్ళకు యీ మూడు భాషలు నేర్చుటానికి ఎన్ని పీరియడ్స్ పెట్టమంటాను, ఇక మిగతా నల్ తెక్స్ చెప్పటానికి సైన్స్ ఎక్కడ ఉంటుంది, ఇక చారికి ఉర్దూగాం కోసం ఇతర నల్ తెక్స్ ఏమీ చెప్పకుండా యీ మూడు భాషలు చెలితే పరిహాసండా—అని అన్నారు. చారు చెప్పిన రాంట్స్ కొంత పెన్స్ లేకపోలేదు. దానిని బాద మనం బాగ్రత్తగా ఆలోచించాలి. మనకు యీ పద్ధతే కాళ్ళకంగా ఉండాలి అని చెప్పగలిగిన పరిస్థితిలో యీవాడు మనకేళం లేదు. మంచి కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు పాట్ చేసిన తీర్మానాన్ని సస్పెండ్ చేయాలి. నేటి చా చా పరణంలో హిందీపై ప్రత్యేక డ్రైన్ ఇచ్చి తెచ్చి పెట్టడంవల్ల వ్యతిరేక ఫలితం ఉంటుంది తన్ను ఉపయోగం లేదు. కాబట్టి కొంత కాలం తర్వాత వెళ్ళుచిగా మొత్తం అన్ని రాష్ట్రాల చారు కూర్చుని ఒక కామన్ ఎగ్రిమెంటు వచ్చి యీ విషయం తేల్చుకోవాలి. లింక్ లాంగ్వేజ్ ఏ పద్ధతిలో పెట్టుకోవాలి అన్నది తెల్పుకోవాలి. అంతవరకు ఫ్లెటర్స్ మెయిన్ తెయిం ముంది. ఈ పద్ధతి కాకుండా మరి ఏ పద్ధతి చేపిపెట్టి, దానివల్ల ఉన్న చా కావరణం మరింత పెడిపోతుంది. బ్రహ్మాండంవరదైనా ప్రపంచాన్ని తీర్మానంలో కూడ హిందీ

పైన కొంత పైన్ పెట్టారు. ఇవాళ ఉన్న పరిస్థితిలో లింక్ లాంగ్వేజ్ ఏర్పడటానికి అది ఎంతవరకు దోహదం చేస్తుందని అడుగుతున్నాము. ఇప్పుడు చేసిన కొందరపాటు నిర్ణయాంతోబాటు మీరు మరికొన్ని కొందరపాటు నిర్ణయాలు చేయవల్సివున్నవన్నవి.

(శ్రీ ఎ. నామదేవరావు (హుజూర్ నగర్) :— అధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రతిపాదించిన యీ శిర్కాబాన్స్ అలవదున్నవన్నవి. మేము విశాలాంధ్ర కోసం పోట్లాడినపుడు చాలా కారణాలు వచ్చాయి. విశాలాంధ్ర ఏర్పడి అంద్ర ప్రదేశ్ అవారడే అరిగిన తర్వాత అనాయ లేదని సంతోషం యీనాడు ఎందుకో కలుగుతున్నది. ఈనాడు అంద్రప్రదేశ్ అవతరణ జరగడంతో ఇవాళ యీ శాసనసభలో మనముందు ఉన్న శిర్కాబాన్స్ చట్టం చాలా హుందాగా చాస్తే విక ధృక్పథంతో అరిగి ఉండేది కాదేమో. భౌగోళికంగా మన అంద్రప్రదేశ్ ఉత్తర భారతం దక్షిణ భారతానికి వర్తనంగముఖ్యంగా ఉన్నది. గుండె మకళరిరానికి మధ్య ఉండి ఏ దిశంగా అయితే పైన కిర్రుతుంది. ప్రంక కాల్గోరు వరకు సక్రమంగా రక్త ప్రసారం చేస్తున్నదో, అదేవిధంగా మన అంద్రజాతికి మొత్తం భారత జాతీయతను కాపాడటానికి యీ రేజముయొక్క భవిష్యత్తుకు యీ రేజముయొక్క ప్రగతికి కృపి చేయటానికి మహాత్మరమైక అవకాశం ఉన్నది. ముఖ్యంగా విశాలాంధ్ర ఏర్పడినందువల్ల అంద్రజాతికి యీ అవకాశం వచ్చిందని నా బలమ విశ్వాసము. ఇదే సందర్భంలో అంద్ర ప్రజానిజానికి ప్రత్యేకంగా అభినందనలు తెలుపుతున్నాము. ఈ భాషా సమస్యపైనే రేళం మొత్తంగా అటు ఉత్తరాదిలో, ఇటు దక్షిణాదిలో ఎంత ఉన్మాదం వైదిలివా మక తెలుగువారు ఆ ఉన్మాదానికి గురికాకుండా చాస్తే విక ధృక్పథంతో ప్రకాంత చాళానరణంలో వరై న పద్ధతులలో యీ విషయంపై పరిష్కారం కనుగొనటానికి శాసనసభ నిగ్రహాన్ని మోపించారు. అందుకు తెలుగు ప్రజలందరు అభినందనీయాలని మనవికస్తున్నాము. దురదృష్టం ఏమిటంటే, అసలు జాతీయభాషగా హిందీ ఉండాలా, అక్కడలేదా, అక్షిటమంటి అంశంపైన చర్చ యీనాడు జరగటం ఆ చర్చలో మనమంకా పాల్గొనటమే నాకు విచారంగా ఉంది. అసలు జాతీయ స్వాతంత్ర్య బోరాట ఉద్యమంలో ఒక భాగంగా రాష్ట్రభాష యాపించింపవలెనని విశ్వసించే వారిలో నేను ఒకడిని. రాజ్యాంగ రీత్యా దేశంలో ప్రశాసనపై 14 భాషలలో—అయీ రాష్ట్రాలలో ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ రిజిస్ట్రే లాంగ్వేజ్ అనిన్నది డెండటమే కాకుండా మొత్తం దేశానికి ఏదైనా ఒక జాతీయ భాష ఉండిటం అవసరమనే విషయంలో అప్పటివరకు మాట్లాడిన పెద్దలందరూ ఏకాని ప్రాయాన్ని వెల్లడించారు. భారతీయ భాషలలో జాతీయభాష ఒకటి ఉండవలెన అవసరం లేదని ఎవరూ అనలేదు. ఇంకాలో ఎవరికి విచారం లేదు. మొత్తంపైన హిందీ జాతీయ భాషగా ఉండటంలో ఏమీ అశేషలేదనే విషయం అందరూ అంగీకరించిన విషయమే, మొదటినుండి ఇది ఆంగ్లికారయుతమైనదిగా అనరణ్యం. ఆ మక సమాధ్యం గా కనబడుతున్న విషయంగా నేను అవకాంతున్నాను. అయితే హిందీలో లావులాపు మాటలు ఉంటాయి, మాటలు నోటికి పెట్టరు—అదే అమమానాలు ఉన్నవి. అందు ప్రతి భాషలో వ్యవహారిక

భాష గ్రామీణ భాష—గ్రాంథిక భాష అని ఉంటుంది. ఆ భాషను నలుగురు ఏ విధంగా అభివృద్ధి చేయమంటే ఆ విధముగా అది అభివృద్ధి చెందుతుంది అని మన చేతిలోని కవయిత్రి, ఆది మరచి పోరాడని మనవి లేదున్నాము. మ్యూజ్ లో మన పిల్లవాడికి ఇంగ్లీషు నేర్పించినప్పుడు వాడికి ఇంగ్లీషులో కలిగే ప్రావీణ్యము— హిందీ నేర్పినపుడు ఆ ప్రావీణ్యం హిందీలో కలిగదు అనే అభిప్రాయం ఎందుకు ఉంటుందో నాకు అర్థం కావటంలేదు. చువరేశంలో మొత్తం మీద అంతర్జాతీయ దృక్పథం అవసరానికి మించి చాలా ఎక్కువ వరిచేస్తున్నది. మంచి అంతర్జాతీయ దృక్పథం దాని తర్వాత జాతీయ దృక్పథం, దాని తర్వాత రాష్ట్రీయ దృక్పథం ఉండటంవల్ల మనకు హాస్యకంఠం వచ్చి శంకకాలం అయినా ఆయా రాష్ట్రాలు వారి రీతినే తాంకెట్లోని అధికారభాషలుగా ఆయా రాష్ట్రాలు ప్రకటించినప్పటికీ, మన రాష్ట్రంలో మొత్తంగా పరిపాలనా వ్యవహారాలు తెలుగుభాషలో వదిలించు కొన్నట్టికి రాలేదు. ఈనాడు పరిపాలనలు కానివ్వండి, సమాజంలో అన్ని అవకాశాలు ఉండి తమ పిల్లల అభివృద్ధి కోసం ఉన్నత పదువులు చదివించుకుంటాము అనే ప్రతిపాదన ప్రభుత్వం ఏర్పరచుకుంటుంటే Schools లో చెప్పించుకోనే పుద్దలు తగ్గువ. వారి పిల్లలందరినీ యిక్కడ Convent Schools కు, “వరప్రతి నమస్తుకం” అనే లోకం కూడ రావటంవంటి schools లోకి, parrot దగ్గర నుంచి పట్టించే ఆ పనులు చే చెప్పిస్తున్నామనిగాని యిటు తెలుగుభాష మీద ఎక్కువగా మోహపడి, నా పిల్లలకు తెలుగుభాష నేర్పించకపోతే ఎట్లా అనే అభిమానం పోయింది. జాతీయ భాషగా హిందీ ఉన్నది అంటే, హిందీ నేర్పిస్తాము అనే ఆ అభిమానం అంతకంటే పోయింది. కాని చాలా గొప్పగా అంతర్జాతీయ దృక్పథ రాష్ట్ర అలవరచుకోని పాశ్చాత్య నాగరికతలో మునిగిపోయి సభనకు ముపు తున్నాము. అనేది నిర్దిష్టపాదమైన అంశం. ఈనాడు భాషా మనుష్యత్వం ఎక్కడై నా అలబడి ఇరుగుటా ఉన్నది అంటే—ఒక set of intelligentsia కు చెందిన వంటువంటిది, ఇదొక్కొక్కరిలో ఉన్నత service లలో పనిచేసే వారికి సంబంధించిన విషయంగా వేసుకోచిస్తున్నాము. Primary Schools కు పోయేవాళ్ళు వచ్చే 16 సంవత్సరాలలో ఈనాటి నుంచి హిందీ నేర్చుకోవడం మొదలుపెడితే ఇంగ్లీషు ఎంత మెథ్డ మో హిందీ అంతకంటే ను అభం అని వాడొక్క అభిప్రాయం. మేము వైలులో ఉన్నప్పుడు అంతమంది కూడ హిందీ నేర్చుకోవడం చేశాక యువమైన కార్యంగా మేము క్లిగిరించి దానిని జాతీయోద్యమంలో ఒక భాగంగా అన్వయించినామని నేను మనవి చేస్తున్నాను. అందుకే తన భాషపై వైదా అవసరానికి మించిన అభిమానం ఎంత ప్రమాదమో, దురభిమానం కూడ అంత ప్రమాదం అని వేసుకువచ్చేస్తున్నాను. పిటర్స్ బిటి దృక్పథంలో పెట్టినోచాలి. అన్నిటికంటే పెద్ద చిట్క—మనం ఒక రకమైన అలవాటులో పడిపోతున్నాము. మనకు తెలిసినది, తెలియకుండాగాని ఎడటివాళ్ళు ఏమిచేస్తున్నారో, అందులో ఏ లోపాలు ఉన్నాయో తీర్పు చెప్పడమే మనయొక్క వంతు అవుతుంటున్నాము. కాని మన కర్తవ్యం ఏమిటో, మనం ఏమి చేయాలో దాని విషయంపైన మొత్తం సమాజంలో అయొక్క ఆలోచన ఎక్కువగా ఒకదగడం లేదేమోనని నేను

కావడమున్నాను. ఈ కావడము సంబంధించిన ప్రశ్నలన్ని సమాఖ్యలో ఏ విధంగా పిలువాలి అనేది, కేవలం ఏ ఒక్క రాజకీయ పార్టీకి సంబంధించిన విషయం కాదు అని మనకు తెలుసు. దీనికి ఒక సమగ్రమైన స్పష్టమైన అధికారిక అవకాశం ఉన్నదనేది అందరి ఆలోచించవలసింది. అయితే ఈనాడు గొప్ప గొప్పగా చదువుకొన్నవాళ్ళు ఎవరైనా ఉన్నారో వారు ప్రభుత్వం పోషించి, ప్రభుత్వం ప్రోత్సహించిన institutions లో చదువుకొని గొప్పవాళ్ళు అయిపోవారు తప్పకుండా ఉన్నారు అని నా అభిప్రాయం. ప్రభుత్వ పాఠశాలలోకి మన పిల్లలను వెళ్ళుతూ చాలామంది జాగ్రత్తలే వారు, చదివించగలిగిన వాళ్ళు వీళ్ళంతా convent schools కు వెళ్ళిపోతూ, మన జాతీయ భావంగా హిందీ కావలసిన స్థాయికి రాలేదని మనమే చెప్పుకుంటూ, మనం చేయవలసిన పని ఒక టోటల్ చేయటండా జాతీయ భావంగా హిందీని అభిమానిస్తున్నప్పుడు దానికి వ్యాయం చేయవలసిన అవకాశం మనమీద ఉన్నదని నేను మనవి చెబుతున్నాను. ఆ విధంగా కృషి నల్లవలె, ఇతర విభాగ మండల ఉన్న తీర్మానం చాలా సమగ్రంగా ఆలోచించి చేయబడింది. ఇది ఒక compromising formula అని మిత్రులు చెప్పవారు. Compromising formula లో తప్ప ఏమి ఉంటుంది? ఎక్కడైతే నా అవసరానికి మించిన అవకాశాలు వచ్చి అల్లడలు అరిగి అవసరంమైన కల్లోలాలు అరిగేటప్పుడు ఏదో ఒక విధంగా పరిష్కార మార్గం జాతీయ దృక్పథంలో ఒకగడం తప్పలేదని నేను మనవి చెబుతున్నాను. All India Service లో ఆ. (గ్రామ్యా) కికి కావలసిన వ్యాయం కేటాగలవాని యిందులో ఉన్నత అంశాలు నిర్వహించబడతాయో చాటిపెట్టే తప్పకుండా వ్యాయం చేయవలసినదని నేను మనవి చెబుతున్నాను. అసలు ఏకీకృత వ్యవస్థ ఏమిటి, మొదట యేదో ఒకటి నేనా కాక ఒప్పుకుంటామని అని అభ్యర్థిగాను చెప్పుకున్నారు. అసలు మనం ఎప్పుడు ఒప్పుకున్నామని అని మనవి చెబుతున్నాను. ఇది యిచ్చాక త్రోసి వదులుతున్నారు. జాతీయ భావ అనేది త్రోసి వదులుతున్నారు. మన legitimate rights లోనూ ఎన్నడైనా తోట్లాడే హక్కు ఉన్నది. కానీ, యిది మీరు చేయకపోతే మొత్తంగా నేను వారితో ఏటివన్నీటిని మరచిపోయి మరల ఒక త్రోత్త ఉన్నా చాస్తే తెచ్చిపెట్టడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను అనే నిర్ణయం ఏ ప్రభుత్వం గానీ ఏ వ్యక్తి గానీ చేయడం వయ్యాలని కాదని నేను మనవి చెబుతున్నాను. ఈ సందర్భంలో అమితమైన దిగ్భాషి ప్రవర్తించిన అంధ్ర ప్రదేశ్ మహాకవి అభి నందనలు తెలుపుతున్నాను. జాతీయ దృక్పథంతో ఈ సమస్యను పరిశీలించి అన్ని రాష్ట్రాల చాటి అమోదయోగ్యతరంగా ఈ సమస్యను పరిష్కారం చేసేటందుకు కావలసిన ముందు ఉన్న తీర్మానం ఉపయోగపడుతుందని, ఈ తీర్మానాన్ని అభివృద్ధి ప్రియలో ముఖ్యమంత్రి ప్రవేశపెట్టడంపై అంధ్ర ప్రదేశ్ వట్ట ప్రాంతీయత వహించి అప్రమేయ కృషిచేసి దేశంలో ఈ జాతీయ భావ నిహదము యింతటితో సమస్య పోయేందుకు కావలసిన చర్య తీసుకోవాలని మా అందరికీ చూచి వెనకాల ఉన్నదని మనవిచేస్తూ నేను కలెక్టు తీసుకుంటున్నాను.

(శ్రీమతి కె. ఈశ్వరీబాయి:— అధ్యక్షా! ఈనాడు language problem పైన స్పష్టతం వచ్చిన 20 సంవత్సరాలకు చాలా తీవ్రంగా మన ముఖ్యమంత్రిగారు

ఈ resolution ను ప్రక్షేపిస్తారు. దీనిపైనే శీఘ్రంగా చర్చలు జరిగివాయి. గోదావరరావుగారు అప్పట్లో నేను అంటున్నాను మనకు ఎన్నో problems ఉన్నాయి. Language problem అంత problem కాదు. 20 సంవత్సరాలుగా లేని problem ఎప్పుడు ఎందుకు పీడతోంది. ఈ problem ను తీసుకువచ్చి ఎంతమంది పిల్లలను కాల్చేశారు, ఎంతమంది పిల్లలను కాల్చిపెట్టారు, agitations మొదలుపెట్టారు Centre వాళ్ళు అనకుంటున్నారు, హిందీని తీసుకువచ్చి విద్య తలలకు రుద్దేదామని. ఇక్కడ మళ్ళీ చీఫ్ మినిష్టర్ గారు కూడా to please the Centre మా తలలకు రుద్దాలని అనుకుంటున్నారు. హిందీని తీసుకువచ్చి నట్లయితే ఎంత ప్రమాదమో తెలుసుకోవాలి Hyderabad State వాళ్ళను వదిలివేయండి Hyderabad State లో ఉండే ప్రతి మనిషికి 5, 6 భాషలు రావచ్చు. హిందీ మినిష్టర్ నరసింహారావుగారికి 6 భాషలు వస్తాయి.

శ్రీ ౭. ప్రవేశపెడతే:— ఈ problem ను మన approach తేయాల్సిందే నేను approach తేయాల్సిందే, మీరు కూడా నయమే approach తేయాల్సిందే తోచుకున్నారు. ఒకరిని please చేసిందే కాదు. It is not to please the Centre neither to please Mrs. Eswari Bai.

శ్రీమతి తె. ఈశ్వరీబాయి:—ఇప్పుడు మన ఎదుట చాలా సమస్యలు ఉన్నాయి. F. O. D. సమస్య. ఇవాళ ప్రశ్నపత్రం short notice question లో పెట్టారు. Teachers కు salaries యివ్వడం లేదని. ఇటువంటి సమస్యలు ఎన్నో ఉన్నాయి, అసమర్థులన్నీ పనులుకొని language problem ఎందుకూ వచ్చిందో మన పిల్లలకు ఎంత కష్టం అయిపోతుందో చూడండి. ఇప్పుడు హిందీ అనేటట్లయితే అప్పుడుగాని చెప్పినట్లు మళ్ళీ కాళ్ళు చేతులు మనమే కట్టుకోని వాళ్ళకు అప్పు తెప్పినట్లు ఉంటాయి. వాళ్ళు ఎక్కడా ఆగిపో అట్లా అడవెరిచినట్లుంది. ఈ problem చాలా శీఘ్రమైన problem, some burning problem. ఇటువంటి problem పచ్చినప్పుడు మనం దీర్ఘంగా ఆలోచన చేస్తే కాగా ఉంటుంటే మోసాని వా ఉద్దేశ్యము.

(Mr. Speaker in the Chair)

దీనిని చేస్తున్నారు. ఇక్కడే కాదు. మద్రాసు లో కూడా అల్లదలు అయిపోయాయి. Central property అంతా పోతున్నారని. మన ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఒక లక్ష రూపాయలు పోతున్నాయి. మద్రాసు రూ. 9 లక్షలు అనుకుంటారు. ఈ కేంద్రంగా Centre వాళ్ళు యిచ్చినందుకే యిటువంటి ఘోరా అన్నీ వరుస్తున్నాయి. ఇటువంటిని పచ్చినప్పుడు కావాలిగా, ప్రతి అసెంబ్లీకి పీడకు పీడిని అందరూ పోషించుకున్నారే, not only this Andhra Pradesh State but all the States. అందరూ కూడాని ఒక నిర్ణయానికి వచ్చినట్లయితే కాగా ఉంటుందని వా ఉద్దేశ్యం. హిందీగాని తీసుకోన్నట్లయితే, ఇప్పుడు సమస్య ఎలా ఉన్నది అంటే— మైదోలో వాళ్ళకు ఏ భాష వచ్చినా ఎదుర్కోలేక ఇక్కడ ఉన్నది ఆంధ్ర మంచి వచ్చినవారికి, 20 సంవత్సరాలైంది. ఒక్కమాట కూడా హిందీ మాట మాట్లాడే ఇక్కడ ఉన్నదా అని అడుగుతున్నాను. మాట్లాడలేదు.

Hindi States ఉన్నాయి. చాళుఖ్య ఒకటే భాష ఉన్నది. చాళుఖ్య ఏకస్థం లేకుండా ఉంటుంది. చాళుఖ్య మాతృభాష హిందీ అయిపోయింది. చాళుఖ్య State language హిందీ అయిపోయింది. ఈ విధంగా మూడు భాషలు హిందీలో ఉంటాయి. చాళుఖ్య ఏకస్థం ప్రోయినా ఏ Post లో కూడా చాళుఖ్య ఏకస్థము లేకుండా పనులు దొరుకుతాయి. చెప్పి నివేదించి మనచాళుఖ్య, ఇన్నగు మనం ఎంత హిందీ నేర్చుకున్నప్పటికీ, చాళుఖ్య సమాచారం కాలేక పోతాం. అటువంటిప్పుడు మన నిర్ణయ గతి ఏ విధంగా వుంటుందో ఉక్కపాటి గమనించండి. ఎక్కువమంది నిర్ణయ హిందీ పరిశీలలోనే ఫెయిల్ అవుతూ వుంటారు అందువలన, భాషా సమస్యను చాలా జాగ్రత్తగా ఆలోచించాలి. తెలుగు వుంటుంది; ఇంగ్లీషు అడ్వెన్స్ టైట్ లాంగ్వేజ్ గా వుంటుంది. హిందీకి బదులు వేరే యింగ్లీషు భాషను చూడాలి. మనవద్ద 16 భాషలు వున్నాయి. అందులో ఏ భాషను మనం తీసుకుంటే భాగ్యం ఉందో చెబి ఆలోచించాలి. తెలుగు మన మాతృభాష గమక అది వుంటుంది. ఇంగ్లీషు చాలామటుకు అనిమయల్ లాంగ్వేజ్ గా వుంటుంది. మూడవది హిందీని గమక తీసుకుంటే చాలామందికి చెప్పి తగులుతుంది. అందువలన యీ 16 భాషలలో దేనిని తీసుకోవాలనేది మనం ఆలోచించాలి. సంస్కృతం తీసుకుంటే మంచిదని చా ఉల్లేఖం. ఎందుకంటే—సంస్కృతం మంచి ఉద్ధా వచ్చింది; సంస్కృతం మంచి పౌరసేవం వచ్చింది; సంస్కృతం మంచి అన్ని భాషలూ ఏర్పడ్డాయి. ఎంతోమంది విచారకులు; ఇంటెలిక్చువల్స్ ఆ భాష నుండి వచ్చారు. మధ్యప్రదేశ్ గాని, ఉత్తరప్రదేశ్ గాని, ముద్రామగాని యీ ఒక్క భాష దేశాన్నించా దగ్గరకు తీసుకువస్తుంది. దేశ విభజన దృష్ట్యా సంస్కృతమును తీసుకుంటే మంచిదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. హిందీని మాత్రం నేను గట్టిగా అపోజ్ చేస్తున్నాను. కంకరాలూర్లు మొనలై న పేర్ల పేర్ల విచారకులు, ఇంటెలిక్చువల్స్ చాలిని దృష్టిలో పెట్టుకున్నప్పుడు భాషియం లక్ష్యము దృష్టిలో పెట్టుకున్నప్పుడు సంస్కృతము వుంటే మంచిదని నేను భావిస్తున్నాను. ఇంతకంటే ఎక్కువ చెప్పకలన అవసరం లేదు. ఇంతటితో పెరిచు తీసుకుంటున్నాను.

(శ్రీ) వి. పాపిరెడ్డి (అలూరు):— అధ్యక్షా! మనకు స్వరాజ్యం వచ్చి ఇరవై యేళ్ల సంవత్సరం కావచ్చున్నప్పటికీ, యంతవరకూ మనం ఏ భాషలో ఏదాడో తెలుకోలేకపోవడం చాలా విచారకరంగా వుంది. మరేటంగ్ ఒకటి— అంటే తెలుగు; ఫైన్ మరేటంగ్— అంటే హిందీ; ఫాదర్ టంగ్ ఒకటి— అంటే ఇంగ్లీషు; తరువాత గాడ్ ఫాదర్ టంగ్— అంటే యిప్పుడు ఈశ్వరీకాయుగాని చెప్పిన సంస్కృతం ఇవన్నీ యామృతం మనం ఏ భాషలో మాట్లాడాలో మన నిర్ణయము ఎక్కువ భాగవత్తాలో అర్థం కావడం లేదు. పరిస్థితి చాలా విచారకరంగా కనబడుతున్నది. ఇదంతా ఇట్లా వుండగా మన రాజ గారి భాష యింగ్లీషు కోల్పోగా వచ్చింది. ఇది భాషల్లో తయారు తెళాలో, సిద్ధి పేటలో తయారు తెళాలో తెలియడంలేదు. ఇందులో ప్రమాదం, పరిశోధన, ప్రయోగ్ యిట్లా వున్నది; అసలు దీనిపైనే బారాప సంచర్చి, ఇప్పుడున్న భాషలుగాక యింగ్లీషు భాషగా తయారైనది. దీనికి ప్రూఫ్

తేటప్ప కావలినట్లుగా వున్నది. చేసు పెట్టారు నుండి వచ్చేవాడిని. ఆక్సీడ్ పరిస్థితులు ఏ విధంగా వున్నాయో నాకు తెలుసు. ఇంగ్లీషు యింకా కొంత కాలం కంటిమార్గ కావడం మంచిదే కాదు వర్సనల్ గా అనిపిస్తుంది. అలాంటి ప్రతిష్టించారు మనం గనుక ఇంగ్లీషు నేర్చుకున్నట్లయితే మనం చెప్పవచ్చు అయిపోకాదు అని ప్రాయోగ వర్గ వరదినప్పుడు అచ్చుగా ఇంగ్లీషును ప్రత్యేక పెట్టాలని చెప్పినవారు రాజరామమోహనరావు. మన పెద్దలు రవీంద్రనాథ్ టాగోర్, వివేకానంద పెద్ద పెద్ద కాన్ఫరెన్స్ లో ప్రపంచంలో మన కిది నియమమిడింపలేకారనడంలో ఎంతమాత్రం అలికయోక్తి లేదు, అదే అవకాశం మన పిల్లకాయలకు కూడా వుండాలని నా ఉద్దేశం.

ఇక ప్రస్తుత పరిస్థితి ఎట్లా వున్నదంటే... తిరుపతిలో ఒక బయ్యపై ప్రాచీన వున్నది. హిందీ ఒక పండి అని; ఆ పండిని పిల్లకాయలపై వదిలిపెట్టారు. పిల్లకాయలు రెండు తెలుగు స్ట్రయిక్స్ చేస్తున్నాడు, రాక్షసి పంపింపించి పరిమైన లై రైన్ గా మన సంక్రమణ యీ రిజల్యూషన్ తరువాత, ఆక్సీడ్ కు చెక్ వారికి వచ్చేప్పటికే కాగుంటుందని ఒక సూచన. రోజు స్థితి వారిగా యీ కావలన్ని నేర్చుకునేటప్పటికి వారి తలకాయలు చెరసినా కాదును కుంటాను. లేట్ స్టేజ్ లో ఇంగ్లీషు నేర్చుకోవాలంటే చిలు కాదేమోననే అనుమానం వుంది. ఇంక మన రిజల్యూషన్ లో ఫ్రెంచింగ్ యాటిక్యూట్ గా లాస్ట్ పెంటన్స్ వ్రాశారు. ఇంకొక విధంగా ఆక్సీడ్ వుంటే కాగుంటుందేమో, మనం ఎవరెవరికి అయితే తియ్యం యిస్తున్నామోవారంతా తెలుగు నేర్చుకుంటే కాగుంటుందని చెడితే కాగుంటుందనుకుంటాను. కేరళానీ, మద్రాసుగానీ, మనం ఎవరెవరికే తియ్యం యిస్తున్నామో వారు తెలుగు నేర్చుకునినా నేర్చుకోవాలని ఇన్ ఫర్మ్ చేస్తే కాగుంటుందని నా ఉద్దేశం. ఇంక ఇంగ్లీషు వరాయి కావాలని కొందరు అంటున్నారు. ప్రపంచంలో అనిపిస్తుందిన రేకాలలో అమెరికా కూడా ఒకటని నా ఉద్దేశం. వారు ఇంగ్లీషునే పెట్టుకుని డెవలప్ అయివారనే విషయం మనందరికీ తెలుసు. ఇంగ్లీషు వుంటే ఏదో ప్రమాదం అనిపించుకుంటున్నారంటే ఎట్లా వుంటుందంటే... చెప్పి తిక్ ఇంగ్లీషువారు కనిపెట్టాడు కాబట్టి నాకు అర్థంలేదు అన్నట్లుగా వుంటుంది. మంచి ఎక్కువ వున్నప్పటికీ వానిని తిసుకోవడం మంచిదని నా ఉద్దేశం. మెట్రోయిట్ ప్రాస్పెరిటీ కావలయునుకుంటే అమెరికాలో వున్నంత మెట్రోయిట్ ప్రాస్పెరిటీ మరెక్కడా లేదు. వారు కూడా ఇంగ్లీషునే పెట్టుకుని డెవలప్ అయివారు కనుక, ఇంగ్లీషును వుండడం విషయంలో తప్పేమిలేదని నా ఉద్దేశం. ఇంగ్లీషు పర్మనెంట్ గా వుండాలని కాదు. వన తక్కువ కావలన్ని డెవలప్ అయ్యిందనడం ఇంగ్లీషు వుండడం మంచిదని నా ఉద్దేశం.

श्री बासवेश्वर कृष्णाजी भावक :-अधिका यहीवच । स्वतंत्रता के पश्चात जैसा बाक्य होरहा था कि भारत देश में कौसी समस्या आने लिये कठिन या अटिच मही पड़ेगी और हर प्रांत अपना विकास करेगा आदिवा । मगर दुर्भाग्य की वार है कि वह आशा पूरी नहीं थी । आत पात के प्रख पर नहरी के पानी के प्रख पर भाषा के प्रख पर कई समस्याओं

पैदा होती गई। और हम इन परिस्थिति में आगये हैं कि भाषा कौनसी होनी चाहिये इसपर बाब विवाद और झगडा खडा हो गया है। मगर तो यह है कि अंगरेजी क्यों नहीं होनी चाहिये भारत के लिये सरकारी भाषा कौनसी भाषा हो इसपर काली विचार के बाब कांस्टीट्यूट एग्जमिनी में भी इस समस्या पर एक समय कौमी निर्णय नहीं लिया जा सका था और यह हल नहीं हो सका था कि कौनसी भाषा सरकारी भाषा हो। इसलिए बाब विवाद के बाब बहुमत ने चाहे वह एक ही होत क्यों न हो यह निर्णय लिया गया कि यह भाषा हिन्दी होनी चाहिये। यह एक मोट जो कडा ना रहा है वह इस लिये नहीं था कि हिन्दी हो या अंगरेजी हो। बल्कि इस मत पर कि यह भाषा हिन्दी हो या संस्कृत एक कांस्टिट्यूट से हो क्यों न हो यह मत लिया गया कि यह भाषा हिन्दी होगी। यह सचिवालय में आ गया। अब कौमी समस्या रही हो सकती कि हिन्दी होनी चाहिये या नहीं। मैं हमारे सामान्य भोक्ता राज जो न जो कहा उस ने सहमत है कि कौनसी हिन्दी होनी चाहिये। यह कौमी की हिन्दी हो या लिखित हिन्दी हो। क्योंकि हर भाषा की एक ब्यापक संस्थात्मक बोली होती है और एक लिखित लेखकों की भाषा होती है। लेखकों की हिन्दी भाषा जो हिन्दी प्रान्तों के लोग बोलते हैं वह हमारे दक्षिण प्रान्तों के लोगों के लिये ठीकी फलित होगी। आज हम बैठकर इस बात पर विचार कर सकते हैं कि इसको किस प्रकार सरल बनाना जा सकता है ताकि आपको हमको दोनों को वासता हो। इस तरह का हल निकाला जा सकता है। इसमें विरोध नहीं रहेगा। आज यह कहा जा रहा है कि हिन्दी को छोटा जाएगा है। हिन्दी का छोटा जाना एक विचार की प्रणाली साइकलामिकल हो चुका है। जिस प्रकार यहाँ टेल्गु रोजनल केवेल है वैसे हिन्दी उत्तर में हो सकती है। मगर उत्तर और दक्षिण का संभव करने के लिये कौनसी हिन्दी हो उस दिग्दी में दूसरी भाषाओं के साथ किस प्रकार जा सकते हैं उस हिन्दी के लिये आप इस बैठकर विचार कर सकते हैं। इसका अवकाश है। मैं अंग्रेजी में बात कर सकता था बड़ी फुटी टेल्गु में बात कर सकता था लेकिन हिन्दी में इस लिये बात कर रहा हूँ कि भाग दोनों को समझ में आये कि मैं जो हिन्दी कह रहा हूँ वही हिन्दी आप और हम मिलकर बना सकते हैं इसने कौमी मान्यता नहीं रहेगा। सब बात तो यह है आम तौर पर सब ही यह कह रहे हैं कि अंग्रेजी नहीं होना चाहिये मगर रेड्डी साहब ने भी कहा कि अंग्रेजी नहीं होना स्वतंत्र पार्टी की यही कहानी है कि अंग्रेजी नहीं होना चाहिये बाब में कौमी दूसरी भाषा अंग्रेजी। अंग्रेजी नहीं होना यह तो आम विचार है। मगर बोले से समय के लिये अंग्रेजी को रखा जाये। कहीं भी रेजोल्यूशन में या एक्ट में यह नहीं कहा गया है कि अंग्रेजी नहीं होना चाहिये। अंग्रेजी को अंतिम स्तर तक नहीं ले जाना चाहिये हमेशा के लिये नहीं रखना चाहिये यह विचार जैसा आ गया है वैसे ही संविधान में और एक्ट में भी रखा गया है। रेजोल्यूशन में कौमी की वामनी है वह किस के लिये है। सरप्रेसिडेंट के लिये। भाषा केवल सरप्रेसिडेंट के लिये नहीं यहाँ ७०-८०% लोगों की भाषा टेल्गु है। सेटुल गवर्नमेंट की सरप्रेसिडेंट में जो लोग जाते हैं उनके लिये भाषा का प्रश्न पैदा होता है। वहाँ जाने वाले कितने लोग हैं। १०% भी नहीं होते। केवल १०% के लिये यह मांग करना कि सरकारी भाषा अंग्रेजी रहेता चाहिये तो कौनसा अभिमान है मैं नहीं समझ सकता। परीक्षाओं के लिये बेंच की परीक्षाओं के लिये अब तक अपनी भाषा अभिमुखित न करे हम को बहुत ज़्यादा हिन्दी होनी चाहिये यह मांग

रेजोल्यूशन में मुख्य मंत्रीजी ने रबी है वह सही है। इस लिये कि अंग्रेजी के साथ जो (psychology) है विस जमाने में मेकाने ने जैसा कि अभी हमारे एक भार साहब ने कहा मेकाने ने इस लिये कामा बा कि (Loyalty to foreigners Loyalty to Britshers) यह अंग्रेजी रजनेपर ही होसकती है यह प्रगल्ही उनको भी इस को आज हम किस तरह मान सकते हैं। बहाली मान सकते। आप को मालूम है मैं उदाहरण के साथ कह सकता हूँ हम जो हुरगबाव देश में थे हमको उर्दू सीखनी पड़ती थी। हम उर्दू सीख लिये। मगर जो उर्दू भाषा के पीछे (Fudal Mentality) आभी राज्य वासन करता ने यह मजसूस किया कि मेरी भाषा अधिक लोग मेरे काबल रहेगे यह अब निजाम के दिमाग में आया तो हमने उसका विरोध किया। मैं मंड्रिक में परखियन लेकर बैठ था। मुझे भाषा पर विरोध नहीं है। विरोध उस वक्त होसकता है जब भाषा को कायलती का आधार समझा जाये। यदि अंग्रेजी ही तो क्या उसके लिये कायलती ब्रिटिशर्स या ब्रिटिश इंपायर या इपीरियाल्लिम को देने नहीं देगे। इसी लिये मैं कहता हूँ कि केवल केन्द्र में ज्यादा सरविसेस की सातिर संस्थान में जो परिपक्व आधार के साथ जो हिन्दी रखा गया है उस का विरोध करके उस की जगह अंग्रेजी को रखने के लिये हमको सहमत नहीं होना चाहिये। सरविसेस में जो (safeguards) की मात की गई है वह ठीक है। सरविसेस के साथ हिन्दी कोमसी हो अगर आप उसको प्रोसीडिग निभाऊ कर देखें तो मालूम होगा उसमें लिखा है कि हिन्दुस्तानी राज्य भाषा खैरि और हिन्दी उच्च प्रदेश और दूसरे हिन्दी बोलने वाले प्रांतों की राज्यल केवज होगी। मैं यह बात प्रोसीडिग में बतला सकता हूँ। मैं चाहता हूँ कि इस पर ज्यादा विरोध न हो। एक आबाज से एक मूल से एक सिद्धांत पर सहमत होकर हम रेजोल्यूशन रख सकते हैं। आध प्रदेश को हमेशा गौरव रहा है। भाषावाग प्राप्त रचना की लाबीद भी सब से पहले आध प्रदेश ही ने की थी। नालक नगर में जब कावेस देसन हुआ था पंडितजी की आबाज को राजभूती देनेवाला क्रोधी था तो आध प्रदेश ही था। और उही पर सारे भारत में भाषावाग प्राप्त बने। आध प्रदेश में हमेशा गौरव लिया है। मैं चाहता हूँ कि भाषा की जटिल समस्या पर जो आज एक वासि का प्रस बन गया है उसको हल करने के लिये एक मूल से मुनासिबसली यह रेजोल्यूशन पास करके आध प्रदेश सारे भारत को लीक दे और आध का उमल इतिहास हमारे सम्मुख रहे। जब हिन्द।

(ಶ್ರೀ ಬಿ. ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾವ್:— ಅಧ್ಯಕ್ಷಾ! ಹಿಂದಿ ಘಾತಿಯ ಕಾದುಗಾ ಕಾವಾ ಎನಿ ತೆನು ಮನಮುಲ್ಗಿಗಾ ಅಂಕಿಶಿರಿಮುಬ್ಬಾನು. ಇಂಗ್ಲಿಷು ಬೆವಾಲನಿ ವೀಕ್ಷುಮುಬ್ಬಾನು. ಅತಿ ಕಾ ವಮ್ಲಕಂ ತೆಕಾ ತೆಂಟಿಮೆಂಟು. ಈಕಾಡು ಪಿಪ್ಲೋಡೆನಿ ನಿಕ್ಷಯಾಲು 6 ವಿಧಂಗಾ ಪುಂಡಾತಿ. 5 ವಿಧಂಗಾ ಮತ ಕವಿಮ್ಲಕುಮು ಶಿಖಿರಿಪ್ಪಾತೆ ವಿಮಯಂ ಕಯಪಿಟ್ಟುಕುಮಿ. ಹಿಂದಿವಿ ನಿಕ್ಷುಕುಮ್ಬಾನು ಮತಪೆಂ ಅತಿ ಕಾಪಂ, ಕಯಂ ಹಿಂದಿ ಮುಲ್ಗಾಡನಿ ಕಾಪ್ಪೋಲಿ ವೆವಾಲನಿ ಅವಿವರಂ ಪುಂಡಿ. ಈ ಕಾದು ಮತ ಗಮಾಲ್ಗಿರಿ 66 ಮುಲ್ಗಮನಿ ಕಾಪ್ಪೋಲಿ, ಕಾತೆ ಮತ ಗಮ್ಲಂ ಕಾಯ. ಘಾತಿ ಪಪ್ಪಿಕ್ಕಣ 5 ವಿಧಂಗಾ ಪುಂಡಾತಿ ಅತೆಡಿ ಯಾವಾಡು ಕಾದು ಗುರಿಂದಿ ಇಂಕವರಕು ಪಪ್ಪಿಯಕುಮ್ಬಾಡಿ ಪಾರಾಂಕಂ. ಕಾದು ಹಿಂರ ಪಿಮಕುತೆ ನಿಕ್ಷಯಾಲು, ಕಾಂಕ್ಷಿ ನಿಕ್ಷಯಾಲುಗಾಡಿ, ಕ್ಲೋಕಂಕಂಗಾ ಪುಮ್ಬಾ ಪುಮ್ಬಾಡುನು ಪಪ್ಪಿಕ್ಕೋ ಪಿಟ್ಟುಕೊಡಿ, ಮನಕು ಕಮಪಿಮ್ಬು

భాషావ్యవస్థలపై పరిశీలన చేయడానికి, భవిష్యత్తులో 500 సంవత్సరాల, తెలుగు సంవత్సరాల చరిత్రలో ఎట్లా వుంటుందో మనకు తెలియజేయడానికి ముఖ్యమైన కారణాలను కూడా పరిశీలించి, అలాగే దీని నిర్ణయాలు తీసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా వున్నది. ఇప్పుడు హిందీ భాష భాషాని, భాషాని అని పరిగ్రహించి తెచ్చామంటే— హిందీ భాషాని రాష్ట్రాలవారు కూడా హిందీ వద్దంటేనే బయటకు వచ్చే పరిస్థితి మనం రోజూ చూస్తున్నాము. హిందీ వల్ల ఎవరికీ నష్టం జరుగుతుందో, ఎవరికీ నష్టం జరగడో కూడా అలోచించకండా పెంటిమెంటుగా హిందీ వద్ద అని మనం అంటున్నాము. భాషా ప్రయత్న రాష్ట్రాలు వచ్చిన తరువాత తెలుగు భాషలో మనకి తీసుకురావలసిన అభివృద్ధిని తెచ్చి యివ్వడానికి హిందీకూడ మీద యంత అవసరమేగాని భయం నాని వుండవచ్చు. భిన్న భిన్న సంస్కృతిలో— భిన్న భిన్న భాషలలో కూడిన ఒకే ఒక భాష మనది. భిన్న భిన్న భాషలు, భిన్న భిన్న భాషల అభివృద్ధి పరకాశాన్ని అందుతున్నవాడే మన సంస్కృతి గొప్పగా చెప్పుకోవలసివచ్చిన అభివృద్ధి సాధించగలగాడు గొప్పగా చెప్పుకోవలసిన వని లేదని మనని చేస్తున్నాను. ఈనాడు భాషా ప్రయత్న రాష్ట్రాలు వచ్చిన తరువాత తెలుగువారు తెలుగులో గొప్ప భాషాని, తెలుగులో ఇంజనీరు భాషాని అంటే ఆస్థాయిలో అభివృద్ధి చేసుకోగలిగినవాడు హిందీ భాష సమస్య చూడమని మనని చేస్తున్నాను. దీనిని గురించి మన రాష్ట్రంలో పెద్దలు నిష్పక్ష పాతంగా తమ పర్యవేక్షణ దిని నిర్వహిస్తున్నారు. ప్రవాదు మనముందు ఒకే ఒక భాషా పట్టాంకం కనుబట్టి ఉన్నది. ఈనాడు హిందీ గురించి, మరొకదానిని ఆలోచించవలసిన అవసరం లేదు. కేవలం కోర్టులో హిందీయే జాతీయ భాషగా అయిపోతుంది, ఇంకోకటి కాదు. ఏ రాష్ట్రానికా రాష్ట్రం తమ భాషలపై అభివృద్ధి చేసుకోగలిగితే ఇది పరిణామం అవుతుంది కాదు సమస్యకం. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం 1966లో వచ్చినా ఇంతవరకు కూడా వ్యవహారిక భాషాని కూడా తెలుగు లోని తల్లిమాతేయి లేని పరిస్థితిలో వున్నాము. ఈనాడు పాలకూరు కేంద్రం అని అక్కడ కనుబట్టి. దానిని పాలకూరు కేంద్రం అనలేని పరిస్థితిలో వున్నాము. తెలుగులో రీసెర్చ్ చేసి తెలుగు సుడికాచాన్ని తెలుగు పదకాచాన్ని తెలుగు కట్టుకుంటుంటే ఒక ప్రాజెక్ట్ డెవలప్ చేసి తెలుగు చేయకునే మన ద్వారా హాయిగా ప్రజలకు తెలుగు భాషాని తెలుగులో చేయకునేవారు అమెరికాని పాఠశాలకు తెలుగు అనే విశ్వాసం పెట్టాలని, పిల్లలకి అందరికీ కలిగి వచ్చుకు ఏ రాష్ట్రంలో కూడా ఒకరినొకరు అపార్థం చేసుకునే పరిస్థితి వుండదని మనని చేస్తున్నాను. ఈనాడు తెలుగు సమస్య రాష్ట్ర భాషగా తీసుకునేది మనం అలోచించాలి, మనం three language formula ఇచ్చి ఒక modern Indian language, నేర్పు కోవాలంటే దానిని మనం రుద్దడమే కాదు Liberty ఉండాలని అన్నప్పుడు modern southern language ఉత్తరాది వారు నేర్పుకోవాలంటే అది రుద్దడం కాదు! Three language formula పెట్టవలసిన అవసరం లేదు. తెలుగులో కళాభావ నిర్వహణ చేయకునే దిగంగా develop అయితే central servicesలో కాని international గా కాని maturity వచ్చిన తరువాత language problem

కాదని వా విశ్వాసం. దానిని కలగా వులగం చేసి మనముందు తెటారు. అందరికీ
8 భాషలు minorities కు బాలుగు భాషలు పెట్టవలెననే అభిప్రాయం అదుగు
కు. వసే విశ్వాసం నాకులేదు. పార్లమెంటువరకు అన్ని రంగాలలోను admini-
nistrative contacts తెలుగులో పాథించాలని వామనవి.

మిస్టర్ స్పీకర్:— రాష్ట్ర పరిషత్ కాలకు సంబంధించినవరకు మీరు
చెప్పినది కాగానే ఉంది. లేక భాషలు రూపొందిత వరకు కాకాళికంగా కొంత
కాలంవరకు link language పది ఉండాలనేది ప్రశ్న. తెలుగు అన్ని విధాలా
అభివృద్ధి కావాలన్నది అందరూ ఒప్పుకున్నదే. శ్రేయస్కరమైన link language
పది ఉండాలన్నదే ప్రశ్న.

శ్రీ టి. వుయిమోత్ మరాఠ్:—కమరు చెప్పిన విషయం నాకు అర్థమైనది.
Link language, official language అనే పేరుతో అనాడు అవసరమైన దానికంటే
ఎక్కువ ప్రాచార్యత ఇచ్చువా రేమో అనిపిస్తున్నది. నేడు విన్న ఉపన్యాసాలను
బట్టి చూస్తే శ్రేయస్కరమైనది కావలసిన ఉద్దేశ్యాలు రోకాయమొలిన శయం
కష్టమిగతా విషయాలకు శయం చెందనిలసిన అవసరంలేదు. Link language
ఇంగ్లీషులోలేదా హిందీలోలేదా తెలుగులోలేదా సమన్వయం చేసుకోవడం
సమన్వయ అనుకోదు. తెలుగును రాష్ట్రభాషగా సంపూర్ణంగా కావలసిన భాష
develop చేసినవాడు ఈ సమన్వయ ప్రాజెక్టు కనిపించదని నేను వ్యాసయ
పూర్వకంగా నమ్ముతూ సెలవు తిరుకుంటున్నాను.

శ్రీ కోవ ప్రభాకరరావు (కావట్ల):—అప్పకా, నేను చెప్పడంమొన్నది
కుడించడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను. ఇది భాషా సమన్వయ కాదని వా అభిప్రాయం
భాషా సమన్వయం ఎందుకు ఎందుకోరాదంటే ప్రాధుటనంలీ మనం చాలామంది
వర్గకుల అభిప్రాయాలు వింటుంటే ఎవరు చెప్పినా తీసివి అర్థక సమన్వయనే
తెలుసుకొన్నాడు కాని భాషా సమన్వయం ఎవరు చెప్పడం లేదు. హిందీ సమ మిద
కాస్తాతే ఇప్పుడున్న అర్థక వర్గభాషాలు ప్రబలిపోయాయి. పెంట్రల్ పర్టీమెంట్లో
వ్యాయం బరగరులని కావట్ల తిదవరకట్ ఇంగ్లీషు ఇంటేరియలిజంపియ హిందీ
ఇంటేరియలిజం వస్తుందనే భావం tenor of the general discussion లో కన
బడుతోంది. భాషా సమన్వయ అయినా అర్థక సమన్వయ అయినా అవేకాలతో
ప్రసంగాలు చేసేకాని ప్రకటనలుచేసేకాని తీమాకే స్త్రీపస్త్రు చేసేకాని తెలుకోవలసిన
విషయంకాదు. ఇది across the table కూర్చుని తెలుకోవలసిన విషయం.
అన్నప్పగాదు ద్విభాషా మూలాన్ని బలపరచారు. ఇంగ్లీషు పర్టీమెంటుగా ఉండి
పోవాలని తెలుగు రాష్ట్రభాషగా ఉండాలని చెప్పారు. ఇప్పటికీ చాలావూరెండు
సందర్భ సంవత్సరాలుగా ఇంగ్లీషు భాష వాడుకుంటున్నాము. హిందీ వస్తే
పెంట్రల్ పర్టీమెంట్ అన్యాయం బరుగుతుందని అంటున్నారు.
ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు భాష ఉండడంమూలంగా పెంట్రల్ పర్టీమెంట్లో మనకు
అన్యాయం ఉరగడంలేదని అంటారా? I.A.S., I.P.S., I.F.S. పరీక్షలలో
ఫలికాటుచూస్తే 1% కూడా అంగ్రులులేరు. ఎక్కువ మంది కమిషనులు,
రేకరులు, ఉపర హిందూస్థానంవారు ఉంటున్నారు. మనకు bilingual రావడం

లేదు, ఇంగ్లీషు అయినా మన ఖర్చు ఇంతే; హిందీ అయినా మన ఖర్చు ఇంతే. 36 నమోదు తయారీదానికి ప్రభావా మూలముగా, ద్వితీయామా మూలమున 68 లే. ఇందులో భాగంగా చూపేట్లకు proportional representation on the basis of population or other basis statutory provision ఉంటే ఇది స్థానికంగా చేయవచ్చు. ఇంకొక విషయం ఏమిటంటే మీరు ఫ్యాక్టులోకిపోయి చూచినట్లయితే లెండులం దాదాపు నాలుగుకోట్ల జనాభా ఉన్నాం. సెంట్రలు పర్మిషన్లో అక్కర్లు అయిపోతుంటే చారు 0.5 శాతం కూడా ఉంటుంది. 50 లో 50 వం 50.5 శాతం డెవలప్మెంట్ మాట పోతోంది. ఇది కాదు. దీని వెనుక ఉన్నటువంటి నమోదు కేవలం ఉద్దేశాలు కాదు. ఉద్దేశాలవల్ల వచ్చేటటువంటి కాపాట్లకు ప్రయోజనాల వల్ల కాదు. చాలా కాలంగా అనుభవించి ఉన్నాము. మరలాను రాష్ట్రంలో ఉన్నప్పుడుగాని రరిమిటా గాని పర్మిషన్లో కీటాట్లమ్యుల్ యేర్పాట్లందాదు ఉంటారో ఆ రాష్ట్రానికి యెక్కువ స్థానికంగా చేయవచ్చు. అవకాశం ఉంది. ఇప్పుడు చదువున్న ప్రభుత్వంలో ఉన్న రిపోర్టు పట్టుకుంటే చేసినా యేరయినా 48 ప్రభుత్వము, పీపుల్స్ ప్రభుత్వము అయినా రాష్ట్రాలకు సంబంధించినవారు యేర్పాట్లు చేసుకుని అయినా రాష్ట్రాల స్వత్రయోజనాలు చేయవచ్చు. సెంట్రలు పర్మిషన్లో సెంట్రలు కేంద్రీకృతముగా ఉంటుంటే కారణం అని నా డిమాండ్. 48 అవకాశవల్లం రిపోర్టులో చూసి వేరే యింకొక పద్ధతిగా అలోచించ వలసిందే గాని భావా మూలమున అది తేలేది కాదు. కాబట్టి ఒక విషయం ముఖ్యమం గట్టిగా అలోచించాలి. భాష అనేది ఒకరియొక్క భావాలను తెలుసుకోవడానికి మూలం ఉపయోగపడుతుంది. మన రాష్ట్రానికి భాష తెలుగుగా మనం తెలుసుకున్నాము. మన అవసరం పూర్తికావడం ప్రమాదకరమైనా మనం పక్కాగా భాష లింగు లాంగ్వేజిగా అందియో లాంగ్వేజిగా ఉండేది కాని ప్రాంతీయము గురించి చెప్పారు. ఆ రోజు పరిస్థితి లేదు. ఆ రోజు భాష యేదో పోలిమంది గుర్తించగా ఉందిపోయింది. నేడు విస్తృతంగా ప్రజల ఉపయోగం గల ప్రజలకోసం యేర్పడింది అనే భావం యేర్పడింది. కనుక మనందేనే ప్రతి పని చదువుకున్నానికి చదువుకోని చారితి అర్థం అయ్యే అవకాశం ఉంది. కనుక మన స్వతంత్రత అన్ని విషయాలూ రాష్ట్ర భాషలో చేసుకోవాలనే నిర్ణయం చేసుకున్నాము. అందు మూలాన రాష్ట్ర భాషాధిపతిగా ఉన్నంతకాలం మన కేవలం యెట్టి అంతోకన అరగవలసిన అవకాశం లేదు. ఇకపోతే ఇంగ్లీషు, అన్ని రాష్ట్రాలలో వ్యవహారం అరగవలసి వచ్చిన రోజున ఒకరింకు లాంగ్వేజి ఉండాలిదా, హిందీ కాదు, మరొక లాంగ్వేజి ఉండాలిదా ఆ లాంగ్వేజి యేదని తెలుసుకో ఇంగ్లీషు కాదు, హిందీ కాదు, యేదో ఒక లాంగ్వేజి కావాలి. ఆ లాంగ్వేజి యేమిటని మనం ప్రశ్నించుకుందాము. అంత యెక్కువ మంది 40 శాతం లేదోయినా 80%, 85% మాట్లాడే భాష హిందీగా ఉంది కనుక మొదటినుంచి జాతీయ సంగ్రామం అరిగిన రోజునుంచి రాష్ట్ర భాషగా పరిగణించాము కనుక అలోచించాలి. ఇప్పుడు పరిస్థితి యీ విధముగా ఉన్నాయిగాని అనబడుతుంటే అందరికంటే యెక్కువ

హిందీ మాట్లాడతారు. పెన్ను తీసుకుంటే వయితనాదులో హిందీ మాట్లాడే వారు యెక్కువ ఉన్నారని తేలుతుంది. మనకంటే ముందు యెక్కువమంది దక్షిణదేశంలో గడిచి హిందీ ప్రచార పథకాడా ప్రవర్తించగా సాగుతూ వచ్చింది. పరిశులు కూడా వదులుతూ వచ్చింది. అందుచేత ఇది తేవలం కగాడా కోసం తీసుకు వచ్చిన పనున్నగా కవివస్తున్నది గాని లింకు లాంగ్వేజీగా యెడో ఒక భాష ఉండాలి అనవరం ఉండని ఒప్పుకోవాలి కదా. సూరు సంవత్సరాల వయవాతనై చా లింకు లాంగ్వేజీ కావాలి కదా. లేకుంటే యే దేశంలో వైవా జరుగుతుందా? ద్రాష్టవ్వు రాశేక్వరరావుగారు చెప్పారు. రహస్య దేశంలో చాచాపు 50-60 భాషలున్నాయని. ఆ భాషలన్నీ కూడా డయితెవ్వు దగ్గరనుంచి రహస్యలో నివత్యావమ వచ్చిన వయవాత లివలేని భాష లకు లివని యెర్పాటులేని భాషలకు లివని పమాన స్థాయికి తీసుకు వర్పారు అయినా రహస్య భాష లింకు లాంగ్వేజీగా ఉంది. అది ముఖ్యంగా గమనించ వలసి ఉన్నది. యే రోజునై గా హిందీ గట్టిగా లింకు లాంగ్వేజీ కావాలని వీగ యం చేసుకుంటే యిది తప్ప యింకోకటి లేదని మనం ఒప్పుకుంటే, హిందీని నవ్వరంగా ప్రవేశ పెట్టడానికి చాచావరలం కల్పించవలసిన అవరం ఉందని ఒప్పు కోక తప్పదు. అట్టి చాచావరలం యెక్కడనుంచి చాచాలని ప్రశ్నించుకోవాలి. ప్రశ్నించుకున్నప్పుడు మెరక యే భాషం అయితే మనవ్వులో ఉంది హిందీ యెందుకు వచ్చని అంటున్నామో హిందీ వచ్చినట్లయితే అర్థిక అవమానవ్వం వర్తి నెనులో వచ్చేటటువంటి అవమానవ్వం హిందీ మూలంగా వచ్చుందని యెందుకని అనుకుంటున్నామో ఆ భాష మనలోనుంచి తొలగించవలసిన కార్యక హిందీ మాట్లాడేటటువంటి వాయకులమీద ఉందని గట్టిగా పోత్తి వర్పాడిమి వ్వాను. ద్రాష్టవ్వు శ్రీరాశేక్వరరావుగారు మాట్లాడుతూ 57 9/10 రహస్య భాష మాట్లాడేవారు రహస్యలో ఉన్నారవ్వారు. 1 9/10, 5 9/10 మాట్లాడే భాషలు కూడా ఉన్నాయి. అయినప్పటికి కూడా చాచి భాషలో అవమాన త్యాన్ని తొలగించి పమాన ప్రాతినిధిక యిచ్చి అన్ని భాషలు మాట్లాడే ప్రజలకు అర్థిక అవమానవ్వం లేవనేటటువంటి మనవ్వులో ఉత్సాహము అభయ్యాన్ని యిచ్చిన రహస్య వాయకులలో ఉన్నటువంటి గొప్పవం మూలాన లింకు లాంగ్వేజీ కారలేకుండా ఒప్పుకోవడం జరిగింది. అటువంటి కార్యక హిందీ మాట్లాడే ప్రజలలో ఉందని మనవిచేస్తున్నాను. ఇంకోక విషయం చెప్పి ముగి సాను. అనలు వ్యాయంగా యీ కగాచా యిప్పుడు రావలసినది కారు. యెందుకంటే 1958 సంవత్సరంలో యీ వట్టం శయూ చేసవ్వుడు 10 సం వత్సరాలు వట్టం అనుబులో ఉండాలని ఆ రోజునే దర్పాటులేశారు. ఆ విది సం వత్సరాలు గడచిన రయవాత ఒక కమిటీని గెర్పాటులేని జరిగిన ప్రోగ్రెసుకు రిపూర్టు చేసి ప్రెసిడెంటుగారు పార్లమెంటుకు విలేదించవలసినదని అందులో సూచన ఉంది రిరిమిలా రవచాది రాష్ట్రాలవల్ల వచ్చినటువంటి ఒత్తి దవల్ల సెలూ గారు అమర్పాచెన్న యిచ్చారు. అది యేమిటంటే మీరు కోరే చాచా హిందీని దుగ్గము అలేరానిని స్పాట్కూటిగా అనుబవరరాంచే ఉదేశ్యముతో యిది ప్పాడు అ యినది. యెట్లా వచ్చింది అంటే యెడో చేయడోతే యెడో అయినట్లుగా

భయం అయినది. 1968వ సంవత్సరపు ఆక్టోబరు నెలలోగా ఉంది. 1967వ సంవత్సరం పానుకేసిన చట్టంలో 6 వ సెక్షను అందులో యాడు చేస్తే సరిపోయేది. అయితే చట్టంలో ఉన్నట్లు అయిపోయేది. అలా చేయటండా పెరిగిపోయింది. అలాగే రాజకీయంగా మూలాన భయంకారానికి కారణం అయినది. దీనిని నిర్మింపు ప్రాంతం దేశం గా చట్టంలో లోపం లేదని చెప్పడం సరియైనది కాదు. ఈ పరిస్థితిని రాజకీయంగా తెలుగు భాష కావాలి. తమిళ భాష కావాలి, హిందీ భాష లింకు భాష కావాలి అని వట్టవడితో యీ సమస్య తేలను. దేవుడి విధముగా రాజకీయపరిచిన అక్షరం ఉంది భాషా సమస్య కేవలం దీనిని దీనిని ముగియజేయటం కాదు. కాంప్రమైజ్ అవసరం. కాంప్రమైజ్ అన్నప్పుడు కాంప్రమైజ్ ముగింపు ముగింపు ఒక పక్షం వారు కొంత ముందుకు వెళ్లి రెండవ పక్షం వారు మరికొంత ముందుకు రావాలి కాంప్రమైజ్ కాదు. అటువంటి కాంప్రమైజ్ ముగింపు పొందటం దేవుని యాజ్ఞాన్ని తెలుసుకోవాలి కోరుతున్నాను.

(శ్రీ) తె. ప్రభాకరరావు (అమలాపురం):— అదృష్టం, ఈ నాడు ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రజలకు చెప్పిన తీర్మానాన్ని అలవదించి నేను వర్తమానంగా ఫీల్ అయిన కొన్ని పీఠికలను ఎక్స్ప్రెస్ చేస్తున్నాను. ఈ నాడు ఎన్నో అట్టలు సమస్యలు కేవలం భుండగా లేనిదీని ఈ భాషా విషయాన్ని తీసుకువచ్చి నాన్ హిందీ స్టేట్స్ పై హిందీని ఇంపోజ్ చేయాలనుకొని ఈ సుజ్ఞానాన్ని కలుగజేశారు. హిందీని ఇంపోజ్ చేయనంతకాలం సదర్న్ States లో అనేకమంది హిందీ పరిజ్ఞానం పై ఫీల్ గా హిందీని అనేక సర్టిఫికేట్స్ పొందటం జరుగుతున్నది. దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార పథకం లో కృషి చేసి ఈ హిందీని అభివృద్ధి చేయటానికి, నేరుకోటానికి అవకాశం కల్పించింది. ఇంపోజ్ చేస్తున్నామనే పుట్టిని లేనిదీని పంక్షితం వచ్చింది. ఇంపోజ్ చేసి సమయంలో ప్రతి వారు out of love and admiration of the Language నేరుకోవటం జరిగింది. వాస్తవంగా నేను ఇంటర్ మీడియట్ Second Language Hindi లో చదివాను. నేనెంత out of admiration towards the language. ఈ నాడు లేనిదీని అవకాశాన్ని ఇంపోజ్ అంటూ తీసుకు వచ్చారని నేను భావిస్తున్నాను మనం ఈరోజు తిథి భాషా సూత్రాన్ని అవకాశం ఉన్నామన్నామని సూచన పొయంగా అన్నప్పుటికి ఒక విషయం మాత్రం చూస్తే గమనించుకుంటే చేయాలని కోరుతున్నాను. All India Services లో other Union Services లో equitable share పుండాలని, area basis పై వాస్తవంగా ఉండాలని మన ప్రభుత్వం గట్టిగా చెప్పింది. ఈ నాడు I A S పరిజ్ఞానానికి ఇతర చాటిలో హిందీ మన స్టేట్ నుండి వెళ్ళిపోయి సంతకం రానిది. ఇక్కడ, ముగిస్తూ కలిపిస్తారు. ఇతర స్టేట్స్ నుండి మాన్యురాలు నుండి 50,00 మంది రికూల్ అవుతున్నాడు. కేరళ నుండి 10, 12 మంది రికూల్ అవుతున్నాడు. అక్కడ నుండి ఒక రిజర్వ్ కంటే ఎక్కువ మంది కలిపించడం లేదు. ఇతర State నాడు ఇక్కడికి రావటం, 6, 8 సంవత్సరాల్లో కలెక్షన్లు, ఎన్. పి. ఐ అండ్ వారి వారి States కు వెళ్ళటం— కేవలం వారి ప్రమాదాన్ని ఉపయోగపడుతున్నదీని మన పరిజ్ఞానం ఉపయోగపడటం లేదు. Equitable share of services అనేది మనం insist

చేస్తేనే younger generation కు స్వాయం చేసిన వారం ఆ పు కా ము ఈ విషయంలో All States Chief Ministers ను, All Party Leaders ను పిలిచి ఒక round table సమావేశము ఏర్పాటు చేసి ఈ సమస్య పరిష్కరించడం చూపింది. ఈ సమయంలో వానన్న doubt ను express చేస్తున్నాను దీనిని ముఖ్య మంత్రిగారు, ఇతర మంత్రులు sportive attitude లో పీ.కొ.వాని నుంచి తీసుకున్నారు. నేను చూడవలసిన incident ను న వి చేస్తాను. Last time వాగ్దానసాగర్ కు ఇందిరాగారిని వచ్చి అక్కడ నుంచి వి. పి. రాజు గారితో ఒక మాట అన్నది 'You Andhras are eating 24 ounces ration per day' నుంచి వి. పి. రాజు గారు లేచి 18 పౌండ్లు తీసుకువచ్చాను అని అంటే You need not tell anything. I have got the Statistics అని అంటే అంటే నుంచి వి. పి. రాజు గారు వచ్చి, ముఖ్య మంత్రిగారు వచ్చి 'ని' అని చెప్పలేక పోయారు. అటువంటిప్పుడు రేపు round table సమావేశానికి వెళితే All India Services లో equiplate share ఇవ్వాలి లేదా అని చెప్పాలాడటానికి మన వాయుబలకు రైల్వే వంటివి అని నేను సంకోచిస్తున్నాను. దీనిని sportive గా తీసుకోమని కోరుతున్నాను. That is only my personal expression. ఇంతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

(శ్రీ పి. వెంకయ్య (మార్కాపూర్):—అయ్యో, వాకు హిందీ లో తిగారాదు. మూడు నాలుగు మాసాల వరకు హిందీ నాకు రాకేలే అని నేను భావించలేదు. ఎక్కడైతే హిందీ గురించి కొంత వ్యతిరేకత కనబడినా నా అభిప్రాయం తెలిపేవాడను కాదు. కానీ నీ క మాసాల నుండి వచ్చి కుడా హిందీ అంటే వ్యతిరేకత ఏర్పడింది. మార్కాపూరు నుండి శ్రీశైలం, కర్నూలు వస్తూవుంటే ప్రతి మైలు రాయలైవ్ హిందీలోనే వ్రాశారు. కర్నూలు ఇన్ని మైళ్ళు, శ్రీశైలం ఇన్ని మైళ్ళు, పైరరాజాదు ఇన్ని మైళ్ళు అని తెలుగులో ఎక్కడా కనబడలేదు. అయితే నేను పట్టించుకోవటం లేదు. లింక్ లాంగ్వేజ్ ఏదైతే వా పుండవయ్య, హిందీ అయితే పుండవయ్య. నేను వ్యతిరేకిని కాను. కానీ అఫిషియల్ లాంగ్వేజ్ అని హిందీని మనపై బుద్ధహిణి నేను వ్యతిరేకి: ఈ పనులను మనం ఎప్పుడో ప్రవేశపెట్టి చర్చించుకొని వుంటే బాగుండుంది. ఇవహోల్ లాల్ పెనం ఇది పూహించుకోనే దాలా చాచకల్వంగా అందరి అంగీకారం అయినప్పుడే ఇది పెట్టగలగాం అని చాటి వేశారు. లాల్ ఇహహోల్ కాస్త్ర గారు కూడ అట్లానే చేశారు. కానీ ఇందిరాగారిని తొందర పడ్డారేమోనని వాస్తవ్య గత అభిప్రాయం. ఇది లేకం మొత్తానికి, యువకులకు సంబంధించిన సమస్య చూచినవరే అడగకుండానే, కానీ సభ్యులతో సంప్రదించి మీ అభిప్రాయాలు తెన్నండి అని మనలను అడగకుండానే ఇటు ముఖ్య మంత్రిగారు, శీంధ్ర ప్రభుత్వ నాయకులు విర్రవత్తి వైఖరి చూపారని నా వ్యక్తి గత అభిప్రాయం. అది చేయక పోవడంవల్ల ఈ వాడు పై చేయి అవుతుంది, శీంధ్ర అవుతుంది ఎంతో వ్యంగ్యం కలిగింది. దానిని రక్షించుకొని వుండే చాలు కదా అని మనని తేస్తున్నాను. నవంబరు 7 న ఉదయ పార్లమెంటులో నిలు పాన్ అయినది. వెంటనే రాష్ట్రంలోని అంధ్రులంతా దాని గురించి వాద

పడ్డారు. అప్పుడైతే చా ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రజలలో, విద్యార్థులలో ప్రభుత్వం పీరియడ్ గా తీసికొంటున్నదని చెప్పలేక రోయాదు. రాష్ట్రంలో ఎంతో ఆంక్షోన వచ్చిన తరువాత, ఎంతో ఆస్తి నష్టమైన తరువాత, ప్రతిపక్షపాదులకు ఎడ్జరెట్ మెంట్ మోషన్ తీసుకువచ్చిన తరువాత ముఖ్య మంత్రిగారు ఈ తీర్మానం తీసుకు వచ్చారంటే వీరు కూడా ఇండిరాగాంధీ గారి మాదిరే నిర్లక్ష్యము చేశారని అనుకోంటున్నాను. ఈవారు ఈ సమస్యను శాసన సభ ముందు పెట్టారు. శాసన సభ్యులు ఏ విధంగా హిందీ మనపై దుర్బలం పరచారను అని చెబుకున్నారో ఆరే విధంగా ముఖ్య మంత్రి గారు మాపై హిందీ దుర్బలం ఎప్పుడోము, చెప్తూ గారు రాటవేసేట్టు మీరు కూడా రాటవేసి రాష్ట్రాలను శంఖ్య వీ పరచండి అని చెప్పగలరా లేదా అని నాకు సంభేదంగా వున్నది. రాష్ట్రంలోని పరిస్థితులను ముఖ్య మంత్రిగారు గమనించారు. శాసన సభలోని అన్ని పక్షాల సభ్యులూ హిందీని మనపై దుర్బలం సహించము అని చెప్పారు. చానినే కేంద్ర నాయకులతో అచ్చిపింగా చెప్పాలని వీను ఎమెంట్ మెంట్ ఇచ్చాను. దీనిని చర్చించి పదిలిపెట్టటం శాసనం పార్లమెంట్ క రెంట్ మెంట్తోనే దీనిని తేల్చాలని ముఖ్యమంత్రిగారు పట్టుపట్టాలని మనవి చేస్తున్నాను. మార్గాపురంలో విద్యార్థులు స్ట్రైక్ చేస్తామని మాతో అప్పుప్పుడు మేము అక్కర లేదు, మన నాయకులు చూస్తూ రని చెప్పాము. కనుక మనము ఏమీ ఆంక్షోన చేయకూడదని, నష్టము చేయకూడదు అనే శాసనం ఉన్నాయి. దీనిని ఆంక్షోన చేయకూడదు, నష్టము చేయకూడదు అనే శాసనంతో ఉన్నాయి. కాబట్టి ముఖ్యమంత్రిగారు కేంద్రముతో serious గా పోరాడి. ఈ current session లో దీని బులెటింగు రద్దుచేసి suspension లో పెట్టేట్టు చూడాలని ఒక amendment. రెండవది, ఇది అయిన తరువాత, రిమాపాలతో, 4 మాసాలకో మరీ శాసనసభ ప్రత్యేకంగా specific గా యీ purpose తోరకు సమావేశమై దీన్ని గురించి టిబిఎల్ గా తేల్చి చెప్పవలసిన అవసరం ఉన్నది. విద్యార్థులను ఏదో అదర్సితకాము అంటే ప్రయోజనం లేదు. ఎందుకంటే వాళ్ళు నిమిషానిమిషము, హిందీ మనపై దుర్బలమున్నారనే శాసనం ఏర్పడింది. కాబట్టి వారిని ఈ విధంగా బెంబేలెడిలో పెట్టకుండా మన ప్రభుత్వంవారు కేంద్రప్రభుత్వానికి స్పష్టంగా చెప్పవలసిన అవసరం ఉన్నది. కేంద్రము ఒకదేళ్ల ఒప్పత్తోకో తోతే, మర్రాసులోవలెనే, మన రాష్ట్రముకూడా విద్యార్థుల చేతుక నిలబడాలని నా అభిప్రాయము. ఈ రెండు విషయాలలోను amendment పెట్టాను. చాటిని అంగీకరించవలసిని కోరుకూ పెంపుతీసుకొంటున్నాను.

(శ్రీ) ౧. రామచంద్రారెడ్డి (వల్లభవద్):—అధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రజాపెట్టికలువంటి తీర్మానాన్ని హిందీగా అలవదుస్తున్నాను. ఈ దేశంలో శాసనసభ్యులము అనేది మతోన్మాదముకంటే హెచ్చుస్థాయిలో లేకాని ప్రమాదము కలిగిస్తూ ఉన్నది. మతోన్మాదముతో ఇంకనుముందు భారతదేశములో కొన్ని భాగాలు భారతదేశమునందే విడిపోయి పోయినాయి. అటువంటి ప్రమాదమే ఇప్పుడు చాలా అధికంగా Central Government ప్రజాపెట్టికలూ శాసన తీర్మానంవలన, ఏర్పడి మరికూడా చరిత్ర పునరావృత్తమై దేశము

చిహ్నాన్ని మైదోకుం చే మో అనే భయము, అందోళన చాలా కలగడం చాలా సహజమైన విషయం. ఈ భావానమనస్థను పరిష్కరించేటప్పుడు ఈ సమస్యపైనే లేక సమైక్యతకు భంగము అయ్యే చర్యలు ఉన్నదానివలన ఈ సమస్యను ఉద్ధృష్ట అమాయకంగా కాకుండా కాంక్షగా అలోచించవలసిన తరుణం అవచ్చుమైంది. ఈ విధంగా అలోచించవలసిన time లో దీనిని పెళ్ళగొట్టించింది ఎవరు, హిందీవాచా లేక హిందీయేతరులలో ఈ భావానమనస్థను అపెంట్లైయిలోమందిగాని, పార్లమెంటుస్థాయిలోమందిగాని common street లోకి బయటలోకి లాగింది ఎవరు? ఇది తప్పకుండా హిందీవారే. దీనికి కారణం హిందీవారే. హిందీ రాజకీయ భాష కావడానికి దేశంలో ఇంత ప్రతికూల వాతావరణం ఏర్పడింది అంటే, దీనికి కారణం తప్పకుండా హిందీ మాట్లాడేవారే. వారు ఏ మాత్రము ఓర్వీ, ఓర్పు చూపకుండా ఈ భాషను బయటలోకి లాగడానికి ప్రయత్నించేటదానివల్లనే, ఈలోక దేశంలో ఇంత ప్రతికూలత ఏర్పడింది. తేనెపట్టును కడలింపి, తేనెటీగలు కరు పాయంతే వచ్చిన తాళము ఏమి ఉన్నది? దీన్ని గురించి మూర్ఖాదుతూ ఒకవారి ఇందికాగిందీగారు ఏమన్నారంటే—“By taking issues to the street, champions of Hindi had only increased the suspicion of others and hardened their attitude. So far all the States had that English should remain and that even though one of them said so its wishes should be respected. హిందీభాషకాని రాష్ట్రాలవారు ఒకరుగారి ఇంగ్లీషుభాష కొనసాగాలి అని అడిగెంతవరకు. హిందీభాషను ప్రజలపై న దుర్ద్రవ్యము, ఇంగ్లీషు continue అవుతుంది అని అంత గట్టిగా హామీ ఇచ్చిన మన Prime Minister గారు తరువాత జరిగిన సమస్యలవల్ల, ఈ Hindi imperialists అనండి లేక వారియొక్క ఓర్వీదీనల్ల లోంగిపోయి, చాలా అవకాశవలకు అవకాశాలు ఇచ్చి నటువంటి యీ భాషా చట్టాన్ని ఢిల్లీరాజవడం చాలా కోరనియేమెనవిషయము. తరువాత మన ప్రభుత్వము యీ విషయంలో ప్రజాభావాలకొద్దయొక్క ప్రజల యొక్క మనస్థితిని ఏ విధంగా ఉన్నదో, యీ భాషపై ప్రజల భావాలు ఏ విధంగా గుతకుతలారుమన్నా యో, ఏ విధంగా వ్యతిరేకత ఉన్నది అనేదాన్ని ఏమాత్రంకూడా పరకురేయకుండా యీ ప్రజాభాషా సూత్రాన్ని యభావతంగా ఆమోదించడం మరింత కోరనియేమైన విషయము. ఏమైతూకూడా యీ అసెంబ్లీ session లో యీ భాషాసూత్రంపైన ఒక తీర్మానం (అసోషియేట్డ్) గారు ప్రవేశ పెట్టినప్పుడు చాలా అకురతతో ఆ resolution ఏ మాత్రం సంతకం చేసింది. అయితే యీ తీర్మానం చాలా నిరాశానకంగా నిర్దిష్టంగా ఉన్నదని చెప్పడానికి సరిపోయినదంటేదు. ఈ సూత్రములో మొదటి చిట్టకే ఏమిటంటే యీ హిందీభాషారాష్ట్రాలవారు రక్షిచాదిరాష్ట్రాలలోని భాషలలో ఏ ఒక్కమైతూ తప్పకుండా చేయకోవాలనే సూత్రాన్ని పెట్టారు. మరి చేయకోవోతే ఏమి చేస్తారు అంటే దానివేమీ జవాబలేదు. ఈ సూత్రాన్ని పెట్టేటప్పుడు, యీ విధంగా దీనికి ముందుకు రావలసింది మనమా లేక హిందీరాష్ట్రాలవారా! లేక సమైక్యతకు ఒక్క అంగ్రులు మాత్రమే కర్తవ్యం కాదు. దేశంలో ఉండే ప్రతి ఒక్కరు కూడా కర్తవ్యం తే. అటువంటిప్పుడు

మీ భాషలో ఒకదానిని మేము నేర్చుకొంటామని హిందీభాషచారు ముందుకు రావచ్చుడు దానికి సువము ఏమిచేయాలి. దానికిగాను ఇంకోకడంగా ఉంటే బాగుంటుంది. మీరు మొట్టమొదట మాభాషలో ఒక దానిని నేర్చుకోండి. ఈ శ్రీభాషాసూత్రాన్ని అమలు జరపండి, మీరు అమలు జరిపిన వెంటనే మేము ఈ శ్రీభాషాసూత్రాన్ని అమలు జరుపుతాము, అవిధంగా ఈ శ్రీభాషాసూత్రానికి విరుద్ధంగా మీరు మరొకభాషను నేర్చుకోవచ్చుడు మేము ఎందుకు హిందీనేర్చుకోవాలి అనేదిధంగా ఒక resolution pass చేసే వానికి మనప్రభుత్వానికి మన ఆంధ్రప్రదేశ్ కి రమ్యులు లేవా అని నేను చెప్పివచ్చాము. తరువాత ఈ భాషా ఉద్యమము వందలగా దక్షిణాది రాష్ట్రాలలో మొదలైతూ మన ఆంధ్రరాష్ట్రములో జరుగుతున్న ఉద్యమాన్ని చాలాతక్కువ అంచనా వేస్తున్నట్లు ఉన్నది మనప్రభుత్వము. ఇది ఒక ప్రవృత్తిండమైన ఉద్యమము. ఏరాజీయవాదమునిగాని ప్రమేయము లేకుండా ఇంకొక ఉద్యమము పెరిగిందంటే ప్రజలలో దీనిమీద ఎటువంటి అభిప్రాయము ఉన్నదో మనప్రభుత్వము గమనించి, దానికి అనుగుణంగా మనప్రజలకు హితంగా ఉండేవిధంగా ఈ శిర్కావాన్ని రూపొందించాలి, తరువాత ఎంత సేవటికి కూడా ఈశిర్కావాన్ని చూస్తే హిందీలేక ఇంగ్లీషు అని ఉన్నది. కాని లేక భాషలో ఎంతో ప్రాశస్త్యము గడించినటువంటి "జనని సంస్కృతంబు వజ్రభాషలకు, దేవభాషలందు తెలుగులేపు" అని, Italian of the East అని విచేతించుటలో చొగడబడనటువంటి తెలుగుభాష గురించి ఒక ముక్కమూడా ఈశిర్కావములో లేకపోవడము చాలా కోపనీయము. ఈభాషలో ఈ ప్రాశస్త్యము ఉన్నది, చాలా ప్రాచీనమైన పాఠ్యము ఉన్నది, అనేకమంది గొప్ప గొప్ప కవులు గొప్ప గొప్ప రచనలు వ్రాసినారు. అటువంటి భాషను మీరు నేర్చుకోండి అని చెప్పలేదనిపరిశీలిస్తే ఉన్నది మన ప్రభుత్వము. ఈశిర్కావములో ఏదీ దాని రాష్ట్రంలోని భాషలో preferably Telugu అని ఎందుకుగాను add చేయబడదు, అందువల్ల ఈ పరిశీలిస్తే ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు కావాలంటే ఉత్తరాదివానికి కోపము వస్తూంది, మేము హిందీ కావాలంటే రక్షిచాది వారికి కోపము వస్తుంది. అయితే ఒక link language ఎమో అవ్వవచ్చు. అందరికీ ఉపేదిధమైన Advantages లేక disadvantages ఉండేట్లుగా చేయాలంటే, అందరికీ మార్గంగా ఉండే link language జాబి ఉన్నది. "జనని సంస్కృతంబు లేక భాషలకు అని అతి సంస్కృతము, మనదేశములో ప్రతిభాష సంస్కృతమునుంచి develop అయింది. అటువంటి సంస్కృతము ఈరోజు ఎందుకుగాను neglect చేస్తున్నాము. సంస్కృతాన్ని improve చేయడానికి అవకాశము ఉన్నది. ఎక్స్ పాత్, telepathy telegram, telephone ఇటువంటి సహజమైన చాలామంది అభిధానంగా translate చేయవచ్చును, అంటే "దూరభాషలను దూరానుభూతి దూరగ్రహణ" అని అవిధంగా translate చేయడానికి అవకాశము ఉన్న సంస్కృతభాషను ఎందుకుగాను neglect చేస్తున్నాము. ప్రతిభాషకు ఇది అనుబంధంగా ఉన్నది కాబట్టి అందరికీ సమానంగా అన్ని ఈ సంస్కృత

భాషను దేశభాషగా చేయడానికిగాను మన ముఖ్యమంత్రిగారు మన అసెంబ్లీ తరఫున దీనికి విషయవస్తువును అక్కడ చారితో సంప్రదించవలసిందని కోరుతూ సెలవుతునుకుంటున్నాను.

(శ్రీ ప్ర. వెంకటరావు :—అధ్యక్షా, ఈ భాషా సమస్య చాలా పక్కతిరుగుడులు చాల్చడం జరుగుతున్నది. విద్యార్థిలోకములో విరాళ; ఎప్పుడూ ప్రజలమెదురించింది. పరిస్థితులు చూస్తే, ఇది పరిష్కరింపబడింది. భాషలం ఏమిటంటే, నిరుద్యోగ సమస్య మన ఆంధ్ర రాష్ట్రములో చూస్తే చాలాపు 11 శేల మంది ఇంజనీర్లు నిమగ్నంగా సమస్యను ఎదుర్కొంటున్నాయి. అలాగే ఈ హిందీచారు 'Hindi or English' అని పెట్టి మరీ హిందీని మన మీద దుర్గా అని ప్రయత్నం చేసినప్పుడు లోకములో విద్యార్థులు అసంతృప్తి. వెండ్రడమే నేలను ఏమీ లేదుఅని మనని చేస్తున్నాను, అంతేకాదు, ఇప్పుడు తిరుపతి మరియు ప్రక్క border district లో చాలాపు 4, 5 languages నేర్చుకోవలసిన అవసరం ఉంటుంది. వారు చెప్పినదాన్ని అట్టి చూస్తే, ఇంగ్లీషు, తెలుగు, హిందీ, మిమిల్ కూడా నేర్చుకోవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఒక భాష నేర్చుకొనే బానిశే ఎంతో కష్టంగా వుంటే, ఒక భాషలో కూడ ప్రవీణుడు కాకుండా ఉన్నప్పుడు 4 భాషలు నేర్చుకోవలసివే "Jack of all trades but master of none" అనే నిధంగా వుంటుంది. ఇదివరకు హిందీ నేర్చుకొంటుంటే, చిన్న classes లో మంచి మార్కులు గడించి కూడా fail అయిన సంఘటనలు చాలా ఉన్నాయి. 80, 90 మార్కులు గడించి కూడా హిందీలో minimum 7 మార్కులు పెట్టి నవ్వుటికి, 6 మార్కులు పచ్చి తప్పనటువంటి పంథాగా ఉన్నాయి. తరువాత U. P. S. C పరీక్షలో హిందీ వారు తమ మాతృ భాషలో ప్రామాణికం, మనము అటువంటి పరిక్షలలో హిందీలో ప్రాయగతికి హిందీవారితో complete చేయడం సామాన్యం కాదు. అది అరేగే పనికూడా కాదు. కాబట్టి link language గా English ఉండాలి. ఎందుకంటే, it is a cosmopolitan language. It is an International language. It is a scientific language. ఈ కారణాల వల్ల ఇంగ్లీషు తప్పని సరిగా link language గా ఉన్నప్పుడు మనము ముఖ్యంగా ప్రగతి పొందించాలి అనుకోవలసివస్తుంటే ఈ రోజులలో, ఇతర దేశం సహాయము కొరుతున్నప్పుడు, అంతర్జాతీయంగా మనము వైకి రావాలని అనుకోవలసివస్తుంది. మన link language ఇంగ్లీషు భాష తప్పని సరిగా ఉండాలని మనవిచేస్తున్నాను. అంతే కాదు Hindi is of recent origin మన సాంప్రదాయంగా మారుకుంటే, తెలుగుకు చాలా ప్రాచీన సాంప్రదాయము ఉన్నది. చాలాపు మొహంజాదారో, హరప్పాలో కూడ ఎన్నో వేల సంవత్సరాలు 6, 7 వేల సంవత్సరాలు ప్రజల కూడా తెలుగు భాష కన్నకుతున్నది. కాబట్టి మన అధ్యక్షుల వారు సెలవిచ్చినట్లు మాతృభాషను గురించి తగినా లేదు కాని తెలుగు భాషను అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. హిందీలో పుస్తకాలు చూచుకొన్న, పులిచాను చూచాయనము, Railway guide తప్ప ఇంకొక పుస్తకము ఉన్నట్లు కనపడడంలేదు కాబట్టి పర్య విధానా ఇంగ్లీషు భాష link language గా చాల పనికి వస్తుందని నా ఆశ్రిప్తాయము.

Mr. Speaker :—English should continue as link language for all time. అనా మీ అభిప్రాయము.

శ్రీ వై. వెంకటరావు :—“Non-Hindi speaking people” అంశా హిందీ భాషానికి కోరిక వరకు హిందీ భాష ఇంగ్లీషును replace చేయగలుగుతుందని చెప్పగలిగేంత వరకు కూడా ఇంగ్లీషు భాష link language గా ఉండానికి నా అభిప్రాయము.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఎప్పుడైనా మన తెలుగు ప్రజలు హిందీలో ఒక విధమైన ప్రయత్నము సంపాదించుకొనేంత వరకు అంత. certainly there is some force in it.

శ్రీ వై. వెంకటరావు :—హిందీ భాష ఇంగ్లీషును replace చేయగలుగుతుందని అనుకోనేంత వరకు కూడా మన మీద హిందీని వొత్తిడి చేయకూడదని మనవి చెప్పవచ్చును. ఇటువంటి ముఖ్యమైన సమస్య ఒకటి తీసుకొన్నప్పుడు, Vice-Chancellor తోను, ఉన్నత విద్యావేత్తల అందరితోను సంప్రదించి ఒక నిర్ణయం తీసుకొంటే చాలా బాగుంటుంది. నేను ఇంకొక చిన్న సూచన కూడా చేస్తున్నాను. కొంతమంది ద్వితీయ అని కొంతమంది త్రితీయ అని అంటున్నారు. ఇప్పుడు Assembly Speakers ఉన్నారు. అన్ని రాష్ట్రాల స్పీకర్లు కూడా సమావేశమై ఇదేదో పరిష్కారము చేస్తే బాగుంటుంది. తరువాత ఇంకొకటి చెప్పవచ్చును. ఒక అత్యంతరం. Constitution లో ఇది దూరపొందినామని చెప్పవచ్చును. దానికి నేను మనవి చేసేది, Constitution ఆ నేటి వరకు స్వరాజ్యం వచ్చిన కొద్దీ లోకంలోనే, మనము jubilant గా ఉన్నప్పుడు Constitution ప్రకటించామన్నాము. 4. క్లిష్టపాఠ్యం అయ్యిందో, అంతర్మూలములైన పెద్దవాడు ఉండినాడు అది పూర్తి అయిపోయింది, కానీ మీరు ఒకటి గుర్తు పెట్టుకోవాలి. అది ఒకే vote తో pass అయింది, అది కూడా casting vote తో pass అయింది. మరి ఇప్పుడు దూరదృష్టితో, దీని సాధక భాదాలు కూడా చూసి ఉండరు. అందులో 16 చారాల్ని సవరణలు ఉన్నాయి. మన స్వామ్యాన్ని పరిరంప చేసేటటువంటి సవరణలు ఉన్నాయి. మన హక్కులు పెంపొందించడానికి సవరణలు చేసుకోవచ్చు. కాబట్టి Constitution ను amend చేయడంలో కూడా మీరు భయపడరు అని మనవి చెప్పవచ్చును. అంతే కాదు, ఈ త్రిభాషా సూత్రము ఏదీరంగా ఉన్నదంటే, మాకు హిందీ ఇచ్చాడు కాబట్టి మీరు తెలుగు తమిళము, మునోరాష్ట్ర, కన్నడ, చదువుకోండి అనేది కూడా పరిణామాలేదు. అది జరిగే పని కూడా కాదు. ఎందుకంటే ఒక భాషలోనే సతమతమోహం ఉంటే మూడు భాషలు చేర్చుకోవచ్చు అది సాధ్యమయ్యే పని కాదు. ఇది three tier system లాగా ఉంది—పదితలు, పంచాయతీలు కల్లా పరిమితులు అనే సూత్రము ఏదీరంగా ఉన్నంతో ఆ విధంగానే ఈ త్రిభాషా సూత్రం కూడా ఉన్నది. ఈ త్రిభాషా సూత్రము పనికి రారు. దానిని ప్రత్యామ్నాయంగా ద్వితీయ భాషా సూత్రము కాగా పనికి వస్తుందని నేను చెప్పవచ్చును. అటువంటి అభిప్రాయము కలిగిన వాడిని నేను అని మనవి చేస్తూ వెంటనే తీసుకొంటున్నాను.

(శ్రీ) సి. వి. కె. రావు :—అదృష్టా, భాషా విషయంలో రేళంలో ఉన్నటువంటి ప్రజలు ఏవిధంగా కిష్టపర్చుకుంటారో పడిపోయాలో అదే విధంగా యీ సమస్యపై న మాట్లాడటానికి నేను కూడ కిష్టపర్చుకుంటాను. పడిపోయానని మొదట నువ్వెప్పుడో వలసిఉన్నది. నిజానికి యీ తిర్మాచాన్ని బ్రహ్మానందరెడ్డి గారు తీసుకురావటంలో ప్రజలు అయిన పని చేశారని నేను అనుకోవటం లేదు. ఎందుకేనో నీ ఇప్పుడు ఆధికారంలో ఉన్న ను పార్టీ తెచ్చినటువంటి విధానాన్ని సరిదిద్దటానికిగాని, యీ రాష్ట్రానికి అభివృద్ధి పోషించే పార్టీ అభివృద్ధిలోనుండి యీ ప్రజలకు మేలు కలుగజేయాలనే ఉద్దేశ్యంతోగాని యీ తిర్మాచం తీసుకువచ్చినట్లు లేదు. వారి పార్టీలో, పార్టీ అనుభవం పార్టీ లకు కలదు పెరిగినాయి. మన రాష్ట్రంలో అగమ్య పరిస్థితులు ఇంకా ఎక్కువ అయ్యేటట్లు ఉన్నది. అయితే ఆ పరిస్థితులు కావాలని మనం ఎవరం కోరము, అయితే పరిపాలనా విధానంలో తమయొక్క విధానాలు పాగిపోతున్నాయో అని అనుకోవటం సులువే. పరిపాలనా విషయంలో కామన్ సెన్స్ పోయిందో అనో పూర్వమిది? చా స్టవ్ విధానం ఏమిటి? అ? దూరప్రస్థితో అలోచించే పరిపాలనాదారులు ఉన్ననాడే దేశానికి శ్రేయస్సు అని నేను భావిస్తున్నాను. భాషా సమస్యను ఒక పార్టీ సమస్యగా యీనాడు పాలించే పార్టీ దేశంపై న తీసుకువచ్చి ఇటువంటి దుస్థితి తెచ్చిపెట్టింది. భాష అనేది తీసివేయొక్క విధానాన్ని ప్రతినిధించే నేనెటువంటి ఒక సాధనము; భాషలు ప్రచరించే నేనెటువంటి ఒక సాధనం అనేటటువంటి మూం మాత్రాన్ని మరచిపోయి “అధికారంలో ఉన్నాముగనుక, అధికారానికి ఏది అనుగుణ్యమైన విధానము?” అనే దోరణిలో ప్రవర్తించారని నేను చెప్పవలసిఉంది. ఆ విధంగా ఒకప్పుడు ప్రవర్తించినటువంటి పాలకులు లేకపోలేదు. బ్రిటిష్ వారు అలా ప్రవర్తించారు. కాబట్టి నిజానికి మనదేశంలో యీనాడు భాషా విషయంలో ఇంత వ్యవస్థాపకంలో మనం పడిపోయాము. అయితే బ్రిటిష్ వారు చేసినటువంటి పరిపాలనను తిరిగి యీనాడు అభివృద్ధిలో ఉన్నటువంటి కాంగ్రెస్ పార్టీ చేయటం ఇది విచార కరమైన విషయము. వారి తరపున వారికి ప్రతినిధిత్వమువంటి అక్కడ అభివృద్ధి పోషించుకున్నటువంటి యీ పాలనలో చేయటమూ అనేటటువంటిది సమస్య. ఇందుకు నేను విచారిస్తున్నాను. నేను హిందీకిగాని, ఏ భాషకు గాని వ్యతిరేకి కాదు. నేను పది సంవత్సరాలు చదువుకొనే రోజుల్లో జాతీయ భాషలు ప్రపంచం అయినపుడు—అప్పటికి ఇప్పుడు అక్కడ ఉన్నవారు చాలామంది పుట్టి ఉండరు. అక్కడ ఉన్నవారు చాలామంది అప్పుడు రాజకీయంలో ఉండి ఉండరు. ఆ రోజుల్లో ఆ భాషాసమితి స్కూలు మానేసిన పరిస్థితులు ఉన్నవి. అన్ని తెలిసిఉండి, పాశ్చాత్యుల పరిపాలనా విధానానికి వ్యతిరేకంగా, దేశవంశో అని చేకవ పని అన్నమాట, ఇంగ్లీషు ఏమిటో, హిందీ ఏమిటో జాతీయ భాష ఏమిటో తెలిశానోకాదు. కనాడు వారు తన వంశస్థుల వచ్చినపుడు నా మనవలు; నా మిత్రులు ఉన్నప్పుడు యీ వారు దేశంలో యీ భాషా సమస్యను పాలకులు తెచ్చి చెప్పగొట్టినపుడు విధంగా ఉంటుంది అని చెబుతున్నాను. ఇవాళ ఏదైనా రేషల్ అవుట్ బుక్

ఉన్నదా? హేతువాదన ఏమైనా ఉన్నదా? ప్రవృత్తందరెద్దీగాను యీనాడు యీ భాషా సమస్యను తెచ్చి ప్రతిపక్షాలలో వచ్చే చీలికలు పరిస్థితి తెచ్చిపెట్టారు; అంటే నీటి మొక్క, వ్యవహారం ఎంత లోతుకు పోయిందో అర్థం అవుతుంది. అయితే భాషగాని, భాషాన్నిగాని సప్రభు చేసే మానవుడు, అభివృద్ధి చేశాలో వుట్టలేదు. ఏ తెలుగు గడ్డమీద పుట్టామో ఏ కష్టశీవులగురించి పోరాడు తున్నామో వారి భాషను పరిరక్షించటానికి నేను పోరాడవలసిఉంది. ఏ పాఠశ వర్గంఅయితే ప్రజలను కష్టాలకు దూర్చిద్రావీకి గురిచేశారో, ఆ పాఠశవర్గం ఇరాళ భాషా సమస్యను తీసుకువచ్చారు. సామరస్యం కాదు; దేశభక్తికారు; ఇంటిగిరి కారు. ఎక్కడ ఇంటిగిరి? సామరస్యం దేశభక్తి ఏ భాషలో ఉన్నదని అంటున్నాను. నీ భాషాన్ని అదగ్గద్రోక్కటానికి నీ మాతృభాషను అదాద్రోక్కటానికి, మనదేశంలో ఉన్నటువంటి వివిధ భాషలయొక్క ఉనికిని పొదునయిలానికి వై మమ్మోలు లేవగొట్టేటటువంటి పరిస్థితులలో యీ తీర్మానం ఇంకా పొచ్చు రకంలో వచ్చిందని నీను హెచ్చరించవలసిఉన్నది. పోస్ చేసిన కాన్ఫెరెన్సులలో ప్రకారం మేము దేశాన్ని అంటున్నాము. నిజానికి కాన్ఫెరెన్సులలో ఉండి పెట్టాం; వని కల్పించాలి అన్నప్పుడు—అది మీరు ఏమైనా అంటున్నారా? ప్రాథమిక విషయాల మానివేసి దేశంలో సంఘర్షణకు ఉపయోగపడే రకంలో ఇది తెచ్చినందుకు నేను విచారిస్తున్నాను. అసలు యీ సమస్యకు మార్గం ఏమిటి? మన దేశంలో ఉన్నటువంటి భాషల యొక్క సమానత్వాన్ని నాశనం చేయటానికి మీకు ఏమి పొక్కు ఉన్నదని అడుగు తున్నాను. మన దేశంలో ఉన్నటువంటి భాషల యొక్క సమానత్వాన్ని నాశనం చేయటానికి యీనాడు హిందీని యీ విధంగా తీసుకువచ్చిపెట్టడం అరిగింది. హిందీని తీసుకువచ్చి దేశంలో ఉన్న భాషల సమానత్వాన్ని నాశనం చేయటానికి, ఇంగ్లీషు భాష ద్వారా మనకు బయట ప్రపంచంలోని ఉన్న సంబంధము, బయట ప్రపంచంలోని సాక్షాత్కార ఉద్యమము, బయట ప్రపంచంలో రోషతీవ్ర ఉద్యమాలు ఉన్న సంబంధాలను తెంచేయటానికి పూనుకొనేటటువంటి ప్రయత్నం అన్నమాట ఇది. యీనాడు పార్టీలలో ఏదో సంఘటిత కార్యాలు ప్రబలవటానికి ఇది ఉపయోగపడుతున్నది. కాబట్టి ఇప్పుడు ఉన్న స్థితిలోను మనం వివరించవలసిన అవసరం లేదు. ఏ భాష అయితే దేశంలో పొదుకొనిఉంటుందో ఆ భాషను అదగ్గద్రోక్కటానికి నీ కరం కాదు, నా కరం కాదు; పుట్టోయేవారి కరం కాదు. వివిధ భాషలు ఉన్నవి. మొఘలిటి భాషలు ఉన్నవి. జాతీయ ఉద్యమ దినాలలో పోరాడిన భాష ఉంది. అది విచ్చిన్నం కావాలని అనుకోవచ్చును. ఇద్దరు కట్టుకొని పోరాడారు. ఇప్పుడు ఇద్దరు కట్టుకొనే పోరాడ ప్రద అయినది. కాబట్టి ఇంకో భాష తీసుకువచ్చి యీనాడు చెల్లిన దుర్బుభాషని అనుకోనే అది మంచిదికాదు. మాటాంటి వారం ఇంగ్లీషు చేయకొన్నాము. ఇంగ్లీషు చేయకొంటానికి దిగువతటం అంటే—దానికి నేను చింతిస్తున్నాను. ఇంగ్లీషు మనకు ఉపయోగపడింది. ఏ భాషాపై తే నా ప్రాథమిక ప్రజల ముందు ప్రసారం చేయగలిగానో అది ఇంగ్లీషు భాష ద్వారా వచ్చింది. నా మాతృభాషను పెంచించించుకొనే శక్తి వచ్చింది.

మనం హిందీ చేర్చుకొంటాము; గుజరాత్ చేర్చుకొంటాము; అనేక భాషలు చేర్చుకొంటాము. కానీ ఒక భాషను మన మీద బద్దంబానికి. దేశాన్ని చిన్నా బిడ్డం చేయటానికి, దైవమ్యాలు చేపడియటానికి పాక్షికము పెంచటానికి, దేశాన్ని స్థిరంగా యీ పాఠం పెద్దం పోలింపటానికి పూనుకొంటున్నది. కాబట్టి ఇది వచ్చే మార్గం కాదని, సామంత్వమైన మార్గం కాదని నేను నమ్ము ఉన్నాను. పార్లమెంటులో యీ భాషా సమస్యపై చర్చలు జరిగినపుడు ఇంగ్లీషు అక్కరలేదు; ఇంగ్లీషుకు వ్యతిరేకి అన్నటువంటివారు అందరు కూడ విజానీతి ఇంగ్లీషుపై ఆధారపడినటువంటివారు. అయితే మాత్రం భాషను, ఇతర దేశభాషలను వాడడం చేసి నేనలం ఇంగ్లీషు భాషపై పు రోవాంతు అని ద్రోహం అవుతుంది. నా ప్రజలపైన దేశానికి కొత్త భాషను దుర్బాణమృత్యువుతో చాలోయే వరాన్ని కొత్త రకమైన భావనలకొనికి తీసుకుపోయినట్లు అవుతుంది చాలి యొక్క వ్యక్తిత్వం వాళ్లవం చేసిన వారం అవుతాము. ఎందుకేనంటే, వ్యక్తిత్వం వన భాషలో ఉంది. కన యొక్క జాతీయత, వ్యక్తిత్వం వన భాషలో ఉంది. కనుక ఒక వ్యక్తిలో ఉన్నటువంటి భాషను అంగీకరిస్తామని దేశానికి కొత్త భాషను తీసుకురావటం అవుతుంది. అయితే అది వ్యవస్థకు వదలి పెట్టాలి. తమకు వనపాఠా అధికత్వం ఉన్నది కదా అని యీవారు హిందీ విధ్వంసంగా దుర్బటం అవుతున్నారని భావిస్తారు. అయితే హిందీని చేర్చుకొంటే హిందీ మంచి అని చెప్పండి. ఆ విధంగా తీర్మానం చేయండి. కానీ అధికారి భాషగా హిందీని తీసుకువచ్చి దుర్బటం అవుతుంది యీవారు దేశంలో హిందీ ప్రజలకు, హిందీ ప్రజల కూడ అవగాహనం చేయటం అవుతుంది. భాష అనేది కీలక విధానాన్ని పెంచుకొంటున్నది; పెంచుకొంటున్నది; అది రాజీనామాకాగా ఒక ప్రగతికి వచ్చేది. చాలాని వాళ్లవను చేసే విధానము మనం ఏ విధానంలోను అవలంబించరావడం. మాత్రం భాష అభివృద్ధి చేయటంలో యీ ద్వితీయ విధానం సరైనటువంటిది. ప్రవృత్తకందరెడ్డిగారు తీసుకువచ్చిన తీర్మానానికి నేను అమెండ్ మెంటు ఇచ్చాను. ప్రవృత్తకందరెడ్డిగారు తీసుకువచ్చిన తీర్మానంలో—ఆ తీర్మానం అవంకా ఒకటే భాష. ఆ భాషలో వాటగు మాటలు చేర్చవలెను. అయితే తీర్మానం యొక్క ఉద్దేశ్యానికి ప్రశస్తియైన ఉద్దేశం వర్తించుతుంది. భాష అన్నది మామూలు విషయం కాదు. భాష భాషాన్ని తెలియజేసేటటువంటిది. కనుక చాలి యొక్క తీర్మానానికి నేను కొన్ని అమెండ్ మెంట్స్ చేస్తాను. ఇప్పుడు వాటిని గురించి ప్రజలంగా చెప్పాలివా అధ్యక్షులవారు ఇచ్చిన లైమ్ చాలదు. నేను చెప్పే పాఠాంశం ఒకటే. దేశానికి భాష దుర్బవర్ధి అని చాలా ఉపద్రవకరమైన పద్ధతి అని చెప్పవచ్చున్నాను. దేశానికి భాషను దుర్బవర్ధి అని చెప్పాలి, మనస్సులను, ప్రజలను అప్పుడు వివిధంగా అయితే చిన్నాబిడ్డం చేశారో. అదే పద్ధతిలో చిన్నాబిడ్డం చేసే విధానానికి పూనుకొన్నట్లు అవుతుందని నేను చెప్పవచ్చు ఉన్నాను. ఈవారు ఇది రాజకీయంగా భావనలోనే చేస్తుంటుంటే మాటలుమాత్రమే కావు. యీ మాటలు అమనంబున చెబుతున్నటువంటివి అని నేను విషయపూర్వకంగా చెప్పుకొంటున్నాను. ఆదర్శం, పెంపు.

M/s. M. C. Coffey (Nominated Anglo Indian).—Mr. Speaker, Sir, it is very difficult to solve the language problem in such a big country as ours where there are so many States and so many languages. Each State and community no doubt has a language which is rich and can be developed to the fullest. But the whole country has to have a common language for the benefit of the State. Since English has been the official language for so many years and it has been recognized by the Supreme Court as one of the Indian languages, being in Schedules VIII and spoken by the minority living in the States, I think it is better to retain English as the official language or the link language. And it is needless to say that many of our people have earned name and fame for themselves and for our country through this medium of English. Therefore, I think that English should be retained as the link language. Thank you, Sir.

[illegible]

1968 సంవత్సరం నుంచి నవం compulsory education ప్రారంభించాము. మూడవ వరగంతోనుంచి విద్యార్థిని ఇంగ్లీషును 6 వ వరగంతో నుంచి హిందీని ప్రవేశ పెట్టాము. కానీ practical side లో ఎంతవరకు మన విద్యార్థులు నేర్చుకో గలిగారో యోచించామా? అంతగా లేదు. ఏదో నామరూపానీ కోసం నవం ప్రవేశపెట్టాము అని చెప్పాము. Integrated syllabus గత సంవత్సరం నుంచి మనం ప్రారంభించాము. Integrated syllabus పెట్టడదానివల్ల హిందీని compulsory అది—specially for Engineering students compulsory అని పెట్టారు. అక్కడ పాఠ్య పుస్తకాలు గానీ పాఠాలు ఇవ్వగలిగిన ఉపాధ్యాయులు గానీ ఏ మాత్రం కూడా మన State లో లేక పోయినా కూడా ఏదో Central Government పెప్పకోవమని నవం హిందీని అమలుపరుస్తున్నాము అని చారితో చేతులు కలుపుకొని చెప్పకపోవే అవకాశాలు మాత్రం ఉన్నాయి. మైగా ఈ ద్వీ భాషా మాత్రం వల్ల మనకు కలగటోయేది నవ్వుమా లేక చానివల్ల లాభమా అని ఏ మాత్రం యోచించలేదు. ముఖ్యమంత్రిగారు ఢిల్లీలో Congress Working Committee లో మాట్లాడేటప్పుడు మేము ఈ భ్రీ భాషా మాత్రాన్ని అమలు పరచాలంటే మీరు కూడా ఏమి చెప్పింది. South Indian languages ను నేర్చుకోవాలని చెప్పారు. చారు ఎంతవరకు అమోదించారు. ఈ రోజు నవం ఈ resolution చేసి పంపించినంత మాత్రాన Central Government నవ resolutionను అమోదిస్తుందనే నమ్మకం ఉన్నదా? మామమాత్రం పూర్తిగా అశాస్త్రం లేదు. మనయొక్క రాష్ట్ర నాయకులుగా ప్రవేశ పెట్టిన ఎమెండ్ మెంట్ అక్కడ ఉన్నట్లేదు. అంటే—ఇక కావనవల్లలో తీర్మానం చేశారు అని చెప్పకొన్నంత మాత్రాన Centre తనయొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని సాధించుకుందనే ఆశోక్తి గా లేదు. ఈ పరిస్థితులలో అటువిద్యార్థి లోకానికి నవం అచాలుచెప్పవలసి యున్నది. దాదాపు రెండు నెలలుగా schools మూసివేసి ఎక్కడ చూసినా strikes continue అవుతూ ఉంటే చారితో అచాలు చెప్పలేని పరిస్థితిలో నవం పడ్డాము. ప్రజల తరపున ఎన్నుకోబడిన మనం చారితో ఎమి పోటీలు యిచ్చామి? ఈ రోజు కావనననా చాయనైనై న ప్రజాస్వామ్యం చెల్లినట్లేగాను పెట్టారు. ఈ resolution ను Central Government చేతి అప్పించగలగితే, మనలో ఉన్నదా లేదా అని బులుబులు చేయవలసిన కార్యక్రమం మనమైన ఉన్నది. ప్రస్తుతంలో నవం కూడా ద్వీ భాషా మాత్రాన్ని అమలు పరుస్తామని Central Government కు తెలియజేయాలి. దేశం యొక్క ఒక్కడమ, Nationality కి కాపాడవలసిన కార్యక్రమం హిందీ మాట్లాడే చారిత్రానే ఉన్నది. నవం యిచ్చే సలహా—మీరు నేర్చుకోండి అంటే చారు ఏ మాత్రం అంగీకరించరని నేను అనుకుంటున్నాను. ద్వీ భాషా మాత్రాన్ని అమలు పరచేటట్లుగానే ఈ రోజు ఈ resolution ను అమలు పరచవలసిన అవకాశం కల ఉన్నదని మీ రచ్చా ఈ సభకు దుసరిచేస్తున్నాను. విద్యార్థులయొక్క అతి అధిచి విద్యార్థులలో భ్రీ భాషామాత్రమా ద్వీ భాషా మాత్రమో అనే విషయాన్ని ముఖ్యమంత్రిగారు పెద్దలతో పంపించింది. నేంద్రంలో సంగ్రహించి కొంత గడువులో కనీసం నెల రెండు నెలల వ్యవధి లోపల ఒక తీర్మానం చేయవలసిన కార్యక్రమం మనమైన ఉన్నది. తీర్పు నెలలో examinations అరగజోతున్నాయి.

మా శిక్షాలో యిచ్చుదిశ schools తరగతలు, చిన్నారులో schools అన్ని మూసి
వేశారు. ఈ పరిస్థితులలో చిన్నారులలో అన్న అందోళన తొలగించడానికి వెంటనే
చారిత్రక విధమైన పోలి యిచ్చుదిశ, ఈ సంవత్సరం హిందీ compulsory
లేదా, ప్రైవేట్ యిచ్చుదిశ ఉన్నటువంటి examinations ను మార్చి మానంలో
కానుండా April మానంలో ఆరుపుకామని, ఒక రెండు క్లెయిర్లది పొడిగించేటట్లుగా
ఒక శిక్షాచార్జ్ చారిట్ర వెంటనే తెలియజేయవలసిన కార్యక్రమ మనకున్నది. కాబట్టి
యిచ్చుదిశ ఈ చిచ్చాల్లో కానిక ఉన్నటువంటి కార్యక్రమం యితా తొలగించుటగా
ప్రభుత్వం వెంటనే తీర్మానం చేసే ఈ దిక్కు కామా మార్చాన్ని అనులు పరిశీలించుటగా
యాదాని మీ చార్జ్ చేసు మనవిచేస్తున్నాను.

(శ్రీ) అల్. రామచంద్రారెడ్డి (ప్రొద్దుటూరు) :—అవ్వతా, ముఖ్యమంత్రి
గారు చేతు ప్రత్యేక కేసులో కామా చిచ్చానంపైనే శిక్షాచార్జ్ అలవడుతూ నాకు ఉన్న
కొన్ని కలం సందేహాలను వెలిబుచ్చడానికి ప్రయత్నిస్తాను. ఒకటి రెండు మానవలు
కుడ ఈ సభచారిత్ర తెలియజేయదలచు కొన్నాను. ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రత్యేక
పెట్టిన శిక్షాకం అయితే పది ఇక్కడ ప్రసంగించిన విషయం రోజు అయితే
పది ఒకటి ముఖ్యంగా మార్చిస్తున్నది. ఈ సభలో ప్రతి పక్షం ప్రస్తుత
కామా చార్జ్ పట్టికే ఉన్నట్లుగా, అది తోపకుండా ఉన్నదే సంగతి
అంగీకరిస్తున్నారు అని స్పష్టంగా అందరు తెలియజేస్తున్నాను. దీనితో దీక్ష
పరిష్కార మార్గాలు విశిష్టంగా ఉన్నాయి. వివిధ పక్షాలు వివిధ సూత్రాలు
వేశారు. ఈ సూత్రాలు ఏదైనా గాని అందరికీ ఆమోద యోగ్యంగా ఉండే
సూత్రాలుగా కనబడలేదు. చివ్వు ద్విర్విధానం ద్విర్విధానం పెట్టుకోకుండా
యిచ్చుదిశ ఉన్న పరిస్థితులలో శిక్షాచా మాత్రం అనేది భూమి ఆమోద యోగ్యం
కాకపోయినా కొంతవరకైనా సంకల్ప ప్రకారంగా ఉంటుందని అనుకోక తప్పదు.
ఈ శిక్షాచా మార్చాన్ని అనులు పెట్టడానికి ముఖ్యమంత్రిగారు దిద్దిపట్టు
ఈ కామా చార్జ్ ను లేక తోను లేక పక్షాత్తా ద్విర్విధానం పరిష్కరించ
వలసిన అవకాశం ఉన్నది. అటువంటి అవకాశాన్ని గుర్తించి ఎంతమంది వ్యక్త
పాటిస్తున్నారో అనేది మనకు కలుగుతున్న సందేహం. ఈ కామాచార్జ్ అలవడుతున్న
వ్యక్తులలో కూడా చాలామంది లేకనమైకత్వం, దేంకల్పి, ప్రజాపక్షమ్యమును
ఎక్కువగా కళకు పెట్టడం మరియు సందేహాలను రానివ్వుతుంది. ఎందుకంటే...
లేక కల్పి లేక తో. ప్రజాపక్షమ్యం చేయతో కొంతమందికి మార్కెట్ అందుకాటులో
వుండే ఒక కామా అందరిచేసా అలవంకంగా దుర్బలానికి కల్పేగా సాగు
తున్నట్లుగా యాని సంవత్సరాలుగా చాతి అవలంబిస్తున్న వైఖరి, విధానాలే
స్పష్టంగా బుచ్చు చేస్తున్నది. ఇటువంటి విధానాలను అలవడయకొనడానికి
లేక కల్పి, ప్రజాపక్షమ్యమును కళకు పెట్టడం పరిపాటి అయిపోయింది.
లేక కల్పి, అంటే కామా చార్జ్, కామా చార్జ్ మాత్రం కాదని మనవి
జేస్తున్నాను, లేక కల్పి చేయతో ఒక కామా అంతమందిని అలవంకంగా దుర్బి,
తక్కిన కామాలు అలవంకేరి, పెక్కిన చలాంబాలను కొనసం మాత్రం
అన్యాయం, అక్రమం అని మనవిజేస్తున్నాను. లేక కామాలో ఎక్కువ మంది
మార్గం చే కామా చేయ కామా, లింక్ లాంగ్వేజ్ గా చేయాలని ఒక చాదన

లేవడంబడింది. ఇందులో ఎంత నలులు వున్నాడో అది వేరే విషయం. అది నలులు అయినప్పటికీ ఏ ప్రజాసభ్యులలోనైనా అల్పసంఖ్యకులకు రక్తం కలిపించడం, వారికి ఎటువంటి యిష్టం నుట రాకుండా చూడడం అనేది ఒక సభ్యుని ప్రధానంగా వుంటావచ్చుంది. ఈ సందర్భంగా యాన్సర్ అన్న ప్రజాసభ్యుని సభ్యులారూ అంగీకరిస్తున్నావే. మన రాజ్యాంగం ప్రకారం కూడా ఆ సందర్భాల్లో అంగీకరించి, నలుసందర్భాల్లో, వివిధ సందర్భాల్లో అల్పసంఖ్యకులకు కొన్ని రక్తంలు కలిపించడం కూడా అరిగింది. ఇటువంటి రక్షణ లింగ్విస్టిక్ మైనారిటీకు కూడా ఎందుకు కలిపించరాదు? అట్లా కలిపించే దోరణి యీ హిందీ ప్రాంతీయులు ఎందుకు చూపించరు? అని మూడో నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. దోతే, వారు చూపించినా, చూపించకపోయినా మనకు వున్న మార్గం ఒకటేనని తెలియించి, రాష్ట్ర భాషలకు సంబంధించి ఏ రాష్ట్రంలో ఆ రాష్ట్ర భాష అనుసరించడం, అభివృద్ధి పరచుకోవడం అనేది వున్నది; ఇంకా దోతే లింగ్ లాంగ్వేజ్ అనేది ఒకటి అవసరమా? లేక అన్ని లింగ్ లాంగ్వేజ్ లుగానే వుండాలా? అనే విషయం కూడా వున్నది. అన్ని భాషలను బెనల్ డేమోచాలన్నప్పుడు ప్రస్తుతం దేశం ముందున్న సమస్యలు, అర్థిక యిబ్బందులు కొంతవరకైనా పరిష్కరింపబడేదాకా వేచివుండకవచ్చని దిద్దితే వున్నది. మన రాష్ట్రానికి సంబంధించినంతవరకు క్రితాపా మూలం అమలుచేయాలిగా వుండేట్లుగా కనిపిస్తున్నదిగానీ, దీనిని యితరులు ఎంతవరకు అమోదిస్తారనే సందేహం వున్నది. ఎందుకంటే హిందీ భాష ప్రాంతీయులు గత 50 ఏళ్లుగా అవలంబిస్తున్న విధానాలు, వైఖరులు, కృత్యాలు ఏమంత ఆకాశకంగా లేవు. అందువలన వారు దీనిని ఎంతవరకు భావించినా దేశ సందేహం కలుగుతున్నది. ఇవన్నీ తాల్ సెప్టెంబరు యిచ్చిన హిందీ ఫాటించకుండా యీ భాషా చట్టాన్ని వాడక్కడ చేయడం కలిగింది. ఆ చట్టం చేసిన తరువాత మనమీద చేయడం వారిని అక్కర్లేనున్నట్లుగా. ప్రతిమూల తున్నట్లుగా వున్నదికనుక మరేమీకాదు, వారితో సమానమైపోతే వేరే శిల్ప సంగా యిది కనబడుతుంది, అందువలన వారు మనము చెప్పిన వర్తక అమలుపరిచే దాకా, వారు చేసినదానిని మనం అమలు అనుకుంటూ, హిందీ అప్రెన్ గానే వుంచి, తగుచర్యలు గమక తీసుకున్నట్లుయితే యీ శిల్పవానికి కొంత బలం చేకూరుతుంది. అప్పటివరకూ మనం కావాలంటే ఇంగ్లీషునే ఇంటిమార్గమే వచ్చు. హిందీని మూలం అప్రెన్ గా చేసి, గట్టిగా మన వాదాన్ని తెలియజేస్తే తప్ప దీనిని వారు ఏ మూలం కూడా భాషగా చేయక పోవచ్చు. అప్పుడు ఏదానిలో వున్న భయంకోసం కూడా తీరడానికి అవకాశముంటుంది. మనం చేస్తున్న శిల్పంలోని మొదటితరంలో పెంట్ ర్ల పరిష్కారం, అలిండియా సర్టిఫైడ్ రిక్రూట్ చేసేటప్పుడు మూడు భాషలలో పరీక్షించబడాలని ఒక సూచన వుంది. అంటే యిది అలిండియా సర్టిఫైడ్, పెంట్ ర్ల సర్టిఫైడ్ లేనా. లేక పెంట్ ర్ల గవర్నమెంట్ కంట్రీలు క్రింద వుండే కాలిక్రెమెన్స్, కంపెనీస్ సంబంధించి చేసే రిక్రూట్ మెంటుకు కూడా వర్తిస్తుందా? ఆ వచనం కూడా యిందులో కలవడం అవసరం అని మనవిజేస్తున్నాను. ఈ సూచనలను, నలు హాంసు దృష్టిలో పెట్టుకోవలసిందిగా కోరుతూ అందుకు అనుగుణంగా యీ శిల్పమును నేను అవతరస్తూ పెరిచి తీసుకుంటున్నాను.

Sri G. Siviah :—Mr. Speaker Sir, The issues before us are very clear—either to have Hindi as link language or Hindi and English as link languages or English alone to be a link language. If we just go back for about fifteen to twenty years when Constituent Assembly had met and passed in favour of Hindi as a National language, we find that it has been passed only with the casting vote of the Constituent Assembly and Hindi was adopted as a National language. That shows that we just got our independence, the entire House was divided into two equal halves and only with the casting vote we could be able to win over Hindi as a National language and also the link language. It is because the entire Members of the Constituent Assembly were divided into two equal halves, the problem still continues even to-day. Leaders in the Centre or the responsible personalities at the Centre could not visualise these facts. Now the danger before us is this :

Our pursuance is for three languages. You know, Mr. Speaker Sir, it is very difficult for students to learn all the three languages because the students have to devote more time for learning all the three languages instead of devoting their time for learning the subjects. We know very well how much difficulty we have encountered to learn English though all of us are not perfect in English. If we ask the student again to learn one more language he will have to waste much of his time on the languages rather than on the subjects. You also know very well that how backward we are in practical knowledge. In all the foreign countries practical subjects are taught in the B.Sc. itself whereas here it has been introduced only in the M.Sc. class. Therefore, the student who takes M.Sc. degree in India is almost equal to a B.Sc. student in the foreign countries. I do not know, where how we are going to develop the students to learn better working knowledge because we are wasting much of our time in the language affairs. It has got another point. We do not hate English nor I do not hate Hindi. I am eager to learn Hindi. Of course I am trying to learn. English is developed as a link language in India from 200 years. It is that language that united us to exchange our views. All the States Administrations are still running in English. Now where is the necessity for us to immediately change over to Hindi? We have accepted Hindi as the link language. Even Southern States want it but want some more time for Hindi and then introduce teaching Hindi as a link language. Meanwhile some faa-fies, I can say, have brought this language problem to divide India. I am only serious in this respect Mr. Speaker Sir, whether it is Hindi or English or any other language, I am not much worried; I am only worried that certain section of people in India are pursuing to bring Hindi as against the Southern States which will lead to a further division of India, which I warn this Government and the Central Government that by this we are only pursuing to divide India but not to unite. This is where I am more careful. You know very well that a section of South Indians whoever they are have separate feelings to divide India to form separate Dravidanad. To-day that was not accepted by many sections except a section of people in Madras State. I had discussions with many students who have come from Bangalore, who have come from Kerala and also with the students of Andhra and Venkateswara Universities and also with the students of Madras

State. The slogan of a section of the students is this : "We want English to continue as a National link language. If the Centre will not agree for this, the best thing for us will be to divide ourselves into Southern States." How dangerous this slogan is? I just argued with them. I said 'What a devil is this?' It is impossible. You say it is impossible. You also thought that the division of India into India and Pakistan was impossible. But you were forced to accept the division of India into India and Pakistan. Therefore we go out from this Indian Union and form all the Southern States into one union. They say, you know the conditions in India are deteriorating. We will not develop because we are spending 60% of our National Budget towards the Army. Why? We have the Kashmir problem; we have the Nefra problems. We have Pakistan problem and we have some other problems. So many problems we are creating and we are unable to overcome all these problems. So all our money is going to be wasted. If we divide ourselves, we will have a separate State and we will unite and we do not mind to take the Capital to Bangalore or some other place. I come from the border areas. We are also facing all these things. I have taken a very serious attitude and the Government may verify that how best I have persuaded the students not to go on strikes in my place. Perhaps I have maintained a well disciplined one in that place to see that classes are run and not even a naya paise worth of property is damaged. That is how I managed because I am with them. Therefore, a dangerous trend is now spreading amongst the young minds of the people. If this continues, I am afraid we are not interested in Hindi or some other language which is going to affect this Nation. To-day every man realised about it — about this dangerous trend. These dangerous trends are spreading among the young boys and the girls. I have met them personally in many places. They have the same opinion. Young boys of five to six years say "HINDI OKA PANDI". That is how the young boys and girls are saying and they are being spoiled from this day onwards. Therefore, I take this as a serious matter to be considered and to be viewed in this angle also. Therefore, it is a very serious problem to which we need to give a patient hearing to know about it and to know the depth of it. We need certainly a link language. We do not deny it. If the Central Government had not taken the responsibility of bringing that Official Language (Amendment) Act, this controversy would not have arisen.

Mr. Speaker :—Till the linguistic States were formed in 1953, Andhra portions of Kerala and portions of Canarese speaking areas were in the composite State of Madras. Is it not so? What was the experience of Andhras in that State? People in the South are agitating for continuance of English. In case the people in the North do not concede the continuance of English, then they fear that all the four Southern States will solve the issue and form a separate Union for themselves or whatever it may be.

You know what had happened in the composite State. People of Andhra had suffered bitterly. They wanted a separate State so that they might advance economically. Even today we are not in a position to stand competition with Madras in spite of our development etc. Not only that, we have to take into consideration the

representation of Andhras in the Central Services. So, the Chief Minister, as Head of the State will have to be careful. He cannot come out openly like you and you have to read in between the lines and study what he has in mind. Whatever projects we formulate and send out they are scrutinised by the Central Government. We have to proceed in the light of our experience.

Sri G. Sivaniah :—What I submit is I am deadly opposed to it. I am one of those who suffered very much on account of language politics. My village was in Madras State till 1960 and only after the Patakar award my village has been transferred to Andhra State. We have fought against many obstacles to come and join the Andhra State. My submission that feelings that are developing in the minds of young people should be curbed. I do not want feelings on these lines to develop in the youngsters which will spread like wild fire. It is a dangerous situation. We do not know what is going to happen in the future and we need to take precautions. Rather, Andhra Pradesh has to play a key role to maintain the unity of the South and also the North. It is our responsibility to see that the integrity of the nation should continue as it is because we stand on a better footing in this respect. We shall have to take this responsibility.

I also want to bring out the political point of view on the subject. I am not one of those who believe that the responsible leaders who are administering the country are aware of this fact. I am of the opinion that Pandit Jawaharlal Nehru who was the most popular person in India could not pursue the subject and bring the Act into force, because he knew the position and did not want to rush to any language controversy. When such a personality had no guts to proceed in this regard, I do not know how the present leaders could think of pushing through this Act. I do not know whether I am wrong, but I feel that the Central Government or certain persons at the Centre are responsible for this disunity with the object of furthering their political career. If I come to that conclusion, will I be wrong?

We have not been able to solve a single problem. We could not solve the food problem nor the housing problem nor any other problem. Why should we invite more trouble and why should we not wait for some more time to develop Hindi. My party's stand has been clearly stated by Mr. Rajeswara Rao. We do not have two opinions in the matter. I only want to bring to the notice of the House the dangerous attitude adopted by the leaders and those responsible for the administration of the country in the context of their responsibility to maintain the unity of the Indian Republic. I stress that status quo in regard to language policy should be continued till all political parties in India and the leaders both at the Centre and in the States come to a satisfactory solution. Till then status quo as it existed just before passing the Official Languages Act or the resolution should continue.

The Leader of the House is not clear in regard to language policy. He only stated that we want three languages. That is a different line. He has not taken the responsibility to advocate maintenance of status quo till the problem is settled peacefully.

Thank you, Mr. Speaker.

71-26

మదరాసుమంచి ఇటు, అటు మైమారు. అటు శ్రేరక చాగ్గిమించి యీ అంతోకన, అన్నామలై గారు గుంటూరుకువచ్చి ప్రోద్బలం యిచ్చినందువల్ల ఇది అరిగినదనికూడ చెప్పక తప్పదు. కాదు అక్కడ ద్విభాషా మాత్రంపై ఇంగ్లీషు మరియు అదర్ కాన్ ఇండియన్ లాంగ్వేజి అన్నారు. విశేషాన ఒకటి రెయ్కోవాలట. మదర్ టంగ్ అరబం పిట్టి ఇంగ్లీషు లేక ఇండియన్ లాంగ్వేజి అవకుండా ఎన్ ఫారిన్ లాంగ్వేజి రేయ్కోవాలన్నారు. ఇంతవరకు మనం హిందీభాష రాష్ట్రం ఏలేదంటే ఇంగ్లీషుకంటే హిందీ వేరూ అని పోషిస్తున్నాను. హిందీకూడ ఎవరి మాతృభాషకూడ కాదని చెప్పక తప్పదు. హిందీ బాలురైదు రకాలుగా మాట్లాడుతారు. కాబ్బ అంటే ఓమిటి అని అర్థం. అగ్రా ప్రాంతములో డీనినేరై అంటారు. మనకు కితనే, కాబ్బ అనే రెండంటికీ ఇదే అర్థమవుతుంది. హిందీ కామ్యూరులో ఒకరకం, గాఢలియరులో ఒక రకం, అగ్రాలో ఒక డిరు. మొగల్ నరాయ, వారహాస్ ఆ ప్రాంతములో మరోక డిరు వుంటుంది. చారికి వీరికి భాష కలవదు. హిందీని రాష్ట్రభాషగా స్వీకరించినటువంటిది మీరల్ - ఢిల్లీ లో అన్ ఫాక్ హిందీభాష. స్వచ్ఛమైన హిందీలో ప్రాయంగాంటే చారికెంక అవనరమో మనకూ అంతే అవనరం. టి. ఎన్. మూర్తిగారు హిందీలో మాట్లాడితే అర్థమయ్యే స్థితిలో వుండవచ్చు. అది చాస్తనం కాదనుకుంటాను. నాకు ఒక అవకాశం వచ్చి మొత్తం గొత్త ఇండియా అంకా చూశాను. చారికి ఇంగ్లీషులో మాట్లాడితే తెలియలేదు. పాన్ అన్నా, డిడా అన్నా, పానీ అన్నా చారికి అర్థమయింది కానీ వాటర్ అంటే అర్థంకాలేదు. ప్రజలభాషగా హిందీ మారినట్లు ఇంగ్లీషు మారలేదు. తనాడు వల్లెటూళ్ళకు ఇంగ్లీషు బోలేదు. హిందీ ఏ వర్ణితులలో అయినా మనకు లింకు భాష కావలసివచ్చే. అయితే కొంతమంది పై మృ ఎట్లాగ అంటు న్నారు. మనం మాతృభాష లోధనాభాష కావాలంటున్నాము విశ్వవిద్యాలయంలో ఇంగ్లీషులోవున్న పుస్తకాలు తెలుగులోకి మార్చుకుంటున్నామే హిందీ వారు హిందీలోకి మార్చుకుంటారు పై ముని హిందీలోకి మార్చలేవు కనుక ప్రజలేమీ అనడానికి ఏలులేదు మనం కచేరిభాష, సైకోలోజీ భాష తెలుగు కావాలంటున్నాము. శీవం మరోక రాష్ట్రం వెళ్ళినప్పుడు మన భావాలూ, చారి భావాలూ తెలుపుకోదానికి మాత్రమే లింకు లాంగ్వేజి అంటున్నాము. ఇటువంటిప్పుడు ఇంగ్లీషు పుండాలవడం ఇంగ్లీషుసీర వ్యామోహమో లేక హిందీచాలిమీద కోవమో అనుకోవలసివుంటుంది. హిందీచాలిమీద కోవంవుంటే పుండవచ్చు కానీ హిందూ తేళంమీదమాత్రం ఎవరికి కోవంలేదు. ఇప్పుడు భాషానివాదం వచ్చే మనలోమనం వగచాలి వడదానికి అవకాశం వస్తుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్లో మదరాసులోవున్న పరిస్థితిలేదు, మైసూరులోవున్న పరిస్థితి లేదు, శ్రీరకలోవున్న పరిస్థితిలేదు. హిందీతోపాటు ఇంగ్లీషు లేక మరో ఒకర ఇండియాభాష అయినా వారు చెయ్యకోవాలని తెలుసు, ఇంగ్లీషు అక్కడ ఇక్కడ కూడ డివైయాలని తెలుసు విదమిస్తున్నాను.

(శ్రీ) సి. పాలవెల్లి :—అదృశ్యం. భాషను ఒక పర్యవ్రాజికం తయారు చేసి దాని మీద విధిస్తున్న అధికారాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాను. తరువాత,

యీ సమస్య అనే పేరు పెట్టి దీనిని యెంతదూరం పీఠకు వెళ్ళారంటే దేశంలోని వివిధ భాషల మధ్య రాష్ట్రాల మధ్య వ్యత్యాస విద్యేషాన్ని అనుమతించి బాగా పెంచి చాలా ఉన్నతమైన స్థాయికి పోయే వరకు దీనిని పెంచడం అరిగింది. అందుకు చాలా విచారించవలసి ఉంది. ప్రవేశపెట్టడం దేశీయంగా ప్రవేశ పెట్టిన శిల్పానందం చాలా చాళిచక్రముగా చనుక్కారంగా వున్న మేరకు అభిప్రాయానికి తాను యివ్వకుండా అవతలి కేంద్రాన్ని గాని యివతల రాష్ట్రాన్ని ప్రజాస్వామ్య గాని మధ్యపెట్టేటట్లు వదలాలని వినియోగించానని చెప్పక తప్పదు.

Mr. Speaker :—The resolution was not drafted by Sri Brahmananda Reddy.

(శ్రీ) వి. పాలవెల్లి :—చారు ప్రవేశపెట్టిన శిల్పానందం. ఇది మనకు క్రొత్త విషయం కాదు. యెందుకేనంటే యెప్పుడైతే మన రాష్ట్రంలోని విద్యార్థులు యితర ప్రజలు యెక్కడైతే వాటి ప్రవేశపెట్టడం అంతా ఒక సమస్య మీద చేరి ఉన్నట్లు ఒక స్థాయిని చేరుకుని ఒక పాయింట్ వరకు చేరుకుంటున్నప్పుడు సమస్యను సీక్వెన్స్ లో అవకాశం తక్కువ యీ మంత్రి వర్గానికి ఉండని చెప్పక తప్పదు. ఈ అనుభవం ఉప్పు, ఫ్యాక్టరీ ఉద్యమంలో చూశాము. అదే సమయంలో మన రాష్ట్ర ప్రజలందరూ కూడా ఒక పాయింట్ వరకు వస్తున్న సమయంలో ఆ ఉద్యమం యే రకంగా బలపరచడంలో ఉద్యమాన్ని యే విధముగా నిర్వహించే దేశానికి ప్రజలను విశ్రేణం చేశారో అది అనుభవం ఉంది. అప్పుడు కూడా యిదే ఆపెండ్రిలో ఒక ఉప్పు ఫ్యాక్టరీ కావాని యేకగ్రీవంగా శిల్పానందం చేసి యేమి సాధించడం గలిగియు. మళ్ళీ యీ శిల్పానందం మనం చేసి సాధించడంలో యేమి యేమిటనే ప్రశ్న మాత్రం మనముందు ఉంది. అందులో భావ గురించి యేద యీనా చర్చించేటట్లు యిచ్చాక హిందీ అధికార భాషగా ప్రయోగం చేసే సందర్భంలో హిందీ యేకర ప్రాంతంలో అనంత వై అందోళన. భయం, అనుమానాలు చెలరేగిన సందర్భం మనం అలోచన చేయవలసి ఉంది. భారతం యేమిటంటే మన భారతదేశంలో ఉన్నటువంటి అన్ని భాషలు సమాన స్థాయి, సమాన హోదా, సమాన స్థాయిలో పెరగవలసినది, సమాన స్థాయిగా మానవీయంగా మానవీయమే. కాని గుర్తించబడిన 15 భాషలలో ఒక భాష పెంచడం, ఒక భాష చిన్నది, ఒక భాష మాత్రం కలిగిన వారు ప్రధాన పాత్రలు అది పరిగణించగలగూరారు, మిగతావారు తక్కువగా పరిగణించబడుతారు అనే భావం ప్రజాస్వామ్యంలో వచ్చింది అంటే దేశంలో చాలా ప్రమాదకరమైనదని మనవిచేస్తున్నాను. ఆదేశమైన తర్వాత మన అనుభవంలో ఉంది. వ్యక్తంగా వచ్చి 20 సంవత్సరాలు గడచిన తరువాత యీ రోజు మనం యే పరిస్థితిలో వున్నామాంటే ఒక ప్రశ్న. ఇంగ్లీషును మనం యెందుకు రేపటిస్తున్నాము ? ఇంగ్లీషు భాష పేరుకుంటే తప్పా అది ప్రవృత్తిస్తున్నాము. యెవరైతే ఇంగ్లీషు భాషను వ్యతిరేకిస్తున్నారో చారు యీ రోజుకు మూడున్నతవ వరకు పిల్లలను పంపిస్తున్నారని నా మిత్రులు చెప్పారు. యెక్కడ ఉంది యీ కిలం, గేమిటి యీ శిల్పానందంలో ఉన్న రహస్యం. యెందుకు ఈ రకంగా దేశంలో జరుగు

కోడి ? యెందుకు మన అభిప్రాయాలను మనం స్పష్టంగా చెప్పలేక యెందుకు అంటున్నాము ? అని అలోచించవలసి వస్తుంది. మనం కోరాము. ఈ రోజులో ప్రతి భాష కూడా సగౌరవంగా చూడవలసినదే. అన్ని భాషలకు సమాన ప్రతిపత్తి, గౌరవం యివ్వవలసినదే. ఆ రకంగా ఉన్నప్పుడే సరస్వతీరంగా అభిమానంతో కలిసి అందరూ ఐక్యమౌతూ ఉండాలి. అవకాశం ఉంటుంది. కానీ యీ రకమైన పాచ్చి తగ్గులు పెడితే మాత్రం అది యెప్పుడైతూ ప్రమాదము. అమెరికాలోనితగా కూడదీసుకొని పేర్కొనాలి పాను చేసి కావనాలు చేసి ప్రజావీర్యం ముందు చూపించినట్లయితే యీ తేజమేద కూలి పోతుందిగాని ఆ ఐక్యత్యం ఐక్యత్యం కాదు. స్థిరంగాఉండదు అని స్పష్టంగా చెప్పదలచుకున్నాను. ఇవాళకే ఒక విషయం స్పష్టంగా తేలాలి. ప్రతిభాషను సగౌరవంగా చూడాలి. ఈ అనుమానానికి కావు తేకుండా చేయాలి. కోర వలసి ఉంటుంది ఈ సరిస్థితి యిట్లా ఉండగా ఇంగ్లీషు భాషను వ్యతిరేకించాలని అలోచన వచ్చింది. ఇంగ్లీషు భాషను త్రోసిపుచ్చి మరొక భాషను యింగ్లీషు స్థానంలో పెట్టాలి. అలోచన చేయవలసి వచ్చినప్పుడు అన్ని భాషాంతోను పరిశీలన చేయవలసి ఉంటుంది. ఈ రోజున అంతర్జాతీయ భాషగా ఇంగ్లీషు చాలా ముందు పోతున్న పరిస్థితి ఉంది. ఈ రోజున అంగ్లాభాష వైఖ్యానికంగా సమస్త ప్రపంచ విజ్ఞానాన్ని యిమెడుకుని ప్రఖ్యాత స్థానం సంపాదించుకున్న పరిస్థితి ఉంది. ఎప్పుడైతే అంగ్లాభాష పనికిచాడని అవ్వా మో అప్పుడు మన దేశాన్ని యెంత వెనుకకు వెళ్లమో యెంత అగౌరవములోకి పోకామో నేను చెప్పలేను. ఒక ప్రక్క యింగ్లీషు అక్కడ లేదని చెప్పినప్పుటికి యింగ్లీషు అధ్యయనం చేయక తప్పదు. ఇరువక ప్రపంచంలో యెరకంగా ముందుకు రావాలన్నారే యింగ్లీషును అధ్యయనం చేయక తప్పదు. అంతర్జాతీయ ప్రఖ్యాతి కలిగిన అంగ్లాభాషను గురించి యెందుకు సంశయించాలి ? ఏ రకమైన కామ్యాన్ని అభ్యసించాలన్నారే అంగ్లాభాషను అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఉంది. మనం యెటువంటి పరిస్థితిలో ఉన్నామంటే ఒక విషయం వసు దృష్టికి తెచ్చుకొన్నాను. వెమికలు యింజనీరింగు కెక్స్ట్రుక్ట్ యివాళక ఇండియాలో ఏంటు కాతేమి. వెమికలు యింజనీరింగు కెక్స్ట్రుక్టు కూడా యీ రోజున ఫారిను మంచి దిగుమతి కావలసి ఉన్నది. అది రిపేర్మిర్మిలయ్యకు కావలసిన పుస్తకం. అటువంటి పరిస్థితిలో ఉన్నాము. ఈ సాదు మన భారతీయ భాషలు యివర భాషల స్థాయికి వైఖ్యానికంగా పెరగక తప్పదు. మన దేశంలో కూర్చుని చతుస్సగర పరిగృతమైన యీ దేశంలోనే తుల్యుంటామంటే మాత్రం సరిపోదు. అది అది వేదిం అవుతుంది. యెప్పుడైతే మన దృష్టి యింకా వైఖి పోవాలని ఉండాలి ఈ రకంగా యింగ్లీషు కావాలన్నాడు దేశభక్తుడు కాదు. దేశ అలౌక్యికకు దేకుమస్తాడు అని అభిప్రాయానికి వస్తే మాత్రం అది ప్రమాదమని మనని చేస్తున్నాము. అన్ని రాష్ట్రీయ భాషలకు సమాన ప్రతిపత్తి సమాన గౌరవాన్ని యిస్తూ సరస్వతీరంగా పోషించుకుంటూ అన్ని భాషలు పెరగాలని నేను మనఃపూర్వకంగా వాంఛిస్తున్నాను. అదే సందర్భంలో యిదివరకు యింగ్లీషు యెటువంటి పాత్ర నిర్వహించిందో ఆ పాత్ర మరం కొనసాగించక

వచ్చును. యితర దేశాలకు పోయినప్పుడు వ్యభాష యేమిటని మనకు తెలుస
తై నా అడిగినప్పుడు తెలుగు భాష అని యెందుకు చెప్పకూడదు ! రాష్ట్రంలో
ఉన్న వన్నె యేమిటి. నేను నా మాతృ స్థానాన్ని గ్రోలి పెడవాడినయ్యాను.
యే గడ్డమీద వుట్టి పెరిగానో ఆ భాష లేదని చెప్పడంలో వన్నె యేముంది.
రాష్ట్రంలోని భారతీయ భాష లింకు భాషగా ఉండాలని లేకపోతే దేశంలో
అనేకవైధి పెరిగిపోతుందని అలవంతంగా యితరులమీద దుర్బలం గర్హించవలసి
ఉందని మనవి చేయడమవుతున్నాను. అంతర్జాతీయ ప్రత్యామ్నసి గాంచిన అంగ
భాషను కొనసాగిస్తూ మన దేశంలో భిన్నత్యంలో యేకత్యం అనే సిద్ధాంతం
మరచి యేకత్యం చేస్తామంటే అది అరగి పని. మన సంస్కృతిని నేమాన్ని
పోషించుటూ పరస్పర గౌరవం పెంపొందించుటూ అన్ని భాషలకు సమాన
ప్రతిపత్తి దేశంలో కలిగిస్తూ దేశాన్ని వైఖ్యానికంగా ముందుకు తీసుకు రావలసిన
వారలం ఉంటుంది. ద్వైభాషామూల్యాన్ని అమోచించాలని నేను వ్యూధయ
పూర్వకంగా కోరుతున్నాను.

Mr. Speaker : —The House now stands adjourned till 8-30 a.m.
on Thursday, the 15th February 1968.

The House then adjourned till Half-Past-English of the clock
on Thursday, the 15th February 1968.